

RIKSDAGENS PROTOKOLL

Nr 25

ANDRA KAMMAREN

1970

14—15 maj

Debatter m. m.

Torsdagen den 14 maj fm.

	Sid.
Svar på frågor av:	
herr Wedén (fp) ang. avbrytande av diplomatiska förbindelser med länder som ej garanterar beskickningspersonals säkerhet	5
herr Jonsson i Mora (fp) ang. prioritering av vissa byggnadskreditiv	6
herr Andersson i Örebro (fp) ang. tidpunkten för tillsättande av utredning om stöd till den svensk-amerikanska pressen i Nordamerika	7
fru Jonäng (cp) ang. ersättningen till enskilda hem som tar emot sommarbarn	8
fru Ryding (vpk) ang. förekomsten av ackordslön inom den yrkesmässiga trafiken	9
herr Hedlund (cp) ang. åtgärder för att skydda andra länders institutioner i Sverige	11
herr Westberg i Ljusdal (fp) ang. tydligare varningsmarkering på särskilt olycksbelastade vägvsnitt	13
herr Eliasson i Sundborn (cp) ang. möjlighet för långsamtgående fordon att passera Islingbybron över Dalälven	15
herr Sjöholm (fp) ang. en översyn av de lagregler som tillämpas vid fall av misshandel under idrottsutövning	16
herr Mellqvist (s) ang. ökad övervakning av vägtrafiken	17
Skattereform m. m.	18

Torsdagen den 14 maj em.

Skattereform m. m. (forts.)	95
Meddelande om enkla frågor av:	

 herr Tobé (fp) ang. tillämpningen av 1953 års kungörelse angående

	Sid.
förberedelse av vissa företag enligt vattenlagen	165
herr Westberg i Ljusdal (fp) ang. förberedelserna för att införa nya fastighetsbeteckningar	165
herr Eriksson i Bäckmora (cp) ang. bibehållande av nuvarande fastighetsbeteckningar	165
herr Eriksson i Bäckmora (cp) ang. språkundervisning för vissa elever på fackskolans tekniska linje	165
herr Wikner (s) ang. åtgärder mot olycksfall inom skogsbruket	165
herr Gustavsson i Alvesta (cp) ang. möjligheten att bedriva förvärvsarbete som förberedelse för fortsatt utbildning	165
herr Ullsten (fp) ang. åtgärder för att förhindra nedläggning av Svenska turistföreningens högfjällsanläggningar	165
herr Westberg i Ljusdal (fp) ang. ändring av bestämmelserna om förbättringslån för underhåll av fastighet	165

Fredagen den 15 maj

Skattereform m. m. (forts.)	166
Grundlagsändringar avseende ny utskottsorganisation för riksdagen, m. m.	215
Åtgärder för att fördjupa och stärka det svenska folkstyret	229
Nordiska rådets svenska delegations skrivelse med överlämnande av berättelse för rådets adertonde session	231
Meddelande om enkla frågor av:	
herr Börjesson i Falköping (cp) ang. upprätthållandet av ordning i tunnelbanor och bussar	236
herr Lundberg (s) ang. hastighetsbestämmelsernas tillämpning på s. k. tidningsbilar	236
herr Wikner (s) ang. försök med registrering av läkemedelsförbrukning m. m.	236
herr Nilsson i Agnäs (m) ang. åtgärder för att hindra förstöring av för jordbruk lämplig mark	236

Samtliga avgjorda ärenden

Fredagen den 15 maj

<i>Bevillningsutskottets</i> betänkande nr 40, ang. ändring i kommunalskattelagen, m. m.	166
— nr 41, ang. ändring i förordningen om statlig förmögenhetsskatt, m. m.	166
<i>Andra lagutskottets</i> utlåtande nr 40, ang. ändring i lagen om allmänna	

	Sid.
barnbidrag, m. m.....	166
— nr 41, ang. ändring i kommunalskattelagen, m. m.....	166
<i>Statsutskottets</i> utlåtande nr 100, ang. anslag till allmänna barnbidrag, m. m.....	166
<i>Andra lagutskottets</i> utlåtande nr 42, ang. ändring i lagen om allmän försäkring, m. m.....	214
<i>Statsutskottets</i> utlåtande nr 101, om anslag till täckning av merkostna- der för bidrag till sjukförsäkringen.....	214
<i>Konstitutionsutskottets</i> utlåtande nr 27, ang. grundlagsändringar av- seende ny utskottsorganisation för riksdagen, m. m.....	215
— nr 28, ang. styrelseval till och insyn i kommunala bolag och stif- telser m. m.....	229
— nr 29, ang. den kommunala demokratin.....	229
— nr 30, om åtgärder för att fördjupa och stärka det svenska folksty- ret.....	229
— nr 32, ang. ändring i regeringsformen m. m.....	231
— nr 33, i anledning av Nordiska rådets svenska delegations skrivelse med överlämnande av berättelse för rådets adertonde session....	231

Torsdagen den 14 maj

Kl. 11.00

§ 1

Justerades protokollen för den 5 innevarande maj.

§ 2

Svar på fråga ang. avbrytande av diplomatiska förbindelser med länder som ej garanterar beskickningspersonals säkerhet

Ordet lämnades på begäran till

Herr ministern för utrikes ärendena **NILSSON**, som yttrade:

Herr talman! Herr Wedén har frågat mig om regeringen avser att ta initiativ till eller att deklarerat sin villighet att delta i en internationell aktion med bred anslutning och med syfte att utestänga länder, som ej är villiga eller i stånd att garantera beskickningspersonals säkerhet, från alla diplomatiska förbindelser.

Det är givetvis önskvärt att alla lämpliga åtgärder vidtas som är ägnade att skydda beskickningspersonal mot övergrepp av skilda slag. Åtskilliga chockerande händelser under detta år understryker behovet av sådant skydd. Beskickningarna och deras personal är ju främst en kanal för kommunikation mellan regeringarna. De fyller ett praktiskt behov som alla länder känner. Det är därför allvarligt när deras verksamhet störs eller hotas. Folkkräftsligt är också varje land skyldigt att skydda beskickningars och deras personals okränkbarhet, och försummelse därvidlag kan föranleda skadeståndsansvar och krav på upprättelse.

Den svenska regeringen kommer gi-

vetvis att allvarligt överväga varje förslag som kan tänkas framkomma för att förbättra beskickningspersonals skydd. Jag tror emellertid inte att problemet kan lösas genom en internationell aktion av det slag herr Wedén åsyftar. Vid isolerade fall av kränkningar kommer de flesta stater vilja kräva upprättelse och skadestånd och förbättrat skydd för framtiden. Vid grava kränkningar och försummelser från ett världslands sida kan situationen givetvis vara sådan att man anser diplomatisk representation omöjlig och återkallar sin beskickningspersonal. Andra stater kan naturligtvis tänkas handla på samma sätt, därför att de kommit till samma slutsats eller vill solidarisera sig. Men jag tror inte några stater vill åta sig någon förpliktelse i en sådan riktning. De vill säkert bevara sin handlingsfrihet för att vidta de åtgärder som de finner påkallade i varje särskilt fall.

Vidare anförde:

Herr **WEDÉN** (fp):

Herr talman! Jag framställde min fråga för några veckor sedan, men på grund av utrikesministerns sjukdom har den inte besvarats förrän i dag. Självfallet har jag all förståelse för dröjsmålet, när jag nu tackar för svaret.

Den bakgrund mot vilken frågan framställdes var emellertid det avskyvärda mordet på en västtysk diplomat i en mellanamerikansk stat och naturligtvis också de kupper eller hot om kupper som förekommit i andra länder, i något fall, om än inte särskilt allvarligt, även mot svensk personal. Sedan min fråga framställdes har vi emellertid genom

Svar på fråga ang. prioritering av vissa byggnadskreditiv

lymlars försorg fått en del bekymmer här hemma, en sak som senare kommer att ventileras av statsministern och herr Hedlund, när her Palme kommit hit. Jag skall därför inte ingå på den saken på annat sätt än att jag konstaterar att dessa händelser här hemma naturligtvis kan försvåra ett svenskt initiativ. Detta behöver emellertid inte omöjliggöra sonderingar av olika slag.

Den formulering som min enkla fråga fick beträffande sanktioner är ju långtgående, delvis till följd av den nödvändiga sammanträngning som måste göras i en enkel fråga. Men med anledning av utrikesministerns svar vill jag ändå säga att försämringen i det avseende som min fråga avsåg, liksom även när det gäller exempelvis flygplansskapningarna, är så allvarlig i den internationella rätten att den med fog kan aktualisera frågan om internationella aktioner av olika slag. Man skulle ju kunna tänka sig att skärpa tillämpningen av den internationella rätten och att förse den med mera långtgående regler beträffande sanktioner åtminstone i sådana fall där rätten kränks i de avseenden jag nämnt.

Jag vet inte om det nu är möjligt att ta upp en fråga av denna karaktär inom ramen för Förenta nationerna, men jag skulle sätta värde på om utrikesministern fann möjlighet att markera ett svenskt intresse för ett framträdande på bredare bas än vad enbart varje enskilt lands handlande utgör.

Herr ministern för utrikes ärendena
NILSSON:

Herr talman! Det är självfallet att varje lands utrikesledning måste markera sitt intresse för att dess beskickningspersonals möjligheter att arbeta i alla länder tillvaratas, och det tror jag att alla är medvetna om. Hur man genom en internationell aktion skall kunna förhindra händelser av det slag som inträffat i en mellanamerikansk stat kan jag emellertid inte säga. Jag tror inte

att något land i förväg vill binda sig för ett handlande i detta stycke. Där emot kan varje land, såsom t. ex. Västtyskland i det aktuella fallet, omedelbart vidta de åtgärder som man finner påkallade på grund av de övergrepp som skett.

Herr **WEDÉN** (fp):

Herr talman! Jag tror inte att våra ståndpunkter skiljer sig särskilt mycket från varandra. Men jag vill göra den kompletteringen till utrikesministerns senaste anförande att jag har en annan uppfattning än han om möjligheten att väcka intresse i andra länder för att finna en gemensam framgångslinje. Denna inställning grundar sig på att problemet har en så allmänt internationellt rättslig karaktär.

Härmed var överläggningen slutad.

§ 3

Svar på fråga ang. prioritering av vissa byggnadskreditiv

Ordet lämnades på begäran till

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet **STRÄNG**, som yttrade:

Herr talman! Herr Jonsson i Mora har frågat mig om jag är beredd att medverka till att byggnadskreditiv för investeringar med lokaliseringsmedel prioriteras på samma sätt som utlåningen till bostadsbyggnad.

Den kreditpolitiska åtstramningen måste i det rådande konjunkturläget ges en så generell karaktär som möjligt. Varje utvidgning av den prioriterade kreditgivningen innebär dessutom att krediter till andra ändamål i motsvarande mån får skäras ner. En prioritering av investeringar i stödområdet sker redan via lokaliseringsstöd, investeringsfonder och undantag från investeringsavgiften. Jag är därför inte beredd att medverka till någon åtgärd i den riktning herr Jonsson åsyftar.

Svar på fråga ang. tidpunkten för tillsättande av utredning om stöd till den svensk-amerikanska pressen i Nordamerika

Vidare anförde

Herr JONSSON i Mora (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka finansministern för svaret på min fråga. Anledningen till att jag ställt den är bl. a. de gällande kreditrestriktionerna. Jag har blivit uppmärksam på att banker på grund av dessa sett sig nödsakade att avböja kreditgivning som är nödvändig vid beviljande av lokaliseringstöd till företag. Lokaliseringstöd slussas ut via bankerna till de företag som beviljas sådant. Enligt uppgift utgår därvid genom AMS såsom förskott en tredjedel av summan i lån och bidrag. Banken skall sedan lämna byggnadskreditiv på denna tredjedel samt på det belopp banken själv skall bidra med såsom kredit, om sådan erfordras.

Dessa krediter räknas in i bankernas kommersiella kreditgivning och kan inte kvittas mot de av AMS tillhållna förskotten. Detta har medfört svårigheter att i bank erhålla byggnadskreditiv för investeringar, som ur lokaliseringssynpunkt bedöms som så väl motiverade och angelägna att statligt lokaliseringstöd beviljas.

Det är beklagligt om en i och för sig angelägen lokaliseringshjälp på detta sätt skulle hindras eller fördröjas genom nu rådande förhållanden på kreditmarknaden och därmed inte heller få den effekt som lokaliseringsverksamheten syftar till. Det är därför som jag har frågat finansministern om han vill medverka till att dessa krediter får hänföras till den prioriterade delen av bankernas kreditgivning för att underlätta möjligheterna för bankerna att stödja lokaliseringsverksamheten. Finansministern har svarat följande: »Den kreditpolitiska åtstramningen måste i det rådande konjunkturläget ges en så generell karaktär som möjligt. Varje utvidgning av den prioriterade kreditgivningen innebär dessutom att krediter

till andra ändamål i motsvarande mån får skäras ner.» Mot denna bakgrund är finansministern inte beredd att medverka till någon lättnad i denna riktning.

Jag vill fråga finansministern, om han under dessa omständigheter möjligen kan tänka sig några andra vägar att gå för att den lokaliseringpolitiska stödverksamheten inte skall begränsas genom rådande förhållanden på kreditmarknaden?

Härmed var överläggningen slutad.

§ 4

Svar på fråga ang. tidpunkten för tillsättande av utredning om stöd till den svensk-amerikanska pressen i Nordamerika

Ordet lämnades på begäran till

Herr ministern för utrikes ärendena NILSSON, som yttrade:

Herr talman! Herr Andersson i Örebro har frågat mig när jag avser tillsätta den av riksdagen under förra året begärda utredningen om stöd till den svenskspråkiga pressen i Nordamerika.

Mitt svar är att bemyndigande att tillkalla sakkunnig för utredning av fråga om stöd till den svenskspråkiga pressen i Nordamerika gavs i förra veckans konselj. Till sakkunnig har utsetts generaldirektör Kjell Öberg.

Vidare anförde

Herr ANDERSSON i Örebro (fp):

Herr talman! Jag tackar utrikesministern för svaret. Jag är glad över att utredningen tillsatts.

Vi känner till att den svenskspråkiga pressen i Nordamerika, som under drygt ett århundrade varit bärare av svensk kultur där och förmedlat kontakter mellan emigranterna och det gamla hem-

Svar på fråga ang. ersättningen till enskilda hem som tar emot sommarbarn

landet, har betytt mycket. Vi vet också att dessa tidningars ekonomiska situation är mycket besvärlig. Det vore naturligtvis tacknämligt om man kunde behålla någon eller några svenskspråkiga tidningar däröver. Jag hoppas att utredningen snabbt skall ge till resultat att det blir fallet med bl. a. Nordstjernen i New York, som har två år kvar till sitt hundraårsjubileum, och Vestkusten i San Francisco.

Jag tackar än en gång för svaret.

Härmed var överläggningen slutad.

§ 5

Svar på fråga ang. ersättningen till enskilda hem som tar emot sommarbarn

Ordet lämnades på begäran till

Statsrådet fru ODHNOFF, som yttrade:

Herr talman! Fru Jonäng har frågat socialministern om han är beredd medverka till att enskilda hem som tar emot sommarbarn får skälig ersättning. Enligt fastställd ärendefördelning ankommer det på mig att besvara frågan.

Staten stöder ferieverksamheten för barn genom ett särskilt statsbidrag till kommunerna. Bidrag utgår för varje barn under 15 år som av kommunen eller genom kommunens förmedling beretts vistelse under viss tid på barnkoloni eller i feriehem. Statsbidraget är inte förknippat med några villkor i fråga om ersättningen till feriehemmen. Det ankommer på vederbörande kommun eller feriebarsorganisation att besluta i fråga om den ersättning som skall utgå till feriehemmen.

Vidare anförde:

Fru JONÄNG (cp):

Herr talman! Jag ber att få tacka fru Odhnoff för svaret på min fråga.

Jag är väl medveten om att detta gäl-

ler en kommunal angelägenhet och att det är kommunerna som beslutar om den ersättning som skall utgå till sommarhemmen, men socialstyrelsen bör kunna vara pådrivande.

Kommunförbundet ger rekommendationer, vilka jag inte anser utgöra någon grund för ett skäligt bidrag till sommarhemmen. Den rekommendation som sålunda utgår från Kommunförbundet innebär att sommarbarnvårdare skall få 12 kronor per barn och dygn. Samtidigt rekommenderar man att ca 2 kronor per timme skall betalas till dagbarnvårdare och dessutom ett extrabelopp på 5 kronor. Det kan inte vara rimligt att samma arbete skall ersättas så olika som är fallet när det gäller dagbarnvårdare och sommarbarnvårdare. Dagbarnvårdaren arbetar kortare tid och har alltså mera betalt än den som vårdar sommarbarn.

Vi vet att de som är dagbarnvårdare inte är nöjda med sin ersättning utan de kräver en garantilön. Det är naturligtvis angeläget att också de får en skälig ersättning. Men mot bakgrunden av deras krav framstår skillnaden som än mer markant.

Rekommendationens 12 kr. per barn och dygn för sommarbarnvård kan inte anses vara en skälig ersättning. Om man räknar med att matkostnaden uppgår till ungefär två tredjedelar av hela beloppet, blir det kvar ca 4 kr. som ersättning för arbetet och för det ansvar vårdaren har för barnet under ett dygn.

Denna fråga gäller framför allt hem på landsbygden. Många gånger ligger det ett ideellt engagemang bakom, och det händer tyvärr ibland att kommunerna spelar litet just på sådana känslor. Man kan emellertid inte i dag begära att en kategori människor skall fortsätta ett ideellt arbete utan att få ersättning. Därför måste myndigheterna enligt min mening se till värdet av arbetet och betala därefter.

Jag vädjar till statsrådet fru Odhnoff att ta itu med detta problem.

Svar på fråga ang. förekomsten av ackordslön inom den yrkesmässiga trafiken

Statsrådet fru **ODHNOFF**:

Herr talman! Värdet av arbetet, fru Jonäng, är vi nog alla överens om. När vi kommer till ersättningsfrågorna är vi också överens, nämligen om att de är en kommunal uppgift. Vi kan bara konstatera att ersättningen till feriehemma i den rekommendation, som har utarbetats av Kommunförbundet, har fått en direkt koppling till de ersättningar som utgår till fosterhemmen, och den frågan har tagits upp i annan ordning. Här sitter nu en fosterbarnsutredning som ser över fosterbarnsverksamheten över huvud taget, och den kommer att behandla både dess målsättning och dess innehåll. Genom kopplingen mellan fosterhemsverksamhet och feriehemsverksamhet kommer också feriebarnen att indirekt beröras av denna utredning.

Fru Jonäng menar vidare att det inte är rimligt att det skall utgå så olika ersättningar till familjedaghem och till feriehem. Vad ersättningen till familjedaghem beträffar har det varit ett viktigt led i strävandena att stabilisera denna verksamhet och höja dess nivå, att skapa ett anställningsförhållande mellan dagbarnvårdaren och kommunen. I propositionen angående statsbidrag till familjedaghem har det klart förutsatts att anställningsvillkoren skulle bli föremål för förhandlingar mellan dagbarnvårdarna och Kommunförbundet. Sådana förhandlingar pågår, som fru Jonäng känner till, sedan en tid. Eftersom också feriebarnsverksamheten är en kommunal uppgift ter det sig enligt min syn naturligt att ersättningen till den som tar emot feriebarn bestäms genom överenskommelser mellan feriehem och kommuner.

Härmed var överläggningen slutad.

§ 6

Svar på fråga ang. förekomsten av ackordslön inom den yrkesmässiga trafiken

Ordet lämnades på begäran till

1* — *Andra kammarens protokoll 1970. Nr 25*

Chefen för kommunikationsdepartementet, herr statsrådet **NORLING**, som yttrade:

Herr talman! Fru Ryding har frågat mig hur jag ser på frågan om förekomsten av ackordslönesystem inom den yrkesmässiga trafiken och dess förenlighet med trafiksäkerhetskraven.

Vad beträffar de med ackordslönesystemet inom den yrkesmässiga trafiken förenade trafiksäkerhetsaspekterna gäller givetvis att härmed sammanhängande problem måste ses i ett vidare sammanhang. Därvid måste beaktas de reglerande och kontrollerande åtgärder som vidtagits mot ifrågasättande trafik och som är ägnade att motverka eventuella nackdelar med ett sådant lönesystem. Den rad av åtgärder som härvidlag genomförts och som planeras har jag tidigare redovisat i denna kammare.

Vidare anförde:

Fru **RYDING** (vpk):

Herr talman! Jag tackar kommunikationsministern för svaret på min fråga.

Den chaufförsstrejk som nyligen utbröt vid KF i Göteborg var den direkta anledningen till min fråga. Chaufförerna krävde en ändring av ackordslönesystemet inte minst på grund av den uppenbara trafikfara som detta lönesystem för med sig, men givetvis även av andra skäl.

Det är inte bara denna yrkesgrupp som har ackordsarbete i trafiken; även de chaufförer som kör oljebilar, grusbilar etc. arbetar på ackord och innebär ett allvarligt hot mot trafiksäkerheten. Det är ett sundhetstecken att chaufförerna själva med energi och eftertryck och t. o. m. genom användande av strejkvapnet understryker sitt krav på att allt ackordsjakt måste bort från trafiken. Och de gör det inte bara för sin egen skull utan även i trafiksäkerhetens intresse.

Många frågar sig vad trafiksäkerhets-

Svar på fråga ang. förekomsten av ackordslön inom den yrkesmässiga trafiken

verket egentligen utträttar och vill att statsmakterna omgående skall ta initiativ till en ändring. Det får inte längre fortgå så som chaufförer av grusbilar och oljebilar har berättat att det gör: de får äta sin frukost i hytten medan de kör. I Göteborg sade några chaufförer: »Bäst är det i Kallebäcksliden, för där kryper vi så långsamt uppför den långa backen.»

Den uppenbara risk som alltså finns för att chaufförer stressas till att köra ihjäl både sig själva och andra borde enligt min mening ha uppmärksamats av de ansvariga myndigheterna på ett helt annat sätt än som skett. Det borde råda förbud mot all ackordskörning. De 67 chaufförerna vid KF lyckades slutligen komma fram till överenskommelsen att ackordslönerna skulle slopas — men först sedan de tvingats tillgripa strejkvapnet och sedan de utsatts för trakasserier.

Kommunikationsministern säger nu att problemet måste beaktas i ett vidare sammanhang. Det är givetvis riktigt. Det sägs i svaret att de reglerande och kontrollerande åtgärder som har vidtagits mot ifrågavarande trafik också måste beaktas. Även det är riktigt. Jag vet att mycket är på gång — det har kommunikationsministern och jag tidigare talat om. Men det skulle, just vad gäller ackordskörning kontra trafiksäkerhet, vara mycket värdefullt, om de allt fler reagerande yrkeschaufförerna av statsmakternas agerande — givetvis utan att man lade sig i förhandlingarna — kunde få ett bättre stöd i sin rättfärdiga kamp för att komma till rätta med *dessa* trafiksäkerhetsproblem.

Den del av problemkomplexet som jag har tagit upp i min fråga är mycket väl inlindad i svaret, även om detta inte direkt är negativt.

Chefen för kommunikationsdepartementet, herr statsrådet **NORLING:**

Herr talman! Ackordslönesystemet

för transportnäringen ingår som en del i det allmänna avtalssystemet och kan inte diskuteras isolerat. Som kommunikationsminister har jag ingen anledning att i detta sammanhang ge mig in på en principiell diskussion härom.

Vad jag däremot som kommunikationsminister är skyldig att känna ansvar för är att eventuella olägenheter som kan vara förenade med ackordslönesystemet motverkas. Som jag sade i mitt svar har en rad reglerande och kontrollerande åtgärder vidtagits eller planerats. I mitt interpellationssvar till fru Ryding för ungefär en månad sedan om säkerhetsbestämmelserna för tung lastbilstrafik lämnade jag en redogörelse härför. Jag skall därför nu bara nämna några av dessa betydelsefulla aktiviteter.

En arbetsgrupp med representanter för vägverket, trafiksäkerhetsverket och rikspolisstyrelsen, arbetsgivar- och arbetstagarorganisationer m. fl. inom transportbranschen undersöker möjligheterna att uppnå en bättre efterlevnad av vissa bestämmelser. Vidare har trafiksäkerhetsverket träffat överenskommelse med berörda organisationer inom yrkestrafiken om en samlad aktion för att höja säkerheten inom den tunga lastbilstrafiken. Underhandlingar om medverkan i aktionen har också tagits upp med företrädare för skogsbruket. Verket skaffar sig även fortlöpande uppgifter om inträffade olyckor med tunga fordon för att få en klar uppfattning om orsakssammanhang och lämpliga motåtgärder.

I aktionen för höjd säkerhet i den tunga lastbilstrafiken ingår också utarbetandet av en handbok med regler som lastbilsförare har att iakttä vid färd och lastning.

Det här har fru Ryding hört för en månad sedan, men jag tyckte ändå att det fanns anledning att i detta sammanhang återkomma till vissa delar av det vi då talade om.

Svar på fråga ang. åtgärder för att skydda andra länders institutioner i Sverige

Fru RYDING (vpk):

Herr talman! Jag tackar för de kompletterande upplysningarna.

På den första delen av det som kommunikationsministern sade svarade jag redan i mitt första inlägg: Givetvis skall statsmakterna inte på något sätt blanda sig i avtalsförhandlingarna. Men jag anser att man välvilligt kan tolka de kompletteringar som kommunikationsministern nu gjorde så, att yrkeschaufförerna får indirekt stöd av statsmakterna för de åtgärder som de vill vidtaga i detta avseende för att öka trafiksäkerheten.

Är denna tolkning riktig — även om jag kallar den välvillig — kan jag vara nöjd f. n. och lovar att göra vad jag kan för att sprida kännedom om den inställning statsmakterna har i frågan.

Härmed var överläggningen slutad.

§ 7

Svar på fråga ang. åtgärder för att skydda andra länders institutioner i Sverige

Ordet lämnades på begäran till

Herr statsministern PALME, som yttrade:

Herr talman! Herr Hedlund har frågat mig vilka ytterligare åtgärder jag anser lämpliga för att effektivt skydda andra länders ambassader, informationskontor och liknande institutioner i Sverige.

En grundregel i det internationella samarbetet är att främmande länders diplomatiska representanter och beskickningar åtnjuter skydd. Denna regel har bl. a. kommit till uttryck i 1961 års Wienkonvention om diplomatiska förbindelser, som Sverige anslutit sig till och är skyldigt att efterleva. Regeln underströks också i en resolution, som Sverige tog initiativ till och som enhälligt antogs av FN rörande skydd för beskickningar och diplomatiska repre-

sentanter. Vi har därför på svensk sida ett särskilt ansvar för att se till att denna regel uppfylles för vår del. Detta sker genom en fortlöpande bevakning och särskilda insatser vid speciella tillfällen från polisens sida. Den senaste tiden har polisen med anledning av aktuella händelser genomfört en förstärkt bevakning av vissa utländska institutioner i Stockholm.

Vidare anförde:

Herr HEDLUND (cp):

Herr talman! Jag tackar för svaret.

I detta ärende rör det sig om två grundläggande principer inom demokratin. Den ena är rätten att fritt få ge sin mening till känna i tal, skrift och på annat sätt, t. ex. genom demonstrationer. Den andra är att inte behöva bli utsatt för våld mot person eller egendom.

Dessa båda intressen kan förenas, men ibland blir det en kollision emellan, särskilt när lidelserna av en eller annan anledning råkar i svallning. Det är då myndigheternas insatser sätts på prov.

Kriget i Vietnam, Kambodja och Laos upprör helt naturligt oss alla. Ingen förnekar rätten att reagera, kritisera och protestera när det gäller handlingar som är förödande för människor, oavsett vem som utför dessa handlingar. Jag vill understryka att jag beklagar Förenta staternas ingripande i Kambodja, som för oss ter sig som någonting helt annat än den nedtrappning av kriget i Vietnam som man utlovat.

Alla känner vi till att vi har en gammal rätt att fritt ge uttryck för vår mening om förhållandena både här hemma och ute i världen. Samtidigt måste vi göra klart för oss att åsikter inte skall eller får genomdrivas med våld, vare sig vid demonstrationer eller vid aktioner av annat slag. Sådana metoder tjänar för övrigt inte det syfte man

Svar på fråga ang. åtgärder för att skydda andra länders institutioner i Sverige

eventuellt har. Demonstrationer och aktioner skall vara fredliga och hålla sig inom lagens ramar. Det är i dag en allmän uppfattning att det skall finnas rätt att genomföra demonstrationer. Sådana har förekommit i vårt land under hela detta sekel, och de har merendels genomförts i hyfsade former och ofta också på ett enligt min mening mycket värdigt sätt. En demonstrationsrätt bör finnas i en demokrati, eftersom det för olika grupper och folkrörelser innebär en möjlighet att ge uttryck för sin mening.

Vi lever emellertid i ett land, där andra länder är representerade bl. a. av diplomater och vi har även andra kontakter med utlandet i form av institutioner av olika slag. Helt naturligt måste det då vara vår uppgift att tillse att dessa länders representanter får utföra sin verksamhet i fred och ro. Övergrip mot sådana personer, deras ambassader och andra institutioner är helt förkastliga och självklart olagliga. Vi måste förhindra att sådana övergrepp görs. Ansvaret härför åligger regering och riksdag men också den stora allmänheten, som bör ge uttryck för sitt ogillande.

Trots allt frågar man sig om vidtagna åtgärder är tillräckliga. Det gäller, som jag redan sagt, att garantera både vår rätt att demonstrera och skyddet för de utsatta ambassaderna och institutionerna. Polisens resurser tycks vara knappa, och trots personell förstärkning av poliskåren förefaller den inte räcka till. Polisen har fått en hel del nya uppgifter, man har genomfört arbetstidsförkortningar o. s. v. som har konsumerat den ökning av polisstyrkan som gjorts.

Jag har nu för mitt anförande tagit den tid i anspråk som jag har rätt till. Men det skulle vara åtskilligt mer att säga, och jag får väl återkomma till detta i samband med den debatt som jag hoppas vi får tillfälle att föra i anledning av en interpellation om bl. a. våldsmentaliteten.

Herr statsministern PALME:

Herr talman! Jag begärde inte ordet enbart för att ge herr Hedlund tillfälle att här återkomma — även om det kan vara skäl nog — utan också därför att jag vill anföra ytterligare några principiella synpunkter.

Frågan om skyddet av ambassader och ambassadörer är viktig. Redan de primitiva folken hade den regeln att sändebud, parlamentärer med vit flagg, var fredade. Och det fanns också mycket rationella skäl för det. Man visste att man måste ha möjlighet till kontakt även med sina fiender för att över huvud taget kunna lösa problemen på annat sätt än genom nävrätten. Den traditionen har levt vidare. Den är precis lika viktig i dagens samhälle som i det primitiva samhället. Den skall vi alltså behårt slå vakt om — på den punkten är herr Hedlund och jag helt ense.

Det finns också ett annat skäl att mycket bestämt ta avstånd från våldshandlingar och skymfningar, och det är att demonstrationsrätten är oerhört viktig i vårt samhälle. Den är en av de finaste uttrycken för de demokratiska rättigheterna och har använts här i decennier. Det är 80 år sedan den första förstamajdemonstrationen i Stockholm. Våldsmetoder i samband med demonstrationer står fullkomligt främmande för svenskt rättsmedvetande och för rättsmedvetandet inom arbetarrörelsen, som varit den främste bäraren av demonstrationsrätten. Att missbruka denna rätt är att skada ett fint uttryck för medborgerliga rättigheter i en demokrati.

För det tredje är det en gammal erfarenhet att den som använder våldsmetoder skadar den sak han säger sig vilja företräda. Hade arbetarrörelsen använt vad som på den tiden kallades dynamitagitation, hade den förblivit en liten och betydelslös sekt i det svenska samhället. Jag har sagt förut att de som tror att de gagnar Vietnams sak genom att använda våld i demonstra-

Svar på fråga ang. tydligare varningsmarkering på särskilt olycksbelastade vägavsnitt

tioner mot Amerikas krig i själva verket riktar en dolkstöt mot ryggen på Vietnams folk. De skapar intrycket att opinionen mot kriget är en sak för en liten grupp av personer, nästan en sekt, som vill tillgripa våld. Det är fel — den opinionen har en mycket djupare förankring hos det svenska folket.

Mot den bakgrunden vill jag säga att det ändå finns vissa ljusa sidor i bilden. Den stora demonstrationen i Stockholm i förra veckan mot Vietnamkriget genomfördes under perfekt ordning, värdigt och med en fasthet som hedrar demonstranterna. Jag hoppas att de har tagit intryck av den opinion mot våldsmetoder som verkligen är mycket starkt förankrad hos det svenska folket. Och jag hoppas att det faktum att demonstrationen blev fredlig inte var en tillfällighet eller utgjorde en konsekvens av den starka polisbevakningen, utan att det var fråga om ett uttryck för en principiell uppfattning. I så fall kan vi se ljusare på de problem som herr Hedlund tog upp i slutet av sitt anförande.

Herr HEDLUND (cp):

Herr talman! Jag vill ännu en gång stryka under att jag finner det synnerligen angeläget att den stora allmänheten tar avstånd från ligistuppträden av det här slaget. Som jag sade är vi tämligen överens i vårt land om att demonstrationer bör vara tillåtna, och jag sade att jag har varit i tillfälle åse många mycket värdiga demonstrationer — jag skall inte nämna i vilka sammanhang de har förekommit.

Det är mot våldet som vi reagerar och måste reagera. Våld i sådana här sammanhang får inte förekomma i en demokrati. Jag tror att även folkrörelserna har en uppgift att försöka pränta in särskilt hos de yngre hur ovärdigt våldet är och hur liten effekt en demonstration får om den tar sig våldssamma uttryck.

Det kan ligga olika motiv bakom en del våldsupptåg som vi ser på skilda håll. Ligistuppträden vid Stockholms tunnelbanestationer är lagöverträdelser, men det är lika klara lagöverträdelser att i politiskt syfte kasta sten eller ägg eller slå sönder fönster eller åstadkomma annan skadegörelse. Skillnaden ligger i motiven. En annan skillnad mellan vanliga ligistupptåg och politiska är att de senare tycks vara organiserade i förväg.

Vi vet också att de här uppträdena förekommer i anslutning till vissa politiska händelser. Det är angeläget att man kan komma aktionerna på spåren redan när de förbereds och därmed förebygga våldsaktioner. Det är inte tu tal om att detta är en svår och grannliga uppgift. Den förstärkta polisbevakningen vid vissa utländska institutioner i Stockholm är välbehövlig.

Härmed var överläggningen slutad.

§ 8

Svar på fråga ang. tydligare varningsmarkering på särskilt olycksbelastade vägavsnitt

Ordet lämnades på begäran till

Chefen för kommunikationsdepartementet, herr statsrådet NORLING, som yttrade:

Herr talman! Herr Westberg har frågat mig om jag vill medverka till att vägmärken, som mer naturtroget återger vägsträckans beskaffenhet (kurva med skynd sikt, viadukt etc.), prövas på särskilt olycksbelastade kortare vägavsnitt i syfte att ytterligare studera sambandet mellan varningsmarkering och olycksfrekvens.

Hur vägmärken skall se ut och vad de betyder fastställs internationellt. Med den ökande trafiken över gränserna blir det alltmer angeläget att väg-

Svar på fråga ang. tydligare varningsmarkering på särskilt olycksbelastade vägavsnitt

märkena är lika i skilda länder. Vi kan ej utan vidare ersätta genom internationella konventioner antagna märken med andra särskilda märken för vårt land eller del därav.

Det är givetvis av stor betydelse att frågor om vägmärken ägnas erforderlig uppmärksamhet och att förekommande problem löses på det från trafiksäkerhetssynpunkt bästa sättet. Trafiksäkerhetsverket har också tillsatt en särskild arbetsgrupp för vägmärken och körbanemarkeringar, i vilken ingår representanter för bl. a. vägverket och rikspolisstyrelsen.

Vidare anförde:

Herr WESTBERG i Ljusdal (fp):

Herr talman! De många trafikolycksfallen och de skrämmande höga döds-siffrorna gör trafiksäkerhetsarbetet till en av våra angelägnaste arbetsuppgifter. Allt vi kan göra för att nedbringa olycksfallsriskerna på våra vägar måste göras. Det förslag som jag har fört fram i min fråga är ett led i den strävan som jag här talar om.

Kommunikationsministern och jag har tidigare diskuterat vägstandardens betydelse och vägbeläggningens inverkan. När det gällde vägstandardens talade vi särskilt om en bestämd vägsträcka inom det landskap där jag är verksam som kallas »Dödens väg», och det är inte utan att jag har haft just den vägsträckan i tankarna, när jag har ställt min fråga.

Jag vill tacka kommunikationsministern för det positiva svaret. Jag noterar med verklig tillfredsställelse hans engagemang i trafiksäkerhetsarbetet.

Kommunikationsministern säger i svaret att vägmärkenas utseende är bundet av internationella bestämmelser, och det är naturligtvis riktigt, men en viss försöksverksamhet bör man väl ändå kunna kosta på sig. Jag vet att man i utlandet har provat vägmärken

av det slag jag har angivit och att de som haft tillfälle att följa anvisningarna på dem har haft mycket stor nytta och glädje av dem.

Vi vet också att en tävlingsförare som skall färdas på en okänd väg är mycket noga med att i förväg kartlägga vägens beskaffenhet. Jag tror det skulle ha stor betydelse om vi på vissa särskilt utsatta vägsträckor, exempelvis på »Dödens väg», kunde få vägmärken som gav en utförligare beskrivning av vägens beskaffenhet med angivande exempelvis av kurvor på vägsträckan. Jag tror att det vore värdefullt, om vi kunde få till stånd en försöksverksamhet av det slag, som det här är fråga om.

Kommunikationsministern säger att trafiksäkerhetsverket har tillsatt en särskild arbetsgrupp för vägmärken och körbanemarkeringar, i vilken ingår representanter för bl. a. vägverket och rikspolisstyrelsen. Jag hoppas att denna arbetsgrupp skall uppmärksamma denna problematik och ta initiativ för att åstadkomma försöksverksamhet av det slag, som jag här velat rekommendera.

Chefen för kommunikationsdepartementet, herr statsrådet NORLING:

Herr talman! Vi har internationella överenskommelser på detta område, och det kan givetvis tyckas, att man skulle kunna gå vid sidan av dem då och då. Det är emellertid inte så enkelt. Gällande internationella överenskommelser i detta avseende innehåller bl. a. följande bestämmelser: »Märkenas färger, symboliska tecken och texter skola överensstamma med vad i detta protokoll föreskrivits, såvida icke utomordentliga förhållanden göra detta praktiskt omöjligt.» Vad trafiksäkerhetsverket och dess arbetsgrupp kan göra är att ge anvisningar respektive undersöka frågor om märkenas närmare färgsättning, om storleken, om placeringen o. s. v.

Det är riktigt att vi från 1951 till hö-

Svar på fråga ang. möjlighet för långsamtgående fordon att passera Islingbybron över Dalälven

gertrafikens genomförande hade en kurvutmärkning av annat slag än nu. På en anslagstavla under det snedställda Z, som då var kurvtecken, kunde man visa hur vägen svängde. Efter nordiska överläggningar övergav vi det systemet, och Danmark, som har något liknande nu, avser att införa det internationella systemet liksom vi har gjort.

En av nackdelarna med kurvbilden var, att den inte kunde vara tillräckligt detaljerad och därför i värsta fall kunde inge trafikanten en falsk uppfattning om att han kände till kurvan och därför körde mindre försiktigt. En annan nackdel var också, att man inte som nu kunde avgöra hur lång en kurvig vägsträckning var.

Jag vill, herr talman, lämna denna förklaring mot bakgrunden av att vi till allt annat som vi sysslar med på detta område också haft försöksverksamhet.

Härmed var överläggningen slutad.

§ 9**Svar på fråga ang. möjlighet för långsamtgående fordon att passera Islingbybron över Dalälven**

Ordet lämnades på begäran till

Chefen för kommunikationsdepartementet, herr statsrådet **NORLING**, som yttrade:

Herr talman! Herr Eliasson i Sundborn har frågat mig, om jag uppmärksammat olägenheterna för allmänheten och näringslivet i bygden av att långsamtgående fordon, som måste passera över Dalälven icke får utnyttja Islingbybron, samt om jag är villig medverka till att dessa olägenheter elimineras genom dispensvägen givna bestämmelser för trafiken på berörd delsträcka på motorvägen.

Tidigare har i Borlängetrakten fun-

nits broar över Dalälven vid Domnarvet, Nyckelby och Torsång. Sedan broar för motorvägen vid Islingby tagits i bruk har bron vid Nyckelby rivits. Denna bro var upplåten för fordon med högst 2 tons bruttovikt.

Borttagandet av bron vid Nyckelby har medfört vissa olägenheter för den långsamtgående trafiken som inte får använda Islingbybron. Lantbruksnämnden i länet har därför i samråd med vägförvaltningen och länsavdelningen av RLF undersökt lantbrukets transportbehov över Dalälven. Undersökningen visar att något över 30 brukningsenheter berörs. Av dessa enheters åkerareal om ca 1 000 ha är 2 procent belägna på motsatt sida älven i förhållande till brukningscentrum. I fråga om enheternas skogsareal om ca 2 000 ha är motsvarande andel 67 procent. Ungefär hälften av brukningsenheternas ägare ansåg en förbättrad bro vid Torsång vara av större betydelse än bron vid Nyckelby haft. Ifrågasvarande trafik över Dalälven anses ha ringa omfattning.

Byggandet av en ny bro vid Torsång beräknar vägverket kunna påbörja under innevarande år. Sedan denna bro färdigställdes torde de berörda olägenheterna för allmänheten och näringslivet i bygden i huvudsak bli undanröjda.

Från trafiksäkerhetssynpunkt måste det anses olämpligt att upplåta den i motorvägen ingående bron vid Islingby för långsamtgående fordon. Trafikplatsen öster om bron torde knappast vara någon lämplig slutpunkt för motorvägen och skulle i varje fall inte uppfattas som sådan av trafikanterna. Jag är således med hänsyn till trafiksäkerheten och mot bakgrund av att en ny näraliggande broförbindelse för all slags trafik mycket snart kommer till stånd inte villig medverka till att långsamtgående fordon släpps in på motorvägsbron vid Islingby.

Svar på fråga ang. en översyn av de lagregler som tillämpas vid fall av misshandel under idrottsutövning

Vidare anförde

Herr ELIASSON i Sundborn (cp):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret, även om det tyvärr inte tillmötesgår det önskemål som jag har framfört.

Borttagandet av flottbron vid Nyckelby och det senkomna och för många mycket överraskande beslutet om klassificering av vägsträckan över bron som motorväg med förbud för långsamtgående trafik innebär uppenbarligen olägenheter för näringsliv och befolkning i bygden. De som nu skall färdas med långsamtgående fordon t. ex. från östra delen av Stora Tuna till mera centrala delar av kommunen får nu färdas ca 5 km längre vägsträcka än om de finge använda den nya bron. Dessa trafikanter får nu passera en trång vägport och den smala bron i Domnarvet. Vidare passerar de utsläpp från Domnarvets järnverk och en järnvägs korsning på linjen Borlänge—Falun. Särskilt vid arbetstidens slut och början är här en oerhört stark trafik, utan tvekan tidvis större än på den nya Islingbybron. Jag har svårt att förstå att det skulle innebära en större olägenhet, om dessa långsamtgående fordon finge passera Islingbybron i stället för att som nu belasta och hindra trafiken i mera centrala delar av staden.

Sträckan över bron fram till anslutnings- och påfartsvägarna i Islingby är ca 800 m. Det bör observeras att dessa påfarts- och anslutningsvägar inte är av motorvägsklass, eftersom de saknar accelerationssträckor. Det är mot denna bakgrund jag efterlyst dispensbestämmelser för trafik på denna sträcka.

Statsrådet hänvisar till en undersökning om jordbrukets och skogsbrukets transportbehov och menar att de är begränsade. Även människor inom dessa näringar är dock trafikanter vilkas intressen man måste beakta. Jag vill

dessutom fästa uppmärksamheten på att även för annan företagsamhet i bygden än jordbruk och skogsbruk utgör förbudet mot långsamtgående traktorer, maskiner m. m. en olägenhet då det gäller att komma över till den andra sidan av älven.

Statsrådet sade att det skall bli en ny bro i Torsång, vilket naturligtvis är mycket glädjande, men man får komma ihåg att avståndet är ca 9 km från Islingbybron till Torsång, varför de problem jag berört inte löses helt genom denna nya bro.

Jag tackar som sagt statsrådet för svaret men beklagar att det inte innebär ett tillmötesgående av mina önskemål.

Härmed var överläggningen slutad.

§ 10

Svar på fråga ang. en översyn av de lagregler som tillämpas vid fall av misshandel under idrottsutövning

Ordet lämnades på begäran till

Chefen för justitiedepartementet, herr statsrådet GEIJER, som yttrade:

Herr talman! Herr Sjöholm har frågat mig, om det enligt min mening kan vara befogat att se över och precisera de lagregler som kan komma i tillämpning vid fall av misshandel under idrottsutövning.

Jag har inte funnit anledning att ta upp frågan om en översyn av gällande rätt i de avseenden som herr Sjöholm åsyftar.

Vidare anförde

Herr SJÖHOLM (fp):

Herr talman! Jag tackar för svaret som i formellt avseende var alldeles utmärkt — kort, klart och entydigt. Det är särskilt välgörande mot bakgrunden av den interpellationsdebatt som vi nyss hörde mellan statsministern och

Svar på fråga ang. ökad övervakning av vägtrafiken

herr Hedlund — om det nu var en debatt förstås.

Sakligt är jag mindre belåten. Det rör sig om en problematik som blir allt aktuellare. Det finns idrottsmän som bär sig illa åt, och det föreligger några aktuella fall, som föranlett vissa idrottsledare och kanske i synnerhet idrottsjournalister att hävda, att den s. k. allmänna rättvisan skall hålla sig utanför; åklagare och domstolar skall inte blanda sig i det som sker på våra idrottsarenor. Jag tror detta är en mycket farlig utveckling, och det är detta som föranlett min fråga.

Juridiskt gäller det samtyckets roll, eftersom samtycke ju kan förta straffbarheten vid ringa misshandel. Som justitieministern minns behandlades den frågan i propositionen om förbud mot professionell boxning, där man övervägde alternativet att skriva in i brottbalkens misshandelsparagrafer, att samtycke till boxning icke skulle förta straffbarheten. Nu gjorde man inte det, eftersom man då varit tvungen att förbjuda all boxning. Det var så till vida beklagligt att man valde att gå den vägen.

Detta är ett problem som diskuteras livligt och som man säkert är intresserad av även i justitiedepartementet. Rent allmänt kan sägas att det hjälper idrottsrörelsen, om man kan hålla våldsmentaliteten och busfasonerna borta från idrottsarenorna. Från den synpunkten är det beklagligt att justitieministern vid detta tillfälle inte vill intressera sig för den problematiken.

Härmed var överläggningen slutad.

§ 11

Svar på fråga ang. ökad övervakning av vägtrafiken

Ordet lämnades på begäran till

Chefen för justitiedepartementet, herr statsrådet GEIJER, som yttrade:

Herr talman! Herr Mellqvist har frågat mig, om jag är beredd medverka till ökad polisiär övervakning på vägarna under instundande sommar så att trafikolyckorna i görligaste mån kan nedbringas.

Riktlinjerna för sommarens samordnade trafikövervakning sänds i dagarna ut från rikspolisstyrelsen. Trafikövervakningen kommer att skärpas avsevärt såväl på det regionala som på det lokala planet. Vid tre tillfällen kommer övervakningen att intensifieras särskilt och det är inför skolavslutningen, omkring midsommar och vid industrisemestern d. v. s. vid de tidpunkter då riskerna för trafikolyckor är särskilt stora. Då kommer bl. a. omkring 90 patruller att befinna sig enbart på våra sex största vägar. Under sommaren i övrigt kommer ca 60 patruller att finnas ute på dessa vägar. För sommarens trafikövervakning kommer polisen att bl. a. disponera över tolv helikoptrar som kommer att stationeras så att så gott som hela landet kan täckas. Övervakningen under sommaren inriktas särskilt på tre farliga trafiksituationer, nämligen vänstersväng i vägkorsning, omkörning och utfart på huvudled.

Polisen skall vidare under sommaren genomföra en trafiksäkerhetskampanj i samarbete med trafiksäkerhetsverket och försäkringsbolaget Folksam. Ett första led i denna kampanj utgörs av en intensiv information i skolorna omedelbart före skolavslutningen.

Vidare anförde

Herr MELLQVIST (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka justitieministern för det mycket positiva svaret på den brännande aktuella frågan om säkerheten på våra vägar.

I en tidningsartikel för inte så länge sedan meddelades att 600 polismän skulle kunna frigöras från vissa rutinuppgifter och i stället användas för trafikövervakning. Jag vet inte om den

Skattereform m. m.

uppgiften var alldeles riktig, men om den var det skulle det innebära en avsevärd förstärkning av den trafikövervakande polispersonalen, och det är i högsta grad angeläget.

Rikspolischefen har också för en tid sedan uttalat sig om trafiksäkerheten och sade då bl. a.:

»Förra sommaren var det kanske inte helt bra på det här området. Vad som främst brast var samordningen, informationen samt svårigheten att få fram koncentrerade polisiära resurser. Det måste bli bättre i år.

Det är ställt utom allt tvivel att polisens trafikövervakning är ett av de absolut verksammaste medlen för trafiksäkerhetens höjande.»

Jag instämmer helt i detta rikspolischefens uttalande. Om vi över huvud taget skall komma någon vart med alla chansartade och riskfyllda moment som förekommer på vägarna, så kan det knappast ske på annat sätt än genom en intensiv trafikövervakning, och justitieministern har ju också här redovisat att en sådan övervakning kommer att sättas in. Det måste skapas respekt för de bestämmelser som vi beslutar om i detta hus. Man kan inte bara sätta ned hastigheten på vägarna till 90 km och sedan bortse från kontrollen av att trafikanterna också följer bestämmelserna. Det är oerhört viktigt med hårdare tag på detta område.

I det sammanhanget vill jag också beröra en annan detalj, nämligen det ökade antalet motorcyklar som fräser fram på vägarna i hisklig fart utan hänsyn till gällande hastighetsbegränsningar. Även bullerfrågan kommer där in i bilden. Jag utgår från att också den saken kommer att uppmärksammas mer än hittills varit fallet.

Under den närmaste tiden har polisen ett mycket svårt arbete framför sig, det skall villigt erkännas. Stora folkfester av olika slag kommer att anordnas. Sålunda har t. ex. en stor sådan fest aviserats i Östergötland under midsom-

mar, och den kommer att kräva stor polisiär bevakning. Jag vill i det sammanhanget uttrycka förhoppningen att övervakningen av midsommarfirandet i Dalarna inte kommer att skäras ned för att möjliggöra övervakning vid den stora festligheten i Östergötland. Det skulle vara intressant att också få ett besked på den punkten av justitieministern.

Härmed var överläggningen slutad.

§ 12

Skattereform m. m.

Herr TALMANNEN yttrade:

Bevillningsutskottets betänkanden nr 40 och 41, andra lagutskottets utlåtanden nr 40 och 41 samt statsutskottets utlåtande nr 100 kommer att föredragas och debatteras i ett sammanhang och yrkanden beträffande samtliga dessa betänkanden och utlåtanden framställs under den gemensamma överläggningen.

Härefter föredrogs i ett sammanhang bevillningsutskottets betänkanden:

nr 40, med anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen (1928: 370), m. m. jämte motioner, såvitt propositionen och motionerna hänvisats till bevillningsutskottet, och

nr 41, med anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i förordningen (1947: 577) om statlig förmögenhetsskatt, m. m., jämte motioner;

andra lagutskottets utlåtanden:

nr 40, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i lagen (1947: 529) om allmänna barnbidrag, m. m., såvitt propositionen hänvisats till lagutskott, jämte motioner, och

nr 41, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen (1928: 370),

Skattereform m. m.

m. m., såvitt propositionen hänvisats till lagutskott, jämte motioner; samt

statsutskottets utlåtande nr 100, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående anslag för budgetåret 1970/71 till allmänna barnbidrag, m. m., jämte motioner.

Bevillningsutskottets betänkande nr 40

I propositionen nr 70 hade Kungl. Maj:ten, under återopande av utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för den 6 mars 1970, föreslagit riksdagen att anta vid propositionen följande förslag till

1) lag om ändring i kommunalskatte lagen (1928: 370),

2) förordning om ändring i förordningen (1947: 576) om statlig inkomstskatt,

3) lag om ändring i förordningen (1960: 63) om rätt till förlustutjämning vid taxering för inkomst,

4) lag om ändring i lagen (1962: 398) om finansiering av folkpensioneringen,

5) förordning om ändring i förordningen (1968: 430) om mervärdesskatt,

6) lag om ändring i uppbördsförordningen (1953: 272),

7) lag om ändring i taxeringsförordningen (1956: 623),

8) förordning om upphävande av förordningen (1965: 153) om särskild skatteberäkning i vissa fall för makar.

Propositionen hade, såvitt den avsåg ändring i lagen om finansiering av folkpensioneringen, hänvisats till lagutskott (andra lagutskottets utlåtande nr 41) och i övrigt till bevillningsutskottet.

Beträffande propositionens huvudsakliga innehåll anfördes följande.

Propositionen innehåller förslag till den reform av inkomstskatten för fysiska personer som avses träda i kraft den 1 januari 1971. Huvudsyftena med reformen är att åstadkomma höjd levnadsstandard för låginkomsttagare och genomföra en individuell beskattning av

arbetsinkomst. Reformförslaget innebär följande.

De båda skatteskalorna för den statliga inkomstskatten — en strängare för ensamstående utan barn och en mildare för gifta och ensamstående med barn — ersätts med en enda ny skala, avsedd för alla kategorier. Ortsavdragen konstrueras om till grundavdrag, som blir 4 500 kr. för varje individ både vid den kommunala och den statliga taxeringen. Grundavdraget trappas av vid inkomster, som överstiger 30 000 kr., med 20 % av den överstigande inkomsten och är alltså borttrappat vid en inkomst av 52 500 kr. Om en av makarna inte kan utnyttja sitt grundavdrag på grund av bristande egna inkomster får den make som har inkomster åtnjuta reduktion av skatten på sin inkomst. Reduktionen är högst 1 800 kr. Så snart även den andra maken får inkomster minskar reduktionsbeloppet med 40 % av dessa inkomster. Den ena makens reduktionsrätt upphör således i och med att den andra maken kan utnyttja grundavdraget i full utsträckning. Sjukförsäkringsavgift avses inte skola debiteras make utan egna inkomster.

Rätten att vid den statliga inkomsttaxeringen göra avdrag för kommunala utskylder avses skola avskaffas. Vidare omkonstrueras förvärvsavdragen. En förutsättning för förvärvsavdrag blir att båda makarna har arbetsinkomster samt barn under 16 år. Maximum för förvärvsavdraget blir 2 000 kr. Förvärvsavdrag får åtnjutas även av ensamstående med barn under 16 år. Fosterbarn för vilket inte utgår fosterlega jämställs med eget barn. Den nuvarande avdragsrätten för den som är underhållsskyldig gentemot barn som bor på annat håll höjs till 1 500 kr. för barn och år. Avdragsrätt avses få föreligga tills barnet fyllt 18 år.

Skattereformen innehåller även förslag om skattelättnader för folkpensionärerna. Bl. a. blir det kommunala bostadstillägget skattefritt. Dessutom av-

Skattereform m. m.

ses folkpensionärer inte få någon skatt om sidoinkomster utöver folkpensionen inte överstiger 1 500 kr. för ensamstående och 2 000 kr. för gifta pensionärer.

Förslaget leder till lättnader i den direkta beskattningen för inkomsttagare upp till inkomstnivån 40 000—45 000 kr.

Finansieringen av skattereformen, som i sin helhet kommer att budgetmässigt omsluta ca 4,6 miljarder kr., avses skola ske med en höjning av mervärdesskatten från 10 till 15 % och en skärpning av skatten på större arv och förmögenheter.

Motioner väckta med anledning av propositionen:

1) de likalydande motionerna I: 1043 av herr *Ingvar Andersson m. fl.* och II: 1224 av herr *Krönmark m. fl.*;

2) de likalydande motionerna I: 1044 av herr *Bohman m. fl.* och II: 1218 av herr *Holmberg m. fl.*, vari hemställdes, att riksdagen

a) beslutade att grundavdraget för ålders- och förtidspensionärer inom folkpensioneringen fr. o. m. 1972 års taxering skulle vara 90 % av basbeloppet för ensam pensionär och 70 % av basbeloppet för envar av pensionerade makar i enlighet med vad i motionerna anfördes,

b) i skrivelse till Kungl. Maj:t begärde utredning och förslag om borttagande av de regler enligt vilka det extra avdraget för nedsatt skatteförmåga skulle reduceras med hänsyn till förekomsten av förmögenhet;

3) de likalydande motionerna I: 1045 av herr *Bohman m. fl.* och II: 1219 av herr *Holmberg m. fl.*, vari hemställdes,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t begärde förslag till innevarande års höstriksdag om indexreglering av grundavdrag, skiktgränser inom den statliga inkomstskatteskalan, förvärvsavdrag och avdrag för nedsatt skatteförmåga;

4) de likalydande motionerna I: 1046

av herr *Bohman m. fl.* och II: 1217 av herr *Holmberg m. fl.*, vari hemställdes, att riksdagen

A) i skrivelse till Kungl. Maj:t begärde kompletterande förslag till innevarande års höstriksdag om reformerat skattesystem som — i enlighet med i motionerna närmare angivna riktlinjer — borde genomföras fr. o. m. den 1 januari 1971, varvid särskilt borde beaktas kravet på en betydande minskning av marginalskatten i mellaninkomstskikten och önskemålet om minskad skatteböroda för barnfamiljer,

B) i avvaktan på en sådan översyn beslutade uppskjuta behandlingen av propositionen till höstriksdagen,

C) därest yrkandena under A och B inte bifölles

a) beslutade att inkomsttagare med barn och gifta med eller utan barn där hustrun saknade inkomst skulle, oavsett inkomstens storlek, erhålla grundavdrag om 4 500 kr.,

b) beslutade att för ensamstående utan barn och gifta utan barn, där båda förvärvsarbetade, grundavdragets avtrappning skulle påbörjas vid en taxerad inkomst av 35 000 kr.,

c) beslutade att makar som båda varit verksamma i förvärvskällan i ej blott ringa omfattning, t. ex. inom jordbruk, handel, hantverk, småindustri samt fria yrkesutövare skulle erhålla rätt till individuell beskattning — avdrag för hustrulön — i enlighet med i motionerna angivna grunder,

d) i skrivelse till Kungl. Maj:t begärde utredning dels om möjligheterna för fulltidsarbetande med särskilt låga inkomster att erhålla rätt till avdrag vid beskattningen i enlighet med vad som anförts i motionerna, dels om möjligheterna att införa s. k. negativ skatt, dels en parlamentarisk utredning i skattefrågan i enlighet med vad som anges i motionerna;

5) de likalydande motionerna I: 1048 av herr *Bengt Gustavsson* och II: 1215 av herr *Hellström m. fl.*;

Skattereform m. m.

6) de likalydande motionerna I: 1049 av herrar *Helén* och *Bengtson* samt II: 1214 av herrar *Hedlund* och *Gustafson* i Göteborg, vari hemställts, att riksdagen

A) a) i princip beslutade att hemmamakeavdrag skulle ersättas med hemmamakebidrag enligt vad i motionerna angivits,

b) i skrivelse till Kungl. Maj:t begärde att förslag till utformning av sådant hemmamakebidrag efter teknisk beredning förelades årets höstriksdag,

B) i skrivelse till Kungl. Maj:t begärde förslag till årets höstriksdag om

a) rätt till individuell beskattning enligt i motionerna angivna grunder i fall där båda makarna varit verksamma i förvärvskällan i ej blott ringa omfattning, t. ex. inom jordbruk, handel, hantverk och småindustri samt för fria yrkesutövare,

b) möjligheter för fulltidsarbetande med särskilt låga inkomster till avdrag vid beskattningen i överensstämmelse med vad som anförts i motionerna,

C) i skrivelse till Kungl. Maj:t begärde förslag till 1971 års riksdag

a) om införande av ett extra pensionstillskott med ikraftträdande snarast möjligt,

b) om mildare marginalbelastning av folkpensionärers sidoinkomster,

D) i skrivelse till Kungl. Maj:t begärde

a) utredning angående indexreglering av skatteskalen och av olika avdrag i beskattningssystemet eller andra åtgärder med syfte att garantera, att en fortgående prisstegring icke som hittills väsentligt skärpte skattetrycket,

b) utredning angående sådan utformning av skatteskalen, att den med propositionen följande marginalskatteökningen i inkomstskikten 20 000—55 000 kr. och med maximum vid 35 000 kr. dämpades i enlighet med vad som anförts i motionerna,

c) att frågan om full kompensation för kommunerna för skattebortfall, som

föranleddes av reformen, skyndsamt upptoges till utredning och förslag,

d) att vid den aviserade utredningen om det kommunala skatteutjämningsystemet även prövades kostnadsfördelningen i stort mellan staten och kommunerna,

e) utredning angående förutsättningarna för garanterade minimiinkomster;

7) de likalydande motionerna I: 1050 av herrar *Karl Pettersson* och *Strandberg* samt II: 1226 av herrar *Petersson* i Gäddvik och *Nilsson* i Agnäs;

8) de likalydande motionerna I: 1051 av herrar *Stefanson* och *Österdahl* samt II: 1211 av herr *Andersson* i Örebro m. fl., vari hemställts,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t begärde förslag om avveckling av försäljningsskatten på guldsmedsvaror fr. o. m. den 1 januari 1971;

9) de likalydande motionerna I: 1052 av herr *Sörenson* och II: 1220 av herr *Hyttander*;

10) de likalydande motionerna I: 1053 av herr *Werner* och II: 1216 av herr *Hermansson m. fl.*, vari bl. a. hemställts, såvitt nu var i fråga,

att riksdagen måtte

a) avslå förslaget om höjning av mervärdeskatten,

— — — — —
c) besluta att den bestämmelse i 10 § 1 mom. förordningen om statlig inkomstskatt som begränsade skatten på någon del av den beskattningsbara inkomsten till viss procentdel av denna inkomstdel skulle utgå,

— — — — —
samt

att vederbörande utskott utarbetade erforderlig lagtext;

11) motionen I: 1047 av fru *Florén-Winther*, vari hemställts,

att riksdagen beslutade att B-inkomster, i den mån de ej överstege ett visst högsta belopp, förslagsvis 5 000 kr., alltid skulle beskattas som A-inkomster och att utskottet utarbetade härför erforderlig författningstext;

Skattereform m. m.

12) motionen II: 1192 av herr *Mellqvist* och fru *Sundström*;

13) motionen II: 1210 av herrar *Andersson* i Knäred och *Josefson* i Arrie, vari hemställdt,

att riksdagen vid behandlingen av propositionen beslutade att makar alltid finge åtnjuta förvärvsavdrag upp till 2 000 kr., då den ene av makarna hade inkomst av jordbruk och den andre hade inkomst av tjänst eller rörelse, samt att vederbörande utskott finge i uppdrag att utarbeta erforderlig lagtext;

14) motionen II: 1212 av fru *Eriks-son* i Stockholm och herr *Lindkvist*;

15) motionen II: 1213 av herr *Fäll-din m. fl.*, vari hemställdt,

att riksdagen vid behandlingen av propositionen beslutade att 52 § 1 mom. kommunalskattelagen skulle ha i motionen angiven lydelse;

16) motionen II: 1221 av fru *Hörn-lund m. fl.*, vari hemställdt,

att riksdagen beslutade att 1 800-kronorsavdraget skulle avtrappas med början vid den inkomstgräns då grundavdraget vore borta, eller vid en taxerad inkomst av 52 500 kr., och i enlighet med de reduktionsregler som i övrigt gällde för grundavdrag samt att utskottet finge i uppdrag att utarbeta erforderlig lagtext;

17) motionen II: 1222 av fru *Kris-tensson m. fl.*, vari hemställdt,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t begärde att Kungl. Maj:t efter företagen utredning, med beaktande av de i motionen anförda synpunkterna, förelade riksdagen förslag om sådan komplettering av propositionen att föräldrar med minderåriga barn kunde få avdrag för styrkta nödvändiga kostnader för den av förvärsarbetet föranledda barntillsynen och att personer som hade vårdnaden om sjuk eller åldrig nära anhörig kunde erhålla avdrag för nödvändiga tillsynskostnader;

18) motionen II: 1223 av fru *Kris-tensson m. fl.*, vari hemställdt,

a) att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t begärde utredning om avtrappning av hemmamakeavdraget i unga äktenskap utan barn,

b) att 50 § 2 mom. kommunalskattelagen ändrades så att ordet »väsentligen» utginge, att bestämmelsen om inskränkning i rätten till extra avdrag för nedsatt skatteförmåga för barn som åtnjöte allmänt barnbidrag utginge och att maximibeloppet för extra avdrag höjdes till 10 000 kr.,

c) att vederbörande utskott utarbetade erforderlig författningstext;

19) motionen II: 1225 av herr *Lean-der m. fl.*;

20) motionen II: 1227 av herr *Sjö-holm*;

21) motionen II: 1228 av herr *Wik-lund* i Stockholm.

De under punkten 6 upptagna motionerna I: 1049 och II: 1114 hade hänvisats till lagutskott (andra lagutskottets utlåtande nr 41), såvitt de avsåge hemmamakebidrag, införande av ett extra pensionstillskott och förutsättningarna för garanterade minimiinkomster, samt i övrigt till bevillningsutskottet.

Yrkandet i motionen II: 1228 under punkten 21 behandlade utskottet i annat sammanhang.

Motioner väckta vid riksdagens början:

22) de likalydande motionerna I: 98 av herr *Helén m. fl.* och II: 110 av herr *Gustafson* i Göteborg *m. fl.*, vari hemställdt,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t begärde en översyn av ensamståendes problem, varvid bl. a. beaktades att vid beskattningen skälig hänsyn toges till fastställda underhållsbidrag för barn;

23) de likalydande motionerna I: 373 av herrar *Eric Peterson* och *Per Jacobs-son* samt II: 569 av herr *Larsson* i Umeå *m. fl.*, vari hemställdt,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t begärde skyndsamt utredning och

Skattereform m. m.

förslag till lösning av dels frågan om de handikappades skatteproblem i vad avsåge rätt till avdrag för av handikapp betingade särskilda kostnader för intäkternas förvärvande, dels frågan om extra avdrag på grund av de handikappades högre levnadskostnader;

24) de likalydande motionerna I: 377 av herr *Werner* och II: 418 av herr *Hermansson m. fl.*, vari bl. a. hemställts,

att riksdagen i skrivelse till regeringen begärde skyndsamt utredning om företagsbeskattningen, varvid frågan om övergång till bruttobeskattning ägnades särskild uppmärksamhet;

25) de likalydande motionerna I: 785 av herr *Lidgard* samt II: 915 av herrar *Lothigius* och *Carlshamre*, vari hemställts, att riksdagen måtte

a) anta i motionerna framlagt förslag till lag om ändring i 46 § 2 mom. kommunalskattelagen, innebärande att avdrag skulle medges för faktiskt utgivet underhållsbidrag till icke hemmavärande barn,

b) hos Kungl. Maj:t begära att 1969 års familjelagstiftningskommitté finge i uppdrag att i samband med förslaget på familjerättens område beakta i motionerna angivna åtgärder syftande till objektiv behandling av skilsmässoparter;

26) de likalydande motionerna I: 795 av herr *Svanström* och II: 910 av fru *Jonäng*;

27) motionen II: 23 av herrar *Sjöholm* och *Andersson* i Örebro;

28) motionen II: 927 av herr *Sterne m. fl.*

Utskottet hemställde,

A) att riksdagen måtte med anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 70, i vad densamma hänvisats till bevillningsutskottet, anta vid propositionen fogade förslag till

1) lag om ändring i kommunalskattelagen (1928: 370) med de ändringar, att 48 § 2 och 3 mom., 65 §, punkt 2 av anvisningarna till 50 § och anvisningarna till 60 § erhöles i utskottets hem-

ställan angiven lydelse;

2) förordning om ändring i förordningen (1947: 576) om statlig inkomstskatt med de ändringar, att 11 § 1 mom. och övergångsbestämmelserna erhöles i utskottets hemställan angiven lydelse;

3) lag om ändring i förordningen (1960: 63) om rätt till förlustutjämning vid taxering för inkomst med den ändringen, att ikraftträdandebestämmelserna erhöles i utskottets hemställan angiven lydelse;

4) förordning om ändring i förordningen (1968: 430) om mervärdesskatt med den ändringen, att ikraftträdandebestämmelserna erhöles i utskottets hemställan angiven lydelse;

5) lag om ändring i uppbördsförordningen (1953: 272);

6) lag om ändring i taxeringsförordningen (1956: 623); samt

7) förordning om upphävande av förordningen (1965: 153) om särskild skatteberäkning i vissa fall för makar;

B) att riksdagen måtte avslå följande motioner, nämligen

1) I: 98 och II: 110,

2) I: 373 och II: 569,

3) I: 377 och II: 418, såvitt motionerna behandlades i detta betänkande,

4) I: 785 och II: 915,

5) I: 795 och II: 910,

6) I: 1043 och II: 1224,

7) I: 1044 och II: 1218,

8) I: 1045 och II: 1219,

9) I: 1046 och II: 1217,

10) I: 1048 och II: 1215,

11) I: 1049 och II: 1214, såvitt motionerna hänvisats till bevillningsutskottet,

12) I: 1050 och II: 1226,

13) I: 1051 och II: 1211,

14) I: 1052 och II: 1220,

15) I: 1053 och II: 1216, såvitt motionerna behandlades i detta betänkande,

16) I: 1047,

17) II: 23,

18) II: 927,

19) II: 1192,

Skattereform m. m.

- 20) II: 1210,
- 21) II: 1212,
- 22) II: 1213,
- 23) II: 1221,
- 24) II: 1222,
- 25) II: 1223,
- 26) II: 1225 samt
- 27) II: 1227,

i den mån de icke kunde anses besvarade genom vad utskottet anfört och hemställt.

Reservationer och ett särskilt yttrande hade avgivits enligt följande.

Uppskov med behandlingen av propositionen m. m.

1) *Reservation* av herrar *Yngve Nilsson*, *Gösta Jacobsson* och *Magnusson* i Borås (samtliga m), vilka ansett att utskottet under A och B 9 bort hemställa,

att riksdagen måtte med bifall till motionerna I: 1046 och II: 1217 i denna del

a) i skrivelse till Kungl. Maj:t begära kompletterande förslag till reformerat skattesystem till innevarande års höstriktdag att genomföras från och med den 1 januari 1971 i enlighet med i ovan nämnda motioner närmare angivna principiella riktlinjer, varvid särskilt borde beaktas kravet på en betydande minskning av marginalskatten i mellaninkomstskikten liksom önskemålet om en minskad skattebörda för familjer med barn;

b) besluta uppskjuta behandlingen av propositionen nr 70 till höstriksdagen i avbidan på den ovan begärda översynen;

*Avdrag för underhåll till icke hemma-
varande barn*

2) *Reservation* av herrar *Tistad* (fp), *Sundin* (cp), *Stefanson* (fp) och *Vigelsbo* (cp), fru *Nettelbrandt* (fp) samt herr *Eriksson* i Bäckmora (cp), vilka ansett att utskottet under B 1 bort hemställa,

att riksdagen måtte med bifall till motionerna I: 98 och II: 110 i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om översyn av de ensamstående problem, varvid bl. a. beaktades att vid beskattningen skälig hänsyn togs till fastställda underhållsbidrag för barn;

Förvärvsavdragen m. m.

3) *Reservation* av herrar *Tistad* (fp), *Sundin* (cp), *Stefanson* (fp) och *Vigelsbo* (cp), fru *Nettelbrandt* (fp) samt herr *Eriksson* i Bäckmora (cp), vilka ansett att utskottet under A 1 och B 20 bort hemställa,

att riksdagen måtte med bifall till motionen II: 1210 besluta att 46 § 3 mom. kommunalskattelagen skulle ha i reservationen angiven lydelse;

4) *Reservation* av herrar *Yngve Nilsson*, *Gösta Jacobsson* och *Magnusson* i Borås (samtliga m), vilka ansett att utskottet under B 24 bort hemställa,

att riksdagen måtte med bifall till motionen II: 1222 i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t efter utredning förelade riksdagen förslag om komplettering av i propositionen nr 70 föreslagna förvärvsavdrag innebärande

a) att föräldrar med minderåriga barn kunde erhålla avdrag för styrkta nödiga kostnader för den av förvärvsarbetet föranledda barntillsynen; samt

b) att personer som hade vårdnaden om sjuk eller åldrig nära anhörig ägde avdragsrätt för nödiga tillsynskostnader;

Grundavdraget

5) *Reservation* av herrar *Yngve Nilsson*, *Gösta Jacobsson* och *Magnusson* i Borås (samtliga m), vilka ansett att utskottet under A 1 bort hemställa,

att riksdagen måtte, om yrkandena i reservationen 1 icke bifölles, besluta, att 48 § 2 mom. kommunalskattelagen skulle ha följande såsom *reservanternas förslag* betecknade lydelse:

Skattereform m. m.

(Utskottets förslag)

(Reservanternas förslag)

48 §.

2 m o m. Skattskyldig fysisk — — — — — nedan sägs.

Grundavdraget är 4 500 kronor om den skattskyldiges enligt förordningen (1947:576) i statlig inkomstskatt taxerade inkomst uppgår till högst 30 000 kronor och, om inkomsten är större än 30 000 kronor, 4 500 kronor minskat med en femtedel av inkomsten till den del den överstiger 30 000 kronor.

För skattskyldig med hemmavarande barn under 18 år och för skattskyldig som under beskattningsåret varit gift och levt tillsammans med andra maken som saknar inkomst är grundavdraget 4 500 kronor. För annan skattskyldig är grundavdraget 4 500 kronor — — — — — överstiger 30 000 kronor.

Har skattskyldig — — — — — sjömansskatt erlagts.

Det belopp — — — — — tiotal kronor.

Avdrag för nedsatt skatteförmåga

6) *Reservation* av herrar *Yngve Nilsson*, *Gösta Jacobsson* och *Magnusson* i Borås (samtliga m), vilka ansett att utskottet under A 1 och B 25 bort hemställa,

att riksdagen måtte med bifall till motionen II: 1223 i denna del besluta, att 50 § 2 mom. kommunalskattelagen skulle ha i reservationen angiven lydelse;

7) *Reservation* av herrar *Tistad* (fp), *Sundin* (cp), *Stefanson* (fp) och *Vigelsbo* (cp), fru *Nettelbrandt* (fp) samt herr *Eriksson* i Bäckmora (cp), vilka ansett att utskottet under B 2 bort hemställa,

att riksdagen måtte med bifall till motionerna I: 373 och II: 569 i skrivelse till Kungl. Maj:t begära skyndsamt utredning och förslag till lösning av dels frågan om de handikappades skatteproblem, i vad avsåge rätt till avdrag för av handikapp betingade särskilda kostnader för intäkternas förvärvande, dels frågan om extra avdrag på grund av de handikappades högre levnadskostnader;

Beskattningen av makar

8) *Reservation* av herrar *Yngve Nilsson*, *Gösta Jacobsson* och *Magnusson* i Borås (samtliga m), vilka ansett att utskottet under A 2 och B 16 bort hemställa,

att riksdagen måtte med bifall till motionen I: 1047 anta det vid proposi-

tionen fogade förslaget till förordning om ändring i förordningen om statlig inkomstskatt med den ändringen, att 11 § 1 mom. skulle ha i reservationen angiven lydelse;

9) *Reservation* av herrar *Yngve Nilsson*, *Gösta Jacobsson* och *Magnusson* i Borås (samtliga m), vilka ansett att utskottet under B 9 bort hemställa,

att riksdagen måtte med bifall till motionerna I: 1046 och II: 1217 i denna del anta i reservationen framlagt förslag till lag om ändring i 20 § samt punkt 6 av anvisningarna till 22 § och punkt 11 av anvisningarna till 29 § kommunalskattelagen avseende avdrag för makelön;

10) *Reservation* av herrar *Tistad* (fp), *Sundin* (cp), *Stefanson* (fp) och *Vigelsbo* (cp), fru *Nettelbrandt* (fp) samt herr *Eriksson* i Bäckmora (cp), vilka ansett att utskottet under B 11 bort hemställa,

att riksdagen måtte med bifall till motionerna I: 1049 och II: 1214 i förevarande del i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om förslag till årets höstriksdag om rätt till individuell beskattning i enlighet med i nämnda motioner angivna grunder i fall där båda makarna varit verksamma i förvärvskällan i ej blott ringa omfattning, t. ex. inom jordbruk, handel, hantverk och småindustri samt för fria yrkesutövare;

11) *Reservation* av herrar *Tistad* (fp),

Skattereform m. m.

Sundin (cp), *Stefanson* (fp) och *Vigelsbo* (cp), fru *Nettelbrandt* (fp) samt herr *Eriksson* i Bäckmora (cp), vilka ansett att utskottet under A 1 och B 22 bort hemställa,

att riksdagen måtte med bifall till motionen II: 1213 besluta, att 52 § 1 mom. kommunalskattelagen skulle ha följande såsom *reservanternas förslag* betecknade lydelse:

(Utskottets förslag)

52 §.

1 m o m. Äkta makar, som under beskattningsåret levt tillsammans, taxeras en var för sin inkomst samt mannen därjämte för boets gemensamma inkomst.

Har vid ————— andra kommuner.
Underskott å ————— samma slag.
Avdrag, som ————— styckena medgiva.

(Reservanternas förslag)

1 m o m. Äkta makar, — — — gemensamma inkomst. *Inkomst av jordbruksfastighet och rörelse skall dock alltid taxeras hos den av makarna, som har nedlagt den största arbetsinsatsen i förvärvskällan.*

Skatteskalan

12) *Reservation* av herrar *Tistad* (fp), *Sundin* (cp), *Stefanson* (fp) och *Vigelsbo* (cp), fru *Nettelbrandt* (fp) samt herr *Eriksson* i Bäckmora (cp), vilka ansett att utskottet under B 11 bort hemställa,

att riksdagen måtte med bifall till motionerna I: 1049 och II: 1214 i förevarande del i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning angående sådan utformning av skatteskalan, att den med förslaget i propositionen följande marginalskatteökningen i inkomstskikten 20 000—55 000 kr. dämpade i enlighet med vad som anförts i nämnda motioner;

Folkpensionärernas beskattning m. m.

13) *Reservation* av herrar *Yngve Nilsson*, *Gösta Jacobsson* och *Magnusson* i Borås (samtliga m), vilka

dels ansett att utskottet under A 1 och B 7 bort hemställa,

att riksdagen måtte med anledning av motionerna I: 1044 och II: 1218 besluta att 48 § 2 mom. kommunalskattelagen (1928:370) skulle ha i reservationen angiven lydelse, innebärande att för förtids- och ålderspensionärer

grundavdraget skulle för var och en av gifta pensionärer sättas till 70 % av basbeloppet och för ensamstående folkpensionär till 90 %, d. v. s. i bägge fallen lika med den egentliga folkpensionen, samt avtrappas med 20 % av den inkomst som överstege 30 000 kr.;

dels ansett att utskottet under B 7 bort hemställa,

att riksdagen måtte med anledning av motionerna I: 1044 och II: 1218 i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag om borttagande av de speciella regler som gällde i fråga om folkpensionärers förmögenhet vid prövning av rätten till avdrag för nedsett skatteförmåga;

14) *Reservation* av herrar *Tistad* (fp), *Sundin* (cp), *Stefanson* (fp) och *Vigelsbo* (cp), fru *Nettelbrandt* (fp) samt herr *Eriksson* i Bäckmora (cp), vilka ansett att utskottet under B 11 bort hemställa,

att riksdagen måtte med bifall till motionerna I: 1049 och II: 1214 i förevarande del i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om förslag till 1971 års riksdag avseende mildare regler beträffande marginalbelastningen på folkpensionärers sidoinkomster;

15) *Reservation* av herrar *Tistad* (fp),

Skattereform m. m.

Sundin (cp), *Stefanson* (fp) och *Vigelsbo* (cp), fru *Nettelbrandt* (fp) samt herr *Eriksson* i Bäckmora (cp), vilka ansett att utskottet under B 11 bort hemställa,

att riksdagen måtte med bifall till motionerna I: 1049 och II: 1214 i förevarande del i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om förslag till årets höstriksdag om möjligheter för fulltidsarbetande med särskilt låga inkomster att erhålla avdrag vid beskattningen i överensstämmelse med vad som anförts i nämnda motioner;

Skattereduktionen

16) *Reservation* av herrar *Tistad* (fp), *Sundin* (cp), *Stefanson* (fp) och *Vigelsbo* (cp), fru *Nettelbrandt* (fp) samt herr *Eriksson* i Bäckmora (cp), vilka ansett att utskottet under A 5 och B 11 bort hemställa,

att riksdagen måtte med anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 70 och med bifall till motionerna I: 1049 och II: 1214 i förevarande del besluta, att det i propositionen föreslagna hemmamakeavdraget på skatten skulle ersättas med ett hemmamakebidrag i enlighet med vad som föreslagits i nämnda motioner;

17) *Reservation* av fröken *Ranmark* och fru *Holmqvist* (båda s), vilka ansett att utskottet under B 23 bort hemställa,

att riksdagen måtte med anledning av motionen II: 1221 i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om förslag till höstriksdagen om särskilda avtrappningsregler i fråga om skattereduktion enligt 2 § 4 mom. uppbördsförordningen när skattskyldigs taxerade inkomst överstege 52 500 kr.;

Kompensation till kommunerna

18) *Reservation* av herrar *Tistad* (fp), *Sundin* (cp), *Stefanson* (fp) och *Vigelsbo* (cp), fru *Nettelbrandt* (fp) samt herr *Eriksson* i Bäckmora (cp), vilka ansett att utskottet under B 11 bort hemställa,

att riksdagen måtte med bifall till motionerna I: 1049 och II: 1214 i föreva-

rande del i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla att

a) frågan om full kompensation för kommunerna för skattebortfall, som föranleddes av reformen, skyndsamt upptoges till utredning och förslag; samt

b) den av riksdagen begärda utredningen om det kommunala skatteutjämningsystemet m. m. snarast tillsattes och bedreve sitt arbete med största skyndsamhet;

Indexreglering av skattesystemet

19) *Reservation* av herrar *Tistad* (fp), *Sundin* (cp), *Stefanson* (fp) och *Vigelsbo* (cp), fru *Nettelbrandt* (fp) samt herr *Eriksson* i Bäckmora (cp), vilka ansett att utskottet under B 11 bort hemställa,

att riksdagen måtte med bifall till motionerna I: 1049 och II: 1214 i förevarande del i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning angående »värdesäkring» av skatteskalen och olika avdrag i skattesystemet eller andra åtgärder i syfte att garantera, att en fortgående inflation icke som hittills väsentligt skärpte skattetrycket;

20) *Reservation* av herrar *Yngve Nilsson*, *Gösta Jacobsson* och *Magnusson* i Borås (samtliga m), vilka ansett att utskottet under B 8 bort hemställa,

att riksdagen måtte med bifall till motionerna I: 1045 och II: 1219 i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t förelade innevarande års höstriksdag förslag om indexreglering av grundavdrag, skiktgränser inom den statliga inkomstskatteskalen, förvärvsavdrag och avdrag för nedsatt skatteförmåga;

Negativ skatt

21) *Reservation* av herrar *Yngve Nilsson*, *Gösta Jacobsson* och *Magnusson* i Borås (samtliga m), vilka ansett att utskottet under B 9 bort hemställa,

att riksdagen måtte med bifall till motionerna I: 1046 och II: 1217 i denna del i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa

Skattereform m. m.

om utredning angående möjligheterna att införa s. k. negativ skatt;

22) *Särskilt yttrande* av herrar *Tistad* (fp), *Sundin* (cp), *Stefanson* (fp) och *Vigelsbo* (cp), fru *Nettelbrandt* (fp) samt herr *Eriksson* i Bäckmora (cp);

Fortsatt reformering av beskattningen

23) *Reservation* av herrar *Yngve Nilsson*, *Gösta Jacobsson* och *Magnusson* i Borås (samtliga m), vilka ansett att utskottet under B 9 bort hemställa,

att riksdagen måtte med bifall till motionerna I: 1046 och II: 1217 i denna del i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om en parlamentarisk utredning rörande beskattningen av fysiska personer i enlighet med vad som angäves i nämnda motioner;

Avveckling av vissa punktskatter

24) *Reservation* av herr *Stefanson* (fp), vilken ansett att utskottet under B 13 bort hemställa,

att riksdagen måtte med anledning av motionerna I: 1051 och II: 1211 besluta upphäva förordningen om försäljnings-skatt med verkan fr. o. m. den 1 juli 1970.

Bevillningsutskottets betänkande nr 41

I propositionen nr 71 hade Kungl. Maj:t under återopande av utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för den 6 mars 1970 föreslagit riksdagen anta vid propositionen fogade förslag till

1) förordning om ändring i förordningen (1947: 577) om statlig förmögenhetsskatt,

2) förordning om beräkning i vissa fall av beskattningsbar förmögenhet som är att hänföra till företag,

3) förordning om begränsning av skatt i vissa fall,

4) lag om ändring i uppbördsförordningen (1953: 272),

5) förordning om ändring i förord-

ningen (1941: 416) om arvsskatt och gåvoskatt.

Beträffande propositionens huvudsakliga innehåll anfördes följande.

Propositionen innehåller förslag till de omläggningar av förmögenhetsbeskattningen samt av arvs- och gåvobeskattningen som förutskickats i finansplanen.

I fråga om förmögenhetsbeskattningen föreslås en lindring för mindre och medelstora förmögenheter och en skärpning för större förmögenheter. I förslaget ingår även en höjning av skattepliktsgränsen från f. n. 100 000 kr. till 150 000 kr. De nuvarande spärreglerna avses bli ersatta med en ny begränsningsregel, som skall tillämpas utan särskild ansökan av den skattskyldige. Vidare föreslås särskilda regler, innebärande att förmögenheter i mindre och medelstora s. k. familjeföretag som bedriver jordbruk, skogsbruk eller rörelse under vissa förutsättningar blir beskattade efter i stort sett oförändrad nivå. Den höjda skattepliktsgränsen avses gälla fr. o. m. 1971 års taxering. I övrigt föreslås de nya bestämmelserna beträffande förmögenhetsskatten skola tillämpas första gången vid 1972 års taxering.

Beträffande arvs- och gåvobeskattningen innebär förslaget att det nuvarande arvslottssystemet behålls och att antalet arvsskattesklasser minskas från fyra till tre genom att de nuvarande klasserna II och IV sammanförs till en ny klass II. Arvs- och gåvoskatten föreslås sänkt för mindre lotter och skärpt för mera betydande lotter. Vidare innebär förslaget, att den hittillsvarande skattefriheten för arv och gåvor som tillfaller allmännyttiga stiftelser och sammanslutningar behålls. De nuvarande gränobeloppen för skattefrihet föreslås ändrade till fasta grundbelopp om 30 000 kr. för make, 15 000 kr. för barn samt 3 000 kr. i klasserna II och III. Om arvet avser ett mindre eller medelstort

Skattereform m. m.

familjeföretag, ges enligt förslaget vissa möjligheter till nedsättning av arvsskatten. De nya bestämmelserna föreslås i princip träda i kraft den 1 januari 1971.

Motioner väckta med anledning av propositionen:

1) de likalydande motionerna I: 1054 av herrar *Axelsson* och *Skagerlund* samt II: 1236 av herrar *Eriksson* i Arvika och *Andersson* i Örebro;

2) de likalydande motionerna I: 1055 av herr *Bohman m. fl.* och II: 1243 av herr *Holmberg m. fl.*, vari hemställdes

I) att riksdagen vid behandlingen av proposition nr 71 beslutade

A) att vidta i motionerna angivna ändringar i propositionens förslag till

a) förordning om ändring i förordningen (1947:577) om statlig förmögenhetsskatt,

b) förordning om beräkning i vissa fall av beskattningsbar förmögenhet som är att hänföra till företag,

c) förordning om begränsning av skatt i vissa fall,

d) förordning om ändring i förordningen (1941:416) om arvsskatt och gåvoskatt,

B) att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om ny utredning beträffande kapitalbeskattningen med speciellt hänsynstagande till beskattningens effekter på sparandet och enskild företagsamhet,

II) att vederbörande utskott utarbete erforderliga författningsändringar i ovannämnda förordningar;

3) de likalydande motionerna I: 1056 av herrar *Olle Eriksson* och *Richardson* samt II: 1233 av herr *Börjesson* i Falköping *m. fl.*, vari hemställdes

att riksdagen vid behandlingen av propositionen nr 71 i skrivelse till Kungl. Maj:t anhölle

a) om skyndsam utredning av hur skattesystemet borde vara utformat för att på bästa sätt främja sparande, investeringsvilja och ekonomisk tillväxt till gagn för en jämlikhetspolitisk strävan,

b) om skyndsam utredning av en sådan utformning av kapitalskatterna, att penningvärdeförändring över viss nivå inte medförde ändrat skattetryck i enlighet med vad i motionerna anförts;

4) de likalydande motionerna I: 1057 av herrar *Arne Geijer* och *Knut Johansson* samt II: 1240 av herr *Hagnell m. fl.*, vari hemställdes

att riksdagen måtte avslå den i propositionen föreslagna ändringen av 12 § förordningen (1941:416) om arvsskatt och gåvoskatt;

5) de likalydande motionerna I: 1058 av herrar *Gösta Jacobsson* och *Yngve Nilsson* samt II: 1241 av herrar *Hedin* och *Wachtmeister*, vari hemställdes

att riksdagen beslutade att spärrelloppet enligt förslaget till förordning om begränsning av skatt i vissa fall sattes till 80 procent även för del av den beskattningsbara inkomsten som överstege 200 000 kr. samt att förmögenhetsskatten därvid nedsattes till skatten på 25 % av den skattskyldiges beskattningsbara förmögenhet;

6) de likalydande motionerna I: 1059 av herrar *Thorsten Larsson* och *Andreasson* samt II: 1245 av herrar *Josefson* i Arrie och *Hansson* i Skegrie, vari hemställdes

att riksdagen vid behandlingen av proposition nr 71 beslutade att 6 § förordningen om beräkning i vissa fall av beskattningsbar förmögenhet som är att hänföra till företag skulle ha i motionerna angiven lydelse;

7) de likalydande motionerna I: 1060 av herr *Levin m. fl.* och II: 1238 av herr *Eriksson* i Arvika *m. fl.*, vari hemställdes

att riksdagen beslutade att grundavdraget vid gåvobeskattning enligt 39 § förordningen (1941:416) om arvsskatt och gåvoskatt skulle utgöra 3 000 kr. i stället för i propositionen föreslagna 2 000 kr;

8) de likalydande motionerna I: 1061 av herr *Levin m. fl.* samt II: 1237 av herrar *Eriksson* i Arvika och *Andersson* i Örebro, vari hemställdes

Skattereform m. m.

att riksdagen beslutade anta det i propositionen nr 71 framlagda förslaget till förordning om ändring i förordningen om statlig förmögenhetsskatt med den ändring att punkt 3 av ikraftträdandebestämmelserna erhöles följande lydelse:

»3. Vid 1971 års taxering iaktas vidare följande. Om förmögenhetsskatt uppgår till mer än en femtiodel av det belopp, som utgör skillnaden mellan den beskattningsbara förmögenheten och 150 000 kronor, nedsättes förmögenhetsskatten med överskjutande belopp, såvida den beskattningsbara förmögenheten understiger 200 000 kronor.»;

9) de likalydande motionerna I: 1062 av herr *Hans Petersson m. fl.* och II: 1229 av herr *Andersson i Örebro m. fl.*, vari hemställdes

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t begärde att kapitalskatteberedningen erhöles tilläggsdirektiv att utforma ett förslag till indexreglering inom arvsbeskattningen;

10) de likalydande motionerna I: 1063 av herr *Karl Pettersson m. fl.* och

II: 1244 av herr *Jonsson i Mora m. fl.*;

11) de likalydande motionerna I: 1064 av herr *Stefanson m. fl.* och II: 1235 av herr *Ericsson i Åtvidaberg m. fl.*, vari hemställdes

att riksdagen vid behandlingen av propositionen beslutade att 3, 4 och 6 §§ förordningen om beräkning i vissa fall av beskattningsbar förmögenhet som är att hänföra till företag samt 29 § förordningen (1941: 416) om arvsskatt och gåvoskatt skulle ha i motionerna angivna lydelse;

12) de likalydande motionerna I: 1065 av herr *Tistad m. fl.* och II: 1230 av herr *Andersson i Örebro m. fl.*;

13) de likalydande motionerna I: 1066 av herr *Tistad m. fl.* och II: 1231 av herr *Andersson i Örebro m. fl.*;

14) de likalydande motionerna I: 1067 av herr *Werner* och II: 1242 av herr *Hermansson m. fl.*, vari bl. a. hemställdes att riksdagen beslutade

att 11 § 1 mom. förordningen om statlig förmögenhetsskatt skulle ha nedan angivna lydelse:

11 §.

1 m o m. Statlig förmögenhetsskatt när den beskattningsbara förmögenheten icke överstiger 250 000 kronor: två procent av den del av den beskattningsbara förmögenheten, som över-

— — — familjestiftelse utgöra:

stiger 150 000 kronor;

när den beskattningsbara förmögenheten överstiger

250 000 men icke	400 000 kr.:	2 000 kr.	för	250 000 kr. och 2,5 % av återstoden;
400 000 " "	1 000 000 " :	5 750 "	"	400 000 " " 3 % " " ;
1 000 000 kr.		:23 750 "	"	1 000 000 " " 3,5 % " " .

15) de likalydande motionerna I: 1068 av herrar *Wikström* och *Nils Theodor Larsson* samt II: 1246 av herr *Nelander m. fl.*, vari hemställdes

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t begärde att kapitalskatteberedningen erhöles tilläggsdirektiv att utarbeta förslag om befrielse från arvsskatt för sammanslutningar, som främjade religiösa, välgörande eller eljest allmännyttiga ändamål, samt folketshusföreningar, bygdegårdsföreningar

och andra liknande sammanslutningar, som hade till främsta syfte att anordna eller tillhandahålla allmänna samlingslokaler;

16) de likalydande motionerna I: 1069 av herrar *Åkerlund* och *Strandberg* samt II: 1234 av herr *Enarsson*, vari hemställdes

att riksdagen beslutade att 53 § 3 mom. kommunalskattelagen skulle ha i motionerna angivna lydelse;

17) motionen II: 1232 av herr *Berg-*

Skattereform m. m.

qvist, vari bl. a. hemställdes att riksdagen måtte

a) med avslag på propositionen i motsvarande delar anta i motionen framlagda förslag till förordning om ändring i förordningen (1947:577) om statlig förmögenhetsskatt och till lag om ändring i taxeringsförordningen, innebärande att kapitalskatteberedningens förslag i fråga om förmögenhetsskatten till alla delar skulle antas oförändrat,

c) avslå propositionens förslag till förordning om begränsning av skatt i vissa fall,

e) i skrivelse till Kungl. Maj:t begära att frågan om beskattning av privata stiftelser och sammanslutningar ytterligare utreddes,

18) motionen II:1239 av fru *Eriksson* i Stockholm och herr *Wiklund* i Stockholm.

Motioner väckta vid riksdagens början

19) de likalydande motionerna I:798 av herr *Werner* och II:906 av herr *Hermansson m. fl.*, i vad de hänvisats till bevillningsutskottet;

20) motion II:900 av herr *Bergqvist m. fl.*

Utskottet hemställde,

A) att riksdagen måtte med anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 71 och motionerna I:1061 och II:1237 samt med bifall till motionerna I:1057 och II:1240 anta de vid propositionen följande förslagen till

1) förordning om ändring i förordningen (1947:577) om statlig förmögenhetsskatt med de ändringar, att 9 § och punkt 3 av ikraftträdande bestämmelserna erhöles i utskottets hemställan angiven lydelse;

2) förordning om beräkning i vissa fall av beskattningsbar förmögenhet som är att hänföra till företag med de ändringar, att 1—5 §§ erhöles i utskottets hemställan angiven lydelse;

3) förordning om begränsning av skatt i vissa fall;

4) lag om ändring i uppbördsförordningen (1953:272);

5) förordning om ändring i förordningen (1941:416) om arvsskatt och gåvoskatt med de ändringar,

dels att den i propositionen föreslagna ändringen av 12 § utginge, till följd varav paragrafen behölle sin nuvarande lydelse, att i 55 § infördes ett nytt moment, 7 mom., samt att till följd härav ingressen erhöles i utskottets hemställan angiven lydelse;

dels att 29, 39 §§, 55 § 7 mom. och 56 § erhöles i utskottets hemställan angiven lydelse;

B) att riksdagen måtte avslå följande motioner, nämligen

1) I:798 och II:906, såvitt de hänvisats till bevillningsutskottet,

2) I:1054 och II:1236,

3) I:1055 och II:1243,

4) I:1056 och II:1233,

5) I:1058 och II:1241,

6) I:1059 och II:1245,

7) I:1060 och II:1238,

8) I:1061 och II:1237,

9) I:1062 och II:1229,

10) I:1063 och II:1244,

11) I:1064 och II:1235,

12) I:1065 och II:1230,

13) I:1066 och II:1231,

14) I:1067 och II:1242,

15) I:1068 och II:1246,

16) I:1069 och II:1234,

17) II:900,

18) II:1232,

19) II:1239,

i den mån de icke kunde anses besvarade genom vad utskottet anfört och hemställt.

Reservationer hade avgivits enligt följande.

Reformering av beskattningen

1) av herrar *Yngve Nilsson*, *Gösta Jacobsson* och *Magnusson* i Borås (samtliga m), vilka ansett att utskottet under B 3 i denna del bort hemställa, att riksdagen måtte med bifall till

Skattereform m. m.

motionerna I:1055 och II:1243 i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om ny utredning beträffande kapitalbeskattningen med speciellt hänsynstagande till beskattningens effekter på sparande och enskild företagsamhet;

2) av herrar *Tistad* (fp), *Sundin* (cp), *Stefanson* (fp) och *Vigelsbo* (cp), fru *Nettelbrandt* (fp) samt herr *Eriksson* i Bäckmora (cp), vilka ansett att utskottet under B 4 i denna del bort hemställa,

att riksdagen måtte med anledning av motionerna I:1056 och II:1233 i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om en utredning av de samhällsekonomiska verkningarna av skattesystemet, särskilt med avseende på sparande, investeringsvilja och ekonomisk tillväxt;

3) av herrar *Tistad* (fp), *Sundin* (cp), *Stefanson* (fp) och *Vigelsbo* (cp), fru *Nettelbrandt* (fp) samt herr *Eriksson* i Bäckmora (cp), vilka ansett att utskottet under B 4 i denna del och

11 §.

(Utskottets förslag)

1 m o m. Statlig förmögenhetsskatt — — — familjestiftelse utgöra: när den beskattningsbara förmögenheten icke överstiger 250 000 kronor: en procent av den del av den beskattningsbara förmögenheten, som översti-

250 000 men icke	400 000 kr.:	1 000 kr. för	250 000 kr. och 1,5 % av återstoden;
400 000 " " "	1 000 000 " :	3 250 " "	400 000 " " 2 % " " ;
1 000 000 kr.	: 15 250 " "	1 000 000 " "	2,5 % " " .

(Reservanternas förslag)

1 m o m. Statlig förmögenhetsskatt — — — familjestiftelse utgöra: när den beskattningsbara förmögenheten icke överstiger 600 000 kronor: 1,4 procent av den del av den beskattningsbara förmögenheten som överstiger 200 000 kronor; när den beskattningsbara förmögenheten överstiger 600 000 kronor: 5 600 kronor för 600 000 kronor och 1,8 procent av återstoden.

5) av herrar *Yngve Nilsson*, *Gösta Jacobsson* och *Magnusson* i Borås (samtliga m), vilka ansett att utskottet under B 16 bort hemställa,

att riksdagen måtte med bifall till motionerna I:1069 och II:1234 anta

B 9 bort hemställa,

att riksdagen måtte med anledning av motionerna I:1056 och II:1233 samt I:1062 och II:1229 i skrivelse till Kungl. Maj:t begära att kapitalbeskattningen finge tilläggsdirektiv att utforma förslag till indexreglering eller annan värdesäkring inom kapitalbeskattningen;

Förmögenhetsskatten

Skattepliktsgränsen och skatteskalan

4) av herrar *Yngve Nilsson*, *Gösta Jacobsson* och *Magnusson* i Borås (samtliga m), vilka ansett att utskottet under A 1 och B 3 i denna del bort hemställa,

att riksdagen måtte med bifall till motionerna I:1055 och II:1243 besluta att 11 § 1 mom. förordningen om statlig förmögenhetsskatt skulle ha följande såsom *reservanternas förslag* be-tecknade lydelse:

i reservationen intaget förslag till lag om ändring i 53 § 3 mom. kommunal-skattelagen, innebärande att gränserna för dödsboms inkomst och förmögenhet skulle uppräknas från 10 000 resp. 100 000 kr. till 15 000 resp. 150 000 kr.,

Skattereform m. m.

Begränsningsregeln

6) av herrar *Yngve Nilsson, Gösta Jacobsson* och *Magnusson* i Borås (samtliga m), vilka ansett att utskottet under A 3, B 3 och B 5 i denna del bort hemställa,

att riksdagen måtte med bifall till motionerna I:1055 och II:1243 samt I:1058 och II:1241 besluta att 3 § förordningen om begränsning av skatt i vissa fall skulle ha i reservationen angiven lydelse, innebärande att 80-procentspärren skulle gälla även för del av den beskattningsbara inkomsten som överstege 200 000 kronor;

7) av herrar *Yngve Nilsson, Gösta Jacobsson* och *Magnusson* i Borås (samtliga m), vilka ansett att utskottet under A 3 och B 5 i denna del bort hemställa,

att riksdagen måtte med bifall till motionerna I:1058 och II:1241 besluta att 5 § förordningen om begränsning av skatt i vissa fall skulle ha i reservationen angiven lydelse, innebärande nedsättning av förmögenhetsskatten till 25 % av den skattskyldiges beskattningsbara förmögenhet;

Arvsskatten

Stiftelser med allmännyttigt ändamål

8) av herrar *Yngve Nilsson, Gösta Jacobsson* och *Magnusson* i Borås (samtliga m), vilka ansett att utskottet under A 5 och B 3 i denna del bort hemställa,

att riksdagen måtte i fråga om förordningen om ändring i förordningen

(Utskottets förslag)

Såsom skattefritt avdragas från lott som tillkommer den avlidnes efterlevande make 30 000 kronor, från vad som tillkommer annan i klass I 15 000 kronor och från lott, som beskattas enligt klass II eller klass III, 3 000 kro-

om arvsskatt och gåvoskatt med bifall till motionerna I:1055 och II:1243 besluta dels att ingressen skulle ha i reservationen angiven lydelse, dels att klass III och sjätte stycket i 28 § utginge samt att 3 § skulle ha i reservationen angiven lydelse, innebärande att samtliga stiftelser m. fl. juridiska personer, som nu vore befriade från gåvoskatt, befriades även från arvsskatt;

9) av herrar *Tistad* (fp), *Sundin* (cp), *Stefanson* (fp) och *Vigelsbo* (cp), fru *Nettelbrandt* (fp) samt herr *Eriksson* i Bäckmora (cp), vilka ansett att utskottet under B 15 bort hemställa,

att riksdagen måtte med bifall till motionerna I:1068 och II:1246 i skrivelse till Kungl. Maj:t begära att kapitalskatteberedningen erhöles tilläggsdirektiv att utarbeta förslag om befrielse från arvsskatt för sammanslutningar, som främjade religiösa, välgörande eller liknande allmännyttiga ändamål, samt folketshusföreningar, bygdegårdsföreningar och andra liknande sammanslutningar, som hade till främsta syfte att anordna eller tillhandahålla allmänna samlingslokaler;

Grundavdragen och skatteskalorna

10) av herrar *Yngve Nilsson, Gösta Jacobsson* och *Magnusson* i Borås (samtliga m), vilka ansett att utskottet under A 5 och B 3 i denna del bort hemställa,

att riksdagen måtte med bifall till motionerna I:1055 och II:1243 besluta dels att 28 § andra stycket förordningen om arvsskatt och gåvoskatt skulle ha följande, såsom reservanternas förslag betecknade lydelse:

(Reservanternas förslag)

Såsom skattefritt avdragas från lott som tillkommer den avlidnes efterlevande make 30 000 kronor, dock att skatt ej uttages för lott understigande 40 000 kronor, från vad som tillkommer annan i klass I 15 000 kronor och från

Skattereform m. m.

(Utskottets förslag)

nor. Har barn eller avkomling till avlidet barn vid skattskyldighetens inträde ej fyllt 20 år, avdragas ytterligare 3 000 kronor för varje helt år eller del därav, som då återstod till dess sagda ålder uppnås.

dels att de i samma paragraf angivna skatteskalorna beträffande arvsskatten skulle ha i reservationen angiven lydelse, innebärande att nuvarandeskattesatser i princip skulle behållas men justeras med hänsyn till övergången till grundavdrag;

Gåvoskatten

Grundavdraget

11) av herrar *Tistad* (fp), *Yngve Nilsson* (m), *Sundin* (cp), *Gösta Jacobsson* (m), *Stefanson* (fp), *Magnusson* i Borås (m) och *Vigelsbo* (cp), fru *Nettelbrandt* (fp) samt herr *Eriksson* i Bäckmora (cp), vilka ansett att utskottet under A 5 och B 3 i denna del samt B 7 bort hemställa,

att riksdagen måtte med bifall till motionerna I:1055 och II:1243 samt I:1060 och II:1238 besluta att 39 § förordningen om arvsskatt och gåvoskatt skulle ha i reservationen angiven lydelse, innebärande att grundavdraget bestämdes till 3 000 kronor;

Skatteskalorna

12) av herrar *Yngve Nilsson*, *Gösta Jacobsson* och *Magnusson* i Borås (samtliga m), vilka ansett att utskottet under A 5 och B 3 i denna del bort hemställa,

att riksdagen måtte med bifall till motionerna I:1055 och II:1243 besluta att 43 § förordningen om arvsskatt och gåvoskatt skulle ha i reservationen angiven lydelse, innebärande att nuvarande skattesatser beträffande gåvoskatten i princip skulle behållas men

(Reservanternas förslag)

lott, som beskattas enligt klass II eller klass III, 5 000 kronor. Har barn eller avkomling till avlidet barn vid skattskyldighetens inträde ej fyllt 20 år, avdragas ytterligare 6 000 kronor för varje helt år eller del därav, som då återstod till dess sagda ålder uppnås.

justeras med hänsyn till övergången till grundavdrag;

Familjeföretagen

13) av herrar *Tistad* (fp), *Sundin* (cp), *Stefanson* (fp) och *Vigelsbo* (cp), fru *Nettelbrandt* (fp) samt herr *Eriksson* i Bäckmora (cp), vilka ansett att utskottet under A 2, A 5 i denna del, B 6 och B 11 bort hemställa,

att riksdagen måtte med anledning av motionerna I:1059 och II:1245 samt I:1064 och II:1235

dels besluta att 3, 4 och 6 §§ förordningen om beräkning i vissa fall av beskattningsbar förmögenhet som är hänförelse till företag samt 29 § förordningen om arvsskatt och gåvoskatt skulle ha i reservationen angiven lydelse, innebärande att den undre gränsen för reduktion av förmögenhetsskatt sänktes från 500 000 till 300 000 kronors förmögenhetsvärde samt att de i olika rekvisit föreslagna procentalen 75 genomgående sänktes till 60;

dels i skrivelse till Kungl. Maj:t begära att kapitalskatteberedningen erhöle tilläggsdirektiv att göra erforderliga utredningar och framlägga förslag till sådan utformning av arvsbeskattningen att familjeföretag icke drabbades av sådana likviditetssvårigheter att den fortsatta driften äventyrades;

14) av herrar *Yngve Nilsson*, *Gösta Jacobsson* och *Magnusson* i Borås (samtliga m), vilka under åberopande av innehållet i motionerna I:1055 och II:1243 anslöte sig till lagstiftningsyrkandet i reservation 13 av herr *Tistad* m. fl.

Skattereform m. m.

Andra lagutskottets utlåtande nr 40

Genom en den 6 mars 1970 dagtecknad proposition, nr 65, hade Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden, föreslagit riksdagen att

dels antaga vid propositionen fogade förslag till

1) lag om ändring i lagen (1947: 529) om allmänna barnbidrag,

2) lag om ändring i lagen (1964: 143) om bidragsförskott,

dels bifalla det förslag i övrigt, om vars avlåtande till riksdagen föredragande statsrådet hemställt.

Propositionen hade hänvisats till lagutskott, såvitt gällde de båda lagförslagen, och behandlats av andra lagutskottet. I övrigt hade propositionen hänvisats till statsutskottet och behandlats i utskottets utlåtande nr 100.

Beträffande propositionens huvudsakliga innehåll anfördes följande.

I propositionen läggs fram förslag om den ändring i lagen om allmänna barnbidrag som behövs för att genomföra den i statsverkspropositionen föreslagna höjningen av barnbidragen från 900 kr. till 1 200 kr. för barn och år. Genom denna barnbidragshöjning tillförs barnfamiljerna 540 milj. kr. per år.

I propositionen föreslås även ändringar i lagen om bidragsförskott med innebörden att bidragsförskotten till ensamstående med barn höjs från 30 % till 40 % av basbeloppet enligt lagen om allmän försäkring. Detta innebär att bidragsförskotten höjs med 630 kr. till 2 520 kr. för barn och år vid nuvarande basbeloppet 6 300 kr. Vidare föreslås att åldersgränsen för bidragsförskotten höjs från 16 år till 18 år. Kostnaderna för den föreslagna utbyggnaden av bidragsförskotten beräknas uppgå till ca 100 milj. kr. per år.

I samband med propositionen hade

andra lagutskottet behandlat följande i ämnet väckta motioner, nämligen

A. vid riksdagens början väckta motioner

1) de likalydande motionerna I: 164 av herr *Lindblad* och II: 189 av herr *Westberg* i Ljusdal om ändring av bestämmelserna angående bidragsförskott,

2) de likalydande motionerna I: 409 av herr *Werner* och II: 450 av herr *Hermansson m. fl.* om höjning av det allmänna barnbidraget,

3) de likalydande motionerna I: 876 av fröken *Stenberg* och II: 1022 av fru *Mogård m. fl.* om höjning av åldersgränsen för bidragsförskott;

B. i anledning av propositionen väckta motioner

4) de likalydande motionerna I: 1041 av herrar *Helén* och *Bengtson* samt II: 1201 av herrar *Hedlund* och *Gustafson* i Göteborg,

5) de likalydande motionerna I: 1042 av fröken *Mattson* och fru *Grethe Lundblad* samt II: 1203 av herr *Hugosson m. fl.*,

6) motionen II: 1204 av fru *Håvik m. fl.*,

7) motionen II: 1205 av herr *Lindkvist* och fru *Eriksson* i Stockholm,

8) motionen II: 1206 av herrar *Mundebo* och *Nilsson* i Tvärålund,

9) motionen II: 1208 av fru *Ryding m. fl.*, samt

10) motionen II: 1209 av fröken *Wetterström m. fl.*

I anledning av propositionen hade även väckts motionen II: 1202 av fru *Holmqvist*, vilken motion utskottet komme att behandla i ett senare utlåtande.

I *motionerna I: 409* och *II: 450* hemställdes, »att riksdagen, i den händelse den förebådade mervärdesskattehöjningen av 4 % kommer att genomföras, måtte besluta en höjning av det allmänna barnbidraget med 400 kr. per barn och år till en summa av 1 300 kr. per barn och år».

Skattereform m. m.

I motionerna I:1041 och II:1201 hemställdes bl. a., att riksdagen vid behandlingen av propositionen nr 65 måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla

I. att Kungl. Maj:t måtte förelägga årets höstriksdag förslag beträffande

a) införande av vårdnadsbidrag med 500 kronor per barn i åldern fram till inträde i grundskolan, i enlighet med vad i motionerna angivits,

b) ett sådant system för indexreglering av barnbidragen att barnfamiljerna automatiskt kompensades för levnadskostnadsstegringar;

II. att Kungl. Maj:t måtte för 1971 års riksdag framlägga en plan för barnstödets fortsatta utbyggnad,

I motionen II:1208 hemställdes, »att riksdagen, med bifall till förslagen i motionerna I:409 och II:450 år 1970 rörande uppräknig av de allmänna barnbidragen till 1 300 kronor per bidragsberättigat barn, måtte besluta om att införa indexreglering av de allmänna barnbidragen;» samt »att vederbörande utskott utarbetar förslag till erforderlig lagtext».

I motionen II:1209 hemställdes, »att riksdagen i anledning av proposition nr 65 i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa om utredning och förslag till värdesäkring av det allmänna barnbidraget i enlighet med vad i motionen anföres».

Utskottet hemställde,

A. att riksdagen måtte — med avslag på motionerna I:409 och II:450 — anta det genom propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1947:529) om allmänna barnbidrag;

B. att motionerna I:1041 och II:1201, såvitt de gällde frågan om vårdnadsbidrag, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

C. att motionerna I:1041 och II:1201, såvitt de gällde indexreglering av barnbidragen, motionen II:1208 samt motionen II:1209 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

D. att motionerna I:1041 och II:1201, såvitt de gällde en plan för barnstödets fortsatta utbyggnad, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

E. att motionen II:1205 och motionen II:1206 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

F. att riksdagen måtte anta det genom propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1964:143) om bidragsförskott;

G. att följande motioner, nämligen

1) motionerna I:164 och II:189,

2) motionerna I:876 och II:1022,

3) motionerna I:1041 och II:1201, såvitt de gällde indexreglering av socialförmåner,

4) motionerna I:1042 och II:1203, samt

5) motionen II:1204,

icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

I motiveringen anförde utskottet bl. a. följande.

Utskottet kan ansluta sig till de bedömningar som gjorts i propositionen 1970:70 i förevarande avseende. Visserligen är det riktigt som görs gällande i bl. a. motionerna I:409 och II:450 att prisstegringarna under de senaste fem åren konsumerar ungefär halva den föreslagna höjningen och att de väntade prishöjningarna med anledning av ökad mervärdeskatt kommer att konsumera en del av den återstående höjningen. Barnbidragen kan emellertid inte ses isolerade från det övriga familjestödet. Tar man hänsyn till de förbättringar som genomförts för barnfamiljer i annan form än barnbidrag är det enligt utskottets bedömning riktigt att beteckna den föreslagna höjningen som en direkt förstärkning av levnadsstandarden för ett stort antal barnfamiljer. Utskottet anser att den föreslagna höjningen med 300 kr. per barn och år är väl avvägd och tillstyrker densamma. Därmed avstyrker utskottet yrkandet i motionerna I:409

Skattereform m. m.

och II:450 att höjningen, i den händelse mervärdeskatten ökas, skall bestämmas till 400 kr. per barn och år, en höjning som skulle belasta statskassan med ungefär ytterligare 180 milj. kr. per år.

Reservationer hade avgivits

1) vid *A i utskottets hemställan* av herrar *Hübinette* och *Åkerlind* (båda m), utan angivet yrkande;

2) vid *A i utskottets hemställan* av fru *Hamrin-Thorell* (fp) samt herrar *Österdahl* (fp), *Andreasson* (cp), *Gustavsson* i Alvesta (cp) och *Jonsson* i Mora (fp), som ansett att ovan intagna avsnitt av utskottets yttrande bort ersättas med text av följande lydelse:

»Utskottet kan inte helt dela den bedömning som görs i propositionen. Prisstegringarna under de senaste fem åren tar i anspråk ungefär halva den föreslagna höjningen av barnbidragen, och de väntade prishöjningarna med anledning av ökad mervärdeskatt kommer att konsumera en mycket stor del av den återstående höjningen.

Barnfamiljerna måste tillförsäkras samma andel i den allmänna standardstegringen som andra grupper i samhället. Den i propositionen föreslagna barnbidragshöjningen, som utskottet i och för sig tillstyrker, bör därför kompletteras med åtgärder, som automatiskt ger barnfamiljerna kompensation för kostnadsfördyringar. Utskottet behandlar motionsyrkanden härom nedan i samband med frågan om indexreglering av barnbidragen. Utskottet är däremot inte berett att tillstyrka yrkandet i motionerna I: 409 och II: 450, att höjningen av barnbidraget skall bestämmas till 400 kronor per barn och år.»;

3) vid *B i utskottets hemställan* av fru *Hamrin-Thorell* (fp) samt herrar *Österdahl* (fp), *Andreasson* (cp), *Gustavsson* i Alvesta (cp) och *Jonsson* i Mora (fp), som ansett att utskottet bort hemställa,

att riksdagen måtte med bifall till motionerna I: 1041 och II: 1201, i mot-

svarande del, hos Kungl. Maj:t hemställa om förslag till årets höstriksdag om införande av vårdnadsbidrag i enlighet med vad reservanterna anført;

4) vid *C i utskottets hemställan* av fru *Hamrin-Thorell* (fp) samt herrar *Österdahl* (fp), *Andreasson* (cp), *Gustavsson* i Alvesta (cp) och *Jonsson* i Mora (fp), som ansett att utskottet bort hemställa,

att riksdagen måtte med bifall till motionerna I: 1041 och II: 1201, i motsvarande del, samt med anledning av motionen II: 1208 och motionen II: 1209 hos Kungl. Maj:t hemställa om förslag till årets höstriksdag om ett sådant system för indexreglering av de allmänna barnbidragen, att barnfamiljerna automatiskt kompenseras för levnadskostnadsstegringar;

5) vid *D i utskottets hemställan* av fru *Hamrin-Thorell* (fp) samt herrar *Österdahl* (fp), *Andreasson* (cp), *Gustavsson* i Alvesta (cp) och *Jonsson* i Mora (fp), som ansett att utskottet bort hemställa,

att riksdagen måtte med bifall till motionerna I: 1041 och II: 1201, i motsvarande del, hos Kungl. Maj:t anhålla att en plan för barnstödets fortsatta utbyggnad framlades för 1971 års riksdag;

6) vid *F i utskottets hemställan* av herrar *Hübinette* och *Åkerlind* (båda m), utan angivet yrkande.

Andra lagutskottets utlåtande nr 41

Genom den vid behandlingen av bevilningsutskottets betänkande nr 40 redovisade propositionen nr 70 hade Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att bl. a. antaga vid propositionen fogat förslag till lag om ändring i lagen (1962: 398) om finansiering av folkpensioneringen. Propositionen hade i denna del hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet.

I samband med propositionen hade andra lagutskottet behandlat följande

Skattereform m. m.

motioner:

A. vid riksdagens början väckta motioner

1) de likalydande motionerna I: 849 av herr *Bengtson m. fl.* och II: 1010 av herr *Hedlund m. fl.* om en garanterad minimiinkomst,

2) motionen II: 280 av herr *Hermanson m. fl.* om höjning av folkpensionsavgiften;

B. i anledning av propositionen väckta motioner

3) de vid behandlingen av förenämnda bevillningsutskottsbetänkande redovisade likalydande motionerna I: 1049 av herrar *Helén* och *Bengtson* samt II: 1214 av herrar *Hedlund* och *Gustafson* i Göteborg.

I motionerna I: 849 och II: 1010 yrkades »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära en utredning om ett system med garanterad minimiinkomst samt dess konsekvenser för den framtida socialpolitiken och de befintliga sociala förmånerna».

I motionen II: 280 yrkades

»att riksdagen måtte besluta om sådan ändring av lagen den 25 maj 1962 om finansieringen av folkpensioneringen att 3 § erhåller följande lydelse, innebärande att övrig text strykes: '3 §. Folkpensionsavgift skall utgå med fem procent av den avgiftspliktiges till statlig inkomstskatt beskattningsbara inkomst.'»

att lagändringen träder i kraft från och med beskattningsåret 1971».

I motionerna I: 1049 och II: 1214 yrkades bl. a., såvitt de behandlades av andra lagutskottet,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla att förslag till utformning av ett hemmamaakebidrag efter teknisk beredning förelades årets höstriksdag, samt

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning angående garanterade minimiinkomster.

Utskottet hemställde,

A. att riksdagen måtte med avslag på motionen II: 280 anta det i propositionen nr 70 framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1962:398) om finansiering av folkpensioneringen;

B. att motionerna I: 1049 och II: 1214, såvitt anginge yrkande om förslag till hemmamaakebidrag, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

C. att följande motioner, nämligen

1) motionerna I: 849 och II: 1010 samt

2) motionerna I: 1049 och II: 1214, såvitt anginge yrkandet om minimiinkomst,

icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

D. att motionerna I: 1049 och II: 1214, såvitt anginge yrkandet om extra pensionstillskott, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

I motiveringen anförde utskottet bl. a. följande.

Utskottet är skeptiskt till de förslag som lagts fram att man helt eller delvis skall avlösa vårt nuvarande socialpolitiska system med någon form av generellt verkande inkomsttrygghet. Förslagen är alltför diffusa för att man skall kunna göra en bedömning av verkningarna. De angivna fördelarna är ingalunda odiskutabla. I den mån förslagen endast innebär införande av grundtrygghet upp till en viss nivå kan man inte avstå från påbyggnadsordningar av i princip samma slag som de vi f. n. har. Mot den bakgrunden måste de påstådda administrativa vinsterna bli begränsade.

Den i motionerna redovisade argumenteringen har inte övertygat utskottet om att man skall överge de metoder som hittills använts för att ge den enskilde ett så fullständigt socialt skydd som möjligt. Den stora fördelen med ett system med selektiva och differentierade stödformer är att man på ett ändamålsenligt sätt kan styra hjälpen till de grupper eller till de enskilda som är i behov därav. Utskottet anser att man bör fortsätta med det nuvarande syste-

Skattereform m. m.

met med samordnade åtgärder inom social-, familje-, utbildnings-, arbetsmarknads- och skattepolitiken. Det synes också vara möjligt att inom ramen för socialhjälp lagen nå fram till en ordning, som i viss mån kan tillgodose det syfte som ligger bakom motionerna. I det sammanhanget kan det pekas på ett förslag som socialförvaltningen i Stockholms stad lagt fram om nya riktlinjer för utgivande av socialhjälp. Förslaget innebär enligt förvaltningen fastställande av en klart uttryckt ekonomisk minimistandard för samtliga stadens invånare.

Reservationer hade avgivits

Vid B i utskottets hemställan

1) av fru *Hamrin-Thorell* (fp) samt herrar *Österdahl* (fp), *Andreasson* (cp), *Gustavsson* i Alvesta (cp) och *Jonsson* i Mora (fp), som ansett att utskottet bort hemställa,

att riksdagen måtte med bifall till motionerna I: 1049 och II: 1214 i förevarande del i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla att förslag till sådant hemmakebidrag som föresloges i de nämnda motionerna efter teknisk beredning förelades årets höstriksdag;

Vid C i utskottets hemställan

2) av fru *Hamrin-Thorell* (fp) samt herrar *Österdahl* (fp), *Andreasson* (cp), *Gustavsson* i Alvesta (cp) och *Jonsson* i Mora (fp), som ansett att utskottet bort hemställa,

att riksdagen måtte med bifall till motionerna I: 849 och II: 1010 samt I: 1049 och II: 1214 i förevarande del i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning angående förutsättningarna för införande av ett system med garanterad minimiinkomst;

3) av herr *Blomquist* och fröken *Wetterström* (båda m), som ansett att ovan intagna stycken i utskottets yttrande bort ersättas med text av följande lydelse:

»Utskottet kan inte dela uppfattningen att man helt eller delvis skall avlösa vårt nuvarande socialpolitiska system med någon form av generellt verkande inkomsttrygghet. I varje fall har den i motionerna redovisade argumenteringen inte övertygat utskottet om att man skall överge de metoder som hittills använts för att ge den enskilde ett så fullständigt socialt skydd som möjligt. Den stora fördelen med ett system med selektiva och differentierade stödformer är att man på ett ändamålsenligt sätt kan styra hjälpen till de grupper eller till de enskilda som är i behov därav. Utskottet utgår från att man fortsätter ansträngningarna med att förbättra den nuvarande ordningen bl. a. genom en ökad samordning mellan olika åtgärder inom social-, familje-, utbildnings-, arbetsmarknads- och skattepolitiken. I sistnämnda avseende anser utskottet att man vid lämpligt tillfälle kan ta upp frågan om negativ skatt som ett socialpolitiskt instrument. Med det anförda avstyrker utskottet bifall till ifrågavarande motionsyrkanden.»

Statsutskottets utlåtande nr 100

Kungl. Maj:t hade i propositionen nr 1, bilaga 7 (punkten C 1, s. 30—31 i utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för den 2 januari 1970) föreslagit riksdagen att till Allmänna barnbidrag för budgetåret 1970/71 på driftbudgeten under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 1 885 000 000 kr.

I de likalydande motionerna I: 437 av herr *Werner* och II: 396 av herr *Hermansson m. fl.* hade, under hänvisning till de likalydande motionerna I: 409 och II: 450, hemställts att riksdagen för budgetåret 1970/71 till allmänna barnbidrag anvisa ett förslagsanslag av 1 975 000 000 kr.

Förslag om ändring i lagen om allmänna barnbidrag hade — som framgår av redovisningen av andra lagutskottets

Skattereform m. m.

utlåtande nr 40 — lagts fram i propositionen nr 65 och de nämnda motionerna I: 409 och II: 450.

Kungl. Maj:t hade vidare i propositionen nr 65 föreslagit riksdagen att godkänna den i statsrådsprotokollet förordade ändringen i grunderna för bostadstillägg för barnfamiljer.

I anledning av denna proposition hade väckts motionen II:1207 av herr *Rosqvist m. fl.*

Statsutskottet hemställde,

1. att riksdagen måtte med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 437 och II: 396 till Allmänna barnbidrag för budgetåret 1970/71 på driftbudgeten under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 1 885 000 000 kr.,

2. att riksdagen måtte godkänna den i statsrådsprotokollet förordade ändringen i grunderna för bostadstillägg för barnfamiljer,

3. att riksdagen måtte avslå motionen II: 1207.

Vad utskotten hemställt föredrogs; och anförde därvid:

Herr **HEDLUND** (cp):

Herr talman! Hur vi skall fördela vår gemensamma kaka, d. v. s. allt vad svenska folket kan åstadkomma genom sitt arbete, är en ständigt aktuell fråga. Vi försöker också fortlöpande att göra kakan större genom bättre organisation, rationaliseringar o. s. v. inom vårt näringsliv, och i den mån vi lyckas i dessa strävanden får vi mer att fördela. På senare tid har tillkommit en del nya ingredienser i vår gemensamma kaka, d. v. s. nya beståndsdelar i vad vi kallar vår levnadsstandard. Med levnadsstandard menar vi numera inte bara materiell konsumtion av varor och tjänster utan praktiskt taget allt som vi människor sätter värde på: god arbetsmiljö, god boendemiljö, god fritidsmiljö o. s. v.

Fördelningen, som jag nyss talade om, sker i löneförhandlingar, vid pris-

uppgörelser och vid beslut om sociala välfärdsåtgärder men dessutom och inte minst när vi delar upp skattebördan. Större jämlikhet i levnadsvillkoren olika människor emellan är en strävan som väl få vill motsätta sig. Centern har i sin politik lagt särskilt stor vikt vid just detta och därför energiskt verkat för att genom samhället skapa ekonomisk och social trygghet för människorna under barndomen, på ålderns dagar, vid sjukdom, vid arbetslöshet o. s. v.

Det sägs ibland — av belackare ofta — att dessa åtgärder för att avhjälpa människornas bekymmer missbrukas. Visst kan det förekomma i enstaka fall — det är ju då att beklaga — och naturligtvis är det viktigt att se till att stödet till de grupper det här gäller lämnas i den ordning och den omfattning som författningarna har fastslagit.

Tidigt började vårt parti arbeta för vad vi kan kalla jämlikhet även i fråga om utbildningsmöjligheterna. De första slagorden var då att man skulle kunna få en tillfredsställande utbildning — jag minns att vi sysslade med detta redan i 1940-talets begynnelse — oberoende av om föräldrarna var rika eller fattiga och oberoende av om man bodde alldeles i närheten av någon högre skola eller långt därifrån. Jämlikheten när det gäller att skaffa sig utbildning har undan för undan fortskridit. Bland annat utbildningen är ett viktigt led i den utvecklingen. De som inte i yngre dagar haft möjlighet att få en god utbildning bör senare i livet kunna få komplettera sina kunskaper och färdigheter.

I dag behandlas skattefrågan. Det är inte några justeringar och detaljförändringar som företas utan det är en betydande skattereform. Man må ha vilka uppfattningar som helst om denna reform men en sådan är det. Somliga tycker säkerligen om den, andra inte.

En viktig målsättning har för centerns del varit att lindra skattebördan för de sämst ställda. Även ganska små inkomst-

Skattereform m. m.

tagare har en tung skattebörda; tyngst därvidlag är ju kommunalskatten.

Vid det höga skattetryck som vi har här i landet i jämförelse med förhållandena i andra länder skulle det ha varit angeläget att kunna sänka det totala skattetrycket, men med de utgifter som staten nu har och som de politiska partierna i stort sett varit ense om låter sig detta inte göra. Vi måste också komma ihåg att det finns några mycket angelägna delreformer som bör genomföras under de närmaste åren och att de får finansieras med ökade intäkter som tillförs staten i och med att våra inkomster stiger i takt med produktionsutvecklingen. Det betyder att en skattelättnad som vi bereder mindre inkomsttagare i viss mån sker på bekostnad av personer med högre inkomster. Förbättringarna för dem som har högre inkomster kan då komma först när ekonomin i samhället har förbättrats och produktionen ökats, något som naturligtvis i och för sig är en angelägen sak för oss alla. Härvidlag spelar som vi vet den ekonomiska politiken en avgörande roll. Det är åtskilligt att säga om den, men det blir ju tillfälle till det längre fram i månaden.

Det har beräknats att skattereformen skall ge lättnader i skatten för ungefär två tredjedelar av alla skattebetalare och att lättnaderna kommer de lägre inkomsttagarna till del. Många frågar hur detta kan vara möjligt när man höjer moms. Ja, det åstadkommes huvudsakligast på tre vägar: lägre direkt skatt för låginkomsttagare både till stat och till kommun, höjning av barnbidragen till barnfamiljerna och större pension i förening med vissa speciella skattelättnader för de gamla. Resultatet blir faktiskt en vinst för två tredjedelar av skattebetalarna, främst då för de lägre inkomsttagarna. Om resultatet inte hade blivit en fördel för de nämnda grupperna och för så pass stora grupper, hade centerpartiet motsatt sig reformen.

Det är alltså riktigt som det har sagts att två tredjedelar av skattebetalarna tjänar på reformen, men detta är bara som situationen är just nu. Så snart inkomsterna höjs för att kompensera de prisstegringar som vi vet att vi får, kommer många människor upp till en högre skattetariff med en del av sin inkomst, även om inkomsthöjningen bara svarat mot prisökningen. Det blir då ökad skatt, något som man kan kalla en skatt på penningvärdeförsämringen, och resultatet blir att pengarna inte räcker till samma utgifter som före den automatiska skattehöjningen. Det måste skapas garantier som innebär att det för samma realinkomst inte får bli någon högre skatteprocent än den man nu fastställer. Någon självverkande regel för ett sådant inflationsskydd, om jag så får kalla det, är kanske inte en praktisk metod, men så snart inflationen nått en viss storlek — låt oss säga 5—10 procent — bör en justering ske. Vi bör vara ense i förväg om att en sådan justering då skall företas. Det bör bli både en höjning av avdragsbeloppen och en jämkning av skatteskalorna.

Detta gäller både inkomstskatten och förmögenhetsskatten. De snabbt stigande taxeringsvärdena på fastigheter, inte minst jordbruksfastigheter, kommer annars att leda till oskäliga skattehöjningar. I det här sammanhanget ger jag min anslutning till en tanke som finansministern givit uttryck för, nämligen en lättare beskattning för vad han kallar det arbetande kapitalet, det kapital som är nedlagt i företag av skilda slag och som utgör en grundval för företagens framgångsrika verksamhet.

Förslagen i det skattepaket som riksdagen nu har att ta ställning till avser i första hand en utjämning. Detta gäller både regeringens och oppositionspartiernas förslag. Samtidigt innefattar förslagen en modernisering av själva skattesystemet på viktiga punkter, framför allt i fråga om familjebeskttningen, där

Skattereform m. m.

man som vi vet i princip inför särbeskattning.

Trots de meningsskiljaktigheter som redovisas i motioner och reservationer måste man säga att det råder en bred uppslutning kring huvudlinjerna. Inget parti vill eller kan i dagen läge ifrågasätta behovet av en skattereform som går i den här riktningen. Till en del hänger detta samman med att åtgärderna i betydande utsträckning går ut på att återställa tidigare förhållanden. Dessutom finns det på ett flertal håll en ärlig vilja att gå ett stycke vidare när det gäller att utjämna och att skapa bättre förhållanden för dem som har det sämst.

Redan de undersökningar som gjordes i början av 1960-talet av allmänna skatteberedningen gav klart vid handen, att den tidigare inkomst- och standardutjämningen här i landet i stort sett hade stannat av. Att det hade blivit så berodde säkert till inte oväsentlig del just på att skattesystemet inte längre fungerade som ett effektivt instrument för inkomstutjämning. Det är ett förhållande som har blivit alltmer påtagligt. De kommunala skattesatserna och den indirekta beskattningen har undan för undan höjts för att skapa utrymme för nya reformer och vad som krävs för deras genomförande i form av utbyggnad av skolor, sjukhus och andra delar av samhällsservicen. Ger man då inte samtidigt de lägsta inkomststapparna kompensation genom sänkningar i den direkta beskattningen, får en sådan utveckling automatiskt till följd att en större och större andel av skattebördan successivt flyttas över på dem. Det är faktiskt vad som har skett i vårt land under så gott som hela 1960-talet. Sedan omsen infördes i slutet av 1950-talet har, som vi vet, skattesatsen höjts i flera omgångar upp till nuvarande 10 procent. Vid höjningarna har man i allmänhet försökt kompensera särskilt utsatta grupper, såsom barnfamiljer och pensionärer, men andra låginkomsta-

gare har inte fått den kompensation som skulle ha behövts.

Lika drastisk har utvecklingen varit när det gäller kommunalskatterna. I slutet av 1950-talet — det är alltså bara tio år sedan — behövde de flesta inte betala mer än 13—14 procent av sin beskattningsbara inkomst i kommunalskatt. År 1965 hade den genomsnittliga utdebiteringen till kommun och lands-ting stigit till över 17 kr. per skattekrona. I år är medelutdebiteringen omkring 21 kr. Kommunerna bestrider nu en större del av samhällsutgifterna än staten, och för det stora flertalet människor är som bekant kommunalskatten en betydligt större utgiftspost än den direkta statsskatten. Det går därför absolut inte att — som man hittills ofta gjort — lämna kommunalskatterna åsido, när man diskuterar hur man vill ha skattesystemet utformat.

I det förslag som regeringen har lagt fram har otvivelaktigt många av våra synpunkter kommit med. Det har därför inte funnits någon anledning att ta upp en stor strid i skattefrågan. Men på några viktiga punkter är vi av den meningen att regeringsförslaget har väsentliga brister.

Detta gäller bl. a. stödet till barnfamiljerna. Man kan inte komma ifrån att denna konsumtionssvaga grupp har blivit snålt behandlad. Skall detta kunna kallas något av en rejäl jämlikhetsreform, vill det absolut till att man gör litet mer för den gruppen än vad som har föreslagits från regeringshåll. Utöver den barnbidragshöjning, som alla partier är ense om, vill centern och folkpartiet införa ett särskilt vårnadsbidrag för de familjer, som har barn som inte har börjat skolan. Dessutom vill vi ha barnbidragen indexreglerade.

Att det sistnämnda förslaget kan få stor betydelse om det genomförs visar inte minst utvecklingen under de senaste åren. Den barnbidragshöjning som nu kommer att genomföras ger nätt och jämnt kompensation för de pris-

Skattereform m. m.

ökningar som har ägt rum sedan barnbidraget höjdes förra gången, år 1965 — alltså för fem år sedan. Någon standardförbättring är det inte tal om. Hade barnbidragen varit indexreglerade under denna femårsperiod, skulle familjer med barn långt tidigare ha fått kompensation för prishöjningarna och inte behövt vidkännas denna eftersläpning.

Vi har inte heller kunnat acceptera denna behandling som de s. k. faktiskt sambeskattade har fått i regeringsförslaget. Det är visserligen riktigt som regeringen gärna framhåller att det förhållandet att man bibehåller sambeskattningen för denna grupp saknar betydelse för många jordbrukare, affärsinnehavare och andra som sambeskattas. Men många sådana företagare får en direkt straffbeskattning, och det bör inte godtas.

Skiljaktigheter finns också mellan mittenpartierna och socialdemokraterna när det gäller behandlingen av de allra lägsta inkomsttagarna. Med regeringens förslag blir det de som har inkomster på 16 000—25 000 kr. som tjänar mest på förslaget. Dessa grupper behöver naturligtvis tjäna på det, men finge vi vår vilja igenom skulle de som har inkomster därunder få lika stora förbättringar. Både förslaget att lägga om hustruavdraget på skatten till ett direkt stöd och förslaget att införa samma extra avdrag för »vanliga» låginkomsttagare som för den låginkomstgrupp som pensionärerna utgör har det syftet. Jag tror att finansministern kommer att få svårt att förklara för en småavlönad textilarbetare eller för en småbrukare med 12 000—15 000 kr. i inkomst, att han skall ha högre skatt bara för att han inte har uppnått 67 års ålder.

Kostnaderna kan naturligtvis alltid anföras som ett argument mot olika slags reformer. Men i det avseendet skiljer sig regeringens och mittenpartiernas förslag åt bara på det sättet att mittenpartierna vill genomföra en nå-

got bättre omfördelning. Vi har också förklarat oss villiga att hjälpa till att klara omfördelningens båda sidor, såväl inkomst- som utgiftssidan. Det kan ske på olika sätt, men vi är helt överens om att man måste ta in lika mycket som man ger ut.

Sammanfattningsvis vill jag framhålla att samtliga borgerliga partier och socialdemokraterna är överens om att försöka ge en skattelättnad för mindre inkomsttagare. Det betyder att dessa skall få inte bara full kompensation för vad momshöjningen betyder i ökad belastning utan också en lättnad i kommunal- och statsskatt som sträcker sig därutöver. De mindre inkomsttagarna är alltså de som skall tjäna på reformen.

Jag sade för en stund sedan att det har beräknats att två tredjedelar av skattebetalarna vinner på reformen. Jag framhöll vidare att den uppgiften är riktig men bara i just det inkomstläge som vi har för dagen — så snart inkomsterna höjs för att kompensera de prisstegringar som vi vet att vi får kommer många upp i en högre skattetariff med en del av sin inkomst, även om inkomstökningen bara har svarat mot prishöjningarna. Det måste därför — och det är en mycket viktig fråga, en av de allra viktigaste — skapas garantier som innebär att för samma realinkomst får det inte bli någon högre skatteprocent än nu. Detsamma gäller förmögenhetsskatten. Där måste det också finnas en spärregel som gör att man inte tar ut skatt på vad man kan kalla luft; prisstegringarna är ju luft.

Folkpensionärerna skall ha kompensation för momshöjningen och dessutom rätt till extra skatteavdrag för andra inkomster än pensionen. Här anser vi att man på sikt bör medge ett något större avdrag än vad regeringen har föreslagit.

Barnbidraget höjs för att betala momsökningen plus den penningvärdeförsämring som har skett sedan det nuvarande bidraget fastställdes 1965. Här-

Skattereform m. m.

jämte föreslår centerpartiet och folkpartiet ett särskilt vårdnadsbidrag för barn före skolåldern.

Ett annat förslag från mittenpartierna är att heltidssysselsatta låginkomsttagare med samma inkomst som folkpensionärerna skall ha samma avdragsrätt som dessa även om de inte uppnått pensionsåldern.

Vidare förslås i mittenpartiernas motion, att regeringens — som vi vill kalla den — ofullbordade tanke om stöd då endast ena maken har inkomst, skall kompletteras. Regeringsförslaget innebär ju att den andra maken skall få dra av 1 800 kr. från sin skatt. Detta är gott och väl, om denne make har så stor inkomst att skatten når upp till 1 800 kr. Men vad händer, om man inte har någon inkomst alls? Enligt regeringens förslag händer ingenting. Centern och folkpartiet godtar inte detta, utan kräver att när den ene maken saknar inkomst och den andra har mycket låg inkomst, så skall familjen ändå få 1 800 kr. i kontant utbetalning, på samma sätt som man får när båda makarna tjänar en viss summa.

Ytterligare en sak som vi finner otillfredsställande är effekterna av den faktiska sambeskattningen, exempelvis när två makar arbetar tillsammans i en diversehandel, i en bensinmack eller i ett jordbruk. Om de där tjänar t. ex. 17 000 kr. vardera blir följderna, att den ena maken påföres hela inkomsten, d. v. s. 34 000 kr. och då kommer upp i en högre skatteklass än om de arbetat var och en på sitt håll. Vi anser att detta är en orättvisa, och vi vill ha en uppdelning av inkomsterna på makarna var för sig för att erhålla en rättvisare beskattning.

De brister vi har pekat på i regeringsförslaget kan tyckas gälla detaljer. I stort sett är det nog så — annars skulle kostnaderna för förbättringarna ha blivit stora — men för enskilda människor som råkar ut för dessa brister kan de vara kännbara nog. Det är därför

som vi har varit angelägna om att redan från början fästa uppmärksamheten på vad vi anser vara bristfälligt.

Vad vi vill, det är — för att ta en bild — egentligen att täppa igen de hål som finns i den vävnad som finansministern här har visat upp. Vi anser att den vävnaden har några hål, och vi tycker att man snarast bör sy ihop dem. Detta kan göras med mycket enkla medel. Vad skulle man säga om en husmor som köpte ett tyg med hål i och som kunde laga dessa hål på ett mycket enkelt sätt men som ändå underlåte att göra det? Skulle man tycka att hon var en förständig husmor? Kan man tycka att det är en förständig finansminister som handlar på det sättet?

Jag har uppehållit mig vid några av de viktigaste frågorna. Utförligare kommentarer till centerns uppfattning i dessa frågor kommer att lämnas av representanter för det utskott vars utlåtande vi nu håller på att behandla.

Fru NETTELBRANDT (fp):

Herr talman! Under hela 1960-talet har skattedebatten präglats av tanken på en stor samlad skattereform. Det Strängska lapptäcket har ju för länge sedan varit moget för utrangering.

Ingenting har vi haft att sätta i stället. Äntligen skall vi nu ta det stora greppet! Men när det samlade skattepaketet nu ligger på riksdagens bord hade vi ju räknat med att det skulle vara ett förslag som syftar framåt och passar också för 1970-talet. Det dröjer säkert länge innan det blir någon ny, genomgripande revision, men reformen för 1970-talet är redan passerad av 1960-talets diskussion och 1960-talets krav. En del effekter är urholkade redan innan det nya systemet träder i kraft.

När skattepaketet slutligen kom borde vi ju verkligen ha varit väl förberedda. Vi hade räknat med att representanter för de politiska partierna och för arbetsmarknadens parter — i detta

Skattereform m. m.

fall precis som när det gällt alla andra stora reformer — skulle ha fått vara med och utreda och påverka. Men det ville inte finansministern. Att vara »seg selv nok» är en god levnadsregel i herr Strängs enmansdemokrati. Jag förstår att detta förfaringsätt kan behöva en försvarsminister. Jag ser att det egendomliga i dag inträffat att det är just försvarsministern som sitter på regeringsbänken och tydligen skall försvara handläggningen av skattepaketet. Det är inte så mycket mindre egendomligt än att vi också har familjeministern här, eftersom man i hela den debatt som förevarit sedan mittenpartierna framlade sitt förslag gjort allt vad man har kunnat för att tala om att skattepaketet inte är någon familjereform utan en skattereform. Kombinationen på regeringsbänken är intressant.

När vi kritiserat att man har låst in sig i finansdepartementet för att bakom stängda dörrar — utan den insyn som man numera talar så mycket om — förbereda det som man själv betecknar som en enastående stor reform, sade statsministern att vi kunde ha gått med i en socialdemokratisk samrådsgrupp. Man raljerar bort vår fina demokratiska utredningstradition, just i en tid när kraven på offentlighet och medinflytande växer sig allt starkare. Jag tror att detta sätt att arbeta har skadat själva saken. Oppositionspartierna och en mångfald organisationer, vilkas kritik av förslaget faktiskt varit alldeles ovanligt samstämmig, hade säkert kunnat avhjälpa många brister. Jag tror att finansministern, som är väldigt mycket människa — och som tyvärr inte är här nu — håller med mig om att han, även om han är maktfullkomlig dock inte är fullkomlig. Mycket hade kunnat bli bättre. Att han tagit intryck av en mycket bred opinion visar också reträtten när det gäller beskattningen av familjeföretagen och skatten på gåvor till föreningar med religiösa och ideella ändamål.

Även för det hemliga interna kanslihusarbetet har förberedelserna uppenbarligen varit bristfälliga. Vi har ju haft en låginkomstutredning arbetande i flera år. Den tillkom för resten efter en folkpartimotion 1965. Den har år efter år utlovat sitt första delbetänkande. Enligt den senaste riksdagsberättelsen skulle delbetänkandet komma i början av 1970. Men ännu har det inte kommit. Jag har en färsk uppgift för dagen från upplysningstjänsten, som säger att betänkandet skall komma i augusti—september 1970 — det är alltså sista budet. Det är mitt i valrörelsen. Det kanske kan vara värdefullt att ha det då. Den inkomststatistik vi har är helt otillräcklig — det tror jag alla är överens om — och kan inte ge en nyanterad bild av låginkomststrukturen. Men en av skattepaketets allra viktigaste punkter gäller just låginkomsttagarna. Man handlar helt i blindo när man inte har just detta material till förfogande. Har ordföranden i den här utredningen måhända också skrivit brev till regeringen och sagt att det här är hett stoff, att vi har en valrörelse framför oss och att det då gäller att avgöra vad som skall komma fram? Har man funnit att det är bättre att Per Holmberg skriver artiklar i tidningen Vi och alla möjliga andra tidningar och uppträder i TV än att vi får ett fullständigt och seriöst material som underlag för behandling av den här viktiga frågan i riksdagen?

Annars kan finansministern minsann vara stenhård när det gäller att klämma fram utredningsresultat. Jag minns hur vi i familjeskatteberedningen fick jobba i slutskedet för att kunna lyda finansministerns bestämda order att vara klara på några veckor — proposition skulle då hinna läggas fram till 1969 års vårriksdag. Att den sedan inte kom förrän ett år försenad är en annan historia.

Skatteförslaget har flera bra inslag: lättnad för låginkomsttagarna, förskjutning mot indirekt beskattning, indivi-

Skattereform m. m.

duell beskattning.

När finansministern i höstas började lätta litet på förlåten blev vi i vårt parti verkligen glada. Äntligen kanske han ger med sig och tar bort t. ex. straffskatten för de ensamstående som vi så länge har kritiserat. När finansministern var telefonväktare i januari, satt jag fylld av beundran för det patos som han visade när det gällde att försvara omläggningen till den individuella beskattning som han förut varit så totalt ointresserad av. Jag hälsar finansministern välkommen på den individuella beskattningens linje.

Det är klart att vi inte skall rösta emot de här tre viktiga förslagen bara därför att socialdemokraterna har röstat emot dem när vi har fört fram dem — det vore väl ändå alltför barnsligt.

Folkpartiet är det första politiska parti som skrivit in kravet på en individuell beskattning i sitt program. Kravet fanns också med i skriften »Mittensamverkan» 1966 och 1968.

Men en sida av den här frågan har finansministern inte förstått, nämligen att man, för att inte barnförsörjarna skall komma i kläm, måste i samband med omläggningen göra en betydande satsning just på barnförsörjarna. Därutav har propositionen verkligen intet. Kompensation för pris- och momshöjningar — det är allt.

Familjeskatteberedningen, som i propositionen faktiskt åberopas litet för mycket, hade tre alternativ. Enligt de alternativen skulle minst 1 000 miljoner och maximalt 2 200 miljoner användas till direkt ökning av barnstödet, men märk väl att utredningen då inte hade 4 500 miljoner extra i momspengar till förfogande för att förbättra det direkta systemet.

Finansministern tar nu just så här mycket i anspråk — 4,5 miljarder — men barnen får ändå bara 500—600 miljoner. Det är därför som vi har krävt att man redan nu skall göra någonting åt den här saken och att barnen under

7 år skall få 1 700 kronor i barnbidrag. Det är bara en grundplåt som hjälper de unga barnfamiljerna. Vi måste sedan gå vidare, och vi bör göra det enligt en i förväg fastställd plan.

Ett särskilt stöd till hemmafrufamiljerna vid övergången till en individuell beskattning är nödvändig. Regeringen har föreslagit avdraget på skatten. Det är inget avdrag på inkomsten utan fungerar i själva verket som ett bidrag — så långt är det bra. Det skall gå till ensamstående med barn, och det skall gå till hemmafruar. Men vi kan i mittenpartierna inte förstå att man skall undanta de ensamstående med barn, om de har låga inkomster. Det finns faktiskt många sådana, inte minst kvinnor. Och så skall man undanta hemmafruar, om deras män har låga inkomster.

Regeringen satsar 1 750 miljoner på det här avdraget — det är vad det kostar. Nu vill vi lägga till 90 miljoner för att också de som har särskilt låga inkomster skall få det — de har väl också svårigheter att gå ut på arbetsmarknaden.

Vi trodde att regeringen då skulle svara: »Så bra! Det här skall ju vara en jämlikhetsreform. Det är fint att ni vill gå ett steg längre.» Men hör och häpna — man försöker hitta alla tänkbara tekniska svårigheter för att de verkligt behövande skall bli utan.

Är det detta man syftar på när man talar om att politik är att vilja? Den expert som lämnade svar på frågor i utskottet tyckte inte alls att det skulle vara någon svårighet att tekniskt klara vårt förslag, så jag tror det går bra när frågan kommer till finansdepartementet för den översyn som vi har begärt. Han talade sakligt och lät inte upphovsmannarätten påverka sin uppfattning om svårighetsgraden.

En rörelseidkare som har ett aktiebolag kan redan i dag hur lätt som helst ordna med en individuell beskattning för sig och sin make, men varför

Skattereform m. m.

skall inte ett par, som jobbar gemensamt i en reparationsverkstad eller en detaljhandel eller en bensinmack och som inte behärskar tekniken med bologsbildning och kanske inte tycker sig ha råd att anlita advokat för att klara den formella proceduren, också kunna få individuell beskattning? Det tycker vi i mittenpartierna att de bör kunna få, och det är bara om detta som vårt förslag om de faktiskt sambeskattade rör sig.

I socialdemokraternas »Debattfakta» — det heter alltså »fakta» — säger man om folkpensionärernas extrainkomster att det i vissa olyckliga fall kan betyda en direkt förlust att förvärsarbete. Jag vill tacka för erkännandet att vi har rätt på den punkten. Vi har i flera år sagt just detta och länge försökt trumma in det. Men dagens besvärande tröskeleffekter vid pensionärernas extraarbeten försvinner inte, som det sägs i denna information. Om vi antar skatteförslaget i det skick som det föreligger, blir det upp till 90 procents marginalbelastning för stora grupper av folkpensionärer med extrainkomster. Det kan fortfarande inte vara rimligt. Låt oss kvickt få bort sådana skönhetsfläckar!

Även för vanliga inkomsttagare är marginalskatterna ett allvarligt problem. För inkomsttagare mellan 20 000 och 55 000 kr. blir marginalskatten skärpt, i vissa normalinkomstlagen med upp till 10 procentenheter. Det kan väl ändå inte vara försvarbart. Om man läser utskottets skrivning, finner man att även utskottets majoritet uppenbarligen har förståelse för den synpunkten. Det behövs en snabb översyn. Såsom marginalskatterna ser ut, har jag den djupaste förståelse för att finansministern i det längsta ville undanhålla folket den oangenäma informationen. Han lät ju också därför bli att ta med marginalskattetabellen i propositionen.

Regeringens beräkningar brukar ju genomgående vara optimistiska. Men vi

vet att inflationen för närvarande är hög, och den senaste utvecklingen tyder ju inte precis på någon minskad hastighet i inflationstakten. Löntagarna och andra grupper kommer naturligtvis att vilja kompensera sig för inflationen — ingen vill väl se sin lön uppäten av prisökningar. De kräver också därför stora lönehöjningar bara för att behålla sin nuvarande standard. Men högre lön medför högre skatt, särskilt just i mellangrupperna med inkomster omkring 30 000 kronor. Jag antar förstås att det finns någonting som heter mellangrupper. Eller man kanske menar från regeringssidan att det bara existerar låginkomstgrupper och höginkomstgrupper? I varje fall verkar det ofta så på argumenteringen.

I vad jag i varje fall kallar mellangrupperna — det är just de som drabbas när det gäller marginalskatterna — stiger skatten brant med ökade inkomster. Löneförhöjningen resulterar i proportionellt högre skatt. Även om den bara är kompensation för höjda priser medför den hårdare beskattning. Inflationen ger staten extra inkomster, och de tas minsann inte bara från höginkomsttagarna. Det bästa sättet att komma till rätta med detta problem är givetvis att stoppa inflationen. Men att stoppa den helt och hållet lär knappast gå. Då kan man — som mittenpartierna föreslår — i stället indexreglera skattesystemet. Hela oppositionen är ju för resten överens på den punkten. Då sätter man stopp för den automatiska skattehöjningen som ger pengar men ingen obehaglig skattedebatt. Indexreglering av skatteskalor ger inte i och för sig högre eller lägre skatter. Det ger just de skatter som riksdagen beslutar.

Behovet av en utbyggd undervisning eller ett förstärkt socialskydd kan motivera ökat skatteuttag. Konjunkturmässigt kan också en överhettning i ekonomin motivera en skärpt beskattning. Men det är något helt annat än att fi-

Skattereform m. m.

nansministern automatiskt skall få en skattepremie för varje stabiliseringspolitiskt misslyckande. Ju sämre konjunkturpolitik, desto fler miljoner rullar in.

Vill man invända att just en svag finanspolitik är ett skäl för en ordning där inflationen övertar riksdagens rätt att beskatta svenska folket — är det inte detsamma som att inkompetensförklara de politiska organen?

Vi har anvisat förbättringar i flera etapper. Och det är alldeles självklart att vi är beredda att medverka till finansieringen av våra förslag. I den stora omfördelning det här gäller finns det verkligen ingenting som är sakrosankt — utom för finansministern förstås. När han i januari föreslog 4 procent moms, då var det absolut det rätta, ett heligt tal. När han i mars föreslog 5 procent då var det absolut rätt, då var det ett heligt tal. Allt annat är mindre lämpligt, oansvarigt. När finansministern tidigare presenterade konturerna till skattereformen var det riktigt att göra denna finanspolitiskt neutral, nu skall den innebära en finanspolitisk förstärkning med 400 miljoner, och det är lika heligt.

Finansministern är duktig, och det duktiga består inte minst i att vara övertygande, även när han har fel — eller får fel. Men någon övernaturlig visdom finns faktiskt inte heller i finansdepartementet, och det är därför vi vågar att komma med våra förslag till förbättringar.

I dag skall vi besluta om det största solidaritetsprov som det svenska folket har ställts inför på många år. Socialdemokraterna säger — de gör det just i en av de många intressanta s. k. Debattfakta — att det går en principiell skiljelinje mellan borgerliga och socialdemokrater. Socialdemokraterna inriktar sig på lättnader för låginkomsttagarna, och samtidigt avslår de alla våra förslag, som faktiskt huvudsakligen skulle hjälpa just de sämst ställda.

Det här är en jämlikhetsreform. Ja-

visst, i den mån den reparerar de skador som har uppstått genom 1960-talets skattepolitik. Inflationen, straffskatten för ensamstående, sambeskattnings orättvisor, eftersläpningen för låginkomsttagarna, försummelse gentemot barnförsörjarna samt ökningen av särskilt den kommunala beskattningen är något av det som nu skall repareras.

Det är inte obefogat att kalla det just för en jämlikhetsreform, men det är en reform med betydande brister. Och det är trist att konstatera att reformen har arbetats fram just på ett sådant sätt att majoriteten nu ser sig tvingad att avslå de förslag till förbättringar som vi fört fram, framför allt när det gäller just låginkomsttagare, pensionärer och barnfamiljer.

I detta anförande, under vilket herr andre vice talmannen övertog ledningen av förhandlingarna, instämde herr *Westberg* i *Ljusdal* (fp).

Herr **HOLMBERG** (m):

Herr talman! Redan under förra året tog företrädare för regeringen och då naturligtvis främst finansminister Sträng upp skattefrågan på ett alldeles speciellt sätt. Han ville uppenbarligen skapa ett intryck av att det svenska folket nu för första gången efter nära 40 års socialdemokratiskt regerande skulle kunna emotse en rejäl skattesänkning. På samma gång gjorde andra företrädare för regeringspartiet gällande, att den här skattereformen också skulle vara en stor jämlikhetsreform. Alla skulle få det bättre. Låginkomsttagarna skulle få ökade inkomster genom lägre skatt, mellaninkomsttagarna skulle inte behöva räkna med en skärpning av beskattningen och endast de allra högsta inkomsttagarna skulle kanske komma att drabbas av en viss ökning av belastningen.

Det här temat utvecklades först i Gunnar Strängs anförande vid socialdemokraternas s. k. storrådslag i Folkets hus här i Stockholm den 6 september förra året. Det var alltså inte i riks-

Skattereform m. m.

dagen som finansministern ville ange riktlinjerna för hur han då såg på skattepolitiken.

Det finns anledning att erinra litet om finansminister Gunnar Strängs anförande om skatterna vid det tillfället.

Det var nämligen då, som finansministern försökte fria till alla dem, som i årtal önskat en omläggning av det socialdemokratiska skattesystemet.

Det var då han saknade tungt vägnade skäl för en lindring av framför allt den direkta skatten.

Det var då han pekade på, att Sverige bland världens industrialiserade länder odiskutabelt leder skatteligan.

Det var då finansministern hävdade, att vi här i landet hade kommit rätt nära gränsen för vad vi ville avstå till den del av vår standard, som samhället garanterar och som i många fall andra än vi själva tar hand om.

Det var också då, som finansministern klarsynt hävdade, att det inte fanns någon regering som hade möjlighet att tvinga medborgarna att till varje pris stanna kvar i landet, om de finner det bättre — bl. a. med hänsyn till skattepolitiken — att slå sig ned någon annanstans.

Slutligen förklarade han också, att vi i dag lever i en atmosfär med hårda påfrestningar på skattemorale. Även marginalskatten och skatteprogressiviteten över huvud taget berördes, och finansministern konstaterade, att någon effekt i inkomstöverflyttning genom skärpt progressivitet inte var praktisk politik. Ja, han gick t. o. m. ett steg längre och sade, att det inte heller var praktisk politik att låta de bättre betalda ta en direkt standardsänkning av märkbar betydelse för ett relativt snabbara avancemang för de lågavlönade.

Men knappt en månad efter denna nya, märkliga, intressanta, principiella programförklaring rörande regeringens kommande skattepolitik — en förklaring som för övrigt inhöstade mycket beröm och det var väl avsikten — togs

det mesta av vad finansminister Sträng sagt tillbaka. Det var finansministern själv, som backade ur i ett nytt anförande — som vanligt inte här i riksdagen utan inför den socialdemokratiska partikongressen ungefär en månad senare. Nu ville finansministern framstå som talesman för de grupper inom regeringspartiet, som konsekvent och medvetet vill fullfölja en skatteskäpningspolitik i syfte att genomföra en socialistisk ekonomi i vårt land.

Efter partikongressen blev det tyst — eller nästan tyst. En och annan antydning om vad man förberedde i kanslihuset släpptes ut i sonderande syfte, men en normal, öppen beredning genom offentlig utredning och ett remissförfarande fick inte komma i fråga. När vi från oppositionens sida ville få fram material om det kommande skatteförslaget, möttes detta med maktfullkomlighetens kalla hand. »Ni får vänta till dess vi i sinom tid lägger fram vårt förslag», sade finansministern. Inte ens i statsverkspropositionen i januari i år var regeringen beredd att lämna tillräckligt med informationer för att en öppen demokratisk debatt mellan regering och opposition och mellan organisationer och den allmänna opinionen skulle kunna etableras. Det var först den 13 mars, som regeringen avslöjade sina verkliga tankar — men inte ens då fullständigt. Den proposition, som då lades fram, var tunn och medvetet ofullständig. Tabeller utvisande hur de nya skatterna skulle drabba inkomstökningarna för olika inkomstgrupper saknades. Några samhällsekonomiska analyser av skatteförändringarnas effekt fanns inte heller med, och någon utredning av hur skatteförslaget skulle komma att påverka statens inkomster gavs inte då. Jag tror jag vågar säga, att ingen socialdemokratisk finansminister någon gång har presenterat ett så hafsigt, slarvigt och illa genomtänkt förslag till skatteomläggning som skett denna gång.

Skattereform m. m.

Jag har tidigare i denna kammare haft anledning att komplementera finansministern för hans obestridliga kunnighet, hans analytiska förmåga, hans skicklighet och inte minst hans i flera bemärkelser överlägsna sätt att uttrycka sig. Det är bara att beklaga, att finansministern denna gång i den för inkomsttagarna avgörande politiska frågan om hur det nya skattesystemet skall utformas trots sin förmåga inte har kunnat genomföra den lättnad i den direkta beskattningen, som han ställde i utsikt i september förra året. Det är därför helt naturligt, att man ställer frågan om finansminister Sträng också med sin personliga övertygelse står bakom de skattehöjningsförslag, som nu läggs fram, eller om rädslan att bli omskakad av de nya allt starkare vänstergrupperna inom hans eget parti blivit honom övermäktigt.

Är då allt i regeringens förslag omöjligt att genomföra? Nej, det är det naturligtvis inte. Enskilda delar av skatteförslaget kan också vi i moderata samlingspartiet acceptera, eftersom en del i det överensstämmer med sådant som vi många gånger framhållit. En övergång till ökad konsumtionsbeskattning för att skapa utrymme för en reformering av den direkta beskattningen är en väg som vi för länge sedan pekat på. Att därvid barnfamiljer och pensionärer måste kompenseras har vi också framhållit. Att de verkliga låginkomsttagarna måste få en betydande skattelättnad har vi hävdad tidigare än vad regeringen gjort. Vi har dessutom velat få möjligheterna att införa s. k. negativ skatt utredd.

Den sammanlagda effekten av det socialdemokratiska skatteförslaget kan vi emellertid absolut inte godta. Låt mig redan nu slå fast, att det är fråga om ett skattehöjningsförslag. Även om det påstås vara vad man kallar statsfinansiellt neutralt är det ett skattehöjningsförslag — jag kanske inte skall säga »påstås vara» utan »påstods vara»,

eftersom även regeringen nu förändrar sin beskrivning av förslagets effekter.

Det är bara på papperet som statens inkomster inte påverkas och det är också bara på papperet som två tredjedelar av vårt lands inkomsttagare får en lättnad i beskattningen. Den kraftigt skärpta skatten på löneökningar, den s. k. marginalskatten, gör nämligen att skatteförslaget får en helt annan verkan. Den alltför brutala omläggningen av familjebeskattningen medför vidare att vissa familjer i särskilt hög grad drabbas.

Det sätt på vilket socialdemokraterna presenterar sitt skatteförslag är dessutom ett exempel på en ovanligt otillständig konsumentupplysning. Såsom ett skattehöjningsförslag är det kanske utomordentligt skickligt utformat men såsom ett förslag för skattesänkning för stora grupper och såsom en jämlikhetskapande reform är och förblir det en bluff.

Vi har i vår reservation nr 5 vid bevillningsutskottets betänkande nr 40 gjort en del beräkningar om den reella inkomständringen under åren 1970—1976 för inkomsttagarna under vissa närmare föregivna förutsättningar. Vi har därvid antagit att priserna skall stiga med 4 procent — det är onekligen ett modest antagande under förutsättning att den socialdemokratiska regeringen fortsätter att driva sin ekonomiska politik på det sätt som den gör. Vi har vidare antagit, att lönerna skall stiga med 7 procent, att kommunalskatten skall stiga med bara 50 öre om året samt att riksdagen också kommer att anta de av regeringen föreslagna skatte- reglerna.

Vi fann då, att det endast var de ensamstående med en lön understigande eller omkring 25 000 kronor, som under dessa förutsättningar skulle komma att få en reallöneförbättring de närmaste fem åren. Men det är ingen reallöneförbättring att yvas över. Den stannar nämligen vid blygsamma 0,3 procent

Skattereform m. m.

om året. Och för en gift man med två barn, vars hustru saknar inkomst, uppstår i praktiskt taget inget fall någon reallöneförbättring. Inkomsttagarna i lägena 25 000—35 000 kommer att få vidkännas en årlig standardförsämring om ca en halv procent.

Herr talman! Låt mig härefter gå över till de problem, som jag tror att vi oavsett politisk värdering och tillhörighet helt enkelt inte kommer ifrån, nämligen skattesystemets konsekvenser för den samhällsekonomiska utvecklingen. Sambandet mellan skattesystemets utformning och den samhällsekonomiska balansen är ett faktum — det finns där hela tiden. Jag räknar inte med att finansministern skall göra några invändningar, då jag påstår att det inte bara är skattetrycket som sådant utan också metoderna att ta ut skatterna som har betydelse för utvecklingen av vårt lands ekonomi.

Detta är emellertid något — och jag har pekat på det tidigare — som regeringen förbigått med tystnad då den lagt fram sina förslag om nya direkta och indirekta skatter och ny kapital-, arvs- och gåvobeskattning. Det finns där inte någon analys av skattesystemets inverkan på den ekonomiska utvecklingen i Sverige, vare sig på kort eller lång sikt. Finansministern nöjer sig med att beskriva sitt skatteförslag som samhällsekonomiskt neutralt. Jag vågar påstå att det är det inte. Möjligtvis kan man tala om, att det teoretiskt kan vara budgetmässigt neutralt. En omfördelning mellan direkt och indirekt skatt kan ju i och för sig ge lika stora inkomster för staten. Å andra sidan påverkar själva omläggningen samhällsekonomin, ty sänkta direkta skatter ökar t. ex. konsumtionen men också sparandet. Skärpta marginalskatter däremot — som regeringen nu föreslår — minskar sparandet, driver upp arbetstagarnas krav på lönekomensation och påskyndar inflationen. Allt detta har ju stor betydelse för den samhällsekon-

miska stabiliteten.

Nu innebär emellertid det nya skattesystemet, som regeringen ju till varje pris vill genomdriva, absolut inte ett oförändrat skattetryck eller ens oförändrade inkomster för staten. Över en femårsperiod ger redan det nuvarande skattesystemet staten 8 å 10 miljarder kronor mer i inkomst, och de nya skatterna tar därutöver 12 miljarder ytterligare av skattebetalarna. 12 miljarder i nya skatteintäkter är onekligen ovanligt frisk aptit även för en socialdemokratisk finansminister av Gunnar Strängs omfång.

Först i kompletteringspropositionen — alltså två månader efter det att riksdagens ledamöter fick läsa regeringens skatteproposition — har regeringen tvingats medge att det är på detta sätt. I den reviderade finansplanen skriver finansministern: »Skattereformen medför en betydande uppräknings av statsinkomsterna. Under den period som långtidsbudgeten avser lyfts inkomstnivån under 1971/72 med ca 1,4 miljarder kr. och under 1974/75 med drygt 3,1 miljarder kr.» Redan för budgetåret 1970/71 är ytterligare statsinkomster på 750 miljoner kr. att vänta.

Vi i moderata samlingspartiet har gång efter annan framhållit, att redan det nuvarande skattesystemet med den skarpa progressiviteten och de alltför höga marginalsatterna har varit en kraftigt bidragande orsak till den allt snabbare prisstegringen. Vi har i dag djupgående problem i vårt lands ekonomi. Dessa problem är i stor utsträckning en följd av den utformning som socialdemokraterna givit vårt skattesystem. I dag måste vi konstatera, att regeringens skatteförslag är en fortsatt marsch på samma skattepolitiska väg som hittills har följts. Vi måste också konstatera, att förslaget ytterligare kommer att försvåra våra möjligheter att upprätthålla samhällsekonomisk balans.

Den direkta orsaken till detta är na-

Skattereform m. m.

turligtvis hur vi inkomsttagare reagerar inför skatteskärpningarna. Det är såvitt jag förstår naturligt att vanliga inkomsttagare i vårt land inför det snabbt växande skattetrycket vidtar försvarsåtgärder för att kunna bibehålla sin levnadsstandard och även få en rimlig standardförbättring. Vi försöker kompensera oss i löneuppgörelserna mellan arbetsmarknadens parter. Vi minskar det personliga sparandet. Det kommer säkert också att finnas många som försöker tillgodogöra sig icke beskattningsbara inkomster. Den kvalificerade arbetskraften kommer i växande grad att söka sin utkomst i andra länder. Kapital kommer att flyta ut både genom turismen och placeringar av pengar i utlandet. För 1969 uppvisar turistnettot ett underskott på 1 200 miljoner kronor. I år beräknas det bli ännu större eller 1 400 miljoner kronor. Man kan även beskriva detta på ett annat sätt.

Mellan 1968 och 1969 skedde en negativ förändring av kapitalbalansen med något över 1 000 miljoner kronor. Detta är också ett resultat av en felaktigt förd skattepolitik. Valutarenserven, som minskade med omkring en tredjedel förra året, fortsätter att smälta ihop. Importen utvecklas snabbare än exporten.

Det är klart, att vår internationella konkurrenskraft påverkas av detta vad än regeringen påstår. Det som jag för ett år sedan kallade en släng av engelska sjukan när det gäller svensk ekonomi har i själva verket visat sig vara ett långt allvarligare sjukdomsangrepp än vad det då fanns anledning att tro.

Under flera år har regeringen hävdat, att det inte finns något direkt samband mellan lönebildningen i Sverige och skatternas utformning. I dag går det inte att med framgång göra detta gällande. Vi vet att löntagarorganisationerna talar om lön efter skatt och inte om lön före skatt. Vi har fått rader av tecken på att så kommer att bli fallet

i än högre grad i avtalsförhandlingarna för kommande år. TCO, SACO, SR och även LO är inne på dessa tankegångar. Det finns alltså — jag vill åter understryka detta — ett otvetydigt samband mellan skattenivån och särskilt marginals-katternas höjd å ena sidan och lönekraven å den andra.

Vi har i moderata samlingspartiet beskrivit situationen på ett sätt som onekligen tål att upprepas. Vi har sagt att skärpt beskattning leder till högre lönekrav. Löner som ökar snabbare än produktionen föranleder ökande priser och kostnader, alltså inflation. Inflationen medför ännu högre skatter o. s. v. i all oändlighet. Detta är den onda cirkel som måste brytas. Det är den som är bakgrunden till de ekonomiska problem som regeringens skattepolitik fört oss in i.

Herr talman! Vilka alternativ finns i dag till regeringens förslag? Jag vill uttrycka det så, att två huvudlinjer har förts fram från oppositionens sida. Båda har syftat till att förstärka de lägre inkomsttagarnas konsumtionsmöjligheter. Båda har varit inriktade på att motverka en alltför stark försämring för barnfamiljerna. Båda har särskilt uppmärksammat de faktiskt sambeskattades problem.

Den ena linjen går emellertid ut på att kompensera skattehöjningarna genom ökade bidrag — införande av ett vårdnadsbidrag till familjer som har barn under sju år och genomförande av ett nytt s. k. hustrubidrag från staten på ca 1 800 kr. till alla hemarbetande hustrur. Den linjen innebär också att man godtar den skattehöjning som regeringen förordar och t. o. m. skärper den med 1 800 kr. för alla familjer där inte båda makarna arbetar. På längre sikt är uppenbarligen avsikten ändå att successivt dämpa ökningstakten för de marginals-katter som nu så hårt drabbar mellaninkomstlägena och de högre inkomsttagarna.

Den andra linjen, som representeras

Skattereform m. m.

av moderata samlingspartiet, innebär i första hand att vi klart säger nej till regeringens skatteskärpningar. Vi vill helt enkelt ha ett nytt förslag till hösten, ett nytt förslag, där man tagit bort marginalskatteskärpningarna och den stora skatteökningen för framför allt barnfamiljerna, där folkpensionen är skattefri, där skatteskalor och avdrag indexregleras så att man får bort en del av den smygande skatteskärpningen, där hustrur som arbetar i jordbruk eller annan manns rörelse får ta ut och skatta för egen lön och där det blir eftersträvsvärt att spara för egen framtida trygghet och valfrihet.

Vi går inte bidragslinjen. Vi menar, att det är principiellt riktigare att låta arbetare, tjänstemän, företagare, pensionärer och alla andra som har inkomst få behålla mera av sin inkomst än för närvarande. Vi menar, att det är skatten på arbete och framför allt skatten på den ökade arbetsinsatsen som måste minska. Däremot är vi självfallet med på att ta ut skatt på konsumtion. Staten måste ju ha pengar för den gemensamma verksamhet som behövs för att samhället skall fungera på ett socialt rättvist sätt och för att olika kulturella och ekonomiska aktiviteter skall kunna utövas.

Vi har emellertid i moderata samlingspartiet också klart sagt ifrån, att det inte kan vara ett oppositionspartis uppgift att i detalj utforma ett skattealternativ. Vi anger våra riktlinjer och vi kommer, om vi får regeringsansvaret, att med hjälp av den skickliga administration som regeringen i dag begagnar framlägga ett förslag enligt de riktlinjer som vi angivit i vår motion och i våra reservationer.

I detta anförande instämde fru *Kristensson*, herrar *Björkman*, *Wennerfors*, *Fridolfsson* i Stockholm och *Åkerlind*, fru *Mogård*, herrar *Burenstam* *Linder* och *Lothigius*, fröken *Wetterström*, herrar *Nilsson* i Bästekille, *Regnéll* och *Werner*, fru *Sundberg* samt herrar

Nordstrandh, *Magnusson* i Borås, *Enarsson*, *Carlshamre*, *Ringaby* och *Petersson* i Gäddvik (samtliga m).

Herr **HERMANSSON** (vpk):

Herr talman! Det finns många talare antecknade på talarlistan i dag, men jag vågar ändå fälla det omdömet att det inte har blivit någon omfattande och intensiv skattedebatt i den allmänna opinionen på grundval av regeringens förslag. Vad är orsaken härtill? Ja, det är väl bl. a. att mittenpartierna i huvudsak accepterar regeringens förslag, även om fru Nettelbrandt här har tagit till brösttoner. Moderata samlingspartiet accepterar också huvudlinjen i förslaget, att man skall höja den indirekta beskattningen och göra vissa förändringar på grundval härav.

Socialdemokratin hade som bekant utlovat en radikal jämlikhetsreform — en attack mot de stora förmögenheterna, ett slag mot klassamhället. Men förslaget var alltså inte mer radikalt när det äntligen lades på riksdagens bord än att de borgerliga partierna i huvudsak kunde ansluta sig. Talen här i dag kan inte dölja denna grundläggande intressegemenskap i skattefrågan mellan de borgerliga partierna och det socialdemokratiska partiet.

Jag tror att det är nödvändigt att se regeringens förslag till skattereform mot bakgrunden av såväl den fördelning som finns i samhället av inkomster och förmögenheter som den skattepolitik som har förts under de senaste åren. Fördelningen av inkomster och förmögenheter är mycket ojämn i dagens Sverige. Det sammanhänger med de kapitalistiska ägandeförhållandena. Jämlikhet kan skapas först när klassamhället brutits ned och ersatts med ett socialistiskt samhälle. Det betyder emellertid inte att man får uraktlåta att med olika medel föra en kamp mot de stora inkomstskillnaderna och för en större andel av produktionsresultatet åt lönearbetarna liksom mot förmögenhetskon-

Skattereform m. m.

centrationen och finanskapitalets maktställning. Skattepolitiken måste enligt vår mening utformas så att den blir ett vapen i kampen för inkomstutjämnning och för att motverka koncentrationen av förmögenheter och kapital.

För närvarande avskaffar skattepolitiken inte mycket av ojämnheten i inkomstfördelningen. När det gäller förmögenhetsfördelningen har den förda skattepolitiken en ännu mindre utjämnande verkan. Omdömet om regeringens skattepolitik under de senaste åren måste emellertid bli ännu mer negativt. Den har utvecklats i en riktning som varit rakt motsatt de krav som måste ställas på en demokratisk skattepolitik. Den har nämligen präglats av följande fyra drag.

Den indirekta beskattningen har starkt ökat vilket hårdast drabbar de lägre inkomsttagarna, eftersom de indirekta skatterna är regressiva.

Kommunalskatterna har stigit kraftigt vilket också hårdast drabbar de lägre inkomsttagarna, eftersom kommunalskatten är enbart proportionell.

Företagens, bolagens, andel av skatterna har betydligt minskat och det beror inte, som statssekreteraren i finansdepartementet påstod i en TV-debatt om skatterna, på att bolagens vinster har gått ned. Det beror tvärtom väsentligen på de beslut som har träffats av regering och riksdag och som inneburit stora skattefavourer för bolagen.

Slutligen har förmögenhetsskattens andel av statens totala skatteinkomster likaså minskat. Även detta är resultatet av en medveten politik som i olika etapper har minskat den relativa belastningen på förmögenhetsägarna.

Mot den bakgrunden finns det utan tvivel ett behov av stora jämlikhetsreformer på skattepolitikens område. Men regeringsförslaget tillfredsställer inte detta behov. Det inbegriper ingen som helst skärpning av bolagsbeskattningen och alltså ingen korrigering av den övervältring från företagssektorn till

hushållssektorn som har skett. Vad som blir resultatet av den utlovade nya utredningen om företagets beskattning vet man inte. Det enda man med säkerhet vet är att den år 1960 tillkallade företagsskatteutredningen endast resulterat i lättnader i avskrivningsreglerna för rörelser och hyresfastigheter.

Den ökning av skatteuttaget på de stora förmögenheterna som föreslås av regeringen är obetydlig. Att det samlade uttaget på förmögenheterna över huvud taget ökar något sammanhänger helt med de höjda taxeringsvärdena på fastigheter. Regeringen har ju t. o. m. lagt sig under det förslag som i kapital-skatteberedningen framfördes av folkpartiets och centerpartiets ledamöter — låt vara att dessa liksom de socialdemokratiska ledamöterna i beredningen sedan desavuerats av sina partier. Något försök att utifrån en socialistisk grundsyn motivera en radikalt skärpt arvsbeskattning görs varken av regeringen eller utskottet. Det ideologiska arvet från Ernst Wigforss har man förlänge sedan kastat över bord.

Inget parti vågar nu i ord motsätta sig det krav som vi under en rad år rest om en sådan förändring av skattepolitiken, att inkomstskatten minskas för de lägre och medelstora inkomsttagarna. Men regeringen och de borgerliga partierna är samtidigt överens om att man skall höja mervärdeskatten, vilket i hög grad minskar värdet av de övriga delarna av skattereformen. Jag skall här inte driva någon sifferexercis, utan begränsar mig till den allmänna anmärkningen att de av regeringen presenterade beräkningarna övervärderar de positiva effekterna och undervärderar de negativa effekterna av det förslag man framlagt. Vi anser det sålunda helt oegentligt att räkna höjningen av barnbidragen som en skattelättnad. En höjning av barnbidraget med 300 kr. är inte mer än en knapp kompensation dels för den prisstegring som ägt rum sedan 1965, dels för den

Skattereform m. m.

allmänna standardutveckling som skett under dessa år.

Hur stor den omfördelande effekten av regeringsförslaget blir, dels på kort sikt, dels på något längre sikt, har det presenterats ett mycket ofullständigt material om. Vi har emellertid kommit fram till den bedömningen när vi granskat de uppgifter som är tillgängliga att regeringens skatteförslag är otillräckligt, sett från synpunkten att man måste tillförsäkra de lägre inkomsttagarna och barnfamiljerna en verklig standardförbättring. Att förslaget också missar det som måste vara den andra sidan av en demokratisk skattepolitik, nämligen att angripa bolagsvinsterna och de stora privata förmögenheterna, har jag redan påtalat.

Vi vänder oss alltså mot höjningen av mervärdeskatten och anser att den nödvändiga sänkningen av de direkta skatterna för majoriteten av inkomsttagarna kan finansieras med andra medel. Vårt förslag innebär anslutning till den positiva delen av regeringens skatteförslag, men nej till den del som är negativ för löntagarna och barnfamiljerna.

Den fråga som vi är skyldiga att besvara är då: Är det möjligt att finansiera den nödvändiga skattesänkningen på annan väg än genom höjning av mervärdeskatten? Vi anser detta möjligt och har framlagt konkreta och realistiska förslag i detta syfte. Förslagen innebär i korthet:

Slopande av nuvarande tak för folkpensionsavgiften vid 30 000 kr. Folkpensionsavgiften skall alltså längs hela inkomstskalan utgå med 5 procent.

En extra bolagsskatt på 10 procent av den beskattningsbara inkomsten.

Återställande av avskrivningsreglerna för rörelse- och hyresfastigheter till vad som gällde före 1970.

Väsentlig skärpning av skatten på de stora förmögenheterna.

Skärpning av arvs- och gåvobeskattningen i jämförelse med regeringens

förslag.

Provisorisk beskattning av 50 procent av utgifter för reklamändamål i avvaktan på att frågan mera slutgiltigt behandlas.

Skärpning av aktievinst- och markvinstbeskattningen så att dylika vinster beskattas i samma utsträckning som annan inkomst.

Avskaffande av skattefriheten för de privata stiftelserna.

Begränsning av avdragsrätten för skuldräntor till att avse räntor endast på ett största belopp av 100 000 kr.

Dessutom föreslår vi för att kunna täcka hela det belopp som krävs för den planerade förändringen av avdrag och skatteskalor, att uttaget av den statliga inkomstskatten tills vidare bestäms till 110 procent. Följderna härav uppvägs emellertid många gånger om för de vanliga löntagarna av att mervärdeskatten enligt vårt förslag behålles oförändrad vid 10 procent.

Bevillningsutskottet har inte kunnat visa att de av oss framlagda förslagen skulle vara omöjliga att genomföra. Det handlar här om den politiska inriktningen och den politiska viljan. Och de samverkande partierna i bevillningsutskottet har uppenbarligen inte viljan att skärpa beskattningen av bolagsvinsterna och de stora förmögenheterna. När det gäller bolagsbeskattningen hänvisar bevillningsutskottet endast till att det skall bli en utredning och säger att med hänsyn härtill kan man nu inte företa några förändringar. Men tidigare har det gått bra att sänka skatterna för aktiebolagen utan några utredningar. Varför skall det behövas långvariga utredningar just när det gäller krav om en höjning av bolagsskatten, för övrigt inte mer än tillbaka till det läge som man hade för några år sedan?

En hårdare beskattning av de stora förmögenheterna sägs av bevillningsutskottet inte vara försvarbar »från samhällsekonomisk synpunkt». Skall det vara modern socialdemokratisk sam-

Skattereform m. m.

hällsuppfattning? Försvare av den bestående ekonomiska ordningen har alltid använt argumentet om samhällsekonomin för att söka avvärja radikala förändringar. Socialister har å andra sidan alltid påpekat att den samhälleliga ekonomin kan organiseras på olika sätt och att de för sin del har en annan uppfattning än de borgerliga om den saken.

Men nu ser vi alltså hur socialdemokrater och borgerliga i bevillningsutskottet enas om att använda denna gamla klyscha mot kravet på en hårdare beskattning av de stora förmögenheterna. Och märk väl att det inte bara är vi kommunister som anser en sådan skärpning berättigad och nödvändig. Riksdagens socialdemokrater säger nej också till krav från sin egen ungdomsrörelse, om de är överens med bevillningsutskottet i denna fråga.

När det gäller vårt krav om att arvsbeskattningen skall skärpas säger utskottet att yrkandena vi ställt »i det närmaste innebär en konfiskation av de större arven». Jag vill nog bestrida det; så långtgående är inte våra förslag. Men jag kan göra den deklarationen att jag är anhängare av en sådan skattepolitik, kalla det konfiskation eller inte, som bryter den nuvarande starka koncentrationen av förmögenheterna och som framför allt sätter in vid arvstillfället. Det är intressant att nu få höra att socialdemokraterna, i varje fall deras representanter i bevillningsutskottet, anser detta vara något förfärligt.

Man måste konstatera att det såväl för de borgerliga partierna som för socialdemokraterna tycks vara självklart att man kan fördyra mat och kläder för barnfamiljerna genom höjningen av mervärdeskatten, men att det däremot är omöjligt att höja skatten för dem som verkligen kan bära större bördor och som därvid endast får avstå av sitt överflöd. Vi kan inte dela den uppfattningen.

Herr talman! Alla de motioner i vilka vi framlagt vårt skatteprogram är inte uppe till behandling i dag eller kräver särskild lagstiftning. Jag får därför med åberopande av vad jag sagt i mitt anförande begränsa mig till följande konkreta yrkanden:

Bifall till motionerna I:1053 och II:1216, som behandlas i utskottets betänkande nr 40, punkten A, om avslag på förslaget om höjd mervärdeskatt; bifall till i samma motionspar under C ställda yrkande om att angiven begränsning i 10 § 1 mom. skall utgå; bifall till i motionerna I:377 och II:418, som behandlas i utskottets betänkande nr 40, under punkten A ställda yrkande om utredning angående bruttobeskattnings av företagen m.m.; vidare bifall under utskottets betänkande nr 41 till motionerna I:1067 och II:1242 som gäller det under a ställda yrkandet angående skattepliktsgränsen och skatteskalen beträffande förmögenhetsskatten.

Det i motionerna I:798 och II:906 under punkten B ställda yrkandet om prövning av frågan om stiftelsernas skattefrihet sammanfaller med det yrkande herr Bergqvist ställt i motion nr II:1232 och jag kan därför nöja mig med att yrka bifall till denna motion. Beträffande de i andra lagutskottets utlåtande nr 40 behandlade motionerna nr I:409 och II:450 angående barnbidragen kommer yrkande att ställas senare i debatten av fru Ryding. Slutligen vill jag yrka bifall till den i andra lagutskottets utlåtande nr 41 p. A behandlade motionen om höjning av folkpensionsavgiften för högre inkomsttagare.

Herr **HOLMBERG** (m) kort genmäle:

Herr talman! Herr Hermansson upprepade vänsterpartiet kommunisternas och socialdemokraternas kända påstående, att moderata samlingspartiet vill sänka skatterna endast för de högre inkomsttagarna. Så är ju absolut inte fal-

Skattereform m. m.

let. Vi går emot ett förslag som över hela linjen skärper skatten för normala inkomsttagare och även högre inkomsttagare.

Nu har ju jag inte anledning att i första hand polemisera mot herr Hermansson, även om herr Hermansson i många fall delar regeringens uppfattning, utan det är närmast regeringens sak att svara för sitt eget fögderi.

Man frågar sig då, var regeringen befinner sig. Jo, statsminister Palme sitter inne i första kammaren vid herr Strängs fötter och lyssnar. Andra kammaren är helt avfolkad på regeringsledamöter.

Var har regeringen befunnit sig tidigare? Det har förekommit olika uppgifter om var statsministern befann sig då herr Hedlund, fru Nettelbrandt och jag talade här för oppositionens del. Somliga uppgifter säger att herr Palme har iakttagits i riksdagens kafé diskuterande med sin partisekreterare.

I den här utomordentligt viktiga skattedebatten, som kanske för alla inkomsttagare i landet är den viktigaste politiska fråga som vi har att ta ställning till, lyser alltså regeringens främsta företrädare med sin frånvaro.

Det är uppenbart att regeringen inte vill ha en debatt i skattefrågan. Regeringen är på full reträtt. Det känner vi till sedan tidigare. Men att statsminister Palme dessutom inte vågar infinna sig i kammaren ter sig ändå mera egendomligt och beklagligt. Därtill är det en anmärkningsvärd nonchalans mot denna kammare, en nonchalans som jag tror inte hade varit tänkbar under statsminister Palmes företrädare.

Herr ERIKSSON i Bäckmora (cp):

Herr talman! När den här debatten efter att ha pågått i snart två timmar nu skall trappas ned på utskottsplanet har det mesta blivit avbetat, och kammaren blir säkerligen inte mer upplyst om vi utskottsledamöter vevar om förslagen och argumenten igen. Det finns

inga nya primörer att plocka. Vi utskottsrepresentanter befinner oss i ungefär samma situation som finansministern när han fredagen den 13 mars skulle presentera nyheterna i det skatteförslag som riksdagen väl snart skall välsigna.

Det nu föreliggande skatteförslaget har haft många oroande drag. Först och främst förefaller det ha tillkommit under starka födslovänder. Under väntetiden utsattes det väntade förslaget för en ganska frän och omild kritik innan egentligen någon utanför finansministerns krets visste vad det skulle innehålla.

För dem som väntade med kritiken är det kanske lättare i dag att ge finansministern ett erkännande för förslaget, som till sina huvuddrag är acceptabelt och välkommet. Men självfallet har något skatteförslag inte sett dagens ljus som inte är behäftat med brister och som inte med litet god vilja kunnat göras bättre. Så är det också med det förslag som föreligger.

Under många år har de reformer som nu har satts på pränt varit efterlysta här i riksdagen i motioner, interpellationer och enkla frågor, där beskattningen av låginkomstgrupperna, av folkpensionärerna och en övergång till särbeskattning har gått som en röd tråd genom reformkraven.

Nu har finansministern samlat sig till en paketlösning som i allt gäller en omfördelning av ca 4,5 miljarder kronor. Den skattelättnad som härigenom tillgodoförs låginkomstgrupperna hälsar vi i centern med stor tillfredsställelse, även om vi tycker att utfallet kunde ha blivit något bättre för de allra lägsta inkomsttagarna.

Propositionen har inte i sin helhet godtagits av centern. Tillsammans med folkpartiet har vi motionsledes framfört krav på vissa förbättringar, som bland annat gäller förvärvsavdragen, hjälpåtgärder för att lätta de handikappades problem, beskattningen av makar som

Skattereform m. m.

arbetar i samma företag, ersättande av hemmamakeavdraget med ett hemmamakebidrag, kompensation till kommunerna och en utredning om det kommunala skatteutjämnningssystemet, indexreglering av skattesystemet, förstärkning till barnfamiljerna genom införande av ett vårdnadsbidrag. Detta är några av de förbättringar som mittenpartierna föreslår för grupper som propositionen enligt vårt förmenande inte tillgodoser. Dessa yrkanden har följts upp med reservationer som finns fogade till utskottets betänkande.

Talare före mig har i huvudsak redogjort för dessa yrkanden i reservationerna, och jag tänker kommentera dem i största allmänhet, men jag ber, herr talman, att redan nu få yrka bifall till samtliga de reservationer som jag har undertecknat.

En viktig beståndsdel i skattepaketet utgör omläggningen av beskattningen av äkta makar. Inte utan rätt har det länge riktats kritik mot sambeskattningsystemet, och för några år sedan beslutade riksdagen om en delreform genom vilken möjligheter till en frivillig särbeskattning öppnades. Nu går man betydligt längre och skapar ett system som i princip bygger på individuell beskattning.

Det rör sig emellertid inte heller nu om en helt renodlad särbeskattning. För det första kommer särbeskattningen bara att omfatta arbetsinkomster, och för det andra bibehåller man i systemet vissa inslag som har vad man skulle kunna kalla sambeskattningsseffekt. Viktigast av dessa är naturligtvis den särskilda förmån på högst 1 800 kr. som föreslås tillkomma familjer, där bara en av makarna har inkomst. Man kan också peka på något sådant som att man bibehåller förvärsavdraget.

Från centerpartiets sida anser vi det nödvändigt, att man bibehåller vissa regler av detta slag. Övergången till särbeskattning skulle annars få mycket ogynnsamma verkningar för många fa-

miljer, bland dem många som lever i mycket små ekonomiska omständigheter. Centerpartiets tidigare krav på omläggning till särbeskattning har också varit förenade med mycket klara och starka förbehåll just i detta avseende.

I många fall finns det ju inga praktiska möjligheter för en kvinna som är hemmafru och kanske också därtill saknar yrkesutbildning att få förvärvsarbete på hemorten. Det måste man ta hänsyn till vid utformningen av skattesystemet. På många orter, framför allt ute på landsbygden, särskilt i glesbygder, finns ingen arbetsmarknad som erbjuder möjligheter för en hemmafru att få förvärvsarbete.

Det är ingen tvekan om att finansministern har beaktat dessa förhållanden vid utformningen av propositionen. Det nya skattesystemet måste på denna punkt på det hela taget vara så avvägt för att kunna fungera tillfredsställande. I ett par avseenden har vi emellertid erinringar att göra mot förslagen i propositionen. Det gäller dels utformningen av hemmamakestödet till familjer med små inkomster, dels beskattningen av företagarfamiljer.

Det finns skäl att understryka att behovet av speciella regler för familjer, där bara en av makarna skattar för inkomst, är ett förhållande som sannolikt kommer att bestå under överskådlig tid. Det är därför alldeles för optimistiskt att tro, att vi inom rimlig tid kan skapa förhållanden som ger fullständig valfrihet för alla mellan förvärvsarbete och arbete i hemmet. Därför tycker jag att det är litet olycksbådande, att man på sina håll nu betraktar dessa speciella regler som övergångsarrangemang. Det har skett i vissa tidningar, och resone-mangent är detsamma i den reservation till bevillningsutskottets betänkande nr 40 som undertecknats av fröken Ranmark och fru Holmqvist. Det skulle därför vara önskvärt att få veta av någon — av finansministern eller av någon av ledamöterna i bevillningsutskottet —

Skattereform m. m.

hur regeringspartiet på längre sikt ser på denna fråga.

I och för sig måste man erkänna, att ett system med avdrag på skatten är en betydligt bättre anordning än den avdragsmetod som man hittills använt sig av — avdrag på inkomsten vid taxeringen. Finansministerns förslag om utformningen av hemmamakestödet är ur den synpunkten utan tvekan ett steg framåt. Men man kommer inte ifrån att även den metoden just i det här fallet har en stor brist — skatteavdraget kan inte i sin helhet utnyttjas av den som har mycket små inkomster. Och den olägenheten är utan tvekan mycket allvarlig, när man syftar till att åstadkomma en utjämning emellan små och stora inkomsttagare. Som tidigare sagts vill vi därför ge stödet i form av ett direkt bidrag på samma belopp, alltså på 1 800 kr.

När det gäller beskattningen av företagarfamiljer har regeringen, stödd av utskottsmajoriteten, gjort ett, tycker vi, märkligt avsteg från principen om särbeskattning av arbetsinkomster. Även om bägge makarna är fullt sysselsatta i det gemensamt ägda företaget — jordbruk, affärsrörelse eller vad det nu kan vara — skall mannen deklarerar och skatta för hela inkomsten, vartill ändå båda makarna har gemensamt bidragit.

Eftersom skatten är progressiv leder det till högre skatt än om makarna fått dela på inkomsten. Nu bortfaller emellertid denna orättvisa för en betydande grupp genom möjligheten att utnyttja avdraget på 1 800 kr. Detta avdrag är ju inget försvar, som regeringen och utskottsmajoriteten tycks anse, för denna speciella straffbeskattning för andra företagarfamiljer där både mannen och kvinnan arbetar i företaget.

Nu hör det dessutom till saken, att sambeskattningen i sådana fall kan kringgås ganska lätt. Bildar makarna ett bolag torde det vara svårt att hindra dem från att dela upp inkomsten, och

då kan man fråga sig om det är rimligt med den av regeringen föreslagna ordningen. Förutom att man framtvingar en mängd bolagsbildningar som kanske är onödiga riskerar man att den, som inte är så väl hemmastadd i alla tekniska problem som sammanhänger med bolagsbildning, blir ekonomiskt lidande. Det är inte heller någon jämlikhetspolitik enligt vår åsikt.

Utskottsmajoriteten anför också som ett argument mot införande av rätt till uppdelning av inkomsten i sådana fall, att det är svårt att kontrollera att reglerna inte utnyttjas till obehöriga inkomstöverföringar. Men använder man sig av den schablonmetod som mittenpartierna föreslår löper man knappast någon som helst risk i detta avseende. Sätter man dessutom taket lågt — den som har den minsta inkomsten skall enligt vårt förslag skatta för högst tre basbelopp av den gemensamma inkomsten från företaget — tror jag att man undviker de nackdelar som påtalats i detta sammanhang.

Mittenpartiernas representanter i utskottet har ansett, att man också bort tillmötesgå några yrkanden som ställs i ett par enskilda motioner. Även dessa motioner gäller beskattningen av företagarfamiljer. Vi har således velat ändra på den nuvarande bestämmelsen i 52 § kommunalskattelagen som säger, att mannen alltid skall skatta för boets gemensamma inkomst. Från principiell synpunkt är det givetvis tveksamt, om en sådan bestämmelse hör hemma i ett modernt skattesystem. Men det är också av praktisk betydelse att bestämmelsen tas bort. Eftersom inkomst från jordbruksfastighet och rörelse i regel betraktas som gemensam inkomst kommer den alltid att beskattas hos mannen. Om det i verkligheten är så, att kvinnan ensam sköter företaget — mannen har kanske förvärvsarbete utanför hemmet — får hon ändå i skattehänseende ingen som helst del i den inkomsten.

Skattereform m. m.

Detta kan inte vara riktigt. Motionärerna pekar exempelvis på det inte ovanliga fallet, att mannen arbetar i industrin medan kvinnan sköter makarnas gemensamma småbruk. Är förhållandet det omvända, att mannen sköter företaget och kvinnan förvärvsarbetar utanför hemmet, ifrågasätter ingen att hon själv skall skatta för det hon tjänar. Vi tycker att det rimligen bör vara likformighet härvidlag och föreslår därför att bestämmelsen utformas så, att inkomst av jordbruksfastighet och rörelse alltid kommer att taxeras hos den av makarna som har gjort den största arbetsinsatsen i förvärvskällan.

Den andra motionen gäller förvärvsavdragets storlek i de fall då den ena maken har inkomst av tjänst eller rörelse och den andra av jordbruk. Maximibeloppet bör enligt vår mening i sådana fall alltid vara 2 000 i stället för 1 000 kr. Annars får avdraget ett starkt inslag av godtycklighet, eftersom det blir inkomstens fördelning mellan makarna som blir avgörande för förvärvsavdragets storlek.

Skattereformen kommer inte att få verkningar bara på statens finanser utan också på kommunernas. Höjningarna av grundavdraget och förändringarna i övrigt kommer att förorsaka primärkommuner och landsting ett skattebortfall, som i propositionen uppskattas till ungefär 1 miljard kronor. Härutöver får kommunerna i egenskap av stora konsumenter vidkännas betydande kostnadsökningar till följd av momshöjningen. Uppskattningsvis har dessa beräknats till ca 200 miljoner kronor, och enligt finansministerns förslag är det inte meningen att kommunerna skall erhålla någon kompensation för dem. Det är väl känt här i kammaren att kommunerna befinner sig i ett trängt ekonomiskt läge. Detta gäller även och inte minst för landstingen. Skattesatserna har stigit mycket kraftigt under hela 1960-talet, och ingen är ännu i stånd att skymta någon förändring till det

bättre i det avseendet. I det läget är det självfallet ytterst viktigt att inte försvaga kommunernas ekonomi genom ingrepp ovanifrån. Finansministern är också inställd på att kommunerna skall ha full kompensation för det skattebortfall som förorsakas av skattereformen. Kommunerna får som vanligt ändå vara med och betala genom högre moms.

Riksdagen begärde förra året att en parlamentarisk utredning skulle tillsättas med uppdrag att göra en översyn av skatteutjämnningssystemet och överväga frågan om kostnadsfördelningen mellan stat och kommun. Det är verkligen angeläget att man nu går in i närkamp med dessa problem i alla deras aspekter. Därför är det med beklagande vi konstaterar att finansministern och regeringen i övrigt uppenbarligen fortfarande är rätt kallsinniga och inte ens vill tillmötesgå riksdagens krav från i fjol fullt ut. Det är nödvändigt att se över själva utjämnningssystemet, inte minst med hänsyn till att kommunalskatteavdraget vid den statliga beskattningen nu slopas. Detta tenderar att öka olikheterna i skattebördan mellan de människor som bor i lågskattekommuner och de som bor i högskattekommuner. Men lika viktigt är att ta sig an frågan om hur kostnadsfördelningen mellan stat och kommun skall ordnas på längre sikt. Jag har svårt att förstå varför utskottets majoritet, där många kommunalmän ingår, inte har velat medverka till ett klart och positivt uttalande av riksdagen på den punkten.

För 90 procent av skattebetalarna utgör kommunalskatten den tyngsta bördan. Detta har andra talare redan framhållit här i dag. Därför vill det verkligen till att vi får en annan kostnadsfördelning mellan stat och kommun, om inte de snabbt stigande kommunalskatterna skall äta upp de skattelättnader som dagens reform syftar till. Det finns betydande grupper som i dag

Skattereform m. m.

inte uppnår högre inkomster vid fulltidsarbete än som motsvarar den inkomst många folkpensionärer kommer upp i. Härtill kommer att många inom dessa låglönegrupper är barnförsörjare; följaktligen måste deras ekonomiska situation vara påtagligt sämre i det hänseendet.

Utskottsmajoriteten erkänner indirekt detta faktum men har likväl motsatt sig mittenpartiernas förslag om en skrivelse till Kungl. Maj:t om förslag till årets höstriksdag rörande möjligheter för fulltidsarbetande med låga inkomster att göra avdrag som svarar mot vad som gäller för folkpensionärerna.

Man frågar sig också efter att ha erfarit den välvilja mot låginkomsttagarna, som statsminister Palme visade i TV i går kväll, hur detta rimmar med utskottets ställningstagande. Det är med hänsyn härtill närmast obegripligt att socialdemokraterna i bevillningsutskottet har gått emot våra förslag om ytterligare lättnader för de lägsta inkomsttagarna. Man undrar hur pass allvarligt menad denna stora välvilja är gentemot låginkomstgrupperna, som statsminister Palme propagerade för i TV i går kväll.

När det gäller bevillningsutskottets betänkande nr 41, som behandlar förslaget till omläggning av kapitalbeskattningen, vill jag gärna erkänna att finansministerns proposition innebär vissa lättnader i beskattningen av mindre förmögenheter och en skärpning i beskattningen av de större förmögenheterna. I anslutning till denna proposition har det från vårt håll väckts några enskilda motioner, var i hemställer om ändringar i vissa betydelsefulla frågor. Då jag vet att vederbörande motionärer har anmält sig på talarlistan och säkerligen kommer att redogöra för innehållet i sina motioner, skall jag bara helt kortfattat beröra dessa.

Vi har i bevillningsutskottet följt upp motionerna i reservationer som är fogade vid utskottets betänkande. I re-

servationen 2 har vi tagit upp de samhällsekonomiska verkningarna av skattesystemet med avseende på sparande, investeringsvilja och ekonomisk tillväxt. Vi har ansett att dessa frågor är så viktiga att de bör bli föremål för en särskild utredning.

I reservationen 3 har mittenpartierna begärt att kapitalskatteberedningen får tilläggsdirektiv att utforma förslag till indexreglering inom kapitalbeskattningen för att undvika att en fortgående inflation automatiskt medför ändrat skattetryck.

I reservationen 9 har mittenpartierna tagit upp gällande bestämmelser angående arvs- och gåvoskattefrihet. Det finns för närvarande rättssubjekt som är befriade från gåvoskatt men icke från arvsskatt. Detta gäller för sammanslutningar som främjar religiösa och välgörande ändamål samt folkhushushöjnings- och bygdegårdsföreningar och andra liknande sammanslutningar som har till främsta syfte att anordna eller tillhandahålla allmänna samlingslokaler. Vi anser att sådan verksamhet fyller stora uppgifter i dagens samhälle och begär därför i reservationen 9 att kapitalskatteberedningen erhåller tilläggsdirektiv att utarbeta förslag om befrielse från arvsskatt för sammanslutningar av detta slag.

Beträffande gåvoskatten tillämpas för närvarande ett grundavdrag på 2 000 kr. Sedan detta fastställdes har avdragets reella värde minskat genom penningvärdessänksåmringen, och vi föreslår därför att gränsbeloppet höjs till 3 000 kr. Detta yrkande framförs i reservationen 11.

Beträffande familjeföretagen har visserligen finansministern slutligen gjort lofvärda försök att eliminera verkningarna av de höjda taxeringsvärdena, och vi uttalar självfallet vår erkänsla och tacksamhet för detta. Det är också enligt vår uppfattning helt nödvändigt att sådana hänsyn tas till det kapital som skall arbeta i företag av olika slag,

Skattereform m. m.

såsom jordbruk m. fl. På denna grund anser vi det nödvändigt att sänka den undre gränsen för reduktion av förmögenhetsskatt från 500 000 till 300 000 kronors förmögenhetsvärde. Detta yrkande återfinns i reservationen 13. Jag vet att motionärerna på denna punkt ytterligare kommer att utveckla sina synpunkter på frågan.

Herr talman! Jag ber att med det anförda få yrka bifall till samtliga de reservationer vid bevillningsutskottets betänkanden nr 40 och 41 som jag varit med om att underteckna, d. v. s. i betänkande nr 40 reservationerna 2, 3, 7, 10, 11, 12, 14, 15, 16, 18 och 19 och i betänkande nr 41 reservationerna 2, 3, 9, 11 och 13.

Herr förste vice talmannen övertog ledningen av förhandlingarna.

Herr OHLIN (fp):

Herr talman! Jag vill inte påstå att jag alltid är lika glad över att se statsminister Palme, men när jag ser honom här i kammaren under debatter i viktiga frågor noterar jag med tillfredsställelse att han kan ägna riksdagen någon uppmärksamhet och inte koncentrerar sig på Folkets hus. Jag hoppas att andra kammaren också kan gynnas något i det följande. Jag skulle nämligen vilja säga en sak med anledning av den uppläggning av den socialdemokratiska skattekampanjen som statsministern åstadkom när han rev i gång denna kampanj för någon månad sedan — en uppläggning som därefter fullföljts i de officiella propagandaskrifterna från det socialdemokratiska partiet.

Statsministerns uppläggning var den — fru Nettelbrandt har redan pekat på ett sådant yttrande — att skillnaden mellan socialdemokraterna och oppositionen är att de förra verkligen vill arbeta för en minskning av inkomstolikheterna i Sverige, medan oppositionen inte vill göra detta. Nu måste jag erkänna att i någon mån tycks herr Palme

och hans kolleger i regeringen och i partiet ha insett att denna uppläggning var mer än lovligt demagogisk. Ty det har ju blivit litet matt med kampanjen — den tycks försiggå mera i buskarna än i de offentliga diskussionerna och talen.

Och hur förhåller det sig i verkligheten med skatteförslaget? Jo, det av mittenpartierna framförda förslaget har en viktig tyngdpunkt just i att det skall åstadkomma en större förbättring än regeringsförslaget just för låginkomsttagarna. Låt mig bara nämna att man i motioner och reservationer från mittenpartierna talar för speciella lättnader åt låginkomsttagarna efter särskild prövning. Man talar om att folkpensionärerna genom beslut nästa år skall få ett extra pensionstillskott. Man talar om att folkpensionärerna inte skall behöva riskera att som nu — i vissa fall — bli av med 90 procent av en inkomsthöjning. Det föreslagna hemmakebidraget ger ju — som fru Nettelbrandt också påpekade — åt stora grupper av låginkomsttagare en möjlighet att utnyttja samma fördel som tillkommer alla andra, vilket med regeringens konstruktion inte är fallet. En skillnad mellan regeringens konstruktion och mittenpartiernas är just att mittenpartierna på så sätt vill ge något under ett hundratal miljoner åt de mindre inkomsttagarna.

Och vad vårdnadsbidraget för barn under sju år beträffar, så är det väl ganska uppenbart att det för låginkomstfamiljerna är av särskild betydelse att få detta extra bidrag, eftersom vårdnaden om de mindre barnen så starkt inkräktar på möjligheterna att ha ett yrkesarbete och därigenom uppnå erforderliga inkomster.

Det samlade intrycket måste bli att när herr Palme, innan vi hade lagt fram vårt förslag, började tala om vilken ståndpunkt vi skulle inta, så högg han rejält i sten. Det går inte att i dag vidmakthålla denna linje i riksdagen.

Skattereform m. m.

Många andra här i kammaren kan svara för oppositionen, men jag för min del frågar socialdemokraterna om de vill vidhålla de påståenden som herr Palme kom med eller om de genom en nog så värtalig tystnad vill erkänna att mittenpartiförslaget har den sant sociala inriktning som fru Nettelbrandt och herr Hedlund så klart angav tidigare i dag och som även efterföljande talare varit inne på.

Herr talman! Min avsikt var i huvudsak att här belysa en fråga som onekligen är en av de centrala punkterna i den skattereform som är aktuell. Skall vi ha ett skattesystem med en inbyggd skattestegringsmekanism, som varje år allteftersom priserna stiger utlöser ett höjt skattetryck? Jag hoppas att försvarsministern till sina kolleger kan ge information om denna centrala fråga: Skall vi ha en inbyggd mekanism i skattesystemet som gör att man varje år av inflation får en automatisk ökning av skattetrycket? Eller skall regering och riksdag genom klara och medvetna beslut bestämma hur skattetrycket skall vara? Skall den nyckfulla inflationen som varierar från ett år till ett annat bestämma hur hårt skattesystemet i realiteten skall tynga medborgarna?

Det finns inte mer än ett rimligt svar: Vi skall inte ha en sådan mekanism, och det är mycket lätt att undgå den. Alla tre oppositionspartierna har sedan rätt länge föreslagit en konstruktion som innebär värdefasta skatteskalor och avdrag. Då får inflationen inte en sådan verkan. Det framstår som något av ett mysterium att den svenska socialdemokratin vidhåller att vi skall ha ett system där inflationen ständigt ökar skattetrycket.

Jag skall strax beröra de fåtaliga synpunkter som framförts i bl. a. bevillningsutskottet från regeringssidan. Innan dess skulle jag helt kort vilja ange några faktiska förhållanden för att visa hur det skattesystem skulle ver-

ka som regeringen nu vill ha genomfört.

Vi kan räkna med en viss inflation i framtiden — inte så stark inflation som de 7 procenten under det senaste året, hoppas jag. Jag räknar som exempel med 4 procent. Här tar jag dock inte hänsyn till den prisstegring som uppkommer på grund av momshöjningen den 1 januari, den är en sak för sig, och herr Sträng har i sina tabeller över skattetrycket tagit hänsyn till den. Låt oss säga att en person uppnår en 4-procentig ökning av sina inkomster i pengar räknat och därför tror att han skall kunna bevara sin levnadsstandard.

Vad inträffar? Jo, det beror litet på hans inkomstläge. Om detta är omkring 20 000 kr., finner han till sin smärtsamma överraskning att hans levnadsstandard varje år kommer att sjunka med ungefär 1 procent — på fem år cirka 5 procent. Om dessutom kommunalskatten — som många väntar — stiger med 1/2 procent årligen, kommer hans standardsänkning att bli omkring 7 procent på fem år. Visst får han sedan en del förmåner genom de statliga utgifterna — man skall inte förbise det; jag nämner det för fullständighetens skull — men det är väl ändå ett märkligt system med en automatisk standardsänkning.

När han kommer upp i en sådan inkomst i kronor räknat — även om den realiter är oförändrad — att det statligt-kommunala bostadstillägget börjar gå ned, blir hans standardsänkning ännu större. Skulle han ligga i 30 000-kronorsklassen — jag talar om en man med hemmavarande maka — blir den årliga sänkningen av levnadsstandarden av storleken 1,5 procent plus verkan av kommunalskatt höjningen plus, så småningom, verkan av bostadstilläggets försvinnande.

Finns det någon anledning, herr talman, att vårt land när vi genomför en stor skattereform, skall ha ett system som automatiskt framkallar en sådan

Skattereform m. m.

standardsänkning för människor som i och för sig brutto fått full kompensations för levnadskostnadsstegringen? Det är mycket lätt att undgå en sådan sänkning, om man nämligen har värdefasta skatteskalor och avdrag.

Problemet är egentligen, herr talman, inte mycket mera invecklat när man kommer till de fall, där vederbörande har haft en större procentuell inkomststegring i pengar räknat än vad som motsvarar levnadskostnadsstegringen. Låt oss anta att penninginkomsterna stiger med 3 procent mer än levnadskostnaderna; man får kortare arbetstid framöver o. s. v., så det är ett ganska optimistiskt antagande. För några grupper stiger inkomsterna mer — jag hoppas att det blir för låginkomstgrupperna — och för andra något mindre. Om levnadskostnaderna samtidigt ökar med 4 procent, stiger alltså penninginkomsterna i genomsnitt med 7 procent. Hur går det då? Får vederbörande någonting som liknar en 3-procentig realinkomstförbättring, som man kanske väntar sig om inkomsterna stiger med 7 procent och levnadskostnaderna med 4? Ack nej! För många blir situationen ungefär följande.

Jag vet inte om herr talmannen tillåter att jag föreställer mig att t. ex. fru Eriksson i Stockholm och herr Skoglund spelar en liten sketch, som visar just hur en familj kommer att uppleva en 7-procentig inkomsthöjning vid en 4-procentig prisstegring från 1971 till 1972, alltså första och andra året av reformen. Låt oss anta att det rör sig om en 30 000-kronors familj och att frun i huset är den som direkt svarar för hushållsutgifterna och för bok över dem, medan mannen är den som sköter skattebetalningarna — det kan ju vara tvärtom — men vi antar det. De finner alltså att de har fått en inkomsthöjning på 7 procent, och då säger frun: »Jag behöver ungefär hälften, kanske t. o. m. litet mer, av inkomstökningen för att köpa varor i samma mängd som

förr för att vi skall kunna leva som förut.» — »Jaha», säger mannen, »det kan jag förstå, men det värsta är att jag behöver den andra hälften av inkomstökningen för att betala ökad skatt.»

Vad blir då kvar till standardhöjning? Jag vill inte travestera Frödings »Erk du! Maja du!», men något i den stilen blir det ju. När personerna i sketchen frågar vad de har kvar till den standardförbättring som de räknat med, finner de att det blir ungefär noll. I vissa fall kan det vara fråga om ett obetydligt belopp, i andra fall ett minus. Ifall vederbörande har så låg inkomst att den ligger vid 20 000-kronorsstrecket får de någon liten standardhöjning, för dem som har högre inkomst blir det ingen standardhöjning alls och för många blir det en standardsänkning.

Detta är i ett nötskal vad som sker för stora grupper. En del får betala litet mer än hälften i skatt, ty marginalskatten är enligt tabellerna för många över 50 procent — men de får kanske å andra sidan betala något mindre än hälften för levnadskostnadernas stegring. Om man skall sammanfatta resultatet kan man för att undvika att rabbla en massa siffror göra det på följande sätt.

Vi räknar ut hur mycket olika familjer i ett samhälle med en 4-procentig inflation och en 7-procentig inkomsthöjning tjänar och drar ifrån vad de behöver av sin inkomstökning för att kompensera för inflationen. Hur mycket får de då kvar? Hur mycket får de sedan behålla av sin som de tror reella inkomstökning? Man kan också vända på saken och säga: Hur stor del därav skall de betala i skatt till stat och kommun? Det är detta som är den marginala skattebelastningen. Man finner då att flertalet heltidsarbetande får betala i skatteökning till stat och kommun från 70 procent till 105 procent av den »reella inkomstförbättringen». En del förlorar litet grand på detta medan de gynnsamt ställda grupperna får behåll-

Skattereform m. m.

la ungefär tre tiondelar.

De tabeller över marginals-katten som är publicerade — finansministern ville ju helst inte ha med dem, som fru Nettelbrandt påpekade — anger en ungefär hälften så stor marginell beskattning för vanliga inkomsttagare med relativt låga inkomster som den som i verkligheten inträder i den situation jag här beskrivit. I stället för 37 procent i marginals-katt för dessa låginkomsttagare blir siffran ungefär 70 procent; det beror litet på omständigheterna.

Man hade kunnat vänta sig, herr talman, att finansministern skulle redogöra för denna problematik. Man hade kunnat vänta sig att han skulle ha sagt ifrån, om han anser att vi inte skall vänta någon inflation i framtiden utan ett stabilt penningvärde. Om han inte vågar ställa det i utsikt borde han ha uttalat sig om vad han vill göra åt den skattesärpning som blir den automatiska följderna av inflationen. Men han går förbi detta med tystnad. I stort sett kan vi säga att socialdemokraterna har försökt undvika debatt. Statssekreterare Feldt har skrivit ett par artiklar, men annars har man inte svarat mycket vare sig i diskussioner eller i andra sammanhang.

Jag vill för min del konstatera att detta är en mycket märkvärdig form av demokrati. Vill man *smyga på* Sveriges folk ett skattetryck som vid stigande priser är väsentligt högre än tabellernas siffror, vilket blir konsekvensen av denna skattereform? Varför svarar man inte, varför talar man inte om saken, varför förklarar man sig inte? Nej, man vill tydligen göra just det som jag nyss sade: smyga på folket ett system med andra verkningar än dem man själv beskriver.

Herr Strängs »Fakta om skatten» karakteriseras främst av de fakta som han inte tar med. Det vore bra, om han ville ge ut en ny upplaga och gå in på dessa problem. Men det får vi nog vänta länge på.

Herr talman! För låginkomsttagarna, som i den kungl. propositionen omtalas så välvilligt — man säger att ett av de två huvudsyftena med hela reformen är att förbättra låginkomsttagarnas situation — måste det te sig som en dystert historia när de riktigt kommer underfund med vad det är fråga om. I begränsad mån sker det en förbättring för låginkomsttagarna vid själva övergången till det nya systemet, men så snart detta trätt i kraft blir de framtida verkningarna sådana som jag angav.

Även uppgiften att två tredjedelar av befolkningen skulle få skattesänkningar *vid själva övergången* är en överdrift, eftersom finansministern inte tar hänsyn till att inflationen från 1970 till 1971 kommer att skärpa skattetrycket, så att en del av dem, som enligt hans skattetabletter skulle få en total skattesänkning, i själva verket får en skattehöjning. Det gäller inte minst grupper som ligger något över 30 000-kronorsstrecket.

Statssekreteraren Feldt har gjort gällande, att när det råder inflation så är det bara bra att skatteinkomsterna stiger. Man skall alltså ha ett system som har denna inbyggda mekanism vilken höjer skattetrycket vid inflation — det är just det fina i kråksången, tycks herr Feldt mena. Resonemanget skulle vara förståeligt om det var fråga om något alldeles tillfälligt, t. ex. om vi en kort tid hade en högkonjunktur med en viss inflation. Men om vi lever i ett samhälle där vi haft inflation år efter år — 7 procent det senaste året och ett genomsnitt på 4 procent — så betyder herr Feldts ståndpunkt att det bara är bra att skattetrycket stiger och stiger, eftersom inflationen med all sannolikhet kommer att fortsätta; ingen vet exakt med vilken hastighet, men att den inte blir oväsentlig räknar väl alla med.

I bevillningsutskottets betänkande säger socialdemokraterna inte mycket. Men de påpekar att man av och till kan ändra skattesystemet och justera skatteskallorna. Ja, det kan man göra! Och

Skattereform m. m.

så säger de att det skett någon gång. Ja, visst! Men hur har det skett? Jo, man har litet oregelmässigt sänkt skatteskalorna på vissa punkter, men man har inte återställt skattetrycket till vad det var tidigare.

Finansministern befinner sig i den behagliga situationen att han efter ett antal år kan komma och säga, att nu sänker jag skatterna. Men i själva verket kompenserar han bara en del av den ökning av skattetrycket som inflationen medfört. Trots att finansministern sänker och sänker skatterna när han någon gång rör vid dem, så blir de ändå högre och högre. Herr Sträng upplever det kanske som behagligt att han under sin period som finansminister genomfört en kraftig skärpning av beskattningen, trots att han varje gång han trätt fram för riksdagen förklarat att nu skall han i stort sett sänka skatterna — sänka dem något litet i förhållande till den nivå som de genom den skatthöjande inflationen uppnått.

Om man erkänner att det är ganska orimligt med en automatisk skatteskärpning, varför skall vårt land då i fem eller tio år i följd ha ett sådant system? Det är ju ändå relativt enkelt att utarbeta ett system med värdefasta skatteskalor. Den saken går socialdemokraterna i bevillningsutskottet inte in på.

Till sist sägs det från socialdemokratiskt håll att statens och kommunernas skatteinkomster blir mindre om man inför värdefasta skatteskalor än vad fallet är om man låter inflationens skatthöjande verkningar ha fritt spelrum. Ja, det är klart. Men frågan är om man på regeringssidan verkligen vill försvara en i skattesystemet inbyggd automatik som åstadkommer ett ständigt stigande skattetryck. Tycker man att det är bra att ha ett system där skattetrycket stiger och stiger även när vi startar på dagens nivå, där den andel av nationalinkomsten som flyter in till de offentliga kassorna är större än i något annat land? Skall vi ta socialdemo-

kraterna på orden, så är det i själva verket så de tänker; de tycker det är bra att ha en inbyggd fortgående skatthöjning genom inflationen. Och tycker man den effekten är bra så vill man inte ta bort den. Då kanske man på sin höjd efter ett antal år säger att det har gått litet för långt och att inflationen som slår blint inte träffar precis som politikerna önskar och att man därför måste justera skatteskalorna.

Nog är detta ett märkligt tänkesätt, herr talman! Nej, det vida naturligare är det alternativ som vi företräder och som klart framgår av mittenpartiernas motioner. Man skall ha ett skattetryck som motsvarar vad regering och riksdag har bestämt. Behöver man i vissa lägen skärpa skattetrycket skall man göra det med öppna ögon genom ett beslut som redovisas för Sveriges folk. Det är en bättre demokrati, herr statsråd, än att smyga på folk skatthöjningar genom den inbyggda inflationsmekanismen.

Jag är övertygad om att man statistiskt mycket väl skulle kunna belysa hur inflationen höjer skatterna vid olika realistiska antaganden, om man ville låta en arbetsgrupp syssla med detta i tre veckor. Då skulle Sveriges folk kunna få en debatt kring detta onekligen centrala problem. Är det kanske så att finansministerens ringa förståelse för oppositionens, riksdagens och Sveriges folks krav på att få veta något om skattereformen i någorlunda god tid beror på att man på regeringshåll målmedvetet föredrar att mörklägga denna känsliga fråga? Eller kan vi redan inom några veckor — längre tid behöver det inte ta — vänta en ordentlig belysning av de faktiska förhållandena?

Finansministern har försökt försvara sig för att riksdagen så sent fick kännedom om skatteförslaget genom att säga att man arbetade så snabbt man kunde och att man inte hann framlägga förslaget tidigare. Låt mig erinra om att det var 1964 som den stora skattekom-

Skattereform m. m.

mittén avlämnade ett relativt väl utarbetat förslag som visserligen behövde revideras — det är jag på det klara med. Vill verkligen finansministern och hans kolleger påstå att man från 1964 och fram till våren 1970 inte har haft möjlighet att bedriva detta arbete med något större energi så att riksdagen hade kunnat få ytterligare några månader på sig att studera frågan?

Herr talman! Frågor av den typ jag berört tilldrar sig ibland inte riktigt lika stor uppmärksamhet som de som i propositionen uttrycks med enkla siffror. Det är just därför jag för min del velat koncentrera uppmärksamheten på denna fråga, efter det att fru Nettelbrandt, herr Hedlund och andra klart, kort och koncist belyst de övriga sidorna av skattereformen.

Jag uppfattar inte denna fråga främst som en ekonomisk-politisk fråga, herr talman, utan ännu mer som en fråga om god demokrati. Skall regeringen tala om för folket vad det är den vill göra och hur det kommer att verka, eller skall den söka hölja detta i dimmor så som hittills varit fallet? Ännu är det kanske inte för sent, herr talman, för regeringen att skingra dimmorna och undandra sig i varje fall en del av den förebråelse, som jag tror eljest kommer att drabba den när denna epoks och denna reforms historia skall skrivas.

Herr MAGNUSSON i Borås (m):

Herr talman! Vi i moderata samlingspartiet har vid flera tillfällen under den här våren kritiserat det sätt på vilket det nu framlagda skatteförslaget har beretts. Jag skall därför inte trötta kamraren med att närmare gå in på den saken, men vi kan inte annat än beklaga vad som har förekommit. Det strider helt mot de vanliga demokratiska arbetsformerna i vårt land.

Sedan förslaget framlades har det inträffat så mycket att det finns anledning att tillföra riksdagen mer sakmaterial för en riktig bedömning. Vi har

därför tidigare i motioner krävt att arbetsmarknadens parter skulle bli i tillfälle att framlägga sina synpunkter, men det har man inte velat vara med om, liksom inte heller om att skjuta upp avgörandet till höstriktsdagen för att vi därigenom skulle kunna få fram ännu mer sakmaterial.

Det är mot den bakgrunden man skall se vår reservation nr 1. Vi har också presenterat en hel del tabeller för att belysa vissa verkningar av förslaget. Av tabellerna, som återfinns sist i betänkandet, framgår med all tydlighet att en omarbetning är av behovet påkallad. De kraftiga höjningarna av marginalskatten, där skattebördan blir särskilt hög, träffar mellaninkomstlägena. Vidare medför borttagandet av avdragsrätten för erlagda kommunalskatter att staten ännu en gång beskattar de medel som vederbörande skattebetalare redan har erlagt till kommunen. Rimligtvis finns det inte någonting kvar för staten att ta sedan kommunen har fått dessa pengar.

Även från familjebeskattningsens synpunkt föreligger det ett stort behov av en överarbetning med tanke på alla de kvinnor som inte har en tillräcklig utbildning eller som på grund av en lång och gagnande barnavårdsverksamhet varit borta så länge från sitt yrke att de inte på nytt kan gå ut i arbetslivet. Det är också mycket troligt att det på de flesta orter inte finns arbetstillfällen för dem.

Det är alltså många problem som borde ägnas mer uppmärksamhet, och därför borde skatteförslaget ses över under sommaren och hösten. Om man gör så, behöver det inte betyda någon som helst försening av ikraftträdandet den 1 januari. Men förmodligen har förslagets upphovsmän inte vågat låta det bli föremål för en sådan riktig analys, utan vill nu trumfa igenom det till varje pris.

I vart fall går det inte att tala om att detta skulle vara ett skattesänkingsförslag. Även för dem som nu enligt vissa

Skattereform m. m.

presenterade tabeller skulle få en viss skattelättnad kommer den väntade inflationsutvecklingen tydligen att medföra att det inom ett å två år i stället blir fråga om skattehöjningar. Detta framgår av att staten genom förslaget, såsom herr Holmberg sade, kommer att hämta in åtskilliga miljarder mer i skatt under de närmaste fem åren. En växande andel av de nya inkomster som en framtida produktionsutveckling bör ge oss kommer sålunda att disponeras av politikerna i stället för att inkomsttagarna själva, såsom hade varit rimligt, i större utsträckning fått disponera dessa pengar.

Herr talman! Jag ber att i första hand nu få yrka bifall till vår reservation 1.

Jag skall sedan i någon mån beröra de övriga reservationer som vi har fogat till bevillningsutskottets betänkande nr 40.

Vi har tidigare bl. a. krävt att rätten till avdrag för utgivet underhållsbidrag för barn som vederbörande inte sammanbor med skulle höjas utöver nu utgående maximibelopp, 1 000 kr. Förslaget innebär en höjning till 1 500 kr., men inte sällan är det i verkligheten fråga om större belopp. Herr Lidgard och herr Lothigius har i motioner föreslagit att rätten till avdrag skall gälla det verkliga beloppet. Av ett förbiseende har någon reservation inte blivit avgiven på den punkten, varför jag, herr talman, ber att få yrka bifall till ifrågasvarande motioner. Yrkandet sammanfaller med reservation 2, men av någon obegriplig anledning föreslås det i reservationen att den av oss väckta motionen skall avslås.

Förvärvsavdragen är också någonting som vi har fått anledning att ta upp i en reservation. Inom vårt parti kan vi inte godkänna regeringens förslag, som går ut på att sänka förvärvsavdraget från maximalt 3 000 till 2 000 kr., och därför återkommer vi med vårt gamla förslag att avdrag skall få göras för de verkliga kostnaderna. Det nu föreliggan-

de skatteförslaget, som är särskilt ogynnsamt för familjerna, bör inte samtidigt få medföra att vederbörande får behålla ännu mindre del av sin arbetsinkomst genom att man på detta sätt ändrar avdraget för barntillsynen.

Det måste vara rimligt att låta mödrarna ha kvar valfriheten att få bestämma över hur deras barnpassning skall ordnas. Det gäller inte minst dem som inte kan få den ekonomiska fördel som det innebär att placera sitt barn på ett barndaghem, för vilket samhället betalar huvuddelen av kostnaderna. Om barntillsynen skulle ordnas på detta sätt för alla, skulle det innebära kostnader på bortåt ett tiotal miljarder kronor för samhället, varför det aldrig blir möjligt att på den vägen helt lösa detta problem på ett tillfredsställande sätt.

Detta krav från vår sida tillfredsställes givetvis också av yrkandet i reservation 3 och gäller oavsett om vederbörande har inkomst av tjänst, jordbruk eller annan rörelse. Det förekommer ofta att man också vårdar sina anförvanter hemma när de på grund av sjukdom eller lyte inte har möjlighet att klara sig själva. Avdrag vid beskattningen bör förekomma när någon påtar sig en sådan uppgift. Inte minst ur rent mänskliga synpunkter kan det vara av stort värde för vederbörande att bli skött hemma av en anförvant och kanske trots ett handikapp få stanna i familjens hägn.

Det förslag som vi nu behandlar innebär att grundavdraget skall utgå med 4 500 kronor men att detta successivt skall minskas vid högre inkomst. Så snart inkomsten uppgår till 30 000 kr. börjar en avtrappning med 20 procent av den ökade inkomsten vilken gör att hela avdraget har försvunnit vid en inkomst av 52 500 kr.

Man har där återgått till ett gammalt system i skattelagstiftningen som för länge sedan har avskaffats. Detta system leder bl. a. till mycket höga marginalskatter. Av tabell nr 1 till vår reser-

Skattereform m. m.

vation framgår att marginalskatten ökar över vad som redan nu gäller vid en inkomst av 20 000 kr., vilken ökning når sin kulmen — med en ökning av 9,9 procent — vid inkomster mellan 30 000 och 35 000 kr. Det är ju rätt upprörande, att för varje ny hundralapp som en inkomsttagare i dessa inkomstlägen arbetar in kommer han att bli krävd på skatt med inte mindre än 60 kr. Det är, ärade kammarledamöter, sannerligen inte ett system, som leder fram till ett intresse för ökade ansträngningar.

Moderata samlingspartiet kan inte godkänna, att vi i vår skattelagstiftning släpper den gamla principen om att man vid skatteuttagen måste ta hänsyn till skatteförmågan, och det är därför, som vi har reagerat mot att familjerna skall beskattas så hårt som detta förslag innebär. Det är nödvändigt att ta hänsyn till hur många som skall leva på inkomsten. En familj med t. ex. två barn kan inte ha samma skatteförmåga som en ensamstående med samma inkomst. En kvinna som är hemma och sköter om sina barn borde rimligen ha rätt till ett grundavdrag. Detta är så mycket mer motiverat som vi vet vad det kostar att vårda barnen på barndaghem. Därför bör även den som har varit hemma och vårdat sina barn ha rätt till någon lindring i beskattningen. Det går helt enkelt inte att införa ett system som innebär, att alla gifta kvinnor måste ut i förvärvslivet på en gång. Det finns helt enkelt inte tillgång till sådana arbeten överallt.

Moderata samlingspartiet har för att dels minska verkningarna av den hårda marginalbeskattningen och dels lindra verkningarna av skattehöjningarna för familjerna i reservation 5 krävt, att det inte skall ske någon avtrappning av grundavdragen för barnfamiljerna, för ensamföräldrarna och för de familjer, där endast den ena maken har inkomst.

I reservationen 6 har vi fullföljt ett motionsyrkande, att den, vars skatteförmåga varit nedsatt på grund av långva-

rig sjukdom, olyckshändelse, underhåll av nära anförvant eller dylikt, bör åtnjuta rätt till avdrag med ett belopp upp till 10 000 kr. i stället för enligt nu gällande regler 6 000 kr. Vidare kräver vi borttagande av det i detta sammanhang uppställda kravet på *väsentligen* nedsatt skatteförmåga.

Trots att vi nu i framtiden får endast en skatteskala, behåller man fortfarande sambeskattningen mellan makar när det gäller inkomster av kapital. Här har vi ett av de många avstegen från logiken i förslaget. Endast om inkomsten understiger 2 000 kr. sker inte en sådan sammanläggning, men så snart inkomsten är högre, blir det en gemensam beskattning för hela kapitalinkomsten. Vi har därför i reservationen 8 fullföljt ett krav i en motion från vårt parti om att sammanläggning i varje fall inte bör ske för belopp under 5 000 kr. och då endast för det belopp som överstiger dessa 5 000 kr.

De grupper som enligt det nya förslaget kommer att bli särskilt missgynnade är de faktiskt sambeskattade, d. v. s. jordbrukarna, företagarna och utövarna av de fria yrkena, där man och hustru gemensamt arbetar ihop inkomsten. Systemet med endast en skatteskala blir här särskilt orättvis, då dessa grupper träffas av en mycket hård marginalbeskattning när inkomsterna sammanläggs. Det är förvånansvärt att regeringen verkligen kan lägga fram ett förslag med en så graverande orättvisa som den som här uppstår.

Moderata samlingspartiet kan inte vara med om ett sådant beslut, och därför har vi i vår partimotion och i reservationen 9 krävt, att inkomsten skall kunna fördelas på makarna i förhållande till utfört arbete och till arbetets art; vi vill med andra ord ha en så kallad makelön. Skulle mot förmodan detta förslag slås ut i en kommande kontrapositionsvotering kommer vi att i andra hand stödja yrkandena i mellanpartiernas reservationer 10 och 11. Vi

Skattereform m. m.

tar dock avstånd från motiveringarna i dessa reservationer. Vi är nämligen inte nöjda med förslagen men anser det vara bättre än ingenting alls. Särskilt reagerar vi emot den i dessa reservationer gjorda diskrimineringen av de makar som är behjälpliga inom företaget genom att man inte vill gå med på en högre lön än tre basbelopp, vilket motsvarar en högsta lön av endast 18 600 kr. Det finns inte många arbetsinkomster i dag som understiger detta belopp.

Folkpensionärerna drabbas mycket hårt i beskattningshänseende, när de har ett arbete som medför inkomster vid sidan av pensionen. Detta beror dels på att det behovsprövade bostadsbidraget blir föremål för avtrappning, dels på att rätten till avdrag på grund av nedsatt skatteförmåga minskar allteftersom inkomsten stiger. Det innebär att marginalskatten inte sällan blir mycket hög, ofta 90-procentig och ibland ända upp till 100-procentig. Vi menar att något måste göras för att ytterligare reducera dessa icke önskvärda verkningar av vår skattelagstiftning. För att förbättra folkpensionärernas skatteförhållanden har vi därför i vår partimotion och i reservationen 13 yrkat på att folkpensionärernas grundavdrag alltid skall vara lika stort som den utgående folkpensionen för att denna därmed i princip skall bli skattefri.

I moderata samlingspartiets partimotion har vi också aktualiserat problemen för de fulltidsarbetande med mycket låga inkomster. Utredningar har visat, att det bland dessa inkomsttagare finns många som har skattefria inkomster på grund av sjukdom m. m. Det rör sig också om sådana som gjort värnplikt eller studerat under en viss del av året eller sådana vilkas inkomst kanske består av en mindre avkastning av kapital. Här gäller det därför att hjälpa dem som arbetat hela året men ändå haft liten inkomst. Det är ju dessa som kan betraktas som de verkliga lågin-

komsttagarna, och något bör göras för att begränsa deras skatter.

Utskottet har också varit enigt på denna punkt och i skrivningen begärt att något skall göras så snart behövliga tekniska undersökningar är färdiga. Jag förstår egentligen inte reservationen 15, eftersom utskottet praktiskt taget bifallit våra motioner.

Detsamma torde också kunna sägas om reservationen 18 beträffande kompensation till kommunerna. Utskottet är enigt om att en sådan kompensation skall utgå samt att utredning bör sättas i gång för att undersöka problemet. Utredningen har för övrigt redan tillsatts.

I vår huvudreservation har vi också reagerat mot att kommunalskatteavdraget inte längre får vara avdragsgillt; detta hör till de områden som måste bli föremål för en närmare utredning.

Under årens lopp har vi lärt oss, att den socialdemokratiska politiken krävt ständigt nya skatteuttag av medborgarna. Detta har medfört att vårt land fått det högsta skattetrycket i den fria världen. Socialdemokratin har därvid haft den bästa bundsförvanten i den ständigt pågående penningvärdeförsämringen. Samtidigt som behovet av nya skatter gjort sig gällande har vi även fått uppleva att de inflationistiska verkningarna genom vårt progressiva skattesystem givit staten större skatteinkomster. Då medborgarnas inkomstökningar fört upp dem till högre skatteskipt har de måst betala högre skatt på de nya inkomsterna än på de gamla. Vidare har värdet av ortsavdrag o. d. urholkats genom penningvärdeförsämringen.

I verkligheten har sålunda den inflationistiska politiken inneburit kraftiga skattehöjningar utan att riksdagen fattat några beslut. Det kan inte vara rimligt att ett sådant system får fortbestå, eftersom det ju innebär att beskattningsrätten inte längre ligger hos riksdagen. I tidigare högerpartiet, nu moderata samlingspartiet, har vi sedan årtionden hävdad den uppfattningen att skatteska-

Skattereform m. m.

lorna och de olika avdragen vid beskattningen skall vara indexreglerade, så att vi inte får denna form av skatthöjningar som är alltför bekväm för en skattehungrig regering. I vår partimotion har vi därför även i år krävt införande av ett system som förhindrar en urholkning av avdragens värde och som inte höjer marginalbeskattningen utan riksdagens hörande. Detta krav har vi fullföljt i reservationen 20, där vi krävt att vårt förslag skall genomföras redan fr. o. m. nästa år. Om det förslaget skulle falla igenom vid votering om kontraposition kommer vi att stödja mittenpartiernas reservation, även om deras förslag har den nackdelen, att det inte avses skola träda i kraft den 1 januari 1971 då man har anledning räkna med en kraftigare inflationistisk utveckling.

Eftersom det inte så sällan förekommer att vissa inkomsttagare är ur stånd att till fullo utnyttja sina avdrag vid beskattningen har vi krävt tillsättandet av en utredning med uppdrag att undersöka möjligheterna att införa en form av negativ beskattning. Detta skulle nämligen kunna vara till stor fördel för låginkomsttagarna.

I reservationen 24 har vissa punktskatter aktualiserats och krav framförts om omedelbart upphävande av försäljningsskatten. Därvidlag har jag ingen annan uppfattning än motionärerna och reservanterna, men eftersom utskottets skrivning i det fallet är mycket stark och de facto innebär att denna skatt snarast möjligt bör försvinna har jag ansett det vara mera värdefullt med en gemensam skrivning än att kräva omedelbara åtgärder i en reservation. Jag tror att den skatten kommer att försvinna nästa år och hoppas att vi får ett förslag därom från regeringen till höstrikdagen.

I förslaget om skatteomläggningen förekommer inga ändringar i företagsbeskattningen, men denna har tagits upp i några motioner. Bl. a. finns det

en motion i den frågan som har ett visst intresse, nämligen motionen I:1048 av herr Bengt Gustavsson, likalydande med motionen II:1215 av herr Hellström m. fl. Eftersom det har aviserats att Kungl. Maj:t har för avsikt att tillsätta en utredning rörande företagsbeskattningen har man i nämnda motionspar begärt att det i direktiven för denna utredning beaktas möjligheten att införa en bestämmelse om att de dolda reserverna i företagen skall tas fram till beskattning. De som inte kan betala skatten på grund av likviditetsbesvär skulle få kredit med erläggandet av skatten genom utfärdande av en skuldförbindelse till staten på motsvarande belopp.

Först och främst skulle ett upplösande av de dolda reserverna innebära att företagens motståndskraft allvarligt nedsättes och de anställdas trygghet äventyras. Vidare skulle åtgärden innebära en klar socialisering av det svenska näringslivet. Därför vill jag fråga utskottets majoritet, om man verkligen står bakom detta krav. Det sägs nämligen i utskottets utlåtande att man förutsätter att den frågan blir föremål för utredningens uppmärksamhet. Jag vill gärna ha svar, helst av finansministern själv, om man ställer sig bakom detta yrkande eller om motionskravet kommer att slängas i en papperskorg på finansdepartementet.

Jag har här redogjort för detaljerna i de yrkanden som vi från vårt parti har ställt och som vi anser nödvändigt att ta hänsyn till om det framlagda skatteförslaget skall genomföras. I moderata samlingspartiet menar vi också att det är nödvändigt att ordentligt gå igenom hela skattefrågan, vilket bör ske genom tillsättandet av en parlamentarisk utredning, som bör komma till stånd med det snaraste. Den bör syfta till att skapa ett skattesystem som verkligen befördrar arbetsvilja, företagsamhet och sparande. Den direkta beskattningen bör utformas så att den befördrar resurs-

Skattereform m. m.

tillväxten i samhället i stället för att minska den. En snabb utveckling mot ökat internationellt samarbete medför att även vi måste tillse att vårt skattesystem bättre kommer att överensstämma med andra länders, så att vi får konkurrens på någorlunda lika villkor.

Skattesystemet måste vara så utformat, att det verkligen gynnar den som arbetar hårt och som är villig att taga ansvar. Enligt vår uppfattning skall medborgarna leva på sin förvärvade inkomst, inte av bidrag. Det är nödvändigt att hänsyn tages till skatteförmågeprincipen och att en samhällsstärkande familjebildning såsom grunden för samhällets fortbestånd gynnas.

Det förslag som lades fram av skatteberedningen för några år sedan tillgodosåg i långa stycken en sådan utveckling, men det blev aldrig genomfört. Det är därför nödvändigt att en parlamentarisk utredning under medverkan av bl. a. arbetsmarknadens parter får arbeta fram ett nytt sådant förslag. Det är också angeläget att vi i hävdvunnen demokratisk ordning får tillfälle att offentligt diskutera ett sådant förslag. Det finns all anledning att förutsätta att detta är sista gången som vi måste behandla ett så stort förslag som det som nu föreligger, vid vars behandling denna hävdvunna demokratiska princip så till den grad har åsidosatts.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till de reservationer vid bevillningsutskottets betänkanden nr 40 och 41, under vilka mitt namn förekommer.

I detta anförande instämde herrar *Björkman* och *Wennerfors*, fru *Mogård* samt herrar *Åkerlind*, *Burenstam Linder*, *Lothigius*, *Regnéll*, *Oskarson*, *Carls hamre*, *Enarsson*, *Clarkson* och *Holmberg* (samtliga m).

Herr BRANDT (s):

Herr talman! Jag dristar mig att gå upp i talarstolen fastän, såsom vi tidigare fått höra, alla statsråd är döds-

förskräckta inför att delta i debatten. Det sitter dock trots allt en modig regeringsrepresentant på statsrådsbänken. Herr Holmberg undrade vad som egentligen var fatt — om regeringen inte vågar gå upp i diskussionen utan har slagit till reträtt. Jag förstår emellertid mycket väl vad som ligger bakom det hela.

Fru Nettelbrandt uppträdde så till den milda grad argsint att jag inte sett maken sedan Julia Caesar framträdde som ragata i Tantolunden. Jag försäkrar emellertid att finansministern så småningom kommer att ta upp diskussionen både med fru Nettelbrandt, herr Holmberg och andra debattvilliga ledamöter. Finansministern är som bekant inte buskablyg utan kan ha sina skäl till att inte ännu ha uppträtt i debatten.

Jag skall försöka att fatta mig kort och att inte så mycket gå in i detaljer. Jag föreställer mig att finansministern ordentligt kommer att beta av frågorna och kommer att redogöra för regeringens syn på skattepaketet och den allmänna politiken i samband med detta. Men jag vill fråga vad det egentligen blivit av oppositionens djärva alternativ till detta skatteförslag. Det underliga är ju att det inte finns en enda gemensam reservation från de moderata och mittenpartierna, bortsett från en liten reservation i bevillningsutskottets betänkande nr 41 om familjebolagen. Man går alltså absolut åtskils. Även om det i sak är precis detsamma man föreslår och samma mål man syftar till, så kan man inte enas på en enda punkt.

Man har följt den gamla taktiken, som man ibland överger — åtminstone brukar de moderata göra det, men folkpartiet har ju varit ganska så säkert på den linjen att man bjuder över och utlovar ännu finare cigarrer än regeringen anses kunna komma med. Nu gör faktiskt båda partierna på detta sätt, och man lägger till litet här och litet där. Men hur det än är blir det inte småpotatis när man räknar tillsam-

Skattereform m. m.

mans allt detta, utan det blir miljarder kronor som man inte har täckning för. Låt mig anföra några exempel!

De moderata yrkar att grundavdraget inte skall avtrappas på det sätt som föreslås i propositionen utan oavsett inkomstens storlek skall utgå med 4 500 kr. för inkomsttagare med barn och för gifta med eller utan barn, när hustrun saknar inkomst. Avtrappningen skall börja först vid en taxerad inkomst på 35 000 kr. i stället för vid den i propositionen föreslagna gränsen 30 000 kr. Avtrappningen sker enligt båda yrkandena med 20 procent, men tillsammans innebär bara dessa två yrkanden ett skattebortfall för stat och kommun med minst 700 miljoner kronor.

Därtill yrkar såväl de moderata som mittenpartierna att skatteskalorna skall ändras. Enligt de moderata skulle de ändras så att det blir en betydande minskning av marginalskatten i mellanskikten, och enligt mittenpartierna skall det bli en lättnad i inkomstsikten mellan 20 000 och 55 000 kr. I båda fallen gäller det en skrivelse till Kungl. Maj:t — det är alltså ett slags alternativ som framförs, åtminstone från de moderatas sida. Men vad kostar nu detta? Jo, det kostar också ca 1 miljard kronor i skattebortfall.

Herr talman! Jag nämner detta inte bara för att visa vad de borgerliga egentligen föreslår utan att kunna ange hur det skall betalas. Nej, jag gör det också för att visa hur svårt det är att rucka på dessa skatteskalor, rucka på paketet, utan att det får så svåra konsekvenser att knappast någon riksdagsman — åtminstone inte en enda i bevillningsutskottet — har vågat yrka på en omedelbar förändring av skatteskalorna. Det gäller alltså endast en skrivelse till Kungl. Maj:t om att man skall försöka överarbeta systemet. Att detta betyder ett skattebortfall som det inte finns statsfinansiellt utrymme för är helt klart enligt vår mening.

Härtill kommer också andra yrkan-

den som får samma effekt: skattebortfall. Jag kan bara nämnda förslaget om vårdnadsbidrag på sammanlagt 450 miljoner kronor från mittenpartiernas sida.

Jag skall emellertid inte gå in vidare på den saken utan vill peka på det anmärkningsvärda i att varken de moderata eller mittenpartierna anvisar hur detta stora skattebortfall — på några miljarder kronor — skall täckas. Finansministern har ju talat om att man i finansdepartementet räknat ut att förslagen skulle nödvändiggöra en höjning av momsen med ytterligare 3 procent och omedelbart med minst 1 procent. Värst är det för mittenpartierna, som i utskottet inte har vågat ange hur de tänkt sig kunna täcka detta. Men i reservationen erbjuder man sig generöst att för den händelse riksdagen skulle vara så rosenrasande lättsinnig att den bifaller mittenpartiernas förslag medverka till den ytterligare finansiering som kan bli erforderlig. Det är så att man kan gråta! Om socialdemokraterna tar initiativet och säger att de går med på detta och samtidigt föreslår en höjning av momsen, vilket måste ske i ett sådant läge, så lovar mittenpartierna att generöst medverka till att en sådan momshöjning går igenom i riksdagen. I klartext betyder det ingenting annat.

Efter vad jag har hört berättas har en sensation inträffat i första kammaren. Folkpartiets ledare herr Helén har under debatten med herr Sträng sagt att om riksdagen nu skulle bifalla mittenpartiernas förslag, skall folkpartiet till hösten föreslå en höjning av momsen utöver vad regeringen föreslår. Sådana växlar, som översvämmar hela denna plenisal, kan man ställa ut därför att det ingenting kostar. Riksdagen kommer inte att besluta om något sådant. Därför kan man från dessa partier i evärdeliga tider komma med förslag och säga: Detta är vad vi diskuterade på 1930-talet, för då hade vi en motion om denna sak, men regeringen har inte velat till-

Skattereform m. m.

styrka den. När man inte behöver ta något ansvar utan bara kan lägga fram förslag vilka inte ges någon täckning, går det att vara lika generös som man är i det här fallet. Man säger sig kunna vara med om att höja momsens med 3 procent, om det skulle behövas. Och detta säger man med risk för alla de konsekvenser detta skulle få på löne marknaden i form av ytterligare prisstegringar. Då låtsas man inte om någonting. Här har herr Ohlin tidigare stått och pratat sig varm om risken för inflation. Folkpartiet har försökt att ge ett intryck av att det mer än något annat parti bekämpar inflationen i landet.

Nu tycks partiet ha kastat loss även från detta och säger att man skall ha kompensation för alla prisstegringar. Låt det rulla i väg och bli inflation: vi skall bara ha höjda barnbidrag, vi skall ha ökade avdrag för skatten o. s. v. Vilka tjänar på detta? Jo, de högsta inkomstagarna tjänar på skatteavdragen. Detta är en så pass oansvarig politik och taktik att jag på det svenska folkets vägnar uttalar tillfredsställelse över att det inte finns några chanser för att få detta genomfört i riksdagen.

Utskottet säger sig vara medvetet om att förslaget innebär vissa marginals-katteskärpningar när årsinkomsten överstiger 30 000 kr. för ensamstående och 20 000 kr. för gift skattskyldig, vars make saknar inkomst. Skall man göra en omfördelning är det oundvikligt med en marginals-katteskärpning för vissa grupper. Men även om en lindring av marginals-katten i och för sig är önskvärd, finns det inte något finansiellt utrymme för någon lindring i propositionens förslag. Det visar det exempel som jag tog om vad mittenpartiernas och de moderatas förslag betyder. Bara den lilla detaljen betyder en miljard kronor i skattebortfall. Vi erinrar om att skatteskalorna tidigare med jämna mellanrum har anpassats. Fastän folk inte tror det kan jag säga att vi sänkt den statliga skatten minst sex gånger

under efterkrigstiden. Den metoden har vi använt, och vi förutsätter att den kommer att tillämpas även i fortsättningen om det blir nödvändigt. Detta anser vi vara det riktiga.

Att som herr Ohlin och andra dra in höjda kommunalskatter och allmänna prisstegringar för att måla en så rosenrasande mörk bild som möjligt både av utvecklingen och av skatteförslaget är att karikera hela förslaget. Det går inte att på det sättet jämföra två olika skattesystem med varandra. Skattelindringar blir inte mindre värda därför att kommunalskatten ökar i någon kommun eller något landstingsområde; värdet minskar inte ens om priserna stiger av andra orsaker än själva skattesystemet. Ett faktum är ju att skatten sänks för två tredjedelar av svenska folket genom regeringens förslag, att mer än en miljard kronor tillförs dem som har under 35 000 kr. om året i inkomst och att de flesta inkomstagare mellan 15 000 och 25 000 kr. — där infaller den största lättnaden — även om man tar hänsyn till mervärdeskattens höjning får en nettoförbättring på 500—1 000 kr. per år. Detta inträffar alltså alldeles oavsett om kommunalskatten höjs; den saken ligger helt vid sidan om. Man rör sig med inkommensurabla storheter när man på detta sätt försöker jämföra två olika skattesystem. Det är att vilseleda allmänheten.

En avgörande princip i skattepaketet är övergången till individuell beskattning av arbetsinkomster, och det råder enighet därom i utskottet. Då är det ju oundvikligt att skattelättnaden blir störst för ensamstående utan barn, eftersom de i dag drabbas hårdare än andra skattskyldiga. Att köra fram detta som en stor orättvisa i det nya systemet är rena hyckleriet, Jag tror inte att ens den främste skatteexperten i detta land förmår att utarbeta ett förslag till övergång från det skattesystem vi har i dag till ett individuellt system utan att det får samma konsekvenser — såvida

Skattereform m. m.

man inte skall höja mervärdeskatten så att den betalar hela klabbet, men då blir det inte den omfördelning som vårt förslag syftar till.

Det bör emellertid, ärade kammarledamöter, observeras — man talar ju om att en ensamstående med högre inkomst får en större skattelättnad än en familj med mindre inkomst — att ensamstående även nästa år enligt det nya systemet får högre skatt än familjer, där mannen ensam arbetar och hustrun saknar inkomst. Detta är naturligt, eftersom dessa får en reducering av skatten med 1 800 kr. om året. Så pass stor skattelättnad måste det alltså bli jämfört med en ensamstående. Han får högre skatt även i fortsättningen.

Denna skattereduktion innebär egentligen ett avsteg från den individuella beskattningen, det är självklart. Ingen har emellertid velat motsätta sig avdraget. Hemmafruar som inte kan arbeta eller inte har möjlighet att få ett förvärvsarbete på den plats där de bor måste vi hjälpa under en övergångstid, kanske även med sociala bidrag av olika slag.

Herr Hedlund stod här och talade så varmt för barnfamiljerna. De får inte tillräcklig kompensation genom barnbidragens ökning med 300 kr. per år, menade han. På den punkten, herr talmän, skall jag tillåta mig — jag skall inte resonera om så mycket mera — att tala om vad vi egentligen gör för barnfamiljerna och vilken väg vi anser riktigare att gå än den som ger dem någon hundralapp mera om året i barnbidrag. År 1965 var bostadsstödet för 20 000-kronors inkomstagare 720; nästa år får de 1 920 kr. (hyran för en modern 3-rumslägenhet beräknas då vara 500 kr. i månaden). Barnbidraget höjs från 900 kr. 1965 till 1 200 kr. 1971 och moderskapspenningen från 900 kr. till 1 080 kr. Sjukpenning plus barntillägg var 1965 25 kr. per dag plus 1 kr. per dag och höjs nu till 31 kr. per dag plus 2 kr. per dag. Bidragsförskott per barn

höjs från 1 250 kr. till 2 520 kr. Barnpensionen var 1 250 kr. 1965 men blir nästa år 1 575 kr.

En familj med 20 000 kr. i inkomst och hemmavarande make och två barn fick 1965 sammanlagt 2 520 kr. i barnbidrag och bostadsstöd. Enligt det förslag som nu ligger på riksdagens bord får denna familj 1971 4 320 kr. Ändå försöker man inbilliga svenska folket att vi inte ger barnfamiljerna någonting. Här ger vi faktiskt till dem som behöver hjälpen. Höjningen av barnbidragen innebär att det blir något mer än enbart kompensation för penningvärdeförsämringen.

Jag skall också säga några ord om fulltidsarbetare med låga inkomster, eftersom detta problem föranledde en ingående diskussion i utskottet; vi funderade på hur vi skulle lösa problemet eftersom alla var intresserade därav. Det kräver en mer ingående analys. Låginkomstutredningen har slutfört vissa undersökningar och påbörjat en kartläggning av befolkningens levnadsnivå. Fru Nettelbrandt sade naturligtvis att denna utredning hade föreslagits av folkpartiet, ehuru det i själva verket var herr Franzén i Motala som tog initiativ till den. Det bryr vi oss emellertid inte om — vi kan ändå aldrig klara oss i konkurrensen när det gäller att framställa yrkanden, ty vi framställer inte sådana förrän vi har täckning för dem, och det är en väsentlig skillnad.

De pågående utredningarna och kartläggningen av problemet anser utskottsmajoriteten bör avvaktas innan vi tar definitiv ställning till frågan hur detta problem skall angripas. Det är angeläget att så långt som möjligt försöka åstadkomma större rättvisa och jämlikhet i beskattningen än för närvarande mellan olika kategorier av låginkomstagare, det understryker vi. Utskottet förutsätter att Kungl. Maj:t tar initiativ till åtgärder som är erforderliga för att uppnå ökad likställighet vid beskattningen mellan olika låginkomstgrupper.

Skattereform m. m.

Under senare år har det talats mycket om jämlikhet. Många har bara pratat om jämlikhet och hoppats att de aldrig skulle behöva ta ställning till något praktiskt förslag i den riktningen. Nu ställs de inför ordens förvandling till ekonomisk realitet — orden måste översättas i reda pengar, det går inte att komma undan det längre om man vill uppnå rättvisa och ökad utjämning. Men ökad jämlikhet måste liksom allting annat betalas av någon eller några, och den måste betalas, anser vi, av dem som har det bäst ställt; annars blir det ingen utjämning.

Detta är den största skattereformen sedan 1947. Det är en jämlikhetsreform som kommer att ställa svenska folkets solidaritet på ett svårt prov, men jag tror att man kommer att klara det. Den är också ett steg i riktning mot den politik som vi vill föra under 1970-talet.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

I detta anförande instämde fru *Bergman* och herr *Wikner* (båda s).

Herr **MAGNUSSON** i Borås (m) kort genmäle:

Herr talman! Herr Brandt försökte göra gällande att det skulle vara en mycket äventyrlig politik som oppositionen ville driva. Jag vill bara säga till herr Brandt att man nog bör räkna litet försiktigt. Samtliga de förslag som vi lagt fram i anslutning till propositionen medför på ett helt budgetår en minskning av skatteintäkterna för staten på 800 miljoner kronor. Men det är bara fråga om 275 miljoner kronor under det kommande budgetåret, och det är det man måste observera.

Om vi skall resonera om framtiden, skall vi också räkna med de inkomster som kan komma. Det har visat sig att de inkomstökningar vi kommer att få under de närmaste fem åren rör sig om 11,8 miljarder kronor. Därför är det långt kvar innan man kommer ned i

ett läge där det inte skulle vara balans.

Herr Brandt beklagar sig och säger: »Det är inte så lätt för oss socialdemokrater att göra någonting — det går bra för oppositionen att kritisera, men det är vi som haft ansvaret under långa tider.» Ja, visst har socialdemokratin suttit vid makten under flera decennier. Men varthän har det lett? Jo, det har lett fram till att det blivit praktisk politik i det här landet att man räknar med en inflation på mellan 3 och 5 procent varje år. Vi har fått ett minskat sparande — bara en annan sparpolitik hade kanske inneburit att det sett ut på ett annat sätt.

Vi förlorade under fjolåret en tredjedel av vår valutareserv. Vi har ungefär 100 000 människor som trots högkonjunkturen måste bli föremål för samhällets åtgärder för att få sysselsättning.

Man kan påvisa många sådana resultat av det socialdemokratiska ansvaret för politiken under alla dessa år. Jag tror för min del att den andra delen av folket gärna skulle ta det här ansvaret under några år, så att socialdemokratin i fortsättningen sluppe känna det oerhörda tryck som ansvaret för framtidens politik för med sig. Jag är övertygad om att det också skulle leda fram till en lugnare utveckling.

Fru **NETTELBRANDT** (fp) kort genmäle:

Herr talman! Herr Brandts anförande visade att den tidigare i den allmänna debatten upplagda strategin inte gick att följa sedan man sett mittenpartiernas förslag i skattefrågan. Det går inte längre att göra gällande att vi inte vill vara med om att genomföra de här olika förslagen i jämlikhetsskapande riktning, eftersom vi vill gå längre än herr Brandt och hans partivänner. Vi vill ju vara med om en omfördelning. Men som jag sade i mitt första anförande är det inte alldeles säkert att precis den omfördelning som finansministern föreslagit är den på millimetern absolut rätta

Skattereform m. m.

och riktiga. Vi har ju sett hur han själv ändrat denna omfördelning från i januari till mars. Det blev en stor förskjutning — på 1 procent — under den tiden.

De siffror som herr Brandt nämnde är faktiskt gripna ur luften. Nu glömde jag tyvärr kvar i bänken de »Debattfakta» som jag gissar att herr Brandt studerar tillsammans med andra valarbetare. Men om man ser på kostnaderna för våra förslag, så visar det sig att man inte kommer upp till ens 1 procent för den första etappen. Vad är det man talar om? I medkammaren tror jag att man talat om 2 till 3 procent.

Det som vi vill genomföra för barnfamiljerna har alla tidigare varit överens om när man diskuterat en övergång till individuell beskattning. Man har sagt att barnförsörjarna då behöver få ett särskilt stöd, det stöd som förut utgick huvudsakligen på grund av äktenskapet.

Det har man också varit ense om i den utredning — familjeskatteberedningen — som finansministern åberopar. Vill man nu, herr Brandt, helt och hållet ta bort det generella barnbidraget? Är det vad man är ute efter? När herr Hjalmarson en gång i tiden ville slopa barnbidraget för det första barnet kritiserades hans förslag våldsamt och det med all rätt. Men är det inte någonting åt det hållet som man nu är ute efter? Är det så att den generella linjen är felaktig, varför höjer man då barnbidraget med 300 kronor? Det finns väl i så fall ingen anledning att göra den höjningen heller?

Herr Brandt talade också om inflationen. Herr Ohlin gjorde tidigare en utomordentlig pedagogisk exposé över vad som händer från år till år när man tar hänsyn till konsekvenserna av alla de faktorer vi är beroende av. Jämför man effekterna det ena året med effekterna ett annat år är det sannerligen inte fråga om några inkommen-

surabla storheter, som herr Brandt vill göra gällande.

Herr ERIKSSON i Bäckmora (cp) kort genmäle:

Herr talman! Herr Brandt talade om oppositionens förslag och reservationer som en produkt av några rosenrasande människor. Jag känner mig ingalunda träffad av den karakteristiken.

Herr Brandt sade att det var miljarder kronor som oppositionen inte hade täckning för. När det gäller mittenpartiernas förslag och reservationer rör det sig inte om sådana belopp. Men nu kanske herr Brandt förstår varför vi inom oppositionen inte är samman skrivna på alla punkter i reservationerna.

Jag skall erkänna att förändringen av skatteskalorna för mig och för centerpartiet inte är den mest angelägna reformen. Men vi vet ju att marginalskatten skärps redan vid inkomster som ligger strax ovanför 20 000 kronor. Vi tycker inte att det är felaktigt att påpeka detta.

Mittenpartierna har inte i utskottet vågat yttra sig om finansieringen, påstod herr Brandt. Jag vill minnas att vi sade samma sak i utskottet som vi har skrivit i reservationerna. Men har herr Brandt ingenting annat att gråta över så vill jag inte missunna honom den gråtstunden i andra kammaren. Men några sympatitrytningar tror jag inte att han får för det.

Om jag inte fattade herr Brandt fel så sade han att det var hyckleri att framföra våra krav beträffande faktiskt sambeskattade. Jag kan inte kalla det för hyckleri. Det rör sig om skatteskillnader på mellan 2 000 och 3 000 kronor beroende på i vilka lägen inkomsterna ligger.

Jag vill korrigera herr Brandt även när det gäller låginkomstutredningen. Det var 1965 som riksdagen på förslag av motionärer och allmänna berednings-

Skattereform m. m.

utskottet beslöt att begära denna utredning. I allmänna beredningsutskottets förslag omnämndes motioner även från andra partier. Både jag och herr Franzén i Motala hade väckt motioner som var omnämnda där. Men året innan hade riksdagen avslagit en centerpartimotion, i vilken vi hade begärt att man skulle tillsätta en utredning om låginkomsttagarna.

Herr **HEDLUND** (cp) kort genmäle:

Herr talman! Herr Brandt var vänlig att nämna mitt namn i sammanhang med stödet till barnfamiljerna därför att jag hade gjort gällande att 100 kr. i kompensation för kostnadsstegringarna från 1965 jämte kompensation för den moms vi nu avser att höja är i allra minsta laget. Jag hörde inte att herr Brandt hade någonting att invända mot den saken, men han talade i stället om en annan fråga, om bostadsstödet och bostadsbidragen.

Vi vet mycket väl att bostadsbidragen finns, och vi vet mer än så. Vi vet att alla inte får detta stöd, även om de skulle behöva det aldrig så väl, därför att det har uppställts villkor som innebär att de ekonomiskt svagaste familjerna inte kan få bostadsbidrag. Bostaden skall nämligen ha en viss reglementsenlig standard för att man skall få ut sådant bidrag. Har man inte haft turen att i bostadskön få en bostad som fyller kraven, blir man utan sådant bidrag, herr Brandt.

Herr **HOLMBERG** (m) kort genmäle:

Herr talman! Herr Brandt var inne på det vanliga temat, att den opposition mot höjningar av den direkta skatten, som vi inom moderata samlingspartiet företräder, kan driva på inflationen. Jag tror det finns anledning att röja undan en del gamla felaktiga föreställningar på den punkten.

I dagens läge är situationen den, att det är de höjda marginalskatterna som driver upp priserna och inflationen.

Däremot kan sänkningar av marginalskatten, om de genomförs konsekvent, leda till ökat sparande och till ökad stabilitet över huvud taget i vår ekonomi. Vi kunde i gårdagens tidningar läsa att en av tjänstemännens intresseorganisationer hade räknat ut att dess medlemmar måste ha i genomsnitt 23 procent i löneökning för att bibehålla sin standard, bl. a. därför att skattetrycket har ökat så starkt. Detta leder alltså till höjda priser och en inflationistisk utveckling.

Jag tror att socialdemokraterna och regeringen över huvud taget så småningom ändå av omständigheterna tvingas frigöra sig från den gamla — för att inte säga gammalmodiga — föreställningen att skattesänkningar driver fram inflation. Avslutningsvis vill jag återigen konstatera att regeringen fortfarande lyser med sin frånvaro, och kanske är det bäst. Att försvara detta egendomliga skattehöjningsförslag är nämligen inte någon lätt uppgift.

Herr **BRANDT** (s) kort genmäle:

Fru Nettelbrandt säger att folkpartiet vill gå längre än regeringen. Ja, det förstod jag och det har sagts hela tiden förut. Hon säger också att det nu bara tycks vara millimetrar som skiljer socialdemokraterna och folkpartisterna åt, och hon menar att herr Sträng inte bör vara så noga med millimetrarna.

Fru Nettelbrandt tror på professor Ohlin. Det gör inte jag. Han är i mina ögon komprometterad sedan vi diskuterade ATP och han siade om att det skulle bli stopp för löneökningar, att det skulle bli prisstegringar, att bostadsbyggandet skulle upphöra o. s. v. Jag beklagar att jag inte heller i dag kan följa honom i hans analys.

Svensk industri vill öka investeringarna med 15 procent, eller 1 100 miljoner. Vi har de högsta investeringarna per capita bland OECD-länderna. Det betyder också att vi har det högsta sparatet.

Skattereform m. m.

Professor Lundberg gjorde för några år sedan ett par utredningar som visade att vi hade lika högt nettosparande som Amerikas förenta stater. Vi har under långliga tider haft ett sparande och en investeringsverksamhet på över 30 procent av nationalinkomsten. Det är ett sparande som få länder kan visa maken till. Ändå säger både herr Holmberg och andra att sparandet är uruselett.

Herr Ohlin antyder att vår industri befinner sig i ett bottenläge, men vi har i själva verket en toppmodern industri. Är det andra länder som har köpt maskinerna och byggt ut industrin? Nej, det har svenska företag gjort som haft möjlighet till självfinansiering eller kunnat låna pengar som folk har sparat. Även jordbruket är modernt i många avseenden och följer med i utvecklingen.

Alla industriländer, där konkurrensen nu blir allt hårdare, har haft att kämpa mot inflation. Detta har inte varit någonting karakteristiskt för vårt land.

Ni bör inte fortsätta att tala på detta sätt, eftersom verkligheten om några år kommer att fullkomligt rasera allt vad ni har spått — så har det varit förut. Det är heller ingen fördel för sparandet att ni dagligen försöker inbillta människorna att den socialdemokratiska regeringen kör ekonomin i botten, att man bör köpa upp allt vad man tjänar därför att det så småningom blir en katastrof.

Nu talar man om att löntagarna måste få kompensation för prisstegringar. Vi kommer emellertid att försöka hålla full sysselsättning och hålla det totala sparandet så högt som det över huvud taget går, så att vi får möjlighet att ersätta det som blir förslitet och ersätta de lager som vi förbrukat, skaffa nya maskiner och bygga ut industrin. Vi har hittills kunnat höja vår levnadsstandard så att svenska folket har den högsta levnadsstandarden i hela Europa. Tar vi hänsyn till de 30 miljoner människor

i Amerika som bor i slum, kan det ifrågasättas om vårt land inte har det högsta välståndet i världen.

Vi är emellertid inte nöjda med detta, eftersom det finns många låginkomsttagare, många handikappade och andra som behöver hjälp. Det är därför vi den 1 maj går ut på gator och torg och talar om att vi måste satsa ännu mer. Vi har däremot aldrig sagt att vi kan göra det utan att det kostar någonting.

Till sist vill jag säga att herr Hedlund måste läsa på bestämmelserna om bostadsbidrag litet bättre. Kraven på bostaden har vi nämligen avskaffat, och en familj som har ett barn får 720 kronor om året oavsett om den har någon bostad eller inte. Det är inte så lätt att följa med allting, men har man inte varit med i utskottet och tagit reda på hur det förhåller sig, tycker jag inte man bör blanda sig i vår debatt. Det är alltför många som gör det. Låt oss spela och leka på vår plan, så klarar vi ut det här bäst!

Herr talman! Jag frågar fortfarande mittenpartierna hur de skall få täckning för sina förslag. Skall de, som herr Helén vill, höja mervärdesskatten med 3 procent, eller vägar man lika litet i dag som i utskottet tala om var pengarna skall tas?

Fru NETTELBRANDT (fp) kort genmäle:

Herr talman! En ekonom av världsrykta har verkligen förmåga att svara för sig själv, så jag skall inte försvara herr Ohlin. Jag vill emellertid säga till herr Brandt att man inte genom grova utfall och tal om hur det var när ATP infördes kan vifta bort inflationens faktiska effekter på skatterna, och det var detta som på ett utomordentligt tydligt sätt kom fram i herr Ohlins anförande.

Jag har bett upplysningstjänsten att tala om hur mycket extra som har kommit in i skatter på grund av inflationen utöver de skatter som riksdagen for-

Skattereform m. m.

mellt har beslutat om. Under de senaste fem åren har det varit 3,5 miljarder, som man på det sättet har smugit på skattebetalarna.

Det är att karikera hela förslaget, säger herr Brandt. Jag förstår mycket väl, att man uppfattar det som en karikatyr, när hela siffermaterialet **tas fram i all sin nakenhet**.

Att ta bort det generella barnstödet, herr Brandt, får som effekt, att det just för barnförsörjarna — detta tror jag att herr Brandt behöver höra på och lära sig, för vi har haft en debatt på den punkten tidigare och herr Brandt var då inte på det klara med effekten i detta hänseende; den gången gällde det de handikappade — betyder en extra skärpt marginalbeskattning.

Mittenpartiernas förslag är i denna bok taxerade vad beträffar den första etappen till belopp som går utöver de belopp som angavs av finansdepartementets expert som var närvarande i utskottet. Är det en korrekt beskrivning? Om man tar dessa siffror och inte tar de siffror som angavs i utskottet, kommer man ändå ingalunda upp till de tre procent som herr Brandt nu talar om.

Till sist, herr Brandt: Hur var det med hemmakebidraget? Skulle inte herr Brandt vilja något utveckla sina synpunkter på varför man från regeringens sida tycker att det är så riktigt att använda 1 750 miljoner till det särskilda stödet för dem som har svårt att gå ut i arbetet, vare sig det beror på att de har små barn och är ensamstående eller det beror på att de som gifta har varit hemma under en lång tid och uppnått en hög ålder och inte har någon utbildning och därför har svårt att gå ut i förvärvsarbete, men inte riktigt att lägga på de 90 miljoner som vi har föreslagit för att också de inom dessa kategorier som har det verkligt svårt ekonomiskt skall få ett stöd?

Herr **MAGNUSSON** i Borås (m) kort genmäle:

Herr talman! Herr Brandt såg ut att vara riktigt glad, när han talade om hur bra vi har det här i Sverige. Jag skulle bara i all vänlighet vilja ställa följande lilla fråga med anledning av att han talar om att vi har ett så förnämligt sparande, världens högsta sparande: Hur kan det då vara möjligt, att finansministern är så orolig och ledsen för utvecklingen? Han skall ju, sägs det, i dagarna sätta till någon form av utredning för att undersöka varför sparandet har minskat så avsevärt som det har gjort. Jag skulle också vilja rikta en annan fråga till herr Brandt i samband med detta, nämligen följande: Hur kan det vara möjligt, när detta land är så utomordentligt bra, att vi i dag har en skyhögt ränta, att vi har praktiskt taget kreditstopp, vilket näppeligen gäller i något annat land? Jag är ledsen, om jag gör herr Brandt ledsen genom att göra detta påpekande, ty han tycks leva i den tron att allting är aldeles utomordentligt bra för närvarande.

Herr **BRANDT** (s) kort genmäle:

Herr talman! Fru Nettelbrandt talade om att Sträng hade tagit in 3,5 miljarder automatiskt. Jag vill fråga fru Nettelbrandt: Tror hon att de pengarna har försvunnit eller vad anser nu fru Nettelbrandt att vi skulle ha sparat på i stället för att använda de pengarna? Tror hon att de pengarna är bortslösade eller bortkastade? På vilka punkter vill fru Nettelbrandt, att vi skulle ha sparat 3,5 miljarder? Det förhåller sig ju likadant med de 10 miljarder som vi har fått in genom omsättningsskatten. Förslaget om den skatten motsatte sig ju de borgerliga, men vi drev igenom det. Det vore intressant att räkna upp vad som varje år görs för dessa 10 miljarder, som vi inte haft om de borgerliga fått sin vilja igenom.

För att undvika att tala för länge hade jag för avsikt att inte beröra hemmafrubidraget; det skall Mary Holmqvist göra. Men eftersom fru Nettel-

Skattereform m. m.

brandt frågade mig kan jag tala om att utskottsmajoriteten tog hänsyn till att kostnaden ändå skulle uppgå till ca 150 miljoner för vilket det saknas täckning. Dessutom var det ju meningen att detta skulle ske inom ramen för hemmamakeavdraget. Som bekant drar man av 1 800 kr. på skatten för hemmafruor utan förvärvsarbete. Men hur skall man förfara med bidraget? I fråga om avdraget så ska det ske genom uppbörd av preliminärskatten, men hur skall man göra i det här fallet? Skall beloppet betalas ut som folkpension, barnbidrag eller hur? Kan man, om frun sedan vill arbeta utanför hemmet, betala tillbaka, och hur skall det i så fall gå till? Vi har aldrig fått något besked på denna punkt och det var en av anledningarna till att vi inte vågade slå in på den vägen.

Det yttrades att herr Sträng är rädd för utvecklingen av sparandet. Jag har inte förnekat, att det är nödvändigt med ett sparande, utan har tvärtom framhållit, att det är absolut nödvändigt för en fortsatt progressiv utveckling, men jag påpekade att sparandet tidigare har varit tillfredsställande.

Vi har ett expansivt näringsliv som kräver kapital. Därför infördes en 25-procentig investeringsavgift för att det skall bli en satsning på exportindustrin samtidigt som andra, oprioriterade byggen får vänta i stället. Vidare har vi en hög levnadsstandard som gör att människor, Hasselblad och andra, störtar i väg till andra länder med en mängd pengar o. s. v. Och den höga räntan har vi fått därför att andra länders räntor varit så mycket högre. Exportörerna har väntat med att ta hem pengarna från utlandet, därför att de fått mycket högre ränta där. Detta är några av orsakerna.

Ordet lämnades på begäran till

Fru NETTELBRANDT (fp), som yttrade:

Herr talman! Av konstitutionella skäl har jag inte kvar någon replikrätt.

Härefter anförde:

Herr GUSTAVSSON i Alvesta (cp):

Herr talman! Det är rätt intressant att lyssna på herr Brandt. Skulle man ta honom på orden skulle det egentligen inte finnas några problem i det här samhället, utan allt skulle vara välbeställt. Man måste då fråga sig hur TV-programmet i går kväll har tillkommit, eftersom det så klart motsäger vad herr Brandt här velat göra gällande.

Jag skulle vilja ta upp några frågor som berörs i ett par utskottsutlåtanden. Vi behandlar ju inte bara bevillningsärenden i detta sammanhang utan även frågor som tagits upp i andra lagutskottets utlåtanden nr 40 och nr 41.

Vi diskuterade jämlikhetsfrågorna sent i går kväll, bl. a. pensionsåldern. Den jämlikhetsreform vi nu behandlar tar ju i första hand sikte på att åstadkomma förbättringar för de sämst ställda genom omfördelning av skattebördan. Det står emellertid helt klart att den metoden har sina begränsningar. För grupper med verkligt låga inkomster kan den behållna inkomsten inte ökas i någon nämnvärd utsträckning genom skattelättnader, eftersom det redan från början finns så litet att ta av. Skall dessa grupper få glädje av reformen måste de rent skattepolitiska åtgärderna kompletteras med en utbyggnad av det sociala trygghetssystemet. Man ser klart och tydligt, att skatt och bidrag inte står i motsatsförhållande till varandra utan egentligen utgör två sidor av samma sak.

Om man accepterar det betraktelsesättet, och jag tycker det skulle vara svårt att inte göra det, får man en förklaring till den utökning av barnstödet och den omläggning av hemmamakeavdraget till ett direkt bidrag som vi föreslår.

Inte minst de uppgifter som den se-

Skattereform m. m.

naste tiden har lämnats ut av låginkomstutredningen visar att det trots vår ökade välfärd finns mycket stora grupper här i landet som alltså tvingas leva i mycket små omständigheter. Det är beklagligt att låginkomstutredningen inte är klar med sina undersökningar när vi nu diskuterar denna skattereform. Det hade varit värdefullt att ha tillgång till de uppgifterna. Men det material som lämnats ut ger ändå en klar och otvetydig bild av vad man skulle kunna kalla för välfärdssamhällets baksida. I de flesta fall har vårt sociala trygghetssystem byggt upp ett hyggligt ekonomiskt och socialt stöd, men det är svårt att täcka in alla de skiftande behov som döljer sig bakom exempelvis låginkomstutredningens torra siffror. Mot den bakgrunden anser vi i vårt parti att man nu på allvar måste börja diskutera införandet av någon form av minimiinkomstsystem.

Jag skall här inte närmare ingå på vilken form ett sådant allmänt låginkomstskydd bör ha. Den saken diskuteras ju flitigt både här i landet och i utlandet, och säkerligen har man ännu inte på långt när tänkt färdigt i det fallet, men det finns en god grund för det utredningsarbete som måste göras innan planerna sättes i verket. Införandet av ett sådant system får naturligtvis också ekonomiska konsekvenser som måste penetreras grundligt. Men hur man än lägger upp systemet för en sådan garanterad minimiinkomst bör vi ändå komma till rätta med en del av de brister som nu finns i vårt socialförsäkringsystem. Ingen som behöver ekonomisk hjälp av samhället skall då behöva känna sig utlämnad därför att han eller hon inte passar in i systemet. Samtidigt bör vi också kunna få en administrativ förenkling. Jag tror därför att riskerna för godtycke inom socialvårdsområdet kommer att minska, och resurserna kan i större utsträckning koncentreras på rådgivning, förebyggande verksamhet och rehabilitering.

Vi har diskuterat dessa frågor i andra lagutskottet, och till utskottets utlåtande nr 41 har vi från mittenpartierna fogat en reservation, i vilken vi klart säger ut att frågorna både tekniskt och ekonomiskt erbjuder stora svårigheter. Det ligger också i sakens natur att en fråga som denna måste ses i långt perspektiv. Men vi anser den vara av sådan vikt och så omfattande att det utredningsarbete som måste föregå en reform säkerligen blir mycket tidskrävande. Därför bör en utredning tillsättas snarast. Vi har också i vår reservation begärt en sådan utredning rörande förutsättningarna för införande av ett system med garanterad minimiinkomst.

I andra lagutskottets utlåtande nr 40 behandlas bl. a. frågan om höjningen av barnbidragen och vårdnadsbidraget samt indexregleringen. Utskottet konstaterar där att ett huvudmål för skattereformen är att den skall leda till en ytterligare höjning av levnadsstandarden för flertalet barnfamiljer och för ensamstående med hemmavarande barn. Barnbidragen höjdes 1965, men den fortskridande penningvärdeförsämringen har gjort att den höjning som nu föreslås i propositionen redan är uppäten av inflationen, och de fördyringar som nu inträder tar ytterligare en del.

Herr Brandt tog upp vissa frågeställningar i detta sammanhang. Han frågade vad samhället gör för barnfamiljerna och svarar själv genom att räkna upp bostadsstödet och en hel del andra åtgärder. Han jämförde sedan förhållandena på detta område år 1965 med vad som blir fallet om förevarande proposition genomförs. Vad herr Brandt sade var riktigt, men för att jämförelsen skall bli fullständig måste man också undersöka vilken utveckling som ägt rum under perioden 1965—1970 beträffande boendekostnaderna. Detta är nödvändigt för att man skall få en mera rättvisande bild av utvecklingen. Vi har uttalat att vi accepterar den nu föreslagna höjningen av barnbidra-

Skattereform m. m.

gen men att den måste kompletteras med en indexreglering. Vi kan inte finna det vara tillfredsställande att barnbidragen urholkas av penningvärdeförsämringen, utan anser att dessa bör indexregleras. En möjlighet att tekniskt lösa frågan är att knyta barnbidragen till basbeloppen i den allmänna tjänstepensioneringen.

Vi har också anfört att man i detta sammanhang bör ta upp frågan om införandet av ett vårdnadsbidrag. Denna fråga har diskuterats tidigare i dag, och jag vill i detta sammanhang bara stryka under vad som uttalats i den vid andra lagutskottets utlåtande nr 40 fogade reservationen. Majoriteten i utskottet hänvisar emellertid till att en hel del av dessa frågor är under utredning i familjepolitiska kommittén, vilket är mycket riktigt. Vi har emellertid uttalat att införandet av ett vårdnadsbidrag är en så viktig fråga att detta redan nu bör kunna införas såsom en grundplåt i det familjepolitiska stödet. Detta bör inte rucka på förutsättningarna för familjepolitiska kommitténs arbete.

Eftersom statsrådet Odhnoff nu infunnit sig i kammaren vill jag vända mig till henne i detta sammanhang. Utskottet hänvisar till familjepolitiska kommitténs arbete och menar att vi bör avvakta dess resultat i frågan om vårdnadsbidraget. Vi har emellertid vid behandlingen av denna fråga funnit att fru Odhnoff själv har ryckt loss ett avsnitt ur familjepolitiska kommitténs arbetsområde, nämligen det som gäller bidragsförskotten.

Vid 1969 års riksdag väckte jag tillsammans med några andra centerpartister en motion syftande till en samordning av bl. a. åldersgränserna för folkpensionssystemets barnpensioner, av bidragsförskotten m. m. Det besked utskottet då gav var att familjepolitiska kommitténs arbete skulle avvaktas, eftersom detta syftade till en samordning. Utskottet har nu också uttalat viss

förvåning över att frågan om bidragsförskotten ryckts ut ur detta arbete. Utskottets argumentering är därför inte särskilt stark. I det ena fallet hänvisar utskottet till en utredning men accepterar i det andra fallet att statsrådet rycker loss en del fråga i utredningens uppdrag och framlägger förslag härom i form av en proposition.

Herr talman! Med det anförda ber jag att få yrka bifall till de reservationer vid andra lagutskottets utlåtande nr 40 och 41, under vilka mitt namn förekommer. Beträffande reservation nr 1 i andra lagutskottets utlåtande nr 41 gäller yrkandet under förutsättning att vår reservation i denna fråga i bevillningsutskottets betänkande vinner bifall.

Herr JONSSON i Mora (fp):

Herr talman! Andra lagutskottet har också fått i uppgift att behandla en del förslag som har samband med den skatteproposition som vi i dag diskuterar, nämligen propositionen 65 med förslag till ändringar i lagen om allmänna barnbidrag och i lagen om bidragsförskott. Vad som i detta sammanhang tas upp är de lagtekniska delarna av reformerna. Därtill har vi i utskottet haft att behandla förslag som väckts i motioner med anledning av skattepropositionen. Dit hör frågorna om vårdnadsbidraget, indexreglering av barnbidragen, barnstödet fortsatta utbyggnad, hemmakebidraget, det extra pensionstillskottet och en garanterad minimiinkomst. Dessa frågor behandlas i andra lagutskottets utlåtanden nr 40 och 41.

Det har varit en lång debatt, och vi har från olika sidor fått den skatteproposition belyst som finansministern lagt fram. Vi har också kunnat ta del av bevillningsutskottets betänkanden, och det har lämnats en ingående redogörelse för de förslag som bl. a. från mittenpartiernas sida förts fram i gemensamma partimotioner. Den principiella

Skattereform m. m.

uppläggningsen av vårt alternativ i skattefrågan har representanter för våra partier tidigare redogjort för här, och jag har ingen anledning att upprepa argumenten. Jag skall i stället något kommentera de reservationer som från vårt håll fogats till andra lagutskottets utlåtanden nr 40 och 41.

I reservationen 2 vid andra lagutskottets utlåtande nr 40 har vi tagit upp frågan om barnbidragets höjning. Vi är ense med utskottsmajoriteten och departementschefen om den föreslagna höjningen från 900 till 1 200 kr., och vi har sagt att barnfamiljerna måste tillförsäkras samma andel i den allmänna standardstegringen som andra grupper i samhället. Vad vi närmast reserverat oss mot härvidlag är utskottets skrivning att höjningen är »väl avvägd». Vi menar att den föreslagna höjningen är i knappaste laget och medför en blott obetydlig förstärkning av barnbidragets värde. Prisstegringen under de fem år som gått sedan bidragets storlek senast fastställdes och den nu föreslagna momshöjningen på 5 procent tar det mesta av höjningen. Gör man en indexjämförelse för tiden från år 1965 visar det sig att det inte blir kvar mer än 65 kr. i standardhöjning i denna del för barnfamiljerna.

Frågan om kompensation för kostnadsfördyringen behandlas i ett senare sammanhang, nämligen i reservationen 4 vid andra lagutskottets utlåtande nr 40. Enligt vår gemensamma uppfattning inom mittenpartierna bör barnbidragen indexregleras. Vi anser att barnfamiljerna automatiskt bör kompenseras i detta avseende för kostnadsfördyringen genom inbyggande av ett system med indextillägg. Man skulle då nå den effekten att barnbidragen bättre anpassas till det rådande kostnadsläget och inte — såsom skett i detta fall — drabbas av en lång eftersläpning. Vi hemställer därför i reservationen 4 om förslag till årets höstriksdag rörande ett system för index-

reglering av de allmänna barnbidragen.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservationerna 2 och 4 vid andra lagutskottets utlåtande nr 40, som båda behandlar frågorna om barnbidragen.

I reservationen 3 vid andra lagutskottets utlåtande nr 40 behandlas förslaget om införande av ett vårdnadsbidrag för att ge ett familjepolitiskt stöd till barnfamiljerna. Denna fråga är inte ny utan har tidigare aktualiserats bl. a. i motioner vid ett flertal tillfällen. Det hänvisas till att familjepolitiska kommittén har frågan under utredning. Det är vidare riktigt att frågan kräver en allsidig genomlysning. I reservationen uttalar vi bl. a. att man kan utgå från att ett vårdnadsbidrag under alla förhållanden måste omfatta samtliga barn i åldrarna upp till skolåldern. Utskottsmajoriteten å sin sida anför att familjepolitiska kommittén har förhoppningar om att kunna lägga fram ett förslag i slutet av nästa år. För vår del har vi uttalat att den reform som vi föreslår bör få träda i kraft något tidigare, nämligen den 1 januari 1971, i avvaktan på att det familjepolitiska stödet ytterligare kommer att byggas ut. Som här sagts tidigare föreslår vi ett vårdnadsbidrag på 500 kr., och vi menar att denna utgiftsökning är av sådan art att den bör prioriteras. Jag ber att också få yrka bifall till reservationen 3 vid andra lagutskottets utlåtande nr 40.

I fråga om barnstödet fortsatta utbyggnad har vi i reservationen 5 vid andra lagutskottets utlåtande nr 40 yrkat på att en plan skall framläggas för 1971 års riksdag.

Som bekant arbetar här flera utredningar med de uppgifter som ingår i detta frågekomplex. Familjepolitiska kommittén har jämsides med bl. a. servicekommittén och 1968 års barnstugeutredning att behandla dessa frågor. Det är uppenbart att en gemensam plan för barnstödet fortsatta utbyggnad behö-

Skattereform m. m.

ver framläggas. En reform av denna art kommer givetvis att ta ekonomiska resurser i anspråk. Vi betraktar barnbidraget som ett centralt inslag i familjepolitiken även i framtiden, och en höjning av barnbidraget bör därför ingå i reformprogrammet. Det vårdnadsbidrag som vi i detta sammanhang har föreslagit bör införas, och värdesäkring av de familjepolitiska reformerna anser vi vara nödvändig för att skapa standardbeständighet.

Det är å andra sidan också uppenbart att uppmärksamhet bör ägnas frågan om selektiva stödåtgärder åt barnfamiljerna. Det är naturligt att samhällets åtgärder när det gäller den framtida avvägningen mellan olika reformer får koncentreras till att vidta stödåtgärder där sådana bäst kan behövas. Men eftersom familjepolitiska kommittén har för avsikt att redovisa sitt arbetsresultat inom en inte alltför avlägsen framtid, är det som vi ser saken lämpligt att avvakta utredningens förslag innan man binder sig för någon definitiv ståndpunkt. Jag ber att få yrka bifall till reservationen 5.

I fråga om propositionen om lagen om bidragsförskott kan sägas att utskottet därvidlag i stort sett varit enigt i denna del, och jag vill därför yrka bifall till utskottets hemställan på denna punkt.

I andra lagutskottets utlåtande nr 41 behandlas frågan om införande av hemmamebidrag. Ett sådant har tidigare motiverats i diskussionen. Det gäller ett hemmamebidrag i stället för det avdrag på skatt som föreslagits från mittenpartierna i vår gemensamma partimotion. Principfrågan har prövats i bevillningsutskottet, vars majoritet avstyrkt motionen. I likhet med reservanterna i bevillningsutskottet anser vi i reservationen 1 i andra lagutskottets utlåtande nr 41 att stödet borde utformas som ett bidrag i stället för ett avdrag på skatten. Frågan kräver dock en teknisk beredning. Utgångspunkten bör

därvid vara att samma verkningar skall eftersträvas enligt det system som föreslås i propositionen, dock med det undantaget att familjer med låga inkomster skall kunna tillgodogöra sig hela bidraget. Jag ber att i detta sammanhang få yrka bifall till förslaget om en teknisk utredning, under förutsättning att vår reservation i bevillningsutskottet vinner bifall.

Herr Gustavsson i Alvesta har redan berört frågan om en utredning om förutsättningarna för införande av ett system med garanterad minimiinkomst. Jag ber att få instämma i vad han här framfört i det avseendet.

I våra motioner I:1049 och II:1214 har föreslagits att riksdagen skulle begära förslag till nästa års riksdag om ett extra pensionstillskott för att pensionärernas standard skulle förbättras. Vid behandlingen av denna fråga i utskottet konstaterades att riksdagen behandlat motioner om höjning av pensionstillskotten. Formella skäl lägger därför enligt utskottet hinder i vägen för att nu ta upp denna fråga till ny saklig behandling. Jag vill bara notera detta, men vi får återkomma till denna fråga ett kommande år.

Herr talman! Med det anförda ber jag att få yrka bifall till de reservationer jag tidigare har omnämnt.

Fröken WETTERSTRÖM (m):

Herr talman! I andra lagutskottets utlåtande nr 41 behandlas bl. a. ett motionsförslag om utredning av ett system med garanterad minimiinkomst. Utskottet avstyrker motionerna. I reservationen 2 från mittenpartierna tillstyrks de däremot, och herr Gustavsson i Alvesta har alldeles nyss talat för denna reservation.

Moderata samlingspartiets representanter i utskottet har liksom utskottsmajoriteten inte blivit övertygade av argumenteringen för motionsförslaget. Vi anser att det nuvarande socialvårdsystemet, som i stort bygger på att sam-

Skattereform m. m.

hället genom selektiva och differentierade åtgärder sätter in sitt stöd där och när det behövs bäst, är att föredra framför ett system med generella bidrag. Detta är inte någonting speciellt utmärkande för socialvården. När det t. ex. gäller samhällets familjepolitik har man med de allmänna barnbidragen som stomme i familjestödet gått in för selektiva åtgärder till förmån för barnfamiljer med små eller inga inkomster. De kommunala bostadstillägen är ett av många exempel på detta.

Utskottsmajoriteten skriver att »man bör fortsätta med det nuvarande systemet med samordnade åtgärder inom social-, familje-, utbildnings-, arbetsmarknads- och skattepolitiken» för att stödja de hjälpbehövande grupperna i samhället. Moderata samlingspartiet kan helt instämma i detta. Däremot hade vi reservanter gärna sett att utskottsmajoriteten litet starkare än vad som skett tagit avstånd från motionsuppslaget om en generell minimiinkomst för alla medborgare. Vi har i reservationen 3 velat markera denna uppfattning. Enligt vår bedömning kan det inte vara riktigt att skattebetalarna skall ansvara för att alla medborgare, oavsett eventuell brist på vilja att göra en insats i samhället, i förväg utan särskild prövning skall garanteras en viss minimiinkomst. Det kan väl inte alldeles uteslutas att ett sådant system kan bli en frestelse för åtskilliga mindre arbetsvilliga att helt avstå från försök att svara för sin egen och familjens försörjning i förlitande på att samhället under alla förhållanden kommer att förse dem med minimiinkomst. I den allmänna debatten har denna inkomst ibland t. o. m. kallats sociallön, vilket ytterligare markerar att vederbörande har samhällets sanktion på sitt sätt att bestrida kostnaderna för sitt och familjens uppehälle.

Vi har, herr talman, genom reservationen 3 velat ge uttryck åt vår inställning. Däremot — det är jag mycket angelägen om att få understryka — sluter

vi upp kring det nuvarande systemet, som innebär att samhället med kraft sätter in sociala stödåtgärder i olika former till hjälp åt medborgare som med eller utan egen förskyllan har råkat i svårigheter. Det är alltså ett system med både generella och individuella direkta stöd- och hjälpåtgärder som vi liksom utskottsmajoriteten anser alltjämt bör vara vägledande för samhällets socialpolitik.

Med dessa ord, herr talman, ber jag att få yrka bifall till reservationen 3 vid andra lagutskottets utlåtande nr 41.

Statsrådet fru **ODHNOFF:**

Herr talman! Jag vill gärna ta upp några punkter i anslutning till andra lagutskottets utlåtande över propositionen om ändring av vissa ekonomiska förmåner för barnfamiljer.

Företrädare för de borgerliga partierna som i dag diskuterat insatserna på familjepolitikens område är fortfarande fångna i ett tänkande enligt vilket familjestödet är direkt beroende av skattesystemets utformning. Ett sådant tänkande borde vi ha gjort rent hus med när barnbidragen i slutet på 1940-talet fick sin nuvarande utformning. Den riktiga anknytningen är naturligtvis familjens inkomstläge. En skattepolitisk målsättning om omfördelning till förmån för låginkomsttagare har i och för sig ingen familjepolitisk motivering, lika litet som den individuella beskattning som efter viss diskussion tycks ha allmänt accepterats.

Samtliga de talesmän som vi har hört här har fallit offer för ett allvarligt missförstånd. När de försöker ange vad som har gjorts för barnfamiljerna under senare år tror de att det räcker med att bara titta på barnbidragen. Men dagens familjepolitik innefattar en rad åtgärder från samhällets sida dels i form av ekonomiskt stöd för att reducera skillnaden mellan familjer med och utan barn med tyngdpunkt på låginkomsttagare och enförälderfamiljer, dels i form av

Skattereform m. m.

olika serviceåtgärder främst på barn-tillsynens område.

Sedan de allmänna barnbidragen infördes som en stomme i familjestödet har stödformerna på andra sektorer utvecklats på ett genomgripande sätt. Från vissa håll har det gjorts gällande att barnfamiljerna har blivit missgynnade under senare år. Det är helt felaktigt. Herr Brandt har nyss gått igenom en rad olika reformer som har inneburit insatser för barnfamiljerna under den senaste tiden; moderskapspenningen, de nya bostadstilläggen och de höjda bidragsförskotten är exempel härpå. En ytterligare förstärkning av bidragsförskotten föreslås nu genomförd.

Herr Gustavsson i Alvesta frågar hur denna höjning har kunnat ryckas loss ur det stora familjepolitiska paket som behandlas i familjepolitiska kommittén. Ja, vi har ju sett hur höjningarna av bidragsförskotten och åldersgränserna har inneburit en enkel nivåhöjning i ett system som för övrigt inte genomgår några förändringar. De har inneburit förstärkningar som det funnits starka skäl att genomföra just i samband med skattereformen. Höjningarna av barnpensionerna innebär dessutom strukturförändringar av mer genomgripande slag. De starka skälen finns förvisso också där, men den frågan är så komplicerad att vi får avvakta pensionsförsäkringskommitténs ställningstagande och förslag.

I anslutning till skattereformen genomförs dessutom en betydande höjning av barnbidragen. Höjningen innebär att barnfamiljerna tillförs drygt 500 miljoner kronor per år. Vid sidan av dessa förbättringar av det direkta ekonomiska stödet har en kraftig satsning gjorts för utbyggnaden av service för barnfamiljerna, främst när det gäller barntillsynen. Årets riksdag har ju för övrigt nyligen godkänt ett förslag om en ny kraftig höjning av driftbidragen till daghem och fritidshem. Statsbidrag har införts för kommunala familj-

jedaghem. Insatserna inom den sociala hemhjälpen har också byggts ut; även denna verksamhet stimuleras genom statsbidrag.

De statliga insatserna för sådana sociala serviceaktiviteter som jag nämnt har tredubblats på de senaste tre, fyra åren. De familjepolitiska stödåtgärderna är långt ifrån fullständigt utbyggda. Reformpolitiken måste fortsätta. Men våra resurser är begränsade, och det gäller att noga pröva var förbättringar i första hand bör sättas in. Den parlamentariskt sammansatta familjepolitiska kommittén har bl. a. till uppgift att undersöka effektiviteten av de befintliga stödåtgärderna och att föreslå olika utbyggnadsalternativ för de familjestödjande åtgärderna. Kommittén arbetar för närvarande med ett antal omfattande undersökningar som skall ge underlag för ett slutbetänkande från kommittén. Bland de frågor som kommittén nu behandlar kan nämnas frågan om ett eventuellt vårdnadsbidrag, som skulle avse en viss kostnadsersättning för barntillsyn. Vi anser från vårt håll att det förslag om vårdnadsbidrag, som förts fram från mittenpartierna, gör intryck av en plötsligt påkommen reformationsiver, inte därför att förslaget om vårdnadsbidrag i och för sig inte är något nytt, utan därför att den konstruktion som föreslås verkar mycket hastigt hopkommen.

Regeringen har i år föreslagit förstärkningar på ett antal punkter när det gäller de familjepolitiska stödåtgärderna: barnbidragen höjs, inkomst- och förmögenhetsgränserna för bostadstilläggen höjs, barnbidragsförskotten förbättras väsentligt, och det sker en betydande satsning för utbyggnad av barnstugeverksamheten genom en kraftig höjning av statsbidragen. Däremot kräver frågan om införande av vårdnadsbidrag ett betydligt djupare tankearbete och en djupare analys än vad som hittills presterats. Denna fråga måste också ses i sammanhang med des-

Skattereform m. m.

sa övriga åtgärder och i sammanhang med de andra utbyggnadsalternativ inom familjestödet som planeras. Det är därför som regeringen uppdragit åt familjepolitiska kommittén att grundligt utreda dessa frågor. När den utredningen är klar har vi fått en noggrann genomgång, och då är också tidpunkten den rätta att ta upp dessa frågor till en seriös prövning.

När det gäller den framtida utformningen av familjestödet utgår vi från riktlinjer som redan i dag är klart markerade, riktlinjer som visar att resurserna måste styras dit där behoven är störst. Behoven finns på den ekonomiska sidan, och behoven finns på den sociala servicesidan. Behovet av barnomsorg när föräldrarna arbetar är ur barnets synpunkt lika stort var än på inkomstskalan familjen befinner sig. Utbyggnaden av daghem, fritidshem, familjedaghem och barnvårdarinneverksamhet måste alltså ske på ett sådant sätt att i framtiden det totala omsorgsbehovet kan täckas.

Att också behovet av lekskola är ett behov som alla barn bör få tillfredsställt är en insikt som driver fram krav på en obligatorisk förskola, något som nu är under prövning i barnstugeutredningen. Jag har i annat sammanhang tagit upp dessa problem. Jag vill här bara kortfattat omnämna dem.

Målsättningen att resurserna skall styras dit där behoven är störst betyder att den gamla principen om horisontell ekonomisk utjämning i familjepolitiken mellan barnfamiljer och barnlösa i samma inkomstläge successivt förlorar i styrka gentemot principen om en vertikal utjämning mellan människor i olika inkomstlägen. Barnbidragen är den fasta bottenplattan i det ekonomiska stödet, men barnbidraget kan i framtiden få ytterligare en funktion, en funktion i utjämnande syfte mellan familjer i olika inkomstlägen. Påbyggnader av det ekonomiska stödet måste väsentligen styras till dem som har de största

ekonomiska behoven. Bostadsstödet har i dag en sådan inriktning. Ett eventuellt vårdnadsbidrag bör få en liknande konstruktion, så att det dels riktas mot den mest vårdkrävande åldern, dels styrs till dem som av ekonomiska skäl bäst behöver ett vårdnadsbidrag.

Det är alltså dessa frågor som vi arbetar med inom familjepolitiken, och det är här vi behöver klara analyser från familjepolitiska kommittén för att kunna gå vidare.

Herr GUSTAVSSON i Alvesta (cp) kort genmäle:

Herr talman! Statsrådet Odhnoff påstod att företrädarna för den borgerliga sidan var fångna i föreställningen att det bara är barnbidraget som spelar någon roll — jag tror det var ungefär så orden föll — och att vi hade fallit offer för ett missförstånd. I reservationen 5 till andra lagutskottets utlåtande nr 40 talar vi om barnstödet fortsatta utbyggnad och säger att vi vill ha en plan över det. Här är det givetvis många olika faktorer som spelar in. Riksdagen har för något år sedan enhälligt uttalat att barnbidragen bör betraktas som ett centralt inslag i familjepolitiken även i framtiden, och vi utgår ifrån att den principen alltså är bärande. Det går ju i alla fall en skiljelinje i fråga om kostnader mellan de familjer som har barn och de som inte har barn — det kommer man väl inte ifrån.

Jag hade frågat hur frågan om bidragsförskotten kunde ryckas loss. Jag tyckte det var egendomligt att man det ena året när det gällde liknande frågor hänvisade till den pågående utredningen och att statsrådet det andra året utan vidare kunde rycka loss en del frågor från den utredning som statsrådet själv tillsatt och lägga fram ett förslag här i riksdagen i dessa frågor. Jag tycker det är märkligt att man i det ena fallet kan föregripa utredningens resultat, medan man i det andra fallet hän-

Skattereform m. m.

visar till att utredningen först måste slutföra sitt arbete.

Fru NETTELBRANDT (fp) kort genmäle:

Herr talman! Det är ingalunda så att vi inom mittenpartierna tror att barnbidraget är allt som har gjorts för barnfamiljerna, men det som diskuteras i dag är skatteomläggningen och de frågor som sammanhänger med den, bl. a. just barnbidraget.

Fru Odhnoff sade att det genomförs en betydande höjning av barnbidraget. Vill statsrådet Odhnoff verkligen karakterisera höjningen som betydande? Enligt de uppgifter som jag har fått från riksdagens upplysningstjänst kommer redan vid en måttlig inflation, inom vars ram prisstegringarna säkert inte kommer att hålla sig, 30 kr. att vara kvar av de 300 kronorna sedan man räknat bort kompensation för prishöjningar vid 1971 års början. Innebär det en betydande höjning av barnbidraget?

Sedan talade fru Odhnoff om statsbidrag till familjedaghem och service av olika slag åt barnfamiljerna, men hur går det vid en sådan här omläggning för alla de barnfamiljer som inte får någon del av servicen därför att den inte på långa vägar är tillräcklig? Daghem, familjedaghem o. s. v. räcker inte, därför att behovet är så enormt mycket större än efterfrågan. Skall de inte kompenseras på något sätt? Skall de inte få del av den utjämning mellan barnförsörjare och icke barnförsörjare som onekligen är motiverad? I tidningen Byggnadsarbetaren finns en mycket intressant artikel som handlar just om barnbidragen och som jag vill rekommendera statsrådet Odhnoff att läsa.

Till sist, herr talman, vill jag framställa samma fråga som jag förut i dag har ställt till herr Brandt. Om man stoppar upp den ekonomiska utjämningen mellan barnförsörjare och icke barnförsörjare, betyder det i själva verket en extra skärpt marginalbeskattning just

för barnförsörjarna. Är man beredd att säga att det är detta man nu vill ge de unga barnfamiljerna?

Herr JONSSON i Mora (fp) kort genmäle:

Herr talman! När statsrådet Odhnoff här sammanfattade vad som görs på det familjepolitiska området räknade hon upp förslag och åtgärder som vi här i riksdagen har varit helt överens om. Det föreligger alltså inte några divergerande meningar om behovet av eller det riktiga i de åtgärderna.

Statsrådet Odhnoff sade att barnbidragen också i fortsättningen kommer att vara den fasta bottenplattan och att de kanske också kommer att få en utjämnande funktion. Vi har emellertid konstaterat att denna höjning av barnbidraget knappt fyller ut den penningvärdeförsämring som har förekommit under tiden sedan barnbidraget senast fastställdes.

Det sades någonting om att vårdbidraget bör inriktas på den mest vårdkrävande åldern. Jag skulle vilja säga att det väl ligger ganska mycket i vad vi inom mittenpartierna har föreslagit, att vårdbidraget i första hand skall gälla åldrarna upp till skolåldern, där det faktiskt föreligger ett speciellt behov av bidrag av denna art.

Statsrådet fru ODHNOFF:

Jag vill bara helt kort svara herr Gustavsson i Alvesta, att förslaget om indexreglering av barnbidragen visar att man till varje pris vill hålla fast vid en ekonomisk förmån. Talet om urholkning av barnbidraget har också ofta uppreplats från mittenpartierna.

Det är sant att herr Gustavsson i Alvesta förra året motionerade om höjning av åldersgränserna för bidragsförskott, men vi har i dag ett bättre underlag än vi hade förra året. Vi har alltså kunnat penetrera denna fråga i departementet och se att det nu finns möjlighet att lägga fram ett sådant här

Skattereform m. m.

förslag. Vi finner då inget skäl att vänta med det.

Fru Nettelbrandt sade att den service som barnfamiljerna kräver inte på långa vägar är utbyggd så att den förslår. Jag instämmer, men är det då inte alla skäl att prioritera en utbyggnad av den hellre än att föra ett ekonomiskt rättviseresonemang som går ut på att den som inte kan få den service han behöver kan få en tia i veckan i stället?

Herr Jonsson i Mora känner med tillfredsställelse igen förslag och åtgärder som riksdagen i enighet har tagit ställning till. Jag är glad över att han då tydligen också kan känna igen det principiella resonemang jag förde om en övergång från horisontell omfördelning till en starkare markerad vertikal omfördelning. Det är annars en nyhet för mig att man på borgerlig sida kan vara med på en sådan övergång.

Vad beträffar vårdbidraget har det förslag som framförts från mittenhåll gått ut på att man skall ge ett ytterligt knappt ekonomiskt stöd och sprida ut det i åldrarna upp till sju år. Jag tror att den riktiga vägen är att ta reda på i vilka åldrar vårdbehovet är allra störst och börja bygga ut vårdbidraget i dessa åldrar men samtidigt göra klart för sig, vilka familjer och vilka inkomstgrupper som behöver det största ekonomiska stödet. Bidraget måste ju ha den dubbla inriktningen att tillgodose dels ett speciellt behov på den ekonomiska sidan och dels ett speciellt behov när det gäller den verksamhet som det här är fråga om.

Herr GUSTAVSSON i Alvesta (cp) kort genmäle:

Herr talman! Det skulle vara väldigt intressant att få veta, fru Odhnoff, vad det är för bättre underlag i jämförelse med det som fanns förra året som man har fått fram i departementet nu. Då uttalade ett enhälligt utskott att det borde vara en samordning beträffande ål-

dern för bidragsförskotten, för barnpensionerna i folkpensionssystemet o. s. v. Därtill kommer ju, att statsrådet har gett utredningen direktiv att utreda frågan. Det har väl i regel iakttagits den principen, att när en fråga har överlämnats till en utredning, skall frågan utredas av denna, som skall framlägga förslag med anledning därav. Det trodde jag var en allttjämt gångbar princip. Men fru Odhnoff tycks ha en annan uppfattning. Det skulle emellertid som sagt vara mycket intressant att få veta vad det är för bättre underlag som fru Odhnoff har i dag och som inte fanns för ett år sedan, när frågan överlämnades till en utredning.

Vad beträffar barnbidrag får jag nästan den uppfattningen av statsrådets resonemang här, att hon är mycket tveksam om hur man kommer att behandla barnbidragen i fortsättningen. Jag hänvisade i mitt förra anförande till att riksdagen en gång tidigare har uttalat att barnbidragen bör betraktas som ett centralt inslag i familjepolitiken även i framtiden. Jag frågar statsrådet Odhnoff: Har statsrådet en annan uppfattning än den som riksdagen tidigare har uttalat?

Fru NETTELBRANDT (fp) kort genmäle:

Herr talman! Statsrådet Odhnoff ställde frågan: Är det inte alla skäl att prioritera denna utbyggnad i stället för att gripas av något ekonomiskt rättviseresonemang? Det låter som om vi just nu skulle ha gripits av tanken att vi skulle ha barnbidrag. Det är ju något som vi bl. a. har kämpat för gemensamt omkring 1960, när det var aktuellt ifrån visst håll att något barnbidrag skulle tas bort. Under detta århundrade har vi över huvud taget i vårt skattesystem gått in för ett hänsynstagande till försörjningsbördan, fastän jag medger att vad man menat med försörjningsbörda har skiftat från tid till annan. År 1947 blev vi överens

Skattereform m. m.

om att hänsynstagandet till barnen skulle ske inte direkt i skattesystemet utan det skulle avlösas med barnbidragen så att det generellt skulle bli lika för samtliga. Det har vi tyckt vara en god lösning.

Nu har jag försökt att studera motiven till att barnbidragen höjs med 300 kr. Det står i Debattfakta nr 2, att skälet till barnbidragshöjningen är att barnfamiljerna skall få kompensation för momshöjningen och dessutom att majoriteten av barnfamiljerna skall få en lättnad genom skatteomläggningen.

Det är de skäl som regeringen åberopar, men de skälen räcker tydligen bara till att föreslå 300 kr., inte mer. Vi påpekar nu och har också bevisat det genom material i detta avseende, att det inte blir någon lättnad därför att dessa pengar redan är konsumerade genom de senaste prisökningarna, innan det nya systemet hinner träda i kraft. Det är därför vi vill öka barnstödet, och vi har valt att prioritera det till vårdbidraget. Men då blir det plötsligt fel att ge någon generell lättnad åt barnfamiljerna i samband med skatteomläggningen.

Statsrådet fru **ODHNOFF**:

Herr talman! Jag har, herr Gustavsson i Alvesta, sagt att det är omständigheter som har framkommit i samband med skattereformen som är anledning till att vi har gjort en omprövning av möjligheterna att få fram detta bidragsförskott.

Vad beträffar barnbidrag vill jag gärna upprepa vad jag sade, nämligen att barnbidraget är den fasta bottenplattan i det ekonomiska stödet. Om man kallar det för ett centralt inslag eller en fast bottenplatta må väl komma på ett ut. Men ser vi på den framtida inriktningen och på hur vi skall bygga vidare på detta ekonomiska stöd finner vi, att det ekonomiska stödet väsentligen måste styras till dem som har de stora ekonomiska behoven. Det är

på den grunden jag underkänner det ekonomiska rättviseresonemang som kan ligga bakom förslaget om vårdnadsbidrag. Jag tror nämligen att vårdnadsbidraget också måste konstrueras så, att de ger mer pengar i handen för den som har mindre med pengar i portmonnän.

Herr **JONSSON** i Mora (fp) kort genmäle:

Herr talman! Låt mig bara citera några rader ur reservation 5 vid andra lagutskottets utlåtande nr 40. Där står det bl. a. följande:

»Ett utbyggt vårdnadsbidrag måste som tidigare nämnts likaså komma till stånd liksom värde- och standardbeständighet för de familjepolitiska förmanerna.

Det är uppenbart att också frågan om selektiva stödåtgärder åt barnfamiljerna bör ägnas uppmärksamhet. Genom 1968 års reform angående bostadstilläggen gav man i enighet uttryck åt att de begränsade resurser som samhället då kunde disponera borde sättas in på de grupper av barnfamiljer, där stödbehovet var störst. Det ligger i sakens natur, att statsmakterna även i framtiden vid avvägningen mellan olika angelägna reformer får koncentrera sina stödåtgärder till sådana familjer, som mera påtagligt är i behov av samhällets stöd.»

Detta framhålles alltså i reservationen, och jag har velat anföra detta med anledning av statsrådet Odhnoffs anförande.

Ordet lämnades på begäran till

Herr **GUSTAVSSON** i Alvesta (cp), som yttrade:

Herr talman! Jag vill bara meddela, att jag inte har kvar någon replikrätt och därför inte kan bemöta statsrådet.

Vidare anförde:

Skattereform m. m.

Herr statsministern **PALME**:

Herr talman! Jar har hört att herr Holmberg uttryckt missnöje, dels över att jag inte har åhört honom och de andra partiledarna i denna kammare utan i stället lyssnat på debatten mellan herrar Helén, Bohman och Sträng i första kammaren, dels över att jag inte deltog i denna debatt under förmiddagen, vilket enligt herr Holmberg skulle ha varit otänkbart under min företrädares tid. Med anledning härav har jag bedrivit historiska studier och framför allt talat med vederbörande.

Därav har framgått, att statsministern regelbundet deltar i den inledande debatten vid remissdebatt, utrikesdebatt samt i en del fall vid den ekonomiska debatt som avslutar vårriksdagen. I övrigt har det hänt endast en gång under de 23 år som min företrädare innehaft ämbetet, att statsministern ingripit i de vederbörande fackminister. Det ägde rum under ATP-debatten 1958 och motiverades uteslutande med att statsministern skulle ställa kabinetsfråga, eftersom det kunde förväntas att andra kammarens majoritet skulle fälla förslaget i det läget. Men i övrigt har det aldrig hänt att statsministern ingripit i någon av kamrarnas debatter före fackministern. Det har någon gång hänt att han vid ett senare tillfälle deltagit i debatten av mera allmänpolitiska skäl. Denna praxis har jag följt strikt och kommer även att göra det i framtiden.

I detta fall har finansminister Sträng först deltagit i skattedebatten i första kammaren, och han kommer i kväll att fortsätta i denna kammare. Han får ta en kammare i taget — det är konsekvensen av den riksdagsordning som för närvarande gäller.

Herr Holmberg har varit missnöjd i onödan, och hans missnöje kan endast vara berättigat av det skälet, att man med hänsyn till honom borde ha infört en ny praxis i denna kammare och det har jag inte ansett motiverat.

Herr **HOLMBERG** (m) kort genmäle:

Herr talman! Jag har en känsla av, att statsministern försöker komma ifrån denna sak på ett litet lättvindigt och gärna också litet försmädligt sätt. Här är det inte fråga om att lyssna till en eller annan ledamots anförande i kammaren. Vad det gäller är den politiska vikt, som inte bara vi i oppositionen utan alldeles uppenbart även regeringen tidigare har fäst vid skattefrågan och den skattereform, som regeringen presenterat. Det går inte att komma ifrån det problemet genom att bedriva historiska studier och sedan säga, att statsministern bara en gång tidigare har varit uppe i en fackfråga av detta slag.

Om regeringen lägger fram en proposition på sätt som nu skett, under förberärande av att detta är en omläggning av hela skattesystemet, så har vi inom oppositionen anledning utgå från, att regeringen fäster så stort politiskt avseende vid denna fråga att även statsministern eller någon annan ledamot av regeringen skall delta i debatten eller åtminstone närvara under debattens gång.

Det finns ju en praxis när det gäller utrikesdebatter, handelsdebatter, i vissa fall ekonomiska debatter samt remissdebatter, där regeringen företräds av fackministern — utrikesministern, finansministern, handelsministern — och statsministern. Att nu försöka skylla ifrån sig med hjälp av något slags historisk forskning tycker jag inte är värdigt statsministern. Då får vi det intrycket, att statsministern tydligen inte vill ta upp en ordentlig diskussion med oppositionen i skattefrågan — och det är en mycket allvarlig sak!

Herr statsministern **PALME**:

Herr talman! Herr Holmberg trasslar till det och gör det litet besvärligt för sig. Jag sade mycket riktigt att det finns några tillfällen då statsministern regelbundet deltar i den inledande debatten, nämligen i remissdebatter, i utrikesde-

Skattereform m. m.

batter — då han läser upp regeringsdeklarationen i andra kammaren — samt i något fall i den avslutande ekonomiska debatten. I övrigt har det aldrig förekommit, åtminstone inte under efterkrigstiden, att statsministern deltagit i den inledande debatten om en sakfråga. Detta kan heller inte herr Holmberg bestrida.

Men sedan sade herr Holmberg att denna skattereform är så mycket viktigare än alla andra reformer, som vi har beslutat om under efterkrigstiden, att vi borde ha gjort ett avsteg i dag och infört en ny praxis. Ja, den reform vi nu diskuterar är oerhört viktig, men den är inte viktigare än de stora sociala reformer, t. ex. skolreformen eller någon annan reform, som vi har genomfört här i riksdagen under 25 år och där det inte har ansetts motiverat med ett avsteg från praxis. Därför har jag behållit den praxis som gällt, att om det rör en stor sakfråga skall i första hand vederbörande fackminister föra debatten i vardera kammaren. Det finns ingen annan rimlig väg att ordna den saken på, om man inte vill införa den principen att det är statsministern såsom partiledare som skall föra alla debatter, vilket jag tycker är felaktigt.

Sedan försökte herr Holmberg göra gällande att jag på grund av den intellektuella ångvält som skulle rulla fram här i kammaren när herr Holmberg tog till orda inte skulle våga diskutera skattefrågorna med herr Holmberg. Han har en gång tidigare i ett televisionsprogram framfört detta påstående. Sedan möttes vi emellertid i Sundsvall och diskuterade bl. a. skatterna och därefter har han icke anfört argumentet. Det är något som endast möjligen han själv kan tro på.

Vi har en riksdagsordning, vilken löper på det sista året och vilken, såsom så många konstaterat, medför vissa praktiska svårigheter som nu kommer att bortfalla. Så länge vi har denna riksdagsordning finns det emellertid ingen

anledning att frångå den praxis som regeringen följer, nämligen att det i första hand är vederbörande fackminister som skall svara för debatten i bägge kamrarna i samband med behandlingen av alla större och mindre reformer.

Herr **HOLMBERG** (m) kort genmäle:

Herr talman! Jag tycker att herr Palme har kommit ganska långt ut på det sluttande planet, när han återoppar riksdagsordningen som skäl för att han inte uppträtt i kammaren. Det är ju inte fråga om riksdagsordningen utan om den praxis som enligt herr Palmes mening har rätt och som herr Palme tydligen inte vågar byta med.

Det här är inte alls något som är besvärligt för mig, herr Palme. Men statsministerns sätt att argumentera är besvärande för honom själv. Även om herr Palme inte tycker att skattefrågan är så viktig, att den fordrar ett direkt deltagande från hans sida i debatten, är jag övertygad om, att många inkomsttagare inte delar hans uppfattning, som efter skatteförslagets genomförande kommer att finna att kanske upp till 100 procent av löneökningarna eller ännu mer äts upp av skatterna. Detta är realiteter, som herr Palme vill undanskymma och inte är beredd att gå in i diskussion om.

Nu får vi emellertid veta att Gunnar Sträng efter middagspausen skall ta hand om ruljangsen och jag vill inte alls bestrida, att herr Sträng är långt kunnigare på skatteområdet än herr Palme. Från den synpunkten kan den fortsatta debatten bli intressant.

Herr statsministern **PALME**:

Herr talman! Det är självfallet en smula svårt att använda herr Holmberg som måttstock på regeringsledamöternas kunskaper, men jag vill inte bestrida att han i detta fall sannolikt har rätt. Vad han ville ha sagt med sitt långa inlägg var emellertid bara att skattefrågan av mig borde ha bedömts

Skattereform m. m.

som så viktig att jag inte kunde överlåta åt finansministern att debattera den i andra kammaren utan själv borde ha övertagit denna uppgift. Men jag har förtroende för Gunnar Sträng, på samma sätt som Tage Erlander hade förtroende både för honom och för alla sina andra finansministrar och fackministrar.

Den sak vi nu diskuterar har i någon mån en principiell innebörd, som jag vill ta upp, när jag nu diskuterar detta med herr Holmberg. En regering är ett arbetslag som måste samarbeta som en kamratkrets. Varje ledamot av denna regering har sitt fögderi. Vi bär ett gemensamt ansvar, och statsministern har ett slags samordnande funktion och ett allmänpolitiskt ansvar. Ett uttryck för det samarbete som vi har är emellertid att varje ledamot av regeringen i första hand svarar för sitt fögderi inför riksdagen. Det är bara av allmänpolitiska skäl som statsministern i efterhand kan finna skäl att ingripa i debatten.

Sådant är vårt sätt att arbeta, och det är ett bra sätt, herr Holmberg.

Jag vet inte om herr Holmberg skulle känna sig en smula upplyftad ifall statsministern störtade upp när herr Holmberg störtat upp och deltog i debatten.

Men herr Holmberg kommer att få finna sig i, så länge denna regering arbetar, att om han ger sig in i en sakfråga — vare sig det gäller försvar, skatter, pensioner eller skola — kommer han att möta den fackminister som har hand om området i fråga. Det är den princip efter vilken denna regering arbetar. Och det var på sätt och vis bra att herr Holmberg framförde sina moderata otidigheter i förmiddags, ty det gav mig tillfälle att klargöra denna enkla princip.

Ordet lämnades på begäran till

Herr **HOLMBERG** (m), som yttrade:

Herr talman! Jag ber att få anmäla att jag på grund av riksdagens arbetsordning saknar möjlighet till replik.

På förslag av herr förste vice talmanen beslöt kammaren att uppskjuta den fortsatta behandlingen av förevarande ärende samt behandlingen av övriga på föredragningslistan upptagna ärenden till kl. 19.30, då enligt utfärdat anslag detta plenum komme att fortsättas.

Kammarens ledamöter åtskildes här efter kl. 17.11.

In fidem
Sune K. Johansson

Torsdagen den 14 maj

Kl. 19.30

Fortsattes det på förmiddagen började sammanträdet; och leddes förhandlingarna därvid till en början av herr andre vice talmannen.

§ 1

Skattereform m. m. (forts.)

Herr andre vice talmannen meddelade, att överläggningen rörande bevillningsutskottets betänkanden nr 40, med anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370), m. m. jämte motioner, såvitt propositionen och motionerna hänvisats till bevillningsutskottet, och nr 41, med anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i förordningen (1947:577) om statlig förmögenhetsskatt, m. m., jämte motioner, andra lagutskottets utlåtanden nr 40, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i lagen (1947:529) om allmänna barnbidrag, m. m., såvitt propositionen hänvisats till lagutskott, jämte motioner, och nr 41, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370), m. m., såvitt propositionen hänvisats till lagutskott, jämte motioner, samt statsutskottets utlåtande nr 100, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående anslag för budgetåret 1970/71 till allmänna barnbidrag, m. m., jämte motioner, nu komme att fortsättas; och lämnades därvid ordet, i enlighet med förut gjord anteckning, till

Herr SVENSSON i Kungälv (s), som yttrade:

Herr talman! Herr Gustavsson i Alvesta talade före middagsrasten om TV-programmet i går kväll som behandlade låginkomster och jämlikhet och menade att vi inte hade nått fram till något lyckorike i Sverige, trots att socialdemokratin suttit i ledningen för vårt land i över 35 år. Vi kan väl alla beklaga att utvecklingen inte har gått fortare än att det alltjämt finns stora olikheter i vårt samhälle. Jag skulle tro att ingen är mer medveten om detta förhållande än socialdemokratin.

Ändå är det fråga om, om inte vi nått längre än många andra industrinationer i motsvarande situation. Studiedellegationer kommer till Sverige för att se på vår välfärdsstat, och vi vet att om vi rör oss utanför vårt lands gränser är just den utjämning som vi här har nått vad man tar upp när man talar om politik och sociala förhållanden. Jag skulle vilja fråga, om inte detta ändå säger herr Gustavsson någonting — och även herr Magnusson i Borås, som under eftermiddagen målade vårt lands situation i så mörka färger.

Sammanhanget är ju inte enkelt. Det finns tydligen hos oss en inneboende kraft, som arbetar i riktning mot skillnader, och det är den som de politiska partierna och den politiska viljan måste kämpa mot. Att man inte lyckas i det avseendet beror på att verkligheten sannemligen är motsträvig. Socialdemokratin har väl knappast heller de andra partierna med sig när det gäller att sträva mot en större jämlikhet. Man kan fundera över hur vårt land skulle ha sett ut, om de som nu kritiserar oss

Skattereform m. m.

hade suttit vid regeringsmakten i 35 år. Hade vi då haft den situation som råder i dag? Man kan kritisera den, men trots detta måste man väl konstatera, när man gör en summering, att vi har nått längre än många andra. Ändå har vi mycket ogjort.

Jag skall, herr talman, nu tala å andra lagutskottets vägnar. Utskottsmajoriteten är verkligen stor i dessa frågor både i andra lagutskottet och i bevillningsutskottet. De borgerliga partierna har ju knappast kunnat ena sig om någon reservation, och därför får man anta att det, när vi så småningom kommer att votera i natt, blir en ganska stark uppslutning omkring skattereformen — ty det är en sådan det är fråga om och inte en familjepolitisk reform.

De flesta av reservationerna skulle jag kunna avfärda ganska kortfattat, eftersom vi redan har diskuterat dem rätt mycket. Dessutom kommer finansministern relativt snart in i debatten, och han gör förmodligen ett ganska stort svep över hela fältet. Vidare kan det väl anses att det knappast finns ekonomisk täckning för alla förslag på det område som jag skall beröra, och därför skulle jag kort och gott kunna säga, att önskelistor kan vi alla skriva, men om vi inte har pengar för att förverkliga dem är de inte mycket värda. Det är väl ganska våghalsigt att i den ekonomiska situation som vi nu har spåda på med ytterligare utgifter. Det har sagts att de borgerliga partierna är beredda att hjälpa oss med finansieringen när den dagen kommer, och det är vi naturligtvis tacksamma för. Men det hade varit bra om vi redan nu fått ett besked om varifrån slantarna skall tas.

Detta är som sagt inte en familjepolitisk utan en skattepolitisk reform. Det är en viktig anmärkning — det har vi hört tidigare, och jag vill gärna understryka det. Det betyder i realiteten att vi bör vänta med att genomföra nya familjepolitiska åtgärder tills vi har fått

en samlad bedömning och endast fatta beslut i fråga om sådana familjepolitiska åtgärder som är nödvändiga för att skattereformen inte skall få slagsida. Som statsrådet fru Odhnoff sade — och det framhålls också på flera ställen i andra lagutskottets utlåtande nr 40 — har vi dock en familjepolitisk kommitté, som har till uppgift att göra en samlad bedömning så att vi kan utarbeta ett familjepolitiskt program. Att nu ta upp familjepolitiska frågor så att säga utanför skattereformens ram är väl ändå att handla fel. Vi behöver se de förslag som utredningen kommer att lägga fram, vi behöver se remissvaren, vi behöver ha den offentliga diskussion som följer i en utrednings spår.

Jag skall försöka att kortfattat ta upp några av reservationerna. Låt mig först beröra reservationen 3 som är fogad vid andra lagutskottets utlåtande nr 40. I denna krävs införande av ett vårdbidrag på 500 kr. som skall utgå varje år fram till barnets inträde i grundskolan. Kostnaden härför beräknas uppgå till den nätta summan av 400 miljoner kronor om året. Utan att göra något slutligt ställningstagande kan man fråga sig: Skall vi ha ett sådant vårdnadsbidrag? Varför skall vi i så fall sätta gränsen vid 7 år — eller 6 år, om vi får en obligatorisk förskola? Är det inte också så, att barnen blir dyrare allteftersom de blir äldre? Då borde väl bidraget vara högre ju äldre barnen blir och inte tvärtom.

Jag har i min hand det förslag som Stockholms socialnämnd i dagarna har lagt fram beträffande socialhjälpens grundbelopp. Där delas barnen upp i olika åldrar: 155 kr. i månaden för barn upp till 9 år, 235 kr. därifrån och upp till 15 år och 285 kr. mellan 16 och 19 år. Denna skala är grundad på budgetberäkningar som har gjorts av ett par konsulenter utanför socialnämnden i Stockholm. Den visar egentligen bara vad vi alla vet, att kostnaderna för barnen stiger ju äldre de blir.

Skattereform m. m.

Vi kan inte avgöra om vi skall ha ett sådant här vårdnadsbidrag eller någonting annat förrän vi har fått en samlad bedömning — 400 miljoner kronor kan kanske användas till många andra angelägna reformer.

I fråga om barnbidraget föreslås ingen ytterligare höjning i första taget, men det talas om en plan för barnstöds fortsatta utbyggnad. Vad är det? Efter vad jag kan förstå är det precis vad den familjepolitiska kommittén skall syssla med — den skall dra upp dessa riktlinjer. Men nu skall man helt plötsligt ha en plan utanför denna utredning.

I det sammanhanget talar man om att barnbidraget har blivit urholkat. Man ser saken statiskt. Barnbidraget skall vara beskaffat på ett visst bestämt sätt. Vidare skall det följa konsumentprisindex. Vi vet alla att barnbidraget inte har blivit höjt under de fem senaste åren. Det är en medveten politik från vår sida. För övrigt kan nämnas att barnbidraget sedan det infördes — om man går 13 eller 14 år tillbaka i tiden — har blivit tre och en halv gånger större medan konsumentprisindex under samma tid bara något mer än fördubblats. Barnbidraget har alltså inte urholkats i förhållande till konsumentprisindex. Jämför man däremot bidraget med reallöneförändringen blir förhållandet självfallet något annorlunda.

När man talar om en indexreglering av barnbidragen är det samma tankegång som ligger bakom. Man skall konservera barnbidraget. Det skall ha en viss storlek i förhållande till reallönen eller konsumentprisindex. Men frågan är fortfarande: Skall vi ha det på det sättet eller skall vi använda pengarna till något annat? Vi har hävdat från socialdemokratins sida att vi bör med de begränsade resurser vi har lägga pengarna där de bäst behövs. Samma diskussion hade vi i samband med införandet av bidraget till barnfamiljernas bostadskostnader. Jag tror att det är 4 — *Andra kammarens protokoll 1970. Nr 25*

på den väg som man slog in på då som man bör gå vidare. Vi har inte obegränsade resurser. Därför måste man lägga pengarna där de bäst behövs.

Skall barnbidraget vara statiskt eller skall det öka? Mittenpartierna har sin åsikt i det fallet. Vi skiljer oss åt i bedömningen av den frågan.

I en reservation till andra lagutskottets utlåtande nr 41 vill man ha en teknisk beredning om hemmamakebidraget, d. v. s. de 1 800 kronorna. En sådan beredning anses kunna lägga fram sitt förslag ganska snart. Man frågar sig hur detta bidrag skall se ut, hur det skall fungera och hur det skall bli möjligt att genomföra det i verkligheten. Vi har ju en avtrappning av de 1 800 kr. man får tillbaka via skattemyndigheterna. Hur skall detta synkroniseras med det direkta bidrag som enl. mittenpartierna skall betalas ut? Ja, betalas ut av vem? Av skattemyndigheterna? Skall bidraget två år efter inkomstens förvärvande helt plötsligt komma neddimpande i brevlådan någon gång när skattemyndigheterna är färdiga med sin taxering? Det är klart att det rent tekniskt går att genomföra bidragsformen men jag förmodar då att man får gå fram på den vägen att man lämnar 1 800 kr. till alla gifta och andra sammanboende efter de regler som man har inom försäkringslagstiftningen. Då kommer nästa fråga: Måste inte dessa 1 800 kr. samordnas med andra socialbidrag? Såsom förslaget är utformat av de borgerliga skall bidraget lämnas till låginkomsttagarna i vårt land. Det låter ju bra, men då måste man ju reglera andra socialbidrag på något sätt. Man måste göra en samordning med allt annat som ligger inom socialpolitikens ram. Jag kan inte tänka mig att det kan fungera på annat sätt.

Det verkar som om man varit ganska snabbt ute och skrivit ihop något som man trott vara bra men som man inte riktigt har tänkt igenom. Det är naturligtvis inte möjligt för mig heller att se

Skattereform m. m.

alla konsekvenser, men när man ser närmare på konsekvenserna förefaller det besvärligt att komma till rätta med dem. Det är inte heller här säkert att man använder pengarna på rätt sätt.

Till sist finns det i samma utlåtande nr 41 en reservation som upptar ett förslag om garanterad minimiinkomst. Den ärade representanten för moderata samlingspartiet i andra lagutskottet, fröken Wetterström, tyckte inte om mittenpartiernas förslag om minimiinkomst. Men i bevillningsutskottets betänkande finns en mycket kort reservation från moderata samlingspartiet i vilken man föreslår negativ skatt. Innan man har utrett detta vet man ju inte riktigt vad det innebär. Det har framförts många luftiga tankar och skrivits många artiklar om den negativa skatten. Men jag har i varje fall i förstone fått det intrycket att minimiinkomst och negativ skatt är ungefär detsamma. I båda fallen överlämnar man ju utan att pröva behovet pengar till vissa människor i vårt samhälle som inte har tillräckligt stor arbetsinkomst.

Vi har i andra lagutskottet behandlat förslag om minimiinkomst så länge jag har varit i riksdagen. Förslagen har ibland haft en annan form; man har velat att Sverige skulle underteckna en internationell konvention. Arbetsmarknadens parter har då ganska bestämt uttalat att det är deras sak att förhandla om löner och att man inte skall lagstifta i sådana frågor; lagstiftar man om lönerna föreligger det stora risker att företagen inte vill betala mer än minimiinkomsten. Det må förhålla sig hur som helst med den saken. Jag tycker i varje fall att det finns ganska stor likhet mellan minimiinkomst och negativ skatt.

Tanken på minimiinkomst eller negativ skatt är väl inte någonting som man skall skriva bort för all framtid. Det ligger ju i och för sig mycket i idén att förenkla vårt väldiga nät av socialförsäkringar. Men det är ganska svårt att

förenkla det; tillvaron är inte enkel, människorna är olika, och att åstadkomma någonting som passar alla är kanske inte så lätt i praktiken som i teorin.

De försök man nu gör i Stockholm — detta har jag sagt i utskottet och jag vill gärna upprepa det här i kammaren — med vad man kallar garanterad levnadsstandard för att inom sociallagens ram skapa något slags grundtrygghet för människorna har väckt en väldig debatt, och många gamla fördomar har bubblat upp ur människornas innersta när man har mobiliserat skäl för att gå emot detta förslag som i och för sig inte är så märkvärdigt men som ändå är ett försök att åstadkomma en minimiinkomst, låt vara att det här krävs individuell prövning. De uppgifter man har om kostnaderna i Stockholm visar att denna verksamhet drar en extra kostnad på 3,5—4 miljoner kronor, medan de sammanlagda utgifterna för socialhjälpen i Stockholm uppgår till 43 miljoner kronor. Det är alltså genom en uppräknig av normalbeloppen som man kommer till denna garanterade levnadsstandard.

Detta är ett försök att hyfsa den starkt differentierade behovsprövningen, att inte behöva räkna allting och inte behöva värdesätta allting utan ge ett belopp och låta människorna klara sig på det beloppet hela månaden. Varje socialvårdare vet att detta inte kan fungera för alla människor utan att det bl. a. för alkoholiserade behövs en annan form av utbetalningar. Låt oss emellertid se hur det som skall prövas i Stockholm och kanske på andra håll slår ut innan vi går vidare och bygger luftslott med förslag om minimiinkomst eller negativ skatt.

Jag sade att det har bubblat upp en del egendomligheter ur människornas innersta. Jag läser i Svenska Dagbladet att en Sixten Pettersson i Bandhagen, som skall bli landstingsman, funderar på att sluta arbeta och ta emot »social-

Skattereform m. m.

lön» i stället. Han är inte här, men jag skulle vilja råda honom och de som skriver i frågan att först gå till socialnämnden i Stockholm och höra efter, om man kan handla så. Det är nämligen inte alls troligt att det går.

Jag ber, herr talman, att få tillstyrka andra lagutskottets två utlåtanden på samtligt punkter och yrkar avslag på samtliga till dessa fogade reservationer.

Därefter anförde:

Herr GUSTAVSSON i Alvesta (cp) kort genmäle:

Herr talman! Herr Svensson i Kungälv inledde med att knyta an till vad jag sade till herr Brandt tidigare, men herr Svensson lade en del ord i min mun som jag inte hade yttrat. Jag har protokollet här, och jag sade att det är rätt intressant att lyssna på herr Brandt. Skulle man ta honom på orden, skulle det egentligen inte finnas några problem i det här samhället, utan allt skulle vara väl beställt. Man måste då fråga sig, hur TV-programmet i går kväll har tillkommit, eftersom det klart motsäger vad herr Brandt här gör gällande. Jag förde inte in debatten på de frågor som herr Svensson sedan tog upp.

Sedan några korta kommentarer till herr Svenssons anförande.

Beträffande vårdbidraget sade herr Svensson att ett barn kostar mer pengar ju äldre barnet blir. Visst är det så, men det är inte den frågan vi diskuterar här. Vårdbidraget avser inte att täcka barnkostnaderna som sådana utan avser att vara en ersättning för den bundenhet som tillsynen innebär.

Sedan kom herr Svensson in på barnbidraget och sade att det är en medveten politik att barnbidraget blir urholkat. Strax före middagsuppehållet sade statsrådet Odhnoff att barnbidraget skall vara och är bottenplattan i familjepolitiken. Om vi är överens om att barnbidraget är bottenplattan och

om bottenplattan urholkas, är det då inte risk för att en del av det familjepolitiska systemet raseras?

Herr Svensson sade att frågan om garanterad minimiinkomst är komplicerad och att ersätta de nuvarande socialförsäkringarna med en generell verkande minimiinkomst är komplicerat därför att tillvaron för människorna är komplicerad. Jag kan helt instämma med herr Svensson i fråga om att tillvaron för människorna är komplicerad. Det får emellertid inte innebära att man hesiterar inför de svåra frågorna och avstår från att ta upp dem. Vad vi har velat med motionen och reservationen är att få den frågan belyst. Vi vill som sagt att man skall undersöka förutsättningarna för ett sådant system.

Fröken WETTERSTRÖM (m) kort genmäle:

Herr talman! Egentligen har jag väl inte så stor anledning att bemöta vad utskottets talesman sade om reservation 3 i andra lagutskottets utlåtande 41, men jag tycker inte det är riktigt som han framhöll att man kan sätta likhetstecken mellan en garanterad minimiinkomst, som jag och min medreservant liksom utskottet har gått emot, och en negativ skatt som vi tycker att man vid lämpligt tillfälle borde utreda. Även om jag tror mig veta att tolkningarna av begreppet negativ skatt är mycket olika, innebär det för mig — om jag har fel, får väl herr Svensson i Kungälv, finansministern eller någon annan skatteexpert rätta mig — att den som icke har en tillräckligt stor inkomst för att kunna tillgodogöra sig de avdrag som han är berättigad till får bidrag — vi kan kalla det återbäring — medan däremot en garanterad minimiinkomst, i varje fall så som bevilningsutskottet har tolkat begreppet, skall utgå också till den som inte har någon inkomst alls.

Skattereform m. m.

Jag försökte i mitt tidigare anförande klargöra att jag bedömer frågan så och därför inte tycker det är ur vägen att man vid tillfälle närmare undersöker verkningarna av negativ skatt.

Sedan skulle jag vilja komplettera vad jag tidigare sade om att reservationen egentligen bara syftar till att stärka understryka avståndstagandet från de motioner som har följts upp i reservation 2. Jag tycker dessutom att det principiellt är egendomligt att man som utskottet gör i slutet av sitt utlåtande för riksdagen återoppar de nya riktlinjer som socialförvaltningen i Stockholms stad har dragit upp men som staden ännu icke har fattat beslut om.

Herr SVENSSON i Kungälv (s) kort genmäle:

Herr talman! Bara några ord i den här milda västanfläkten!

Den proposition om barnbidragen som vi har att ta ställning till innebär en ökning som beräknas ge full kompensation. I det avseendet följer man alltså den princip som herr Gustavsson i Alvesta just nu tycks vilja tillämpa. Som vi har sagt tidigare bör man emellertid inte lägga fast det allmänna barnbidraget vid en viss storlek. Vi måste få pröva kostnaderna för barnbidragen i förhållande till andra utgifter inom familjepolitikens ram och få en samlad lösning. Låt oss alltså avvakta resultatet av den familjepolitiska utredningen, som kommer inom en inte alltför avlägsen framtid!

Till fröken Wetterström vill jag säga att jag reagerade mot det starka avståndstagandet från mittenpartiernas reservation om minimiinkomst som innebär, enligt fröken Wetterström, att pengar skulle lämnas över utan individuell prövning. Jag fattade väl fröken Wetterström riktigt på den punkten. Men negativ skatt är ju precis detta. Likhetera är alltså slående.

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet STRÄNG:

Herr talman! I anslutning till ordskiftet mellan statsministern och herr Yngve Holmberg före middagsrasten är det väl bara att beklaga, att arbetsformer-na i denna riksdag innebär, att vi tvingas att fördela oss på två kamrar. Jag brukar ju i allmänhet försöka tillmötesgå herr Holmberg och likasinnade genom att så ofta som möjligt bevaka andra kammaren. I dag var det väl också riktigt, att första kammaren fick ett gästbesök av finansministern. Om jag skall göra en personlig bekännelse kan jag säga, att jag ibland här i kammaren har saknat den intellektuella briljans som i regel utmärkt herr Bohman i alla våra överläggningar tidigare i sådana här frågor. Det är därför naturligtvis oerhört frestande att återuppliva de gamla trivsamma stunderna genom att gå över i medkammaren och få ett ordbyte med herr Bohman. På den punkten har jag ju också blivit tillfredsställd och fått min önskan uppfylld i dag.

Nu har inte herr Holmberg hunnit hit ännu, och följaktligen är det väl rätt meningslöst att jag riktar mig direkt till honom. Jag får väl därför spara det litet grand. Låt mig emellertid säga att jag ger herr Holmberg rätt i att det är en stor och genomgripande reform som kammaren debatterar i dag. Det är väl efterkrigstidens mest genomgripande skattereform, och den är framför allt originell i det avseendet att alla de skattereformer vi tidigare beslutat aldrig har haft den klara omfördelningskaraktär som den skattereform har som nu presenteras kamrarna.

Jag har haft tillfälle att tre gånger under min tid som finansminister uppvakta kamrarna med förslag om revisioner av skatteskalen. Jag kollationerade det nyligen och kunde konstatera att inte i något fall har vi tidigare vågat vara så djärva, att det funnits bå-

Skattereform m. m.

de plus och minus i de effekter som förslagen medfört i relation till olika inkomsttagargrupper i landet.

Det har ju varit en mycket irriterad stämning, har det sagts mig, här i kammarkaren i dag, som kanske närmast kommit till uttryck från folkpartiets talarinna, varvid gjorts gällande, att det skulle ha förekommit en hel del av hemlighetsmakeri, innan reformförslaget lades på bordet. Det är inget nytt, ärade kammarledamöter. Vi har hört det många gånger förr. Jag begriper emellertid inte, var man tar dessa argument ifrån.

Det är få reformer, vilkas huvudprinciper under så lång tid har ventilerats och diskuterats bland det svenska folket som just denna reform. När det sedan gäller att utforma detaljerna i reformen och huvudprinciperna är det — därvidlag får ni tro mig på mina ord — så att vi har arbetat i finansdepartementet allt vad tygen håller både nätter och dagar. Vi blev färdiga inom den tid vi hade utlovat, nämligen när riksdagen i sedvanlig ordning skall ha sina propositioner. Jag har tidigare sagt från denna talarstol, att om man är irriterad över att man inte fått vara med på regeringsplanet och utarbeta propositionen, så är det ett alldeles nytt och originellt inslag i regeringens arbete, som oppositionen gör anspråk på. I själva verket tror jag inte heller att oppositionen gör det. Man argumenterar väl i detta avseende utan att riktigt noga ha tänkt sig in i konsekvenserna av sina argument.

Sedan akten lades på bordet har den offentliga debatten kännetecknats av väsentligt lugnare tongångar. Demonstrationer, indignationskampanjer och mycket annat slocknade relativt snabbt. Om jag skall vara vänlig skulle jag kunna säga, att huvudprinciperna i det framlagda regeringsförslaget accepterats av mittenpartierna men inte av de moderatas parti. Ser man närmare på det här förslaget finner man emellertid

— vilket jag också nyss framhållit i medkammaren — att det har något av isbergets karaktär, eftersom det ligger så mycket under ytan som inte syns när man ser på oppositionens reservationer. Man säger sig i stort sett vara enig i fråga om huvudprinciperna — d. v. s. beträffande den individuella beskattningen och omfördelningseffekten — som går ut på att vi i allt väsentligt satsar på att de lägst betalda som är mest behövande skall få en skattesänkning. Men de borgerliga kan inte låta bli att i marginalen hänga på rader av till synes rätt oskyldiga reservationer, som vid en närmare granskning dock visar sig utomordentligt långsyftande och framför allt kostsamma.

De moderatas parti har som sagt enklast klarat av de problem som alltid uppstår när det gäller att besluta sig för en viktig politisk reform. De har kort och gott sagt att de ogillar hela förslaget och bett finansministern och hans medhjälpare vara snälla att utarbeta ett nytt förslag att framläggas till hösten, varefter det kan fattas ett beslut som kan träda i kraft vid kommande årsskifte. Men det hakas på direktiv för beställningen till finansdepartementet. Naturligtvis kan jag säga att jag är djupt rörd över de moderatas förtroendeförklaring, nämligen att lägga i händerna på finansministern och hans medarbetare utarbetandet av ett helt annat förslag. Jag kan emellertid inte tillmötesgå de moderata på den punkten med tanke på de medföljande direktiven, även om jag skulle komma på den horribla idén att fundera på saken i någon avlägsen framtid.

Vad säger nu högerpartiet? Jag tycker att beteckningen de moderata är så besvärlig att ni får ursäkta, om jag någon gång slinker in på det gamla hederliga namnet högern. Jo, dels skall man ha ett skatteförslag som innebär skattesänkning för alla — herr Bohman framhöll nyss detta i medkammaren — dels för man en allmän diskussion,

Skattereform m. m.

som jag utgår ifrån i påtaglig grad kommer att accentueras, när vi om ungefär en och en halv vecka skall ha en ekonomisk avslutningsdebatt här i kammaren. Man hör också argumentet att det föreligger risk för den samhälls-ekonomiska balansen, om inte finansministern ser till att han stramar upp finanspolitiken.

Nu är ju det där talet om risker för den samhällsekonomiska balansen ett försök att blicka in i framtiden. Man talar om en risksituation; jag skulle för min del vilja säga att läget kan anses vara litet besvärligt och litet seriöst. Jag vill inte tala om en risksituation. Detta är emellertid ingenting som går över från en dag till en annan. Vi kommer att leva med anspänningar i vår ekonomi, och jag försäkrar att finansministern, vem det nu vara månne, alltid kommer att få uppleva den sinnesstämning som riksdagen, låt oss även säga folket, nu befinner sig i. Han kommer att vara i det predikamentet, att han ständigt måste kämpa emot, så att vi inte engagerar oss mer än vi tål. Följaktligen måste finansministern försöka driva en fast och som regel stram finanspolitik, även om det kan bli fråga om variationer från det ena året till det andra. På den punkten uppmanas jag i dessa dagar att hålla i tåtarna ordentligt. Det behövs en stram finanspolitik, det är den allmänna uppfattningen hos alla som talar om dessa frågor. Och det är från den utgångspunkten som jag har så oerhört svårt att acceptera de reservationer som är fogade till utskottets utlåtande, även om de är kamouflerade så att de framträder i ganska oskyldig dager.

Om jag då ser på högerpartiets direktiv till ett nytt skatteförslag — det är väl det riktiga uttrycket — konstaterar jag att man först och främst vill ha en lindrigare marginalbeskattning. Även om man där inte har preciserat sig, skulle jag missta mig mycket om inte högern i sina krav på en lindrigare

marginalskatt går lika långt som mittpartierna, och då kostar en reform i den riktningen i runt tal 1 000 miljoner kronor.

Vidare begär man skatteavdrag för barntillsyn. Om man ser litet närmare på den saken skulle det kravet innebära att varje familj, som engagerar någon att se efter småtningarna när båda makarna arbetar utanför hemmet, skulle ha rätt att vid beskattningen dra av kostnader som en sådan hjälp kan föra med sig. Nu vet vi alla att det är ont om den gamla tidens hembiträden. Den kåren är definitivt inte aktuell i dag. Men det finns naturligtvis andra möjligheter att erhålla barntillsyn, t. ex. av släktingar, vänner och bekanta, far- eller morföräldrar o. s. v. Och om man skulle öppna möjligheten att få avdrag för vad barntillsynen kan värderas till, så blev det givetvis en stark benägenhet att uppvärdera de tjänsterna, och detta alldeles oavsett hur pass intima släktförbindelserna är. Jag vågar emellertid inte ange hur mycket detta skulle kosta. Det är omöjligt att beräkna. Men helt säkert skulle det kosta statskassan något hundratal miljoner.

Vidare innebär direktiven att när det gäller gifta makar där bara den ena arbetar — alltså omkring 800 000 familjer — eller familjer med minderåriga barn skulle man icke avtrappa grundavdraget på sätt som föreslås i regeringsförslaget. Om vi skulle följa de moderatas direktiv på den punkten innebär det en kostnad på ca 750 miljoner kronor.

Sedan skulle man också införa avdrag för människor med nedsatt skatteförmåga. Jag vill inte precisera vad det skulle kosta, men uppenbart är att det skulle bli några tiotal miljoner. Även så skulle man lindra den faktiska sambeskattningen och folkpensionärernas beskattning utöver vad som föreslås i regeringens förslag. Det går bra att räkna ut vad det kostar; det blir 150 mil-

Skattereform m. m.

joner. I sista hand vill man så ha inflationsskyddade skatter. Om jag ser på den saken några år framöver, blir det en utgift som får räknas i hundratal miljoner.

Jag försäkrar kammarens ledamöter att ett försök till en ambitiös uppskattning av vad dessa direktiv till skatteförslag skulle innebära ger till resultat en kostnad på mellan 2 000 och 2 500 miljoner i försvagning av budgeten sett i framtidsperspektivet.

Det går givetvis inte i den värld vi lever i att tillmötesgå kraven i en sådan önskelista. Det skulle innebära att vi tar på oss en ytterligare höjning av mervärdesskatten på 3 procent. Eller, med andra ord, en prisstegring som vi har uppskattat till 4 procent skulle med detta skatteförslag i stället bli 6 eller 7 procent. Då är det möjligt att herr Ohlin, som jag till min glädje ser här i denna kammare — det väcker många gamla glada minnen till liv — i sin egenskap av debuterande freelancer kommer sanningen någorlunda nära, eftersom prisantagandena kan trissas upp på detta sätt.

Naturligtvis går detta inte i något avseende ihop med de varningar för pris- och kostnadsstegringar som de moderata reservanterna inleder sin plädering med. Men ärligt talat är det kanske inte heller riktigt så att dessa kalkyler skall gå ihop. Kalkylerna har ju en otrevlig benägenhet att redovisa konsekvenser av förslag, vilka inte är så populära och lämpliga för offentlig granskning. Har man emellertid anspråk på att förslag, kalkyler och resultat skall ha ett sammanhang känner man sig väl i allmänhet förhindrad att göra beställningar av detta format.

Mellanpartierna har i skattefrågan lämnat de moderata åt deras öde. Detta är en ganska intressant slutsats man gör beträffande det tänkta regeringsalternativ, som ju så här strax före en valrörelse ständigt hänger i luften. Valrörelsens innebörd är ju att skapa ett

alternativ i regerandet, och detta alternativ måste väl under nuvarande förhållanden utgöras av de tre borgerliga oppositionspartierna i förening, även om man har en känsla av att de tillfälliga kotroverser som tidigare förekom har övergått till något av »djup och varaktig söndring», såsom det brukar heta i skillsmässoprocesserna. Även i denna fråga håller man följaktligen stilen.

Jag begriper emellertid också att de moderata inte i en så viktig fråga som i skattepolitiken får försöka profilera sig ensamma i förhållande till regeringsförslaget. Mittenpartierna vill ju inte gärna vara sämre än de moderata. Därför ställer man, inte i samband med direktiven för en ny skatteutredning utan i form av konkreta förslag och reservationer till utskottets utlåtande, följande krav.

Man vill ha liberalare förvärvsavdrag och vidare skattelättnader för de handikappade. Det senare är naturligtvis en god önskan, om man anser att hjälpen till de handikappade skall förmedlas över skattepolitiken. Personligen föredrar jag att hjälpen till de handikappade bidragsvägen får gå direkt till de handikappade. Det har väl också i stort sett varit den linje vi följt. Mittenpartierna vill vidare ha liberalare skatteregler för de faktiskt sambeskattade, d. v. s. rörelseidkare och jordbrukare i de fall där man och hustru arbetar i det gemensamma företaget och där det inte finns praktiska förutsättningar att dela upp arbetsinsatsen på dessa två och beskatta dem med utgångspunkt i denna värdering.

Man vill vidare ha lägre marginalskatt, och i detta avseende har jag tidigare i samband med att jag refererade de moderatas förslag en passant meddelat att mittenpartiernas förslag kostar ungefär 1 000 miljoner kronor. Även mittenpartierna vill ha lägre skatt för folkpensionärer utöver vad regeringsförslaget ger. Man vill ha lägre

Skattereform m. m.

skatt för lågavlönade genom en omläggning av beskattningen så att dessa, såsom man säger, får samma rättigheter till extra avdrag som folkpensionärerna. Man vill lägga om det nuvarande avdraget på 1 800 kronor för den av makarna som har arbetsinkomst i samband med att den andra maken går ut i förvärvsarbete och i stället införa något som kallas hemmabasebidrag. Detta medför en extra kostnad på 150 miljoner kronor.

Man vill också värdesäkra skatteskalen, vilket är detsamma som det krav på indexreglering av skatten som man talar om. Jag har velat uppskatta den till några hundra miljoner kronor.

Man kommer dessutom, vid sidan om själva skatteförslagen, in på ett par direkta sociala reformförslag. Denna kammare och medkammaren beslutade för ett år sedan, på basis av ett förslag som framlagts av en kommitté där representanterna för alla politiska partier var eniga, om förbättringen av folkpensionerna under den närmaste tioårsperioden. Som alla kommer ihåg innebar beslutet att folkpensionärerna garanterades en 3-procentig standardhöjning vid sidan om compensationen för levnadskostnadsfördyringen under den tioårsperiod som nu börjar. Av någon underlig anledning tycker mellanpartierna att detta beslut, som vi fattade i stor enighet under fjolåret, nu bör bättras på. Jag har svårt att frigöra mig från intrycket att det är den omständigheten att vi har en valdag den 20 september som härvidlag är helt avgörande. Man går följaktligen ut och säger: Vi tycker att det skall läggas på ytterligare 180 miljoner för folkpensionärerna genom ett extra bidrag.

Slutligen kommer det vårdnadsbidrag om vilket denna kammare redan avlyssnat en debatt i dag och som kostar 400 miljoner kronor.

Ett hastigt överslag ger vid handen att förslagen innebär en budgetförsämring eller en utgiftsökning — man må

kalla det vad man vill — med drygt 2 000 miljoner. Att det kostar en del pengar har mittenpartierna också förstått, men de presenterar det mycket försiktigt genom att säga att om det *eventuellt* skulle bli nödvändigt med en *mindre* höjning av omsättningsskatten skulle centerpartiet och folkpartiet kunna vara med på det, om nu regeringen föreslår något sådant.

Ja, den där »mindre» höjningen av mervärdesskatten ligger någonstans mellan 2 och 3 procent. Och inom folkpartiet har man kanske blivit litet miljöfördärvad när det gäller den indirekta beskattningens höjd. Personligen håller jag nog fortfarande fast vid uppfattningen att detta är så pass kraftiga höjningar av den indirekta beskattningen att de sannerligen inte förtjänar att kallas eventuella mindre justeringar.

Något konkret förslag framförs emellertid inte om höjning av den indirekta beskattningen för att finansiera detta. Men, säger man, om regeringen tar på sig obehaget av att höja momsens skall vi stå blygt, försiktigt och försynt bakom ryggen på regeringen och hålla oss tämligen lugna — vi skall inte bråka.

Det är ju en skön själs bekännelse. Vad upplever vi? Jo, vi upplever att oppositionen från talarstolar och i presspalter ger dramatiska skildringar — det har repeterats från denna talarstol vid flera tillfällen under innevarande session — av de prisstegringar som väntar svenska folket under 1970 och 1971, prisstegringar som är en följd bl. a. av momshöjningen. Och det är klart att det ger litet ytterligare ammunition i kanonerna ifall man skulle öka på dessa prisstegringar med ytterligare några procent.

Nu skall jag inte vara så elak att jag säger att det är detta som är bevekelsegrunden. Mitt vänligaste omdöme blir att man i sin entusiasm och i sin starka önskan suttit och skrivit på sig förslag

Skattereform m. m.

utan att ha den ringaste uppfattning om vad de i själva verket innebär. Personligen har jag den uppfattningen att vi inte tål mer i fråga om höjning av omsättningsskatten än vad regeringen här föreslår, bl. a. därför att avtalsituationen är ömtålig. Den är ömtålig och den kommer att vara ömtålig nästa år — jag är alldeles övertygad om att den blir ganska svårbemästrad. Men den är naturligtvis inte omöjlig att lösa; som alla gånger tidigare kommer den att lösas.

Situationen blir emellertid något underlig om jag här skall försvara intresset av en riklig prisstabilitet mot en opposition som gång på gång kritiserar prisstegringar och talar om att det är farliga ting men samtidigt ställer långtgående förslag som innebär ytterligare accentuering av prisstegringarna.

Nu är jag, herr talman, medveten om att mittenpartierna kommer att förklara sig och säga: Allt det vi begär skall inte ske omgående och på en gång. Det skall ske i en framtid. Det skall få ske när vi får mera gott om pengar. Ibland är man t. o. m. så djupt sakkunnig att man säger: Det skall ske i takt med att den ekonomiska tillväxten ökar.

Ja, jag har den uppfattningen att det som man ställer ett förslag om i riksdagen också i praktiken bör kunna genomföras inom en tidrymd som man även kan överblicka. Om man ger upp den regeln och säger: här är det bara att oförskräckt lämna fram förslag oberoende av när de kan realiseras, oberoende av om de kan genomföras om ett, två, tre eller fyra år, om de kan genomföras om tio, femton eller tjugo år, ja, då är det fråga om en önskelista som ingen egentligen kan ta på allvar. Då behöver man helt enkelt inte hålla sig till de förslag som bara kostar 2 eller 2,5 miljarder, utan man kan ösa på två eller tre gånger mera när det ändå i det här avseendet inte innebär några som helst förpliktelser.

Önskelistor och förslagskataloger som man skjuter fram i en obestämd framtid bör man helt enkelt av hederlighetsskäl mot väljarna avstå från att aktualisera som praktiska förslag. I det långa loppet tror jag t. o. m. att oppositionen skulle tjäna på detta, d. v. s. jag tror att det vore till fördel för er om ni en och annan gång kunde bli tagna på allvar.

Låt mig säga några ord om det populära talet om att värdesäkra skatten, eller att inflationsskydda skatteuttaget, som det heter. Jag ser inte detta tal om att inflationsskydda skatteuttaget som någonting annat än en inbyggd motor till nya utgifter som skall täckas med nya mervärdeskattehöjningar, som i sin tur föranleder kostnadsstegringar och nya utgifter för att, som det heter, inflationsskydda skatten, vilket i sin tur sedan kräver nya mervärdeskatte­stegringar. Sedan kan man hålla på och dra på den veven så länge som konditionen räcker. Vi har alldeles tillräckligt med inbyggd automatik på statsverkets utgiftssida för att vi skall kunna bygga in nya tunga områden i något slags direkt beroende av förändringar i levnadskostnadsindex.

Jag har serverat en kompletteringsproposition på riksdagens bord, och jag ber om ursäkt, herr talman, om jag ett litet ögonblick tjuvstartar med den debatten. När vi har försökt bedöma framtiden och tagit in anspråk från verk och myndigheter, räknat fram kostnader av rent automatisk karaktär på vad vi under stor enighet beslutat om i riksdagen, kan vi helt enkelt sammanfatta det hela i följande satser: långtidsbudgetens utgiftsberäkningar söker ange omfattningen av de resurser som krävs för att av statsmakterna uppställda mål skall kunna nås och redan gjorda åtaganden infrias. Härav följer att långtidsbudgeten inte är någon plan för budgetpolitiken, inte heller något program för utvecklingen, men dess syfte är att ange de inteckningar i det

Skattereform m. m.

framtida resursutrymmet som gjorts genom redan fattade beslut. Årets långtidsbudget återspeglar just de totala statsutgifterna under perioden 1970/71 och 1974/75, och detta skulle kanske med en viss utsträckning vara den tidsperiod under vilken oppositionens reservationer skulle realiseras. Det visar emellertid en ökning av statsutgifterna med 6,2 procent per år i löpande priser som vi onekligen är bundna för. I jämförelse med tidigare års långtidsbudgeter är denna utgiftsexpansion mycket kraftig. Den starka utgiftsstegringen förklaras delvis av verkningarna av skattereformen. Den kommer att föra med sig kompensation till folkpensionärer, barnfamiljer och studerande, och denna slår igenom med full styrka anslagsmässigt. I samband med skattereformens genomförande ökas statsbidraget till sjukförsäkringen, och därtill kommer en fortsatt, relativt betydande utgiftsökning för bostadslånefonden, som vi redan nu kan avläsa.

Den omläggning av skattepolitiken som dagens debatt rör leder samtidigt till betydande utgifter för folkpensioner, sjukförsäkring, familjestöd och kompensation till kommuner. Det innebär att den statsfinansiella nettoförstärkning som skattereformen medför i genomsnitt uppgår till ca 400 miljoner kronor per budgetår. Ja, ärade kammarledamöter, det blir följaktligen trångt om utrymme för nya idéer och nya reformer; det visar bara denna enkla framräkning, och det är ett stort spektrum av utgiftsönskningar som den statliga budgeten sammanfattar. Det finns inte något som helst utrymme för att stoppa in vad man reservationsvis här föreslår, och det finns inte heller utrymme för att montera in den inflationsmotor i skattepolitiken som följer sig under den mycket försiktiga och neutrala beskrivningen att vi skall värdesäkra skatterna för framtiden. En indexreglering av skatten betyder att man bygger in en automatik, som gör

att staten framöver måste skaffa sig andra extra inkomster. Det finns bara ett sätt att göra detta, och det är över beskattningen.

Detta betyder naturligtvis inte att den skattereform vi nu lägger på riksdagens bord står för evärdeliga tider. Det är nu fjärde gången under min tid som finansminister som jag går till riksdagen och begär en revision av skatteskalorna just med hänsyn till att en sådan justering är motiverad av utvecklingsperspektivet. Naturligtvis kommer vilken finansminister det än är fråga om att få göra om denna operation, men den har den väsentliga fördelen i sig kontra den automatiska indexregleringen att den vid varje tillfälle ger möjlighet till en avvägning, ett val och en prioritering beträffande skattepolitiken kontra andra ting som vi gärna vill genomföra.

Framför allt bör detta vara en tankeställare för centerpartiet. Vi känner till hur centerpartiet har gått ut och lanserat krav på en mycket genomgripande och kostsam reform på folkpensioneringens område; den rör sig om någonting mellan 700 och 800 miljoner kronor. Om jag skall följa upp Gunnar Hedlunds deklaration, när han presenterade sin uppfattning i denna fråga, konstaterar jag att han sade: »Vi vill i dag bestämma oss för, inteckna, pakta för detta utrymme framöver utan att nu veta var vi skall ta pengar.» Om man har paktat för en sådan här reform och samtidigt skall binda sig för en indexreglering av skatteskalorna, vilket centerpartiet också föreslår, är det möjligt att man kan komma i den mycket otrevliga situationen att man skall välja det ena och vraka det andra. Det finns inte utrymme för båda delarna. Har man då bundit sig och lovat lika bestämt på båda punkterna måste man väl, om jag inte har förstått det hela fel, framstå som löftesbrytare i varje fall på den ena punkten.

Jag har beskrivit detta, herr talman,

Skattereform m. m.

för att göra klart vilka risker jag ser i att binda de statliga utgifterna i den rena automatiken för framtiden utöver vad vi redan har bundit oss för.

Jag har inte tidigare i dag kunnat följa debatten i denna kammare, men jag utgår från att så stora variationer på konfekten har det väl inte varit i de båda kamrarna. I första kammaren har bl. a. sparandet spelat en roll i diskussionen. Man har fått argument för att ta upp den frågan genom att säga att denna beskattning är sparovänlig. Därur har man dragit vissa slutsatser om risker för en kommande kapitalbildning som är nödvändig för all ekonomisk tillväxt.

Jag tror inte att man skall se detta såsom ett sparande där de fysiska personerna i framtiden tar hela och fulla ansvaret. Naturligtvis är en finansminister tacksam för varje ökning iushållssparandet, och jag har i medkammaren lovat att vi skall kosta på oss några miljoner för att statistiskt kunna analysera utvecklingen bättre än vi kan göra i dag. Men vad som är avgörande för kapitalbildningen är det vinstsparande som företagen kan prestera, och där är det ingen tvekan om att situationen under 1969 och 1970 ställer framtiden i ett betydligt gynnsammare perspektiv än för några år sedan.

Så sent som för tre fyra dagar sedan talade jag med en av landets största skogsföretagare; han var glad och optimistisk. När jag träffade honom för ett par år sedan var han ledsen och pessimistisk. I fråga om skogsproduktionens massapriser har vi nu kommit tillbaka i det gynnsamma läge som vi hade 1957, och det finns ingenting som talar för att det kommer att försämrats vare sig 1970 eller 1971.

Företagen har således möjligheter att etablera en större grad av självfinansiering och företagssparande, och detta ligger till grund för den optimistiska uppfattningen om den industriella investeringsökningen under 1970, i kom-

pletteringspropositionen uppskattad till inte mindre än 15 procent.

Men vad som är speciellt intressant är utvecklingen av det institutionella sparandet. För närvarande tar vi ut 10 procent av varje arbetares lön med en individuell begränsning uppåt och levererar in beloppet såsom avgift till AP-fonderna. Det innebär att AP-fonderna under 1970 kommer att ha mellan 6 och 7 miljarder kronor i nya placeringsmöjligheter. Det är naturligtvis delvis ränteavkastning på redan placerade lån, men framför allt är det avgifterna som stiger för varje år.

Den enskilde arbetaren tänker nog inte särdeles mycket på att hans lön går till AP-fonderna. Det har han accepterat — han tänker mer på den lön som han har i handen. Han vet att han får ATP-pensionen och tycker att eftersom avgiften härför levereras in av företagaren har han råd att ur egen portmonnä kosta på sig en hel del kompletterande försäkringar. Och så träffar han överenskommelse om sjukförsäkringar och kapitalförsäkringar i en utsträckning som ibland ställer till problem för en finansminister, som i sista hand skall auktorisera dessa överenskommelser. Det kan ibland vara litet svårt att göra det när de innebär att man har bättre betalt när man är sjuk än när man är frisk och arbetar.

Om jag ser på hur detta har utvecklats sig visar det sig att på kapitalförsäkringarnas område, d. v. s. de sparbetonade försäkringarna, hade vi 1959 en summa av 15,5 miljarder kronor. Det har stigit på tio år med 50 procent till 22 miljarder. Ser jag på riskförsäkringarnas avsnitt — där föreligger kanske en något speciell förklaringsgrund — finner jag att ökningen är exceptionellt snabb. En summa på 14,5 miljarder år 1959 är år 1969 160 miljarder.

Ser jag på försäkringssparandets utveckling, visar det sig att spararnas behållning i liv- och sjukförsäkringsbolag inklusive SPP har stigit från 12 till

Skattereform m. m.

20 miljarder på samma tid.

Detta är av alldeles avgörande betydelse ur kapitalbildningssynpunkt. Vi är ju trots all jämmer ändå goda sparare i detta land. Om man tillämpar den traditionella regeln att sparande och investering är synonyma begrepp, hävdar vi oss internationellt utomordentligt väl.

En annan fråga, som har varit aktuell i debatten i medkammaren, har naturligtvis varit frågan om skatten till kommunen. De gamla kända argumenten har luftats och ventilerats, nämligen om kommunalskattens dominans och betydelse för den enskilde medborgaren i allmänhet. Vidare för man gärna fram kravet att man måste ha en annan fördelning mellan stat och kommun i fråga om kostnaderna. Jag har tillsatt en kommitté som skall se över den kommunala skatteutjämningen. Direktiven för kommittén och kommitténs sammansättning publiceras i dagens tidningar. Kommittén är sammansatt exklusivt med tanke på utjämningsfrågan. Skall man diskutera fördelningen mellan stat och kommun kostnadsmässigt, bör man först ha klart för sig var kompetensgränserna skall dras mellan stat och kommun, vilka arbetsuppgifter som skall ligga på den ene och vilka som skall ligga på den andre. Där får lämplighetsbedömningar vara avgörande. Har man klarat ut dem, blir det en senare fråga att diskutera de ekonomiska konsekvenserna.

Jag har ibland funnit en förbluffande uppfattning om att staten skulle ha outtömliga förråd att skaffa fram pengar ur utan att det egentligen berör medborgarna, men när kommunerna skall ha pengarna är det specifikt känsligt för medborgarna. Det finns bara ett ekvivalent byte som kan göras mellan kommunalskatt och annan skatt. Det är mellan kommunalskatt och mervärdesskatt. Man kan naturligtvis ha den uppfattningen att det är svårare att komma ut med kommunalskatten än att komma

ut med den skatt som tas ut när jag köper maten för dagen eller mina kläder eller över huvud taget lägger ut pengar för den konsumtion som jag måste kosta på mig. Man kan ha den motsatta uppfattningen. Många har det. Jag har närmast kommit fram till att valet är fasiligt neutralt. Därför är frågan om fördelningen av kostnaderna mellan stat och kommun en fråga om vi bör betala de totala kostnaderna via den direkta skatten eller om vi bör betala dem via den indirekta skatten. Gör man det enkla och karga konstaterandet, är man emellertid skattepolitiskt på rätta vägar.

Det har sagts mig att under den tidigare debatten här i dag har folkpartiets talesman gjort gällande att allt som görs i detta land har i första hand folkpartiet och kanske i andra hand centerpartiet som sin naturlige upphovsman. Det är nämligen dessa som ställer alla förslag. Sedan säger regeringen i allmänhet nej, men förr eller senare kan regeringen inte säga nej längre utan måste komma med sina förslag, som mittenpartierna drivit fram. Så skulle det följaktligen förhålla sig med den individuella beskattningen, och så skulle det enligt folkpartiets uppfattning förhålla sig med denna omfördelningsoperation, som innebär att vi tar av Sveriges medborgare ut 4 500 miljoner kronor och lägger i skötet hos de sämre betalda grupperna i samhället. Detta är enligt min uppfattning en ganska fånig debatt. Det finns inget under denna takupol tänkbart förslag som inte har lanserats av folkpartiet. I hela denna frodiga bukett måste man naturligtvis känna igen ett och annat blomster, när regeringen anser att det finns ekonomiska förutsättningar för att aktualisera och realisera en reform. Men när nu folkpartiets talesman — jag föreställer mig att det var fru Nettelbrandt — tydligen anser sig ha äran av att driva på i denna riktning, kanske man skulle erinra henne om att hennes mittenbroder, Gun-

Skattereform m. m.

nar Hedlund, ju ibland grips av eftertanke och ruese och går upp i kammarens talarstol och säger: Vi har nog jagat på alldeles för mycket; det är nog så att den ekonomiska situationen är ganska ansträngd. Nåja, den enkla förklaringen kan ju vara den att man gjort en praktisk arbetsfördelning: folkpartiet anser att man skall jaga på, och centerpartiet anser att man jagar på för mycket, och följaktligen bör man tillsammans företräda alla intressen som möjligen kan förekomma på detta intressanta område.

Herr talman! Jag lovade att bli fördömligt kortfattad. Med den erfarenhet som kammarens ledamöter har av regeringens finansminister torde väl ingen kunna bestrida att jag håller mitt löfte om jag just nu slutar mitt anförande.

Herr HEDLUND (cp) kort genmäle:

Herr talman! Som jag tidigare framhållit här i kammaren är centerpartiet, folkpartiet och socialdemokraterna i huvudsak ense om de principiella riktlinjerna för skattereformen, och moderata samlingspartiet säger sig också kunna acceptera en del av huvuddragen. Men regeringsförslaget har luckor, och det är dem vi har försökt täppa igen. Vi tycker att det är förvånande just med hänsyn till luckornas beskaffenhet — de rör låginkomsttagarna — att vi inte har kunnat få med oss socialdemokraterna i vår hopplappning av täcket, som det blivit några hål i. Det är ett nytt täcke — jag vill ingalunda göra gällande att det är det gamla lapp-täcket — men det har tyvärr hål, och det är dem vi har velat stoppa igen.

Vi har fäst uppmärksamheten på åtskilliga hål och på en del tunna ställen där det så småningom kommer att brista. Det rör sig dels om bristfälligheter som måste repareras nu, dels om en del bristfälligheter som vi får ta upp och reparera framdeles, när vi får möjligheter till det. Vi tror nämligen att det

skall finnas sådana möjligheter. Kostnaderna för de åtgärder som vi föreslår skall vidtas omedelbart är, som finansministern själv antydde från talarstolen, ganska måttliga. Men, sade finansministern, sedan kommer man med förslag som skall verkställas längre fram i tiden, och då blir det dyrt.

Ja, jag medger att det är en del dyrare saker, men vi skall väl tro att svenska staten ändå står pall för de åtgärderna.

Vi har nämligen den uppfattningen att svenska folkets realinkomster skall stiga undan för undan och att det inte skall behövas en inflation för att staten skall få mer pengar. Är man av den meningen, bör man också kunna tänka sig en form av inflationsskydd, så att inte skatteprocenten — märk väl: skatteprocenten; det är ingalunda fråga om skattebeloppet — stiger i och med inflationen. Skatt på penningvärdeförsämringen är inte någonting rimligt, finansministern!

Vi inom centern har ingalunda tänkt oss någon automatiskt verkande inflationsregel, men vi har sagt oss att om nu penningvärdet faller med exempelvis 5—10 procent, kan skatteskalorna göras om så att inte skatteprocenten höjs. Detsamma tycker vi bör gälla även i fråga om förmögenhetsbeskattningen. Man kommer knappast ifrån att handla på det sättet. Därför tycker jag det vore lika bra att man kunde säga ifrån nu att vi begriper att man vid lämplig tidpunkt får ta också sådana saker under omprövning, om inflationen fortgår, vilket den väl kommer att göra.

Finansministern var orolig för detta inflationsskydd och menade att det skulle innebära en särskild utgift. Inflationsspengarna är luft, finansministern. Är det en särskild utgift att nöja sig med att ta in skatt på den reella inkomstökning som svenska folket får och inte ta emot pengar för luft? Vore det någonting felaktigt att tillämpa en

Skattereform m. m.

sådan princip? Jag tycker snarare att motsatsen vore felaktig.

Även om vi nöjer oss med att tillföra staten extra skatter på den reella inkomstökning här i landet som folket får, har jag nog den tron att det ändå kommer att bli miljardbelopp per år. Vi skall väl tro att produktionsökningen kommer att bestå även i fortsättningen. Det finns ingen anledning att befara något annat, trots att vi har det bekymmersamt nu med samhällsekonomin — men det får vi tala om, som finansministern sade, om en eller annan vecka. Det blir mycket att tala om då. För närvarande vill jag begränsa mig till att säga att jag trots allt tror på en fortsatt realinkomstökning här i landet.

Herr HOLMBERG (m) kort genmäle:

Herr talman! Det sägs ofta att finansministern är regeringens starke man, t. o. m. så stark att han ibland kostar på sig en reprimand till statsministern då statsministern lägger sig i de samhällsekonomiska problemen.

I dag verkar det emellertid som om finansministern är mycket dämpad, en mycket modest och t. o. m. moderat herre. Försiktigheten beror kanske på att finansministern i själva verket är ganska osäker om vart hans eget skatteförslag skall leda. Jag förstår honom mycket väl. Att försvara ett skatteförslag sådant som det som nu är framlagt är naturligtvis inte lätt i en situation då kanske inte finansministern och många andra här i kammaren men många vanliga inkomsttagare känner trycket av de höga skatterna, i en tid då pengarna inte räcker till för den nödvändiga konsumtionen.

Jag kan vidare knappast finna någonting nytt i finansministerns argumentation mot moderata samlingspartiets krav på att regeringen skall överge skattehöjningslinjen. Vi känner igen argumenten.

Finansministern säger att varje för-

slag som går på en lägre direkt beskattning på det sätt som vi förordar förstör penningvärdet. Men är det inte ganska magstarkt att säga detta till oppositionen? Finansminister Sträng har nu uppehållit sitt ämbete i 13 år. Under de 13 åren har konsumentprisindex stigit från 137 till 225, alltså med inte mindre än 90 enheter. Det är alltså det fögderi som finansministern redovisar då det gäller prisökningar och inflation.

Finansministern påstår vidare att våra förslag kommer att kräva en momshöjning på mellan 2 och 3 procent. Ja, det skulle öka statsinkomsterna med 2 å 3 miljarder kronor. Jag skulle vilja påstå att uppgifterna är helt gripna ur luften. Våra egna, av herr Strängs experter godkända beräkningar visar att våra förslag — och då tar jag hänsyn inte bara till förslagen i våra partimotioner utan t. o. m. till enskilda motioner som har framlagts från vårt håll — leder till kostnader första budgetåret på uppemot 300 miljoner kronor och för helt budgetår cirka 900 miljoner kronor. Detta är ju någonting helt annat än vad herr Sträng påstår.

Jag vet mycket väl att finansminister Sträng har rykte om sig att vara grundlig och inger stort förtroende då det gäller att presentera siffror, men efter det förslag som nu är framlagt, efter de många förändringarna i siffermaterialet, efter de många uppräknningar av prishöjningarna och av inkomsterna som har skett sedan propositionen framlades måste jag säga att finansministerns trovärdighet då det gäller siffror inte alls är lika stor i dag som tidigare. Jag tycker att finansministern borde ge sig tid att kolla upp sina allmänna uttalanden med de experter som har tid att räkna igenom hur det egentligen förhåller sig.

Sedan skulle jag vilja ha ett besked. Finansministern har inte sagt i dag, om regeringens förslag egentligen innebär en skattesänkning för två tredjedede-

Skattereform m. m.

lar av landets inkomsttagare eller, som vi säger, en skattehöjning. Men finansministern måste välja sida. Antingen vill han sänka skatten för majoriteten av inkomsttagarna, och enligt finansministerns eget resonemang leder detta till att han späder på inflationen, eller också går han den andra vägen och genomför en hård finanspolitik för att begränsa inflationen. Finansministern kan ju inte göra båda delarna. Jag hoppas att finansministern i dag verkligen ger ett besked, om det är en skattesänkning eller om det är en skatteskärpning, som alltså innebär en åtstramning av finanspolitiken.

Slutligen vill jag säga att jag har lagt märke till att finansministern underlåter att gå in på det väsentligaste problemet, nämligen skatten på inkomstökning, marginalskatten. Vi vet alla att finansminister Sträng är ointresserad av marginalskatteproblemet, men det är inte huvuddelen av de svenska inkomsttagarna.

De som har 30 000—35 000 kronors inkomst och som får betala 60 kr. i skatt på varje nytjänad hundralapp är intresserade av detta, och vi vill gärna ha en kommentar till den våldsamma ökning av marginalskatterna som finansministern har framlagt förslag om.

Fru NETTELBRANDT (fp) kort genmäle:

Herr talman! Nej, herr finansminister, inte har vi från folkpartiets sida föreslagit allt. Det var inte vi som hittade på att man t. ex. skulle köpa Durox, och vi skulle kunna räkna upp andra förslag som vi inte har velat ställa oss bakom.

Men vad jag har sagt i dag och som tydligen finansministern har fått ofullständigt refererat för sig var, att vi självfallet inte kommer att rösta emot lättnader för låginkomsttagarna, förskjutning mot en indirekt beskattning och införande av en individuell skatt, bara därför att socialdemokraterna har

röstat emot när vi tidigare har fört fram de förslagen.

Finansministern sade att det är få reformer vilkas huvudprinciper har diskuterats under så lång tid som denna. Men finansministern vet ju, att detta är en ytterligt komplicerad materia, som det inte går att ta ställning till i några runda ordalag, typ den fråga, som man hade utskickad i den där socialdemokratiska annonsen under hösten. Vad vi har kritiserat här och som vi kommer att fortsätta att kritisera, även om vi ställer oss bakom många av de principer som skattepaketet bygger på, är att man inte i vanlig ordning enligt svensk utredningstradition har fått utreda denna fråga. Vad är det för fel på den principen? Vad är det för fel, herr Sträng, på att ett förslag i vanlig ordning t. ex. remissbehandlas, så att man får tillfälle att höra meningar ifrån olika organisationer och andra, innan vi är beredda att ta ställning, när förslag läggs på riksdagens bord?

Finansministern har ju bara ungefär ett halvår varit anhängare av den individuella principen, och därför håller jag honom gärna räkning för att han kanske inte riktigt är inne i de tankegångar, som under hela 1960-talets debatt har präglat diskussionen i just den frågan. Alla som har talat för den övergången har faktiskt också varit helt överens om att man skulle vid genomförande av den principen få en massa pengar över för att dirigera dem just till barnen. Varför, herr finansminister, citerar man inte i propositionen familjeskatteberedningens uttalande på denna punkt? Familjeskatteberedningens uttalanden i övrigt har enligt min mening fått ett alldeles för stort utrymme i form av citat i propositionen.

Enligt familjeskatteberedningen — som var enig på den punkten — skulle man ge minst 1 000 miljoner eller upp till 2 200 miljoner till barnen. Nu tar finansministern via momsens in 4,5 miljarder extra, men det blir ändå inte

Skattereform m. m.

mer än ungefär 540 miljoner över till det ändamål som familjeskatteberedningen ville ge så mycket pengar.

Vad vi därför vill nu är att prioritera till barnen, som har blivit försummade i denna reform. Vi vill ge ett vårdbidrag som i realiteten kommer att betyda, att de unga familjerna med barn under sju år kommer att få 1 700 kronor i barnbidrag. Är det felaktigt, att de får något utöver den kompensations för prishöjningar som har ägt rum sedan det senast fastställdes?

I den skrift, Resultat och reformer, i vars utformning herr Sträng väl har haft ett visst medinflytande, står det att det grundläggande stödet utgår i form av ett allmänt barnbidrag. Det står dessutom att man vill ha ett vårdbidrag. När skall förslag om den saken framläggas, enligt det krav som man har ställt sig bakom i denna skrift?

Vad sedan beträffar hemmamekebidraget fick vi inte höra så mycket om det i dag. Men jag tycker att det i alla fall är intressant att få ett svar på frågan: Vad är det för fel, när regeringen vill använda 1 750 miljoner för just hemmamekeavdraget, att lägga till 90 miljoner, så att också ensamstående med barn och gifta hemmafruar som inte kan få ett arbete ute i förvärvslivet får del av bidraget, om de har låga inkomster?

Det har varit mycken diskussion om kostnaderna, och det är verkligen ganska svårt att hänga med i den debatten, vilket jag hoppas finansministern förstår — man har ju hoppat från tuva till tuva. Kostnaderna för genomförandet av våra förslag har ökat i nästan varje inlägg som gjorts. I början uppgick de till 1 procent men i dag är de uppe i 2—3 procent. Vi har beräknat kostnaderna till 540 miljoner kronor, men det är förklarligt att det blir en konstig regeringssits i fråga om kostnaderna, eftersom man uppenbarligen inte ens i sina olika valskrifter använder samma siffror som den som läm-

nats av finansdepartementets expertis, som vi hade möjlighet ställa frågor till i utskottet. Man tycker att siffrorna borde stämma åtminstone på den punkten. Jag tror inte att det är särskilt värdefullt att hålla på med denna sifferexercis. Finansministern tycker emellertid att man över huvud taget inte skall blicka in i framtiden och ställa några förslag utöver vad som avser det allra första budgetåret, men vi har ändock talat om vad vi i första hand vill prioritera.

I den skrift som jag tidigare återopade framhåller socialdemokraterna bl. a. följande: »Vi kan inte i dag ange exakt när och hur olika här presenterade reformer ska genomföras — — —. Men vi avstår inte från att ställa kraven även om deras förverkligande i dag är oförenligt med nu tillgängliga resurser.»

Herr OHLIN (fp) kort genmäle:

Herr talman! Jag hoppas att finansministern lade märke till fru Netterbrandts avslutningsreplik. Ni förbehåller er själva rätten att framlägga förslag utan att tala om finansieringen för andra, tredje och fjärde året, men samma rätt skall inte gälla oppositionen. Den får inte framlägga några förslag utan att ha finansieringsplaner för många år framåt. Både herr Helén och fru Nettelbrandt har ju redogjort för hur de ser på de näraliggande finansieringsproblemen, och det kan inte gälla strängare regler för oppositionen än för regeringen för tiden därefter.

Beträffande frågan om inflationens verkan på skattesystemet — eller rättare sagt hur skatterna kommer att verka i ett inflationssambälle jämfört med i ett samhälle med fast penningvärde vill jag fråga: Inte kan väl herr Sträng räkna med att det inte skall bli någon inflation? Jag har som exempel räknat med 4 procents inflation. Det ligger mycket nära vårt årliga genomsnitt ef-

Skattereform m. m.

ter kriget. Under de senaste 12 månaderna har dock prisstegringen uppgått till 7 procent.

Om vi tyvärr måste räkna med en framtida inflation kan man fråga sig varför socialdemokraterna inte belyser hur skattesystemet kommer att verka i det inflationssamhälle vari vi lever. Gjorde socialdemokraterna detta och avstod från dimbildning skulle de avslöja, att den grupp som får skattesänkningar *vid själva övergången* är mindre än vad de ställt i utsikt.

Låt mig bara ta ett exempel. En gift man med hemmafru och med en lön på 31 000 kronor får inte en skattesänkning på ca 150 kronor utan en höjning med ca 200 kronor, mätt efter 1970 års penningvärde.

Hur blir det *efter reformens genomförande*? Den som får full kompensation för prisstegringar, t. ex. 4 procents inkomsthöjning vid 4 procents pristegring, får om det rör sig om en 20 000-kronors-man med hemmame på 3 år en reell standardsänkning på 3 procent — plus eventuella förluster av minskat bostadstillägg plus eventuell verkan av höjda kommunalskatter minus de fördelar han kan få genom vissa ökade statsutgifter. En 30 000-kronors-man får en standardsänkning på ungefär 5 procent plus verkan av eventuell kommunalskattehöjning plus verkan av förlust eller avveckling av bostadstillägg, med samma reservation beträffande utgifterna. Varför mörklägger Ni dessa ting, herr finansminister?

De som får en 3 procent större inkomsthöjning än prisstegringen får betala mellan ca 70 och ca 105 procent av den reella inkomsthöjningen i skatt — alltså om man ser till den inkomsthöjning en person har kvar när han först från inkomsthöjningen dragit det belopp som gått åt för att kompensera levnadskostnadsstegringen. Denna skatt är för låginkomsttagarna i verkligheten nära dubbelt så mycket som skatteskalorna visar. Detta faktum att inflatio-

nen verkar så starkt höjande på den marginella beskattningen, är inte det någonting som Sveriges folk borde få höra även från regeringsbanken?

Nu säger finansministern att en värdesäkring av skatteskalorna skulle betyda en inbyggd mekanism av nya utgifter, skatter och inflation; det är alldeles tillräckligt med automatik redan nu. Jag trodde inte mina öron när jag hörde detta. Det är ju herr Strängs system att inte göra något åt inflationen som innebär automatiska skattehöjningar, och i snabbare takt ju snabbare inflationen är. Om vi däremot ordnar en värdesäkring av skalorna tvingas de styrande att göra en avvägning och fråga sig: Skall vi höja beskattningen så och så mycket för att kunna öka utgifterna, eller skall vi låta bli att höja skatterna och i stället undvika vissa nya utgifter? Då tvingas de att göra en omsorgsfull avvägning. Men med det system, herr finansminister, som Ni vill bevara stiger skatterna och skatteinkomsterna automatiskt, och det frestar naturligtvis regeringen — och även andra, det medges — till ökade utgifter.

För övrigt betyder Ert system att finansministern blir intresserad av inflation, ty då får han automatiskt en skattehöjning. Det är trevligare än att gå till riksdagen och begära införande av nya eller höjda skatter. I stort sett tycker jag att man kan säga att samma argument som Ni nyss framförde mot värdesäkring kan användas mot Er på varje punkt.

Slutligen ännu en fråga till herr Sträng: Varför inte tala om för låginkomsttagarna hur stort det reella skattetrycket blir vid en inkomsthöjning och hur mycket större det blir på grund av inflationen än om vi har värdesäkra skalor? När Ni föreslår en reform, som säges särskilt beakta låginkomsttagarnas intressen, tycker jag det är berättigat att ställa kravet att regeringen skall spela med öppna kort och

Skattereform m. m.

tala om hur det verkligen förhåller sig. Det vore för övrigt också mera demokratiskt.

Herr MAGNUSSON i Borås (m) kort genmäle:

Herr talman! Jag har en fråga att ställa till finansministern. Företagsbeskattningen behandlas inte i det betänkande som vi nu diskuterar, men beskattningen förekommer i en motion som väckts av några unga socialdemokrater, och det finns all anledning att något uppmärksamma den.

I nämnda motion föreslås införandet av en beskattning på de avskrivningar som gjorts i de enskilda företagen, och motionärerna menar att om företagaren av finansiella skäl inte kan betala den skatten, så skall han få lämna en skuldförbindelse till staten på samma belopp. Detta är en åtgärd som skulle försvaga företagen och i mycket hög grad göra sysselsättningen osäker för de anställda, men framför allt skulle den leda till en direkt socialisering av det svenska näringslivet. Bevillningsutskottets majoritet har förklarat att den företagsbeskattningsutredning som finansministern har för avsikt att tillsätta kommer att uppmärksamma denna sak, och för Sveriges näringsliv spelar det därför i dag stor roll vad finansministern kommer att svara på min fråga: Är finansministern beredd att redan nu förklara att denna motion kommer att kastas i en papperskorg i finansdepartementet, eller kommer finansministern att låta utreda frågan?

Vi vet allesammans att det skatteförslag som nu ligger på riksdagens bord och som kommer att drivas igenom också kommer att medföra kraftiga kompensationskrav på grund av de mycket höga marginalskatterna. Det har redan omvittnats från olika håll. Detta i förening med attacker av tidigare nämnt slag mot Sveriges näringsliv kan skapa en förtroendekris som inte bådar gott för framtiden.

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet STRÄNG:

Herr talman! Jag lyckades ju locka upp en serie ledamöter i talarstolen. Det är självfallet mycket frestande att gå dem till mötes och i vanlig ordning försöka lägga ut texten så utförligt som möjligt i upplysande syfte. Klockan är emellertid mycket, och det får väl mera bli fråga om korta repliker.

Jag lyssnade naturligtvis med stor uppmärksamhet till Gunnar Hedlunds »hålfilosofi». Herr Hedlund sade att regeringsförslaget har luckor och hål, som han gärna vill proppa igen. Jag tycker att det i själva verket är mittenpartiernas reservationer som är sådana och som får helt andra konsekvenser än herr Hedlund tänkt sig. Mittenpartierna skapar ju nya hål, ur vilka det rinner ut 2 000 miljoner kronor ur statskassan. Dessa hål borde herr Hedlund som den kloke man han är egentligen försöka hjälpa mig att proppa igen, men då måste han anmäla sig som dissenter till sin mittenbroder, och jag föreställer mig att det är litet svårt att göra det före den 20 september.

Vidare tror jag självfallet på att svenska folkets inkomster skall stiga, och denna tro har vi också redan intecknat. Jag har efter många års prövningar kommit fram till att ekonomiska prognoser och förutsägelser bör tas med en viss reservation. Även om jag gör denna erinran, är det emellertid klart att sådana är det enda vi har att hålla oss till. Det ligger också så mycket av intellektuell prestation bakom dem att man inte bara kan nonchalera dem.

Under 1970-talet kommer väl bristen på arbetskraft att vara den svåra flaskhalsen, såvida inte det nya skatteförslaget kan innebära en sådan stimulans för de gifta kvinnor, som har möjligheter därtill, att gå ut på arbetsmarknaden så att vi får en lättnad i detta avseende. Mycket talar emellertid för att denna tillväxt i ekonomin kommer att gå långsammare på 1970-talet än på

Skattereform m. m.

1960-talet. Men vi har ju ändå åtagit oss att garantera en för varje år med 25 000—30 000 personer stigande folkpensionärskår en ständigt stegrad real standard. Vi har vidare åtagit oss ett försörjningsansvar för en inom det överskådliga perspektivet volymmässigt ökande ungdomskår, som befinner sig under utbildning. Även för en som vi alla hoppas ökad vuxenutbildning har vi tagit på oss en växande börda.

Mellan dessa två flyglar, som vi varit överens om volymmässigt skall svälla, finns den aktiva gruppen av människor vilken skall betala hela kalaset. Följaktligen blir det måttliga inkomststegringar reallt sett, och det är ju de realla inkomststegringarna som framför allt herr Hedlund med emfas alltid brukar tala om såsom de enda man egentligen skall räkna med. På denna punkt har han ju också rätt.

Det är klart att om man arbetar med tanken på att inflationsskydda skatterna, så är det på det sättet att de inkomster som man i ett fall kan räkna med får man avstå från, sett från kollektivets synpunkt. Och då kan man ha delade meningar om i vad mån kollektivet-samhället skall ha mer eller mindre att röra sig med. I sista hand är det fråga om var man drar gränsen mellan den individuella och den kollektiva bestämmanderätten över inkomsterna.

Vi har i vårt land en beskattning, ett kollektivt bestämmande över allas våra inkomster, som är relativt högre än inom någon annan nation, i varje fall inom OECD-kretsens 14 industrialiserade nationer, men trots detta har vi en levnadsstandard individuellt som är högre än — med något enda undantag statistiskt sett — hos de andra inom denna 14-nationersammanslutning. Amerikanerna ligger kanske något före oss, men som jag sagt många gånger tidigare har de en fördelning av sin konsumtion och levnadsstandard som är i alla avseenden så mycket mer ofördelaktigt från de utgångspunkter vi an-

ser vara de riktiga.

Trots den kollektiva fördelningen av vad nationen frambringar har vi alltså en privatkonsumtion, en standard, som ligger högre än andra nationers. Därför har väl just denna fördelning, som vuxit fram under socialdemokratins regeringstid, inneburit att nationen kunnat ge sina medborgare kollektivt och individuellt mer än de flesta andra nationer. Jag är alldeles övertygad om att vi även i framtiden kommer att vilja kollektivt ge medborgarna mera, och jag försökte i mitt inledande inlägg beskriva att vi har tagit på oss ett ansvar och förpliktelser som gör att anspråken automatiskt växer fram utifrån den kollektiva utgångspunkten.

Till herr Holmberg vill jag säga att min s. k. reprimand till statsministern är i allt väsentligt uppfunnen av sensationslystna tidningsmän. Det har ju blivit något av en slogan, har jag läst i dagspressen, att här har statsministern en uppfattning — han tycker att man skall skärpa finanspolitiken — medan finansministern har en annan uppfattning och synes anse att det som nu har presenterats bör vara tillräckligt för att vi skall kunna klara oss. Vad statsministern sade nere i Göteborg var att det blir en skärpning av finanspolitiken efter den 1 juli, när en statlig upplåning på 3,5 miljarder går ned i 1 miljard, en skärpning som är mer pregnant än någon gång tidigare, om man jämför två år med varandra.

Sedan har väl statsministern sagt — vilket jag honorerar honom för — att man inte skall tro att det härvidlag blir några lättnader. Det är vad jag också säger. Huruvida statsministern sagt att det skall bli några skärpningar har jag inte frågat honom om, och det är väl närmast en utläggning som jag föreställer mig att de tidningsjournalister som har behov av dramatik i tillvaron har lyckats få fram. Jag har sagt att det förslag regeringen lagt fram — bakom det står statsministern och finansmi-

Skattereform m. m.

nistern och alla andra ledamöter av regeringen — är en redovisning av vad regeringen in corpore anser vara riktigt just i detta läge.

Jag kan ge herr Holmberg rätt när han säger att många vanliga inkomsttagare finner skattetrycket hårt. Visst känner vi det så. Om någon skall vara vittnesgill på den punkten bör det väl vara rikets finansminister, som sitter som sista instans under arbetsdagen, under fritiden och under den tid, när andra normala människor sover, och tar emot telefonsamtal och uppvaktningar och brev från alla de människor som tycker att skattetrycket är hårt.

Det är följaktligen ingen som helst nyhet herr Holmberg serverar när han vänder sig till mig för att konstatera detta. Vad som är det viktigaste är att de människor som har svårast att bära detta skattetryck skall få en lättnad. Det är detta som det nya skatteförslaget innebär. Det är en omfördelning på 4,5 miljarder. Någonstans tar pengarna vägen, sedan må herr Ohlin göra vilka beräkningar som helst. Man får fram det resultatet att det i initialläget 1971 blir skattesänkningar, vilka redovisats i tabellform, i propositioner, i tidningsartiklar och t. o. m. i en broschyr som jag råkar stå som huvudman för. Om man sedan envisas med att tala om en permanent fortskridande inflation — jag vill inte använda detta uttryck eftersom jag tycker att en inflation skall ha en annan form och en annan bakgrund om man skall ha rättighet att benämna den inflation — menar man att prisstegringen går ur spår. När prisstegringen kan hänföras till följderna av beslut som fattas i den här kammaren genom höjningar av omsättningsskatten, när prisstegringen kan hänföras till följderna av beslut i den här kammaren i form av avveckling av bostadssubventioner och liknande, då är det vi som med öppna ögon tagit på oss denna prisstegring i stället för att

använda andra former eller bibehålla tidigare utgående subventionsinslag i den allmänna politiken.

Det där har ju ingenting med begreppet inflation att göra. Jag reagerar alltid emot att man så vårdslöst slänger detta begrepp omkring sig. Herr Ohlin borde tack vare sin tidigare erfarenhet på området och sin skolmässiga utbildning i det här avseendet också kunna göra vissa distinktioner som kommer närmare min tolkning när jag talar om prisstegringar eller inflation.

Skattesänkningen förstör penningvärdet, säger Sträng! Så föll herr Holmbergs ord. Det är möjligt att jag sagt detta någon gång. Jag sade det inte i mitt första inlägg, men i och för sig har jag ingenting emot att presenteras som den som har myntat det uttrycket. I dagens läge är det ingen tvekan om att skattesänkningen förstör penningvärdet.

Vad är det då jag får anmaningar om från olika håll? Från OECD:s experter nere i Paris framhålles att man här nog borde skärpa skatterna och då i första hand konsumtionsskatterna. I den mån som mina vänner inom den nationalekonomiska fakulteten går ut och bibringar svenska folket sina knäppsäkra uppfattningar om vad som skall göras och inte göras brukar det också låta på det sättet: Här borde man skärpa beskattningen för att inte få en sänkning av penningvärdet.

Naturligtvis är det inte något fel på en sådan filosofi.

Moderata samlingspartiets momshöjning ligger i att man från finanspolitiken släpper ett par miljarder och delar ut dem bland de svenska medborgarna. Det är edra beställningar till den nya skattereformen. Det är en utveckling som skall äga rum de närmaste åren.

Om man behåller dessa 2—3 procent, herr Holmberg, då är det naturligtvis fråga om en skärpning av finanspolitiken. Men herr Holmberg vill ju inte be-

Skattereform m. m.

hålla dem. Herr Holmberg vill dela ut dem, och då rimmar det fasligt illa med de mest elementära begreppen om en stark finanspolitik.

Sedan återkommer man till att vi i utskottet har låtit experterna i finansdepartementet räkna, vilket inneburit att reservationernas matematiska resultat är fasligt oskyldigt. Ja, dessa experter som utskottet har anlitat är mina medarbetare i finansdepartementet, och de har förmodligen gjort ett gott jobb i bevillningsutskottet på samma sätt som de gör ett utomordentligt jobb i finansdepartementet. Å andra sidan betyder det att när jag anför vad de olika reservationsförslagen kommer att kosta inom de närmaste åren och slutsummerar det till vissa belopp, är de experter som har tillhandagått mig med siffrorna precis desamma som de experter som åberopas för att det hela skulle vara så oskyldigt.

Jag tror att det var herr Holmberg som frågade: »Om nu detta skatteförslag betyder att man sänker skatten för två tredjedelar av svenska folket, späder man då inte på inflationen?» Det är naturligtvis en synpunkt som kan förtjäna att kommenteras litet närmare. I initialläget blir det en skattesänkning för två tredjedelar av svenska folket. Den håller inte för evärdeliga tider. Framöver får man väl på samma sätt som hitintills göra omprövningar, men man skall ha frihet att vid dessa tillfällen göra sina värderingar obundna av ett slags automatisk skatteförsämring, som bl. a. den här indexregleringen skulle innebära.

Den nya skattereformen är i förhållande till budgeten helt neutral; jag har understrukit det tidigare. Man kan naturligtvis, om man är finsmakare på området, säga att den inte är samhälls-ekonomiskt neutral. Tar jag pengar från folk, som har gott om sådana och följaktligen har hela sin konsumtion tillfredsställd, och lägger dessa pengar i sköten på folk som inte på långa vä-

gar har sin konsumtion tillfredsställd, blir det ju totalt sett mera köpkraft och mindre sparande. Teoretiskt är det inget fel på den argumentationen. Jag har emellertid velat redovisa att fysiska personers sparande betyder relativt sett mindre i utvecklingen, eftersom vi har ett institutionellt sparande som ökar så utomordentligt lovande som det har gjort under de senaste tio åren. För dagen kan det också sägas att vi har ett företagssparande som visar klara uppgångstendenser.

Jag har inte sagt någonting om marginalskatterna; det är alldeles riktigt, herr Holmberg. Man kan naturligtvis leva högt på marginalskattediskussionen. Jag kan ju nämna att det i förslaget ligger marginalsänkningar på upp till 10 procent i vissa inkomstlägen som inte alls är så ovanliga, t. ex. för ensamstående som har en inkomst på omkring 20 000 kr. Det finns marginalskattesänkningar även för de gifta i inkomstlägen som inte är ovanliga. Men jag tycker inte att jag har något behov av att exercera det här marginalskattebegreppet, eftersom det avgörande ändå är hur mycket skatt jag betalar på den inkomst jag tjänar. Naturligtvis är det alldeles ofrånkomligt, om man ersätter det nuvarande skattesystemet med ett nytt system, som betyder att de låga inkomsttagarna får en sänkning och de alla högsta inkomsttagarna får en höjning, att förbindelselinjen mellan de lägsta och de högsta blir brantare än vad den är i dagsläget. Det är den självklara slutsatsen. Denna brantare förbindelselinje kan ju uttryckas, om man så vill, med orden »en skärpt marginalbeskattning».

Fru Nettelbrandt överraskade naturligtvis oss alla genom att ta upp den intressanta diskussionen om Durox. »Detta har vi i folkpartiet ändå inte hittat på», sade hon. Det har jag heller aldrig beskyllt henne för, så på den punkten behöver vi inte träta så mycket. Men ni har ju hittat på allt annat som

Skattereform m. m.

har gått bra, om jag skall tro er själva, och ibland har ni kommit så långt i denna efterhandskonstruktion att skulle man ta er på orden, skulle man med rörelse minnas vilken behjärtansvärd kamp folkpartiet förde när ATP introducerades i början av 1960-talet eller när vi år 1960 lade grunden till den omsättningsskatt som gav förutsättningarna för det reformarbete, som det senaste tiotalet år har inneburit.

Vi har inte fått utreda, vi har inte fått remissbehandla frågorna, säger fru Nettelbrandt. I familjeskatteberedningen deltog ju fru Nettelbrandt som en energisk och talför ledamot, och det betänkandet har remissbehandlats i vederbörlig ordning.

När det sedan är fråga om att bestämma sig för hur man vill presentera en ny skattegiv är detta inte någonting annat än ett politiskt ställningstagande — det har jag sagt många gånger tidigare. Med all respekt för fru Nettelbrandts objektivitet och neutralitet och hennes fantastiska förmåga att låta bli att vara partipolitiskt engagerad tror jag inte att hon skulle ha anlagt några speciellt värdefulla synpunkter på socialdemokratiens skatteförslag. Jag är nästan övertygad om att vi hade fått säga: Detta är ju en imponerande produkt, men tyvärr kan den inte användas. Och då hade vi befunnit oss i precis samma läge som nu.

Att jag bara ett halvt år skulle ha varit anhängare av individuell beskattning är kanske en något felaktig konstruktion av en i och för sig intressant frågeställning. Jag har inte tillhört dem som har trott att man på en gång skulle kunna springa från vårt invanda sambeskattningsystem till en renodlat individuell beskattning, och det har jag flera gånger gjort mig till tolk för. När nu mina skickliga medarbetare lyckades lösa problemet genom 1 800-kronorsavdraget på skatten fick man en brygga mellan det gamla sambeskattningsystemet och det nya individuella

beskattningsystemet som löste en utomordentligt besvärlig skattepolitisk fråga. När det var klart förelåg ingen tvekan från min sida.

Det är väl rätt meningslöst att fråga: Varför får inte barnen mera? Det hela är en fråga om medel. Man gör inte en sådan förstärkning av familjepolitiken om man inte är beredd att samtidigt anvisa pengarna. Och en anvisning som inte tar sig uttryck i något förslag om mer pengar utan bara i ett stillsamt besked om att »om Sträng lägger fram förslaget skall vi gömma oss bakom ryggen på honom och låta bli att träta på honom» tycker jag inte är någon särdeles imponerande attityd när det gäller finansieringen av de nya reformerna.

Men så säger fru Nettelbrandt: Socialdemokratin har ju ändå givit ut en broschyr där man talar om att vårdbidrag bör utgå i fortsättningen. Ja, vi kanske skall ha sådana bidrag—jag är inte alls obekant med de tankegångarna. Familjeministern funderar emellertid för närvarande på om dessa bidrag skall ha en generell karaktär eller vara behovsprövade. Jag tror att hon har diskuterat dessa frågor här i kammaren tidigare i dag, och jag behöver inte upprepa vad hon har sagt. Så småningom kommer fru Nettelbrandt att få se ett förslag från familjeministern och regeringen på den punkten.

Herr talman! Naturligtvis skulle jag kunna tala om hemmakebidraget, som jag från många synpunkter betraktar som en sämre lösning. Men tiden lider, och om det är någon av kammarens värderade ledamöter som är så intensivt intresserad av denna detalj i skatteförslaget hänvisar jag till det preliminära riksdagsprotokollet från förrsta kammaren, där jag har utvecklat mina synpunkter härpå. Jag tycker det är litet påfrestande att dra alltsammans en gång till bara för att glädja fru Cecilia Nettelbrandt.

Rent matematiskt var det väl inget

Skattereform m. m.

fel på herr Ohlins artikel i Dagens Nyheter häromdagen — jag läste den med ett, jag höll på att säga stort men skall moderera mig till att säga visst intresse — även om jag tycker att förutsättningarna för hans matematik var helt galna. Om jag nu skulle följa med herr Ohlin i alla hans fruktansvärda prognoser om hur illa det kommer att gå för svenska folket när det nya skattesystemet skall börja tillämpas, så bjuder väl ändå logiken att det borde bli sju resor värre för alla de lågt avlönade och för dem som har de lägre medelinkomsterna, ifall detta förslag *inte* genomförs. Det är ju rena logiken, och det är väl inte så stor anledning att vi exercerar herr Ohlins siffror, även om jag har all respekt för hans debut som free lancer vilken vi ju tidigare har talat om.

Jag har aldrig hört talas om att någon nation vågat sig på ett indexreglerat direkt skattesystem. Jag får göra en viss reservation, ty jag har naturligtvis inte gjort någon globalt omfattande undersökning. Men ingen av de nationer, som vi har samröre med i dessa och andra frågor, har vågat sig på detta. Det är ju klart att alla länder inte har en så intelligent opposition som vi har i vårt land — full av snillrika uppslag — och det kan ju vara den enkla förklaringen. Men om detta inte är förklaringen förhåller det sig förmodligen på det sättet, att man satt sig ned och funderat på den här saken och funnit att systemet inte är särdeles klyftigt — och att man så att säga vill väva några byxor av det tyget.

Herr Magnusson i Borås ställde en direkt fråga till mig. Han sade att det var några unga socialdemokrater som hade lagt fram förslag på företagsbeskattningens område vilka skrämde honom. Jag vet att det finns unga socialdemokrater både i och utanför det här huset som lägger fram förslag som skrämmer upp herr Magnusson och hans medbröder på ett alldeles orimligt sätt. Jag brukar med jämna mellanrum gå ut och

försöka lugna ner er genom att säga: Ni behöver inte vara så förskräckligt uppskrämda! Vi har ju en fri debatt i det här landet, och ur en sådan fri debatt kan det då och då komma en bra sak även om det många gånger kommer tokiga saker. Sedan gäller det för den ansvariga partiledningen och för regeringen att skilja på det som är bra och det som är alldeles galet. Det som är bra blir det väl någonting av.

Jag kan därför inte i dag säga, att direktiven för en ny företagsbeskattningsutredning kommer att se ut så eller så. Jag har haft litet för mycket kring mig av andra frågor för att kunna göra slutjusteringar, även om jag gått och funderat på saken och i stora drag vet vad vi skall skriva. Men herr Magnusson får tro mig på orden när jag säger, att så länge jag sitter som finansminister och har något att säga på det här området, så kommer jag att följa en mycket praktisk och enkel filosofi: man skall skattemässigt vara rädd om den svenska företagsamheten. Det är bättre att ha goda företag som ger vinst än att ha dåliga företag som går med förlust. Går jag ut till en svensk arbetare, jag säger en svensk *arbetare*, och frågar honom: Var vill du helst arbeta? Vill du vara i ett bra företag som är konsoliderat och utvecklar sig och som får några slantar över eller vill du vara i ett företag som ständigt står och knakar i knäveckan och där det är diskussion om det skall läggas ned nu eller nästa halvår eller nästa år? — så tvekar han inte ett ögonblick utan väljer det första.

Att ett företag går med vinst finns det inget ont i. Arbetarpressens egna företag är utomordentligt glada, om de i något specifikt undantagsfall kan redovisa en vinst. Och ingen av deras energiska journalister som ibland träter över vinstgivande företag skulle ett ögonblick mobilisera den logiken, att han vänder sig mot sitt eget företag, om det råkar redovisa en vinst i sin

Skattereform m. m.

årsberättelse!

Ta nu därför inte allt det här alltför allvarligt, herr Magnusson. Så länge man använder de goda företagens vinster till att konsolidera företagen, till att investera, till att bygga ut och trygga framtiden, så länge är det bara bra. Om sedan vinsterna blir för stora, har vi alltid möjlighet att göra en skälig fördelning via beskattningen och genom andra åtgärder — det garanterar jag.

Detta är min personliga uppfattning om hur företagen skall behandlas. Sedan kan det hända att jag har varit litet fränare i min uppfattning om hur enskilda personer skall behandlas då de råkar hamna i de högre inkomstlägena. Det är nu inget problem för landet och dess internationella konkurrenskraft om man tar av dem som har höga löner en del av dessa och förhållandevis mer än tidigare. Men företagen får man vara mera aktsam om.

När jag nu har sagt detta till herr Magnusson så kan herr Magnusson gå hem och sova gott på örat i natt efter denna deklaration.

Herr **HEDLUND** (cp) kort genmäle:
Herr talman! Först ber jag att få uttala min tillfredsställelse över finansministerns deklaration rörande företagen och värdet av goda företag. Jag hoppas nu bara att lära och leverne skall komma att överensstämma.

Alla har ömsesidigt klandrat varandra för att göra hål i det nya skattetäcket. De hål som vi för vår del har funnit i finansministerns täcke vill vi försöka täppa igen. Och det tror vi kan ske till ganska måttliga kostnader. Vi är också på det klara med att vi måste hjälpa till att skaffa fram pengarna. Det gäller uteslutande förbättringar som rör de mindre inkomsttagarna: tudelningen för faktiskt sambeskattade, sänkningen av skatten för låginkomsttagare så att den blir jämställd med folkpensionärernas även för folk som inte uppnått pensionsåldern, hemmamakestödet i stället

för hemmamakeavdraget och slutligen vårdnadsbidraget för barn under skolåldern.

Finansministern har uppgett att två tredjedelar av alla skattebetalare kommer att få sänkt skatt. Jag tror att uppgiften är riktig. Hade vi inte ansett att det skulle bli en skattesänkning för låginkomsttagarna hade vi helt säkert motsatt oss reformen. Vi vill ha en reform principiellt beskaffad just på det sättet. Men hur länge står sig proportionen två tredjedelar? Inte så särskilt länge. Skatteminskningen äts upp av inflationen — finansministern vill inte gärna att vi skall använda det ordet, så låt mig i stället säga prisstegringarna; vi kan gärna gå varandra till mötes genom att använda en gemensam vokabulär. I den mån det sker prisstegringar kommer alltså denna andel två tredjedelar att minska.

Därför vill vi ha ett beslut — jag har tidigare sagt ifrån att jag inte fordrar någon automatik — om att om prisstegringarna urholkar skattesänkningen upp till ett visst belopp, låt oss säga 5 å 10 procent, så skall skatteskalorna omprövas. Då skall det bli nya skatteskalor. Jag tyckte att finansministern visade sig förstående på den punkten; finansministern sade att man kan ha delade meningar om huruvida vi skall beskatta prisstegringarna eller inte. Jag fattade detta så, att finansministern nog ändå menar att vårt förslag inte är så orimligt.

Herr **HOLMBERG** (m) kort genmäle:

Herr talman! Herr Sträng sade att vi får räkna med att den ekonomiska utvecklingen kommer att gå långsammare under 1970-talet. Flaskhalsen är kanske tillgången på arbetskraft, men herr Sträng ansåg att vi kan vidga den flaskhalsen genom att se till att de gifta kvinnor som i dag är utan inkomst skaffar sig arbete och inkomst. Han tyckte också att det nya skattesystemet skall stimulera de kvinnor som arbetar i

Skattereform m. m.

hemmet att skaffa sig arbete.

Jag kan inte undgå att finna ordet »stimulera» eufemistiskt i det här sammanhanget. Det är inte fråga om någon stimulans, eftersom den nya skärpning i beskattningen som finansministern vill genomföra för hemmafrufamiljerna innebär att man använder piskan snarare än moroten för att tvinga de hemmaarbetande kvinnorna ut i förvärvslivet. — Jag har bara velat peka på denna för herr Sträng så vanliga och skickliga glidning i ordvalet när han beskriver situationen efter det att skattesystemet har införts.

Sedan vill jag göra ett konstaterande. Finansministern säger att det i initialläget är fråga om en skattesänkning för två tredjedelar av inkomsttagarna men att det inte kommer att gälla i evärdeliga tider. Nej, herr Sträng, så lätt är det nog inte! Redan det år då förslaget träder i kraft, alltså 1971, är det snarare två tredjedelar som kommer att få en skattehöjning, helt enkelt därför att det finns anledning att räkna med att inkomstläget på grund av inflationen, kostnadsökningarna och prisstegringarna kommer att ligga betydligt högre 1971 än för närvarande. Det river sönder hela den teori om skattesänkning som finansministern har byggt upp.

Herr talmannen övertog ledningen av förhandlingarna.

Fru NETTELBRANDT (fp) kort genmäle:

Herr talman! Om jag inte gör herr Gunnar Sträng ledsen, vill jag återkomma till hemmamakebidraget.

Betydligt viktigare än herr Strängs och min sinnesstämning är sinnesstämningen hos hemmafruarna och de ensamstående med barn som har låga inkomster, om de skall få del av hemmamakestödet i det som kallas en jämlikhetsreform. Det som finansministern sade i första kammaren på just denna punkt är nog inte värt att läsa, knappast

ens att trycka.

Sedan vill jag fråga finansministern, om man inte skulle kunna släppa till experterna från finansdepartementet också när det gäller att skriva de broschyrer som väl skall vara underlag för valdebatten. Låt oss ta en enda av våra punkter! Det förslag som vi hade om ett särskilt stöd för dem som har låga inkomster kostar 50 miljoner, men i broschyrerna står det att det skulle kosta 100—150 miljoner. Jag skulle kunna anföra rader av sådana exempel.

Jag ber att få tacka finansministern för en sak. Det rör marginalskattelättnaderna för folkpensionärer. Jag är glad för de lättnader som där kommer. Nu kan belastningen gå ända upp till 111 procent, och i en av de många broschyrerna står det faktiskt att det i vissa olyckliga fall kan betyda en direkt förlust för pensionärer att förvärvsarbeta. Det skall man ändra på, så att de nu endast skall få 90 procents marginalbelastning, och det är ju ett steg i rätt riktning, men vi tycker det är motiverat att gå längre.

Förslaget om vårdbidrag lades faktiskt fram 1964. Om nu finansministern till skillnad från familjeministern är positiv till ett vårdbidrag, tycker jag att man på de här sex åren borde ha hunnit införa det. Annars är det väl inte så mycket med den politiska viljan. Det är ingalunda bara i mitt parti som vi talar om detta stöd — läs t. ex. vad TCO-Tidningen skriver om den saken!

Låt mig sedan säga en sak beträffande skattenivån! Det är verkligen inte fråga om *var* man skall lägga skattenivån, utan det är fråga om huruvida finansministern automatiskt skall få en skattepremie för varje stabiliseringspolitiskt misslyckande och slippa föra en besvärande skattedebatt här i riksdagen när det gäller att ta in pengar till olika utgifter. Herr Sträng med sin jultomtiefysionomi vill gärna fortsätta att ostört praktisera sin jultomtiefilosofi.

Skattereform m. m.

Herr OHLIN (fp) kort genmäle:

Herr talman! Herr Sträng liksom tidigare herr Palme har erinrat om att oppositionen röstade mot omsens införande år 1959—1960. Därmed anses vi ha varit emot omsättningskatten för evig tid. Får jag erinra herr Sträng om att han då medgav att vår budget utan oms den gången var ungefär lika stark som hans budget med oms.

Om vi sedan varje år har ansett att omsen borde användas, talat för den och röstat för den, vad är det då för märklig taktik att låtsas som om oppositionen för evig tid har uttalat sig mot omsen? Den behövdes inte då den infördes, och därför röstade vi den gången emot den. — Jag hoppas det blir slut på denna egendomliga taktik.

Herr Sträng säger att man efter något år kan revidera skatteskalen och att man då bör göra sina värderingar obunden. Ja, det blir just fallet, om man har värdesäkra skatteskalor. Med nuvarande system kommer det däremot på grund av inflationen in mer pengar i statskassan, och det ligger i sakens natur att frestelsen då är stor att inte sänka skatterna utan i stället öka utgifterna.

Staten får in mindre pengar om skalorna värdesäkras, säger herr Sträng. Skall samhället ha mer pengar att röra sig med eller inte? — Se, det var en bekännelse! Herr Sträng vill tydligen ha mycket större del av den reella inkomsthöjningen än som kommer in om man tillämpar de skalor som han har publicerat och om de får verka vid oförändrat penningvärde. Han accepterar en beskattning på inkomstökningar som i vissa fall är dubbelt så stor som den skalorna anger. Han tycker alltså det är bra att samhället får in också de pengarna. Inflationens skattehöjande verkan anser han inte vara någon olycka, utan den är tvärtom någonting som herr Sträng hemligt välkomnar, även om han inte vågar tala om för Sveriges folk hur det förhåller sig.

Det är poängen i dag, herr finansminister, att Ni inte vågar tala om hur det förhåller sig. Om Ni inte vill räkna med 4 procents inflation, tala då om hur det blir med 3 procents inflation! Vi kan göra olika antaganden, så att folk får en föreställning om hur mycket högre skattetrycket blir i ett inflations-samhälle än vad det ser ut på papperet.

Att Ni mörklägger problemet och inte vågar tala om sanningen men inte heller vågar bestrida verkningarna tycker jag är det kanske mest uppseendeväckande i dag.

Herr MAGNUSSON i Borås (m) kort genmäle:

Herr talman! Jag kan försäkra herr finansministern att jag inte är skrämmd av hans unga radikaler och att jag är ännu mindre skrämmd av deras förslag. Däremot är jag orolig för den svenska framstegstakten, och det var av den anledningen som jag kände mig föranlåten att ställa min fråga.

Finansministern säger att de unga radikalerna kommer med både bra och dåliga förslag. Det förvånar mig att finansministern med sin snabba uppfattningsförmåga inte omedelbart kom till det resultatet att detta var ett av de dåliga förslagen som inte kunde accepteras.

När jag hörde finansministern lämna sin förklaring här, tyckte jag mig känna igen valda delar av det Börstal som finansministern för inte så länge sedan höll i Göteborg. Han säger ju att det är bra att bolagen, speciellt de stora bolagen, tjänar pengar. Vi är, herr finansminister, överens på den punkten. Men det förvånar mig att han med den omtanke som han sålunda visat för den svenska företagsamheten kunde ge direktiv och driva fram ett så radikalt utredningsförslag som kapitalskatteförslaget.

Jag tror att det i stället är på det sättet, herr finansminister, att de höga

Skattereform m. m.

skatterna, av vilka följer de höga lönerna, är en fara för vår internationella konkurrenskraft, och det är därför som det finns anledning att just observera vilka verkningar som denna politik kan ha.

Vidare anser jag för min del, herr finansminister, att en hård beskattning även på de större inkomsttagarna får en stor betydelse också för de delar av näringslivet som inte omfattas av de stora bolagen. Det finns dock mycket framstående småföretagare och medelstora företagare i detta land, som fortfarande driver sin rörelse i form av en vanlig enkel firma. Det gäller både inom industri och jordbruk. Om vi är överens om att det är av betydelse att företagen tjänar pengar måste vi därför även räkna med alla de enskilda företagen.

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet STRÄNG:

Herr talman! Jag vill gärna till herr Hedlund säga — om han nu är kvar i kammaren — att vi på samma sätt som hittills kommer att få ompröva skattekalkalorna framöver med jämna mellanrum. Men vinsten är att man då kan göra den omprövningen i konkurrens med andra ting som aktualiseras. Jag är alldeles övertygad om att vid en närmare eftertanke kommer även herr Hedlund att ge mig rätt på den punkten, framför allt därför att han står som huvudman för ett exakt och mycket kostnadskrävande förslag som han har tänkt sig att genomföra under de närmaste åren framöver.

Till herr Holmberg vill jag ställa frågan: Är det något fel i att bedöma perspektivet för 1970-talet så att man konstaterar, att arbetskraften blir en av flaskhalsarna, när vi vill utveckla den ekonomiska tillväxten i god takt? Det förhåller sig på det sättet, och jag tror att det finns mycket bestämda gränser för immigrationens möjligheter att tillfredsställa efterfrågan på arbetskraft,

detta av många skäl. Den immigrantfamilj som kommer hit föranleder ju samhällsinvesteringar i form av bostäder, skolplatser och mycket annat, vilket innebär en belastning för samhälls ekonomin, även om vederbörande naturligtvis gör rätt för sig i produktionen, så att slutresultatet blir ett plus. Annars vore det ju meningslöst att hålla på med import av arbetskraft.

Men om vi kan mobilisera de gifta kvinnorna får vi inte sådana belastningar på samhälls ekonomin. Och det nya skatteförslaget erbjuder en stimulans — jag tvekar inte att säga det, fastän herr Holmberg genast ser en rad hemska syner. Han mobiliserar någonting liknande det som jag funnit hos fru Britta Nordström och fru Marianne i Svenska Dagbladet, nämligen föreställningen att man skulle vilja mota ut kvinnorna till arbetsplatserna och skilja dem från barn och hem.

Men innebörden är ju bara att man skapar större valfrihet — det må sedan kallas valfrihet eller stimulans. Vi har här åtskilliga kvinnliga kamrater som nog finner det helt förenligt med sin egen personliga frihet att sitta på andra kammarens riksdagsbänkar. Det är inte fråga om att göra någonting emot en kvinnas egen vilja, även om jag begagnar uttrycket stimulans.

Jag skulle vara mycket tacksam om herr Holmberg i fortsättningen inte använde ord som piskan och moroten. Det är så horribelt och har ingenting med verkligheten att göra.

Till fru Nettelbrandt får jag säga, att hon faktiskt gör Gunnar Sträng litet ledsen med sina inlägg; framför allt gäller det hennes hårda omdöme att vad jag råkade yttra i medkammaren inte var värt att läsa och knappast ens att trycka. Det var ett mycket elakt betyg.

När jag diskuterar med fru Nettelbrandt har jag lagt märke till att hon grips av en arghet som accelererar i takt med inläggen. Därför, herr talman,

Skattereform m. m.

är det nog för fru Nettelbrandt själv utomordentligt bra att hennes inlägg begränsas till tre. Förmodligen skulle det vara ganska förödande både för henne, och framför allt för hennes parti, om hon i fortsättningen eskalerar på det sätt som hon gjort under den här debatten.

Sträng är ju en jultomte, säger hon. Det karakteristiska för jultomten är att han går omkring och delar ut gåvor, och att jag skulle vara en jultomte är en spritt sprängande nyhet. Jag brukar ju karakteriseras som den som ständigt tar från folk det lilla de har.

Herr Ohlin ansåg att en indexreglering av skatterna skulle försätta statsmakten i en situation med stor knapphet på pengar, vilket verkar dämpande på den klåfingrighet i fråga om utgifter som man möter i det offentliga livet. Jag får väl fatta herr Ohlin på det sättet, även om han inte uttryckte sig fullt så brutalt. Det är ju historiskt dokumenterat — gå igenom hela 1950-talets och 1960-talets politiska historia i vårt land och stanna vid det utskottsutlåtande som vi debatterar i dag — att folkpartiet ständigt vill öka statens utgifter. Om herr Ohlin vore det minsta konsekvent skulle han ta mycket bestämt avstånd från indexreglering av skatterna. Skulle han få som han ville därvidlag — man skall ju aldrig ge några löften, men det är möjligt med tanke på herr Ohlins beundransvärda förmåga att bortse från orsak och verkan — skulle han kanske i alla fall i ungefär samma utsträckning leda sina trupper till fortsatta överbud även under 1970-talet.

Herr JOSEFSON i Arrie (cp):

Herr talman! Efter denna långa och intensiva debatt mellan finansministern och representanter för oppositionspartierna om skattepropositionen i dess helhet skall jag endast ta upp ett par frågor som väckts i motioner från centerpartiet.

Genomförandet av särbeskattningen kan sägas vara en åtgärd som medför mycket genomgripande förändringar i skattesystemet. Finansministerns uttalande i propositionen understryker kraftigt kravet på att var och en skall beskattas för sin arbetsinkomst. Men när finansministern har behandlat familjeföretagen har ingalunda den tanken fått vara avgörande. Propositionens förslag innebär att för denna kategori skall sambeskattningen bibehållas. Jag anser att denna bristande konsekvens från regeringens sida är ytterst beklaglig. Här skapas ett nytt skattesystem för hela svenska folket efter principen att var och en skall beskattas för sin egen arbetsinkomst, och så tillåter man inte att detta system får användas vid beskattning av företagare när båda makarna arbetar i ett gemensamt företag, såvida inte företaget drivs i bolagsform. Jag kan knappast tänka mig att det är regeringens avsikt att tvinga fram en övergång till bolagsformen. Det är inte heller rimligt att tvinga fram en ändrad företagsform för att nå jämlikhet i beskattningshänseende.

Nu sägs det från regeringens sida att vid inkomster upp till 30 000 kr. betyder inte sambeskattningen något negativt. Detta är riktigt. Men eftersom särbeskattning införts för alla andra grupper med från deras synpunkt fördelaktig verkan i vissa fall förefaller det både orimligt och orättvist att inte likvärdiga regler skall gälla för gruppen familjeföretagare där båda makarna arbetar i det gemensamma företaget.

Om man ser på konsekvenserna av regeringens förslag kommer detta att medföra en ganska stor skatteskärpning för makar som i fortsättningen blir sambeskattade, därest deras gemensamma inkomster överstiger 30 000 kr. Om man tar det exemplet att den gemensamma inkomsten utgör 46 000 kr. blir skatten 17 741 kr. vid sambeskattning, men om inkomsterna hade fått uppdelas

Skattereform m. m.

efter gjorda arbetsinsatser, och om mannen då hade beskattats för 30 000 och maken för 16 000 kr., så hade den sammanlagda skatten blivit 14 652 kr., d. v. s. en skillnad på 3 089 kr. Låt mig ta det exemplet att den sammanlagda gemensamma inkomsten utgör 60 000 kr. och två tredjedelar härav lägges på den ena maken och en tredjedel på den andra, hade skillnaden blivit 4 183 kr.

Jag tycker att detta är så pass betydande belopp att de svårigheter finansministern anfört för att åstadkomma ett skattesystem med delad arbetsinkomst för makar i ett familjeföretag borde kunna övervinnas.

I en motion från centerpartiet har vi begärt att en viss uppdelning av arbetsinkomsten skall få göras även för gruppen familjeföretagare. Vi är medvetna om svårigheten att exakt fördela inkomsten, och därför föreslår vi i nämnda motion en uppdelning efter fullgjord arbetsinsats, dock så att högst tre basbelopp får avräknas som arbetsinkomst åt den medhjälpare maken. För att förenkla systemet säger vi i motionen bl. a. att en fullgjord arbetsinsats lämpligen bör upptagas till ett, två eller högst tre basbelopp. Vi har inte velat skapa några särskilda förmåner för dessa grupper — därom vittnar de restriktiva regler vi föreslagit — men vi vill att hänsyn tas till kraven från en lojal och ofta hårt arbetande grupp i vårt samhälle.

När man läser utskottsmajoritetens motivering för avslag på vår motion i denna fråga blir man minst sagt förvånad. Bevillningsutskottet skriver på s. 47 i sitt betänkande nr 40: »Enligt utskottets mening har skälig hänsyn tagits till de faktiskt sambeskattades speciella situation genom skattereduceringen, bortfallet av ene makens sjukförsäkringsavgift och förvärvsavrdraget.» Med det anförda avstyrker man bifall till motionen.

Den sistnämnda förmånen, förvärvsavrdraget, utgår endast därest det finns

minderåriga barn. De båda andra nämnda förmånerna utgår till alla gifta, därest den ena av makarna inte har någon arbetsinkomst. Hur utskottet kan anföra en sådan motivering som man gjort för avstyrkande av motionen II:1214 förstår jag inte. Jag förstår inte heller hur utskottet kan uttala att skälig hänsyn tagits till denna grupp, mot bakgrunden av att inget annat föreslagits än vad som utgår generellt därest den ena maken inte har någon arbetsinkomst. Inte kan väl utskottsmajoriteten så totalt ringakta denna samhällsgrupps arbetsinsatser?

Jag har i min hembygd ett par mil utanför Malmö många exempel på att kvinnor slutat på ganska välbetalda platser vid giftermål med företagare och sedan gjort en från arbetssynpunkt likvärdig arbetsinsats i det gemensamma företaget. Det ter sig orimligt att beskattningen på grund av byte av arbetsplats skall förändras så starkt. Det borde vara en hederssak att åstadkomma en större rättvisa på detta område.

Herr talman! Med det anförda ber jag att få yrka bifall till reservationen 10 vid bevillningsutskottets betänkande nr 40.

I den andra fråga jag skall beröra är jag själv motionär. Den gäller kapitalbeskattningen för företagare. I kapitalskatteberedningens förslag underströks betydelsen av att icke några skatteskärpningar lägges på mellangruppen, d. v. s. förmögenheter mellan 200 000 och 600 000 kr. Detta uttalande gjordes såväl av utskottsmajoriteten som av reservanterna. Tyvärr får man intrycket att majoriteten hade glömt bort detta redan när förslaget till skatteskalor utformades. Höjningen av det fria beloppet i botten från 100 000 till 150 000 kr. kompletterades med en skärpning av uttagsprocenten. Detta innebär att den lättnad i beskattningen som höjningen av det fria grundbeloppet utgör successivt elimineras för att helt vara borttagen vid förmögenhetsbelopp

Skattereform m. m.

på 450 000 kr.

Finansministern nämner i årets finansplan något om att åtgärder kommer att vidtagas för att undvika icke önskvärda skatteeffekter av årets allmänna fastighetstaxering. Åtgärder i denna riktning har också vidtagits vad beträffar villabeskattningen. Men nog hade man förväntat att finansministerns uttalade målsättning också skulle gälla jordbruk och rörelse. För många företagare, kanske framför allt för jordbrukare, kommer årets fastighetstaxering att medföra väsentliga skärpningar av förmögenhetsbeskattningen. Detta får ofta konsekvenser också för personer som är hårt skuldsatta. Jag vill gärna referera ett exempel som jag redovisat i motionen II: 1245.

En jordbruksegendom i södra Sveriges slättbygder, som omfattar 50 hektar, hade före 1970 års fastighetstaxering ett taxeringsvärde på 450 000 kr. Inventariernas värde uppgick till 150 000 och skulderna på egendomen till 450 000 kr. Ägarens nettoförmögenhet var således 150 000 kr. Fastigheten taxeras i år upp med 60 procent och taxeringsvärdet blir sålunda 720 000 kr. Med oförändrat värde på inventarierna och oförändrade skulder ökar nettoförmögenheten med en gång till 420 000 kr. Förmögenhetsskatten enligt gällande taxeringsvärde och skatteregler utgör 400 kr. men blir efter taxeringsvärdehöjningen och de nya skattereglerna 3 650 kr. Detta innebär att vederbörande får en ökad icke avdragsgill utgift på fastigheten på 3 250 kr. utan att avkastningen på fastigheten ökat ett enda öre. Läger man därtill effekten av den höjningen av räntan med 2 procent som skett under det senaste året, förstår man den oro företagaren känner inför ytterligare skatteutgifter.

Finansministern har i propositionen understrukt vikten av att hänsyn vid kapitalbeskattningen tas till »det arbetande kapitalet» som oftast utgör grunden och förutsättningen för fa-

miljeföretagens verksamhet. Detta ser vi givetvis med tillfredsställelse. Men beklagligt nog har finansministern varit alltför restriktiv vid sin utformning av reglerna, och finansministern har inte kunnat fasthålla vid den i finansplanen uttalade målsättningen att undvika icke önskade effekter av fastighetstaxeringen. Ty det kan väl inte vara önskvärt att ytterligare skattebelasta en grupp som inkomstmässigt väsentligt ligger under genomsnittet?

Mot denna bakgrund har vi i de likalydande motionerna I: 1059 och II: 1245 yrkat på att den lägre gränsen i reduceringsregeln sänks från i propositionen föreslagna 500 000 kr. till 300 000 kr. Därigenom skulle viss hänsyn tas till de taxeringsvärdehöjningar som träder i kraft vid kommande årsskifte. Utskottet skriver något om att ett bifall till motionerna skulle strida mot uttalad målsättning. Enligt min mening däremot skulle ett bifall till motionerna innebära ett fullföljande av finansministerns uttalande i finansplanen om icke önskvärda skatteeffekter och av uttalandet i propositionen 71 om nödvändigheten av viss försiktighet när det gäller beskattningen av sådan förmögenhet som investerats i enskilda företag och jordbruk och som kan sägas representera ett arbetande kapital i ägarens näringsverksamhet.

Det förslag som i propositionen framlagts om en reducering i vissa fall av förmögenhetsskatten för företagen berör endast en liten del av familjeföretagen. Är det regeringens verkliga vilja att ta hänsyn till familjeföretagen, så är det även nödvändigt att sätta den undre gränsen betydligt lägre än som skett. När vi i det motionspar jag nämnde yrkat på en nedsättning av den lägre gränsen till 300 000 kr. har vi ansett detta vara ett minimikrav för att denna regel skall få någon betydelse för de mindre och medelstora företagen. Nu är det framlagda förslaget ett provisorium, och enligt finansministern

Skattereform m. m.

skall kapitalskatteberedningen ytterligare utreda denna fråga. Det är då av allra största vikt, oberoende av vilket beslut riksdagen nu fattar i detta ärende, att just frågan om familjeföretagens framtida möjligheter blir föremål för ytterst noggranna undersökningar. Familjeföretagen utgör en mycket betydande och betydelsefull del av vårt näringsliv, och det är ytterst angeläget att deras framtida existens inte äventyras.

Herr talman! Med det anförda vill jag yrka bifall också till reservationen 13 av herr Tistad m. fl. vid bevillningsutskottets betänkande nr 41.

Herr LARSSON i Umeå (fp):

Herr talman! Jag har egentligen begärt ordet för att yttra mig om bevillningsutskottets betänkande nr 41, men det är några saker i samma utskotts betänkande nr 40 som jag först vill beröra.

Vad beträffar kompensationen till kommunerna skriver finansministern i propositionen att förslag senare kommer att framläggas. Vi har ännu inte fått förslaget, och det är alltså för tidigt att ta upp den frågan nu. Men om ett avsnitt sägs inte ett ord — det gäller hur kommunerna blir belastade av moms. Principen är ju att kommunerna skall vara befriade från statlig skatt. Höjningen nästa år av moms innebär en ökning med 50 procent, varför det blir en ökad belastning på vad kommunerna erbjuder i form av sjukvård, socialvård, anläggningsarbeten och annat som kommunerna sysslar med. De kommunala bolagen har ju möjlighet att på konsumenterna övervältra den skatt som principiellt skall drabba dem. En sådan möjlighet har inte kommunerna; det går inte för dessa att övervältra skatten på en människa som blir sjuk och behöver social omvårdnad och för vilkens räkning inköp av material belastar kommunerna.

Det vore därför värdefullt att försla-

get när det föreligger inte blir halvhjärtat så att det enbart skall kompensera kommunerna för den del som skattepaketet innebär, d. v. s. skattebortfallet på den direkta skatten. Förslaget bör innehålla riktlinjer för hur man i framtiden skall ha det med moms för kommunerna.

Det finns en annan sak i bevillningsutskottets betänkande nr 40 som jag skulle vilja beröra. Det gäller motionsparet I: 1048 och II: 1215. Utskottet förutsätter att dessa motioner liksom förslaget i motionerna I: 377 och II: 418 i fråga om bruttobeskattning blir föremål för övervägande inom den aviserade utredningen. Jag utgår ifrån att utredningen förutsättningslöst studerar alla förslag, men jag måste säga att jag vänder mig mot tankegångarna i motionerna I: 1048 och II: 1215. Där hemställs att avskrivningsreglerna görs mer restriktiva och att vinster som kvarstår i företagen skulle bli föremål för en speciell skatt. I stället skulle man kunna få återlåna pengarna, och staten skulle ju därigenom successivt bli ägare av företagen.

Jag tror att det vore en olycklig utveckling om motionärernas förslag skulle vinna beaktande. Det var lugnande att höra finansministern säga att han för sin del ansåg de svenska företagen så pass värdefulla att de inte borde irriteras i onödan. I detta fall ligger det dessutom så till att de företag som gör avskrivningar vidtar sådana efter den förslitning som ägt rum. Man kan inte öka förmögenheten genom att göra avskrivningar, utan den dag man upplöser eventuella lagerreserver och dolda reserver blir allting beskattat i vanlig ordning efter nuvarande regler. Därför tycker jag nog att dessa motioner andas mycket av missuppfattning.

Finansministern nämnde här kommunernas beskattning. Vad vi nu vet är att kompetensutredningen kommer att arbeta mycket länge. Det har sagts att vi får ett förslag tidigast i mitten

Skattereform m. m.

på 1970-talet. Jag hoppas att kommunerna inte skall behöva vänta till dess att denna utredning är klar för att få den kompensation de skall ha. Finansministern sade att kompetensgränserna mellan stat och kommun måste klarläggas. Men det vore mycket olyckligt för den svenska kommunala ekonomin om man skulle få besked först när utredningen blir klar någon gång i mitten av 1970-talet.

I bevillningsutskottets betänkande nr 41 finns ett par reservationer som jag vill beröra, och där har vi en avvikande mening mot den socialdemokratiska majoriteten i utskottet. I reservationen 2 tas upp frågan om beskattningssystemets verkningar på sparandet, investeringsviljan och den ekonomiska tillväxten. Vi anser att detta är väsentliga ting. Med ett alltför lågt sparande finns det inte möjlighet till de investeringar som behövs, och hela tillväxttakten i den svenska ekonomin är ju beroende av utrymmet för investeringar. Detta är icke någon uppfinning av folkpartiet, utan på den punkten är vi väl eniga. Inte minst finansministern har påpekat betydelsen av att det finns möjlighet till investeringar och erforderligt kapital härför.

Investeringar förutsätter alltså ett sparande. Därvid kan man inte utesluta företagssparandet och påstå att det kan ersättas av enbart offentligt sparande. Finansministern var ju mycket nöjd med sparandet här i landet. Jag förvånar mig över den saken, eftersom vi vet vilken kapitalbrist som för närvarande råder. Det är väl mera ont om kapital nu än det någonsin har varit, och åtstramningar förekommer inom både affärsbankerna och sparbankerna. I dag kan man tala om den verkliga kapitalbristen, och den är orsakad av att sparandet har varit för lågt.

Ett risktagande är alltid förenat med företagsamheten. Ibland lyckas det väl, ibland lyckas det kanske sämre, även om goda förutsättningar skulle finnas.

Rishtagande med lånat kapital kan givetvis förekomma, men i så fall blir möjligheterna starkt begränsade på grund av svårigheten att finna villigt kapital. Dessutom drar sig företagen för att låna pengar till risktagande. Har de däremot ett eget företagssparande, blir investeringsviljan och riskviljan betydligt större. En förutsättning för utvecklingen av all företagsamhet är just detta risktagande, att man satsar på nya saker. Även om man lyckas i de flesta fall, kan man inte alla gånger vara hundra procentigt säker på framgång. Viljan till risktagande måste alltså finnas, och underlaget för den måste vara att företagarna har möjlighet att av egna medel sätta in det kapital som behövs.

Finansministern menar nu att det för närvarande är mycket lyckligt ställt med svensk företagsamhet och att självfinansieringen är god. Han åberopar särskilt massindustrin. Visst har denna i dag goda konjunkturer och en gynnsam prisutveckling, men den har haft tre mycket dåliga år, och jag skulle tro att den behöver några år för att reparera de förluster som uppstått under dessa.

För företagsamheten i allmänhet föreligger inte några stora möjligheter till eget företagssparande. De företag som är speciellt inriktade på export har haft sådana möjligheter, men för de betydligt flera företag som arbetar på hemmamarknaden har det inte varit lika lätt att skapa eget kapital i rimlig utsträckning. Vi anser därför att kapitalskatteberedningen bör ges tilläggsdirektiv om att lägga fram förslag om skattesystemets inverkan på sparande, investeringsvilja och ekonomisk tillväxt.

Tidigare i dag har herr Ohlin från denna talarstol redogjort för penningvärdeförsämringens inverkan på skatterna. Jag kan helt instämma i hans synpunkter, som enligt min bedömning är relevanta och riktiga. Principen bör vara att en ändring av penningvärdet

Skattereform m. m.

inte skall få till följd att kapitalbeskattningen skärps automatiskt. I stället bör ett system kunna utformas som ger garantier mot en smygande skatteskärpning. Skatternas storlek skall bestämmas av riksdagen, och man kan därför inte acceptera att t. ex. en misslyckad finanspolitik skall få till följd en dold skatteskärpning, som inte har beslutats av riksdagen i vanlig ordning.

I reservationen 9 begär vi att kapital-skatteberedningen skall erhålla tilläggsdirektiv om att utarbeta förslag om befrielse från arvsskatt för sammanslutningar som främjar religiösa, välgörande och liknande allmännyttiga ändamål. Testamentariska gåvor till sådana sammanslutningar bör vara skattefria, då det kapital dessa får ändå kommer samhället till godo. Det är orimligt att om en person ger gåvor till ett religiöst eller allmännyttigt ändamål skall skatt inte utgå, men om gåvor lämnas genom ett testamentariskt förordnande skall mottagaren beskattas. Det finns ingen konsekvens häri. Det fordras en utredning så att man får klarare linjer. Vi bör ge frivilliga organisationer ett handtag genom att befria dem från arvsskatt. Dessa organisationer utträttar ett så uppoffrande arbete, att vi inte bör lägga några orimliga ekonomiska bördor på dem.

I reservationen 13 tas upp kapitalbeskattningen för familjeföretag. I propositionen har föreslagits vissa regler som skulle ge familjeföretagen en förmån. Syftet anser vi är riktigt, men vi tror inte att man med de föreslagna reglerna når den avsedda effekten. Vi vill sänka den undre gränsen för reduktion av förmögenhetsskatt från 500 000 till 300 000 kronors förmögenhetsvärde. I propositionen föreslås att minst 75 procent av förmögenheten skall vara bunden vid företaget; detta anser vi bör sänkas till 60 procent. Företagets hela förmögenhet är inte alltid nedlagd i själva företaget; ibland ingår också fastigheter i förmögenheten. Det vanligaste är emellertid

5 — *Andra kammarens protokoll 1970. Nr 25*

att ägarens hela förmögenhet är fastlåst i företaget. De mindre företagens svårigheter att tävla om kapitalet har tvingat ägarna att investera alla sina besparingar i det egna företaget, och de har inte haft någon möjlighet att binda kapital på annat håll.

Familjeföretagen är i regel småföretag. Dessa företagare placerar sina besparingar i företagen för att utveckla dem och göra dem konkurrenskraftiga. Taxeringsvärdenas höjning har också påverkat de nominella förmögenheterna. Man måste även ta i betraktande att den del av kapitalet som ligger i företaget är arbetande kapital. I regel rör det sig dessutom om förhållandevis små förmögenheter. Vi anser därför som sagt att den undre gränsen för reduktion av förmögenhetsskatten bör sänkas; om den sätts vid 500 000 kr. blir det en mycket liten grupp som kan dra fördel av den. Det är enligt vår mening mer realistiskt att sätta gränsen vid 300 000 kr. om man vill undvika att skärpa kapitalskatterna.

Det finns sakliga skäl för en sådan ståndpunkt, anser vi. Inkomsten från rörelsen är densamma oavsett vilket taxeringsvärde som åsätts exempelvis en jordbruksfastighet eller en verkstadsbyggnad. Det i rörelsen nedlagda kapitalet är en förutsättning för inkomsten, och kapitalskatten bör därför reduceras så att konkurrensförhållandet mellan stora och små företag blir mer rättvist.

Vi ställer oss tveksamma till om inte det föreliggande förslaget beträffande arvsskatt kommer att få skadliga verkningar för familjeföretagens fortbestånd. Blir skattebelastningen för stor vid ett arvsskifte föreligger risk för att arvingarna måste sälja för att få fram det kapital som behövs till skatten. Kapitalskatteberedningen bör därför få i uppdrag att göra erforderliga utredningar så att vi får fram regler som inte äventyrar familjeföretagens fortbestånd. Det kan knappast vara något samhälls-

Skattereform m. m.

intresse att tvinga in denna typ av företag i holdingbolagens intressesfär.

Gränsen för skattebefrielse för gåvor har enligt utskottets förslag satts till 2 000 kr. I reservationen 11 föreslås att den summan skall höjas till 3 000 kr. Gränsen är redan nu 2 000 kr., och penningvärdeförsämringen har urholkat detta belopp. För att det skattefria beloppet skall behålla sitt realvärde bör det med hänsyn till kronans minskade köpkraft justeras upp.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till reservationerna 2, 3, 9, 11 och 13 i bevillningsutskottets betänkande nr 41.

Herr ENARSSON (m):

Herr talman! Jag kommer i mitt anförande uteslutande att uppehålla mig vid bevillningsutskottets betänkande nr 41 som gäller kapitalbeskattningen.

Kapitalet är den grundläggande faktorn för all näringsverksamhet — det skapar möjligheter till anskaffning och underhåll av erforderliga produktionsmedel såsom byggnader, maskiner, lager o. s. v. Det råder inga meningsskiljaktigheter om nödvändigheten av att förnya och underhålla produktionsmedlen och tillvarata tekniken och forskningens snabba utveckling för ökad produktion och snabb framstegstakt. Tvärtom betyder nu regeringen sitt stöd för en god ekonomisk tillväxt.

Trots kapitalets avgörande roll för framsteg och välståndsutveckling råder inte samma enighet om dess förnyelse och bibehållande inom de områden där den största effekten uppnås. Under flera år har det skett en alltmer markerad styrning av kapitalbildningen till den allmänna sektorn. AP-fondernas tillväxt sker i mycket snabbare takt än behållningen hos enskilda penninginstitut.

Förespråkarna för en utjämnings- och fördelningspolitik har blivit alltmera högljudda, och tyvärr går de fram efter andra vägar än vad som för vårt

parti är idébärande. För dem framstår det som eftersträvansvärt att öka kapitalbildningen i det allmännas hand och skattevägen så kraftigt beskära avkastningen av det enskilda kapitalet, att någon förnyelse härav och i många fall inte ens ett vidmakthållande är möjligt.

Så har t. ex. Aftonbladet, regeringens eget språkrör, under senare tid krävt kraftiga skärpningar av såväl bolagskatten som skatterna på förmögenhet, arv och gåva. Dessa tankegångar återfinns man hos de unga i det socialdemokratiska partiet. Det har tidigare i dag påpekats av flera talare, och det framgår av motion II:1215 i denna kammare av herr Hellström m. fl., där krav framförs på införande av en s. k. återlåneskatt, som ytterligare skulle främja målet om en inkomst- och förmögenhetsutjämning.

Från vårt parti vill vi gärna ha en fördelning av kapitalägandet på så många händer som möjligt och genom en måttlig beskattning av inkomst och kapital bereda de enskilda människorna möjligheter till sparande och ägande av kapital. Vi värdesätter högt det enskilda sparandets betydelse för trygghet åt människorna och för en allt snabbare välståndsökning för alla.

Regeringens skattepolitik motverkar en sådan tingens ordning. Vid jämförelse med andra länder har Sverige ingen välvillig inställning till kapitalet. Vi tillhör det fåtal länder som samtidigt har olika former av kapitalskatter, såsom årlig förmögenhetsbeskattning, arvs- och gåvobeskattning samt kapitalvinstbeskattning. En fråga är här på sin plats: Tål verkligen kapitalet en sådan flora av skatter utan att detta medför en hämmande inverkan på vår ekonomiska utveckling och välståndsökning? Svaret är från vårt parti ett klart nej. Men regeringen tycks inte bekymra sig mycket om detta.

Det torde vara rätt uppenbart att alltför stora skillnader i kapitalbeskattning-

Skattereform m. m.

en mellan olika länder måste påverka kapitalrörelserna. Avståndet länder och folk emellan krymper alltmer, och rörligheten blir i framtiden ännu större. Det går inte på sikt att upprätthålla en högre skattenivå än den som i varje fall våra närmaste grannländer har.

Det är mot bakgrunden av dessa omständigheter jag här pekat på som ledamöterna från vårt parti i reservationen 1 i bevillningsutskottets betänkande nr 41 yrkat på att en ny kapitalskatteutredning skall tillsättas med uppgift att utarbeta förslag som syftar till att stödja och uppmuntra sparande och enskild företagsamhet samt att göra gränsbelopp, avdrag och skiktgränser i förmögenhets- och arvskattehänseende värdebeständiga för att undgå automatiska skatteskäpningar genom den fortgående penningvärdeförsämringen.

I reservationen 4 yrkas att skattepliktsgränsen för förmögenhetsskatt höjs till 200 000 kr. i stället för 150 000 kr., som föreslagits i propositionen och tillstyrkts av utskottsmajoriteten. En sådan höjning är väl motiverad om de mindre förmögenheterna skall undgå skärpning bl. a. genom höjda taxeringsvärden. Vidare påyrkas ändring av skatteskalen genom att införa ett beloppsskikt för 200 000—600 000 kr. och en skatteprocent av 1,4 inom skiktet. Över 600 000 kr. och uppåt föreslås i reservationen en uttagningsprocent av 1,8. Detta innebär sådana justeringar av majoritetsförslaget att nuvarande skattetryck i stort sett bibehålls oförändrat. Under tiden från 1966 års början till 1972 års början beräknas penningvärdeförsämringen uppgå till 30 procent. Regeringsförslagets balanspunkt som ligger på 450 000 kr. motsvarar alltså endast 265 000 kr.

Jag finner dessa justeringar väl motiverade för att inte automatiska skärpningar skall inträda även här på grund av höjda taxeringsvärden och andra inverkande omständigheter.

I fråga om beskattning av dödsbo,

som behandlas i reservationen 5, gäller fr. o. m. 1969 års taxering att reglerna för handelsbolag skall tillämpas för taxeringsåret närmast efter det fjärde kalenderåret efter dödsfallet, om för dödsboet föreligger till statlig inkomstskatt taxerad inkomst överstigande 10 000 kr. eller större skattepliktig förmögenhet än 100 000 kr. Dessa regler innebär att delägarna, om beloppsgränserna för inkomst eller förmögenhet överskrids, skall ta upp sin andel i sina deklarationer, som då sammanläggs med deras övriga inkomst och förmögenhet.

Vid införandet av gällande bestämmelser fastställdes förmögenhetsgränsen till samma belopp som skattepliktsgränsen för förmögenhetsskatt, d. v. s. 100 000 kr. och den taxerade inkomsten till 10 000 kr.

I propositionen 71 anför departementschefen, att de mindre förmögenheterna inte bör drabbas av skatteskäpning, varför han anser en uppräknings av skattepliktsgränsen motiverad bl. a. med hänsyn till den allmänna höjningen av fastigheternas taxeringsvärden. Samma motivering gäller i lika hög grad förmögenhetsgränsen för oskiftade lödsbon, då det i övervägande antal fall ingår fastigheter bland tillgångarna hos dessa. När nu utskottsmajoriteten inte vill medverka till en höjning av ifrågavarande belopp innebär detta i praktiken att man tillåter en skärpning av bestämmelserna på grund av de kraftigt höjda taxeringsvärdena och därtill den fortgående penningvärdeförsämringen. Enligt min mening föreligger ett starkt motiv för reservanternas yrkande om en höjning av inkomstgränsen till 15 000 kr. och förmögenhetsgränsen till 150 000 kr.

I reservationerna 6 och 7 upptas frågan om begränsningsregeln för förmögenhetsskatt. Enligt utskottets förslag skall spärrbeloppet utgöra 80 procent av inkomsten upp till 200 000 kr. och 85 procent av överskjutande belopp. Re-

Skattereform m. m.

servanterna yrkar att spärrbeloppet skall utgöra 80 procent av inkomsten oavsett dess storlek.

Det finns ytterligare en spärregel, som innebär att förmögenhetsskatten inte får nedsättas till lägre belopp än skatten på 50 procent av den beskattningsbara förmögenheten. Denna regel vill reservanterna få uppmjukad så, att den statliga förmögenhetsskatten reduceras ned till skatten på 25 procent av den skattskyldiges beskattningsbara förmögenhet.

Det finns vissa förmögenhetsobjekt som träffas särskilt hårt av förmögenhetsbeskattningen, såsom större, alltför högt taxerade jordegendomar med låg avkastning. Det kan vara obebyggd mark med högt taxeringsvärde men knappast någon avkastning. Oavsett vilka krav på utjämning av förmögenhetsinnehav som reses bör rimligen någon del av avkastningen förbehållas ägaren. Det spelar därvid ingen roll om staten eller annan allmän institution — eller enskild person — är ägare. De i reservationen föreslagna spärreglerna syftar just till att åstadkomma ett resultat som åtminstone tillför ägaren någon del av avkastningen.

Reservationen 8 innehåller yrkande på att stiftelser och sammanslutningar som nu är befriade från gåvoskatt även skall befrias från arvsskatt. Detta är en fråga som tidigare varit uppe till behandling i riksdagen men som den socialdemokratiska majoriteten konsekvent avvisat. Det är svårt att förstå motivet för en sådan inställning. Vad är det egentligen för skillnad mellan om en gåva lämnas under givarens livstid eller om samma belopp bestäms skola utgå efter hans död? Det är i båda fallen fråga om stiftelser och sammanslutningar med allmännyttigt ändamål, och det är väl ingen här i kammaren som vill förneka dessa sammanslutningars utomordentligt stora värde. Dels gör de naturligtvis mycket för forskning, för behövande och sjuka av olika slag, för

konstnärlig verksamhet, för idrotten och för vårt näringsliv. Men dessutom ger de ett otal människor tillfällen till stimulerande hjälpverksamhet.

I reservationen 10 behandlas arvs-skatten, grundavdragen och skatteskalorna. I denna reservation yrkas att det s.k. grundavdraget för efterlevande make kompletteras med en regel som innebär, att lott som tillkommer efterlevande make och vilken inte uppgår till 40 000 kr skall fritas från skatt — i annat fall inträder en skärpning mellan 30 000 och 40 000 kr. Avdraget för omyndiga barn höjs till 6 000 kr. för varje år som återstår till dess barnet fyllt 20 år. Denna åtgärd är riktig för att trygga de omyndigas försörjning.

I klass II föreslås ett grundavdrag på 5 000 kr.

Syftet med förslaget är att ge de närmaste anhöriga en något lindrigare arvs-skatt, särskilt då det är fråga om små belopp som tillkommer efterlevande make samt då omyndiga barn erhåller arv efter föräldrar.

Slutligen, herr talman, skall jag säga några ord om reservationerna 11 och

Reservationen 11 är gemensam för de borgerliga ledamöterna. Här föreslås att grundavdraget för skattefria gåva skall höjas från utskottets förslag om 2 000 kr. till 3 000 kr. Under tiden som gått sedan det nuvarande skattefria beloppet 2 000 kr. fastställdes har penningvärdeförsämringen fortgått. Även andra skäl kan andragas till stöd för en höjning av beloppet, varför det föreligger bärande motiv för att nu sätta grundavdraget till 3 000 kr. Även detta är i dagens läge ett synnerligen måttligt belopp.

I reservationen 12 framför moderata samlingspartiets ledamöter förslag till skatteskalor med ändrade skiktgränser och uttagningsprocent inom skikten, vilket medför att överensstämmelse nås mellan arvs- och gåvoskatten, ett förhållande som rätt sedan lång tid tillbaka.

Skattereform m. m.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till samtliga de reservationer där ledamöter från moderata samlingspartiet står antecknade med sina namn.

Fru HOLMQVIST (s):

Herr talman! Vid det här laget är det mesta sagt i skattefrågan, men därför att jag motsatte mig regeringsförslaget om införande av rätt till frivillig särbeskattning vill jag motivera varför jag nu accepterar principen om särbeskattning i det nu föreliggande förslaget.

Att jag motsatte mig förslaget om frivillig särbeskattning berodde på att jag ansåg att avsevärda skattelättnader för två äkta makar med var för sig höga inkomster inte var en så angelägen skattefråga att den borde lösas separat. Mot särbeskattningssystemet som princip har jag inte något att invända. Förhoppningar framskyttade i pressdebatten om särbeskattning kontra sambeskattnings, att de nuvarande skalorna för ogifta skulle appliceras på beskattningen för äkta makar för att ge utrymme för höjda barnbidrag. Att ett sådant förfarande skulle ge ej önskvärda effekter låtsades debattörerna inte om.

Dessutom har jag vid olika tillfällen uttalat att om i ett särbeskattningssystem det inte gick att finna godtagbara lösningar som skyddade äkta makar, som av olika skäl är nödsakade att leva på en låg inkomst, från skärpningar, skulle jag finna ett sådant förslag oacceptabelt. Det föreliggande förslaget är acceptabelt även från denna utgångspunkt.

När fru Nettelbrandt nämner folkpartiet som pådrivande i frågan om särbeskattningen vill jag upplysa om att det vid SAP-kongressen 1960 tillsattes en arbetsgrupp för kvinnofrågor. Den lade till 1964 års kongress fram en programskrift som kallades »Kvinnans jämlikhet». Detta program antogs av 1964 års partikongress. I denna programskrift togs också särbeskattnings-

frågan upp, men redan då var man på det klara med att ett sådant skattesystem inte kunde genomföras på en gång.

År 1965 tillsatte finansministern familjeskatteberedningen med bland andra fru Nettelbrandt och fru Eriksson i Stockholm som experter. Jag var förvånad när fru Nettelbrandt sade att hon kände sig pressad av finansministerns propäer om att han önskade att utredningen skulle påskynda sitt arbete. Men det fanns en rimlig förklaring.

I januari 1967 lämnade folkpartiet fram en partimotion med fru Nettelbrandt som medmotionär, och i en reservation till bevillningsutskottets betänkande framfördes krav om förslag till 1968 års riksdag om införande av individuell beskattning, varken mer eller mindre.

Över huvud taget bör finansministern och hans medarbetare ha en eloge för sättet att lösa skattefrågan för de ensamstående i låginkomstskikten.

För äkta makar av vilka en arbetar i hemmet och för ensamstående med barn under 18 år har man funnit en betydligt rättvisare lösning genom skattereduktionen, som innebär att varje krona är lika mycket värd i jämförelse med det nuvarande systemet med dubbel ortsavdrag och olika skatteskalor, där skillnaden i skattelättnad i högre inkomstskikt i förhållande till lägre kan röra sig om 2 000 kronor.

Den debatt som under årens lopp förts om sambeskattnings och gifta förvärvsarbetande kvinnors beskattning har med all rätt verkat förvirrande för många som inte i detalj satte sig in i vad frågan har gällt. Många par underlät att gifta sig i tro att de därmed fick lägre skatt. Hade de tagit reda på det rätta förhållandet, hade åtskilliga funnit att de lurat sig själva. En riksdagskollega från folkpartiet gjorde för en del år sedan i en debatt gällande att hon menade allvar med påståendet att äkta makar skilde sig för sambeskattnings skull. Speciellt de gifta sjuksköterskor-

Skattereform m. m.

nas obenägenhet att fortsätta förvärvsarbete på grund av sambeskattningen används ofta som argument.

I den tidvis hårda debatt som har förts i pressen av debatt- och skrivkunniga, välutbildade förvärvsarbetande kvinnor, såväl gifta som ogifta, kan jag väl förstå att hemmafruar känt sig underlägsna och mindervärdiga. Jag kan hålla med dem som menar att det är hemmafruar man ropar efter, när hjälp behövs hos släkt, vänner och grannar. Det kan vara fråga om besök hos sjuka eller åldringar, det kan vara behov av hjälp vid läkar- och sjukhusbesök eller för att ta hand om ett snuvigt barn till en förvärvsarbetande mamma, som inte kan lämna barnet på daghem, eller det kan vara fråga om att utträta andra ärenden. Det är åtskilliga handräkningar hemmafruarna utför.

Att betala för sådana tjänster kommer sällan i fråga. Men jag tror inte att det har någon större betydelse, utan det är den sårande attityden mot hemmafruarna som har det. »Det kan du väl göra, som går hemma hela dagen och är lyxhustru.» Även om man så att säga »går hemma» av skäl som utomstående egentligen inte har med att göra, att man inom hemmets väggar kommit överens om det, är det ändå på det sättet att skötseln av ett hem kräver arbete. Man har också olika krav individer emellan på hur ett hem skall skötas.

Önskar hemmafrun förvärvsarbete och inte kan få något är attityden ännu mer obehaglig för henne. I debattens hetta har man inte tagit hänsyn till olika förutsättningar, både personliga och arbetsmarknadsmässiga. Man har alldeles glömt bort alla dem som hellre än gärna skulle ta ett arbete, om sådant stod att få. Man nämnde inte ens frågan om att erhålla ett lämpligt arbete utan arbete över huvud taget. Kommunalt engagerade kan vittna om hur eftertraktat ett arbete som skolstäderska eller biträde vid skolbarnsbespisningen

är i många orter. De gifta kvinnor som söker dessa jobb är ofta gifta med män med låga inkomster och är i starkt behov av förvärvsinkomster för att kunna leva på en dräglig standard.

Beslutar en hemmafru sig för att arbeta utanför hemmet bör hon, egentligen skulle jag säga *skall* hon, göra klart för den övriga familjen att detta innebär ett delat ansvar för hemmets skötsel. Det måste vara förutsättningen.

Två uttalanden av manliga riksdagskolleger har förvånat mig. I ett TT-referat från ett tal i Nässjö, hållet av riksdagsman Torsten Bengtson — jag förutsätter att referatet är korrekt — står det ordagrant på tal om hemmafruarnas utträde på arbetsmarknaden: »Man får heller inte bortse från den stora betydelse ett trivsamt och välvårdat hem har för varje människa. Det kan inte begäras att en kvinna skall utföra två arbetsuppgifter — både att ha förvärvsarbete och att sköta hemmet.» Är det herr Bengtsons personliga uppfattning må det stå för hans egen räkning, men yttranden av så prominenta politiker tas ju gärna för partiets.

I en artikel i Sydsvenska Dagbladet under rubriken Aktuella frågor förefaller det som om herr Sjöholm har samma uppfattning som mittenbrodern Bengtson om den förvärvsarbetande gifta kvinnans skyldighet att ta på sig dubbla arbetsuppgifter. Jag citerar: »Slagordet 'rättvisa åt kvinnorna' borde lämpligen betyda bl. a. att vi inte förutsätter att kvinnor i gemen skall vara kapabla att klara av två heltidsysslor samtidigt; dels ett dagslångt förvärvsarbete och dels ett tidsmässigt komprimerat slitarbete i hemmet. Att genom olika samhällsåtgärder och bl. a. skattevägen animera till ett dylikt dubbelarbete kommer sannolikt att så småningom visa sig vara mycket oklokt.» Något så radikalt som att den äkta mannen eller övriga familjemedlemmar skulle kunna ta ett tag i hemmet föresvävar tydligen inte herr Sjöholm. Är

Skattereform m. m.

attityden denna från familjemedlemmarnas sida bör hemmafrun fortsätta som hemmafru.

Jag finner finansministerns förslag om skattereduktion som en god lösning. Som jag tidigare sagt är den rättvisare än nuvarande ordning. Framför allt betraktar jag reduktionen som en social rättvisefråga, och den är av den anledningen ett berättigat avsteg från särskattningssystemet och gör detta acceptabelt för äkta makar, som är hänvisade till att leva på *en* inkomst.

Herr Brandt sade att jag skulle ta upp frågan om hemmakebidraget. Han har redan berört behandlingen av den detaljen i utskottet, och fru Nettelbrandt hade ingen förklaring till hur man tänkt sig administrationen av ett bidrag, som under vissa förhållanden skulle återbetalas. Jag tror att fru Nettelbrandt tolkar departementsstjänstemannens svar för optimistiskt. Hon fick till svar att det visst går att administrera, men nog framgick det att det skulle bli svårt. Skall t. ex. studerande ha detta bidrag eller de som uppbär sjukpenning men slutat att förvärvsarbeta, och hur skall det bli i de fall makarna separerar? Jag kan däremot inte tänka mig att den föreslagna skattereduktionen skall vara svår att administrera inom familjen. Man bör kunna göra upp på hemmaplan.

Inkomstminskningen för samhället skulle bli 150 miljoner och inte 90 miljoner som det sagts plus administrativa kostnader. Dessutom är det principiellt olämpligt att utbetala bidrag till hemmakar.

Fru Nettelbrandt säger sig vara för ett rent särbeskattningssystem, och jag skall citera ur en intervju med henne i en veckotidning: »— — — jag skulle vilja att man fixerade målsättningen vad det gäller skatter, inte bara för stunden eller för året utan en konsekvent målsättning. Jag tänker till exempel på den individuella beskattningen. Man gör delreformer lite emellanåt,

som försvårar i stället för att underlätta slutmålet, att varje individ ska uppfattas som en fristående individ och alltså beskattas individuellt.»

Om den förvärvsarbetande makens inkomst är hög anser jag att det inte föreligger sociala skäl för skattereduktion. Den debatt som fördes för en del år sedan om sjuksköterskornas benägenhet till förvärvsarbete visade med all önskvärd tydlighet, att de kvinnor som är gifta med män med höga inkomster har en reell möjlighet att välja mellan arbete i hemmet och förvärvsarbete. Inte heller förekommer dessa kvinnor som arbetssökande, och de är inte beredda att ta tunga och lågt avlönade arbeten.

Av denna anledning har fröken Ranmark och jag reserverat oss för en hemställan till Kungl. Maj:t om förslag till höstriksdagen om särskilda avtrappningsregler i fråga om skattereduktionen enligt 2 § 4 mom. uppbördsförordningen när skattskyldigs taxerade inkomst överstiger 52 500 kronor. Det innebär att när avtrappningen av grundbidraget slutar skulle en liknande avtrappning av skattereduktionen påbörjas.

Att vi inte ställer oss bakom yrkandet i motionen II:1221 av fru Hörnlund m. fl. beror på, vilket framgår av den skriftliga motiveringen i reservationen, att ett bifall till motionen skulle medföra marginalskatteeffekter, därför att 1 800-kronorsavdraget avser den uträknade skatten i motsats till grundavdraget som utgör ett avdrag på den taxerade inkomsten.

Herr talman! Jag yrkar bifall till bevillningsutskottets hemställan på samtliga punkter utom på denna punkt där jag yrkar bifall till reservation 17 i betänkandet nr 40.

Fru Kristensson och hennes medmotionärer har varit inne på liknande tankegångar om avtrappning av det s. k. hemmakebidraget, men av någon anledning har de fastnat för unga äktenskap utan barn. Om yngsta maken är

Skattereform m. m.

född 1926 eller senare kan vederbörande faktiskt vara nygifta, och jag undrar litet hur man tänkt sig detta. Jag citerar direkt ur motionen II:1223: »I familjer utan barn bör emellertid hemmamakeavdraget successivt avtrappas i yngre äktenskap. Hur en dylik avtrappning skall ske bör närmare utredas. Ett tänkbart förslag vore att i äktenskap där yngste maken är född 1926 eller senare avtrappning sker med förslagsvis 150 kronor för varje år för att helt upphöra i familjer där yngsta maken är född 1938 eller senare.»

Ja, förslaget verkar ju mycket krångligt. Yrkandet i reservationen 17 ligger väl i linje med syftet i denna motion men är betydligt enklare att genomföra.

I reservationen 2 av herr Tistad m. fl. yrkas på en översyn av de ensamstående problem, varvid bl. a. skall beaktas att vid beskattningen skälig hänsyn tas till fastställda underhållsbidrag. Utskottet menar att utredningsyrkandena i motionerna I:98 och II:110 samt I:785 och II:915 torde komma att beaktas av utredningen angående den familjerättsliga lagstiftningen och skatteutredningen om periodiskt understöd. Jag vill påpeka att yrkandet i reservationen 2 endast avser ensamstående med underhållsskyldighet mot icke hemmavarande barn. Det är dock inte så i verkligheten att den grupp som utnyttjar detta avdrag är ensamstående. Åtskilliga har försörjningsskyldighet mot en ny familj.

Den grupp det här gäller har i avdragshänseende fått avsevärda förbättringar med förslaget. Avdraget har höjts med inte mindre än 50 procent per barn jämfört med vad som gäller med nuvarande regler. Dessutom är rätten till avdrag ändrad så att åldersgränsen har höjts från nuvarande 16 till 18 år.

Skatteavdraget fungerar ju på det sättet, att andra skattebetalare i stället i realiteten avlastar den underhållsskyldige den försörjningsplikt han ålagts antingen enligt dom eller avtal, där skä-

ligheten skall prövas när domen avkunnas eller avtalet undertecknas. Varje underhållsskyldig person med en marginalskatt om 50 procent får en skattelättnad på 750 kronor per barn.

Motionsparet I:98 och II:110 väcktes vid riksdagens början. Den motivering som finns i förstakammarmotionen är endast allmänt hållen när det gäller de problem som möter männen i en skilsmässosituation. Varken i motionen eller i reservationen har man utvecklat och preciserat vad som kan anses skäligt i fråga om rätt till skatteavdrag vid underhållsskyldighet åt icke hemmavarande barn.

Med det skatteförslag som föreligger får en ensamstående med en årsinkomst på 25 000 kronor en skattelättnad på 1 655 kronor i jämförelse med nuläget. Avdraget för ett barn betyder en ytterligare skattelättnad på mer än 700 kronor.

En ensamstående med 40 000 kronor i årsinkomst får en skattelättnad på 1 679 kronor noga räknat, och ett barnavdrag innebär 900 kronor ytterligare i skattelättnad per år eller 75 kronor per månad. Om underhållsbidraget är fastställt till 225 kronor per månad, alltså ett årsbelopp på 2 700 kronor — vilket jag tror är ganska vanligt — betalar den underhållsskyldige egentligen 1 800 kronor om året eller 150 kronor per månad.

Jag har inte fått klart för mig om reservanterna med sin propå om utredning kanske menar att finansministerns förslag är för generöst. Jag yrkar emellertid avslag på reservationen och bifall till utskottets förslag.

Herrar Lohtigius' och Carlshamres motion syftar till att man skulle få göra avdrag för hela den kostnad man betalar, och detta betyder en övervältring av 90 miljoner kronor från föräldrar som har försörjningsplikt mot icke hemmavarande barn.

I den nämnda motionen har man också pekat på sociala omständigheter

Skattereform m. m.

som kan föreligga för mannen vid skilsmässa. Man nämner att män i skilsmässosituationer ofta blir socialfall. I dessa fall betalar mannen emellertid inga underhållsbidrag utan därvid utgår bidragsförskott.

Till nyheterna i fråga om arvsbeskattningen av fosterbarn hör att finansministern i propositionen 71 föreslagit, att fosterbarn, som före fyllda 16 år stadigvarande vistats i den avlidnes hem, i skattehänseende skall hänföras till skatteklass I i förordningen om arvsskatt och gåvoskatt. Departementschefen uttalar att begreppet »stadigvarande» bör ges en innebörd motsvarande den som tillämpas i skattehänseende. Därefter fortsätter departementschefen på följande sätt: »Om fosterlega utgår eller ej bör enligt min mening sakna betydelse för frågan om fosterbarnets ställning i arvsskattehänseende.» Jag skrev »Bra!» i marginalen när jag läste detta.

I propositionen 70 beträffande rätt till förvärvsavdrag även för dem som har fosterbarn förelåg inte samma anledning till bifallsyttringar. Förslaget innebar visserligen ett visst mått av likställighet beträffande förvärvsavdrag för egna barn och fosterbarn, dock endast för fosterbarn för vilket ej utgår fosterlega eller annan ersättning utöver allmänt barnbidrag, förlängt barnbidrag, studiehjälp eller bidragsförskott.

I praktiken vistas barn ofta hos far- eller morföräldrar. Om den underhållsskyldige inte fullgör sin underhållsplikt, utgår bidragsförskott. Det är oftast fadern som enligt dom eller avtal skall fullgöra sådan underhållsplikt. Modern bisträcker i de flesta fall efter förmåga, ibland med kläder. Jag har svårt att föreställa mig att far- eller morföräldrar skulle tolka denna hjälp såsom fosterlega. Dessutom skulle sådana överenskommelser vara omöjliga att kontrollera av taxeringsmyndigheterna vid förekommande fall av vägrat förvärvsavdrag. För barn som omhän-

dertagits av samhället av olika anledningar för vård i fosterhem betalar barnets hemortskommun fosterlega direkt till fosterföräldrarna. Beloppet i fråga avses täcka omkostnaderna och skall därför inte beskattas. Följaktligen föreligger icke heller uppgiftsskyldighet till skattemyndigheten. Sådan har icke heller aktualiserats.

Utskottet har tagit ett initiativ, som jag hälsar med den största tillfredsställelse, nämligen att föreslå den ändringen i förhållande till Kungl. Maj:ts proposition att fosterbarn, även om fosterlega utgår, i fråga om förvärvsavdrag skall jämföras med eget barn.

Även om fosterföräldrar uppbär fosterlega, ger de fosterbarnen möjlighet att växa upp i vanliga hem i stället för på institutioner. Vi har alla anledning att känna stor tacksamhet för deras insatser för barn, som inte har möjlighet att få växa upp i det egna hemmet. Att jämföra dessa fosterföräldrar med andra föräldrar är enligt mitt sätt att se att undvika ett särskiljande av dem på ett sätt som annars skulle förefalla egendomligt för många.

Detta gäller inte minst, såsom utskottet framhållit, därför att ersättningens karaktär blir avgörande för om förvärvsavdraget skall medges eller ej. Uppbär barnet barnpension, går inte rätten till förvärvsavdrag förlorad.

Förvärvsavdragens utformning föreslås nu förändrad. Departementschefens förslag innebär att makar med hemmavarande barn under 16 år som båda haft arbetsinkomst, i propositionen benämnd A-inkomst, äger rätt till förvärvsavdrag, som utgår till den av makarna som haft den lägsta inkomsten eller, om makarna haft lika stora inkomster, till den yngsta maken. Avdraget utgör vid inkomst av rörelse 25 procent av nettointäkten och vid inkomst av tjänst 25 procent av inkomsten, i båda fallen dock högst 2 000 kr. vilket innebär en minskning av maximalbeloppet med 1 000 kr.

Skattereform m. m.

Vid inkomst av jordbruksfastighet är avdraget, såsom tidigare, 1 000 kr. Sådan gift skattskyldig med hemmavarande barn under 16 år vars make utfört arbete i jordbruk eller rörelse — s. k. faktisk sambeskattnings — äger rätt till förvärvsavdrag med belopp motsvarande värdet av makens arbetsinsats, dock högst 1 000 kr. Ogift skattskyldig man eller kvinna med hemmavarande barn under 16 år har rätt till förvärvsavdrag med 25 procent av nettointäkten av jordbruksfastighet eller rörelse och med högst 25 procent av inkomst av tjänst, i samtliga fall dock högst med 2 000 kr.

I reservationen 3 vid bevillningsutskottets betänkande nr 40, som avgivits av mittenpartiernas representanter, föreslås — som vi redan hört — den ändringen i förslaget att förvärvsavdrag vid inkomst av jordbruksfastighet skall få göras med belopp på upp till 2 000 kr. Utskottet har emellertid ansett att det inte finns anledning att ändra på maximalbeloppet. Beloppet har motiverats av att barntillsynskostnaderna i dessa fall är lägre än om båda makarna arbetar utanför hemmet.

I reservationen 4 vid bevillningsutskottets betänkande nr 40 — avgiven av de moderata — återfinner vi en gammal bekant. Förslaget om ett schablonavdrag på maximalt 2 000 kr. mot tidigare 3 000 kr. har godtagits av samtliga partier utom de moderata. Departementschefen har framhållit att förvärvsavdrag egentligen inte hör hemma i ett system med renodlat individuell beskattning. Avdrag vid beskattningen krånglar till deklarationen för såväl den skattskyldige som skattemyndigheterna. Att ett slopande av avdragen är värdefullt också från förenklingssynpunkt har framhållits bl. a. vid remissbehandlingen. Av departementschefens yttrande framgår att han övervägt att slopa förvärvsavdragen men att det inte varit möjligt att nu göra detta på grund av effekterna i form av skatteskärp-

ningar.

Yrkandet i såväl motionen II:1222 av fru Kristensson m. fl. som reservationen 4 vid bevillningsutskottets betänkande nr 40 innebär en beställning av förslag om att föräldrar med minderåriga barn skulle kunna erhålla avdrag för styrkta nödiga kostnader för den av förvärvsarbetet föranledda barn-tillsynen. Av motiveringen i motionen framgår att det verkligen skulle bli krångel. Jag kan se framför mig en betydande skriftväxling mellan den skattskyldige och taxeringsmyndigheten, om förslaget skulle genomföras. Jag citerar direkt ur motionen:

»Det bör åligga den skattskyldige att för rätt till avdrag visa omfattningen av förvärvsarbetet, vad utbetalat belopp avsett (kontant lön, fritt vivre etc.), i vilka former tillsynen skett (i hemmet eller hos annan person eller institution) samt huruvida i utbetalat belopp även ingått ersättning för mat åt barn under tillsynstiden ävensom uppge namn och adress på den som fullgjort barntillsynen och uppburit ersättningen härför. Avdrag bör enligt vår mening kunna medges även för ersättning som utgått till skattskyldigs anhörig, dock inte till hemmavarande barn.»

Av det citerade avsnittet framgår att rätt till avdrag för verkliga kostnader även skulle föreligga för barn som vistas på institution. Det skulle i praktiken innebära att utöver den subvention med 20—30 kr. per dag och barn som kan utgå skulle det föreligga rätt till förvärvsavdrag med kanske mer än 4 000 kr. per år.

Enligt reservationen beställs också förslag om avdragsrätt för de kostnader som uppkommer vid nödvändig tillsyn av sjuk eller aldrig nära anhörig. Vårt sociala system innefattar emellertid en strävan att sjuka och åldringar genom sjukförsäkring och pensioner skall ha möjlighet att betala för sin vård. En avdragsrätt som den föreslagna måste också bli mycket krånglig och kontroll-

Skattereform m. m.

krävande från beskattningssynpunkt.

Den vårdades egen betalningsförmåga måste prövas. Den vårdade äger ju att för egen del få prövat ett extra avdrag i förekommande fall. Skattesystemet är tillräckligt krångligt även efter genomförandet av det förslag vi nu behandlar. Reservationens förslag om vidgade möjligheter till förvärvsavdrag för vård av andra anhöriga än barn är ogenomförbart.

Jag yrkar därför avslag på reservationen 4.

Fru NETTELBRANDT (fp) kort genmäle:

Herr talman! Jag vill bara beröra en enda fråga i fru Holmqvists inlägg. Jag vill gärna ge henne en eloge för att hon till skillnad från övriga socialdemokrater inklusive finansministern här i dag har velat gå in i någon form av diskussion kring hemmakebidraget. Alla övriga har viftat bort hela frågan, och jag förstår att man av lättförklarliga skäl inte vill tala om varför man inte vill ge detta stöd just till dem som har det sämst.

Fru Holmqvist uppehöll sig ett ögonblick vid tekniken. Jag tror att fru Holmqvist minns att finansdepartementets representant, som var inkallad sakkunnig i utskottet, lämnade den upplysningen att det inte skulle bli några som helst svårigheter att klara det rent tekniska. Här är det utan tvekan fråga om vad man vill; vill man klarar man det alltid.

Bidraget är, i motsats till vad gäller regeringens avdrag, så anordnat att man med en gång kan bestämma det samma med hänsyn till föregående års taxering. Det kan då inte och behöver inte heller bli tal om någon återbetalning. När det däremot gäller regeringens avdrag blir detta slutgiltigt baserat på två år gamla inkomstförhållanden, men trots detta kan det bli fråga om en restskatt för mannen i famil-

jen, om förvärvssituationen har ändrats.

Vi har uppskattat kostnaderna till 90 miljoner kronor, och detta är en blygsam summa jämförd med de 1 750 miljoner som regeringens förslag kostar. Fru Holmqvist talade om detta som ett stort belopp och nämnde 150 miljoner. I en av socialdemokraternas valbroschyrer taxeras denna kostnad till lägst 100, troligen 150 miljoner. Statsminister Palme har i något inlägg under vårens pressdiskussion sagt att ungefär hälften av det av mittenpartierna föreslagna bidraget kommer att gå till de studerande. Eftersom det inte är meningen att så här hux flux införa något nytt studiestöd utan tvärtom i reservationen står att verkningarna med de här två viktiga undantagen skall vara desamma som för avdragen, så är uttalandet icke aktuellt. Med den bedömningen av statsministerns resonemang bör man nog kunna beräkna kostnaderna till hälften av vad de förut taxerats till.

Fru KRISTENSSON (m) kort genmäle:

Herr talman! Fru Holmqvist ansåg att det förslag som vi väckt i motionen II: 1223 var krångligt att genomföra. Det syftar till att få en mekanism i skattesystemet så att hemmakeavdraget successivt skulle avvecklas för familjer utan barn.

Detta förslag är inte ett dugg krångligare än det som finansministern presenterat. Det innebär helt enkelt bara att hemmakeavdraget skall avtrappas. En avtrappning av hemmakeavdraget har också finansministern föreslagit, men i det förslag vi väckt syftar vi till att man så småningom skall växa in i ett nytt skattesystem, i vilket man inte bibehåller den rest av sambeskattnings som vi kommer att få med det föreliggande skatteförslaget.

Det förslag som fru Holmqvist här har talat för innebär egentligen att vi skulle

Skattereform m. m.

få en renodlad individuell beskattning enbart i högre inkomstlägen, medan vi i de lägre skulle behålla en kombination av sambeskattning och individuell beskattning. I så fall kommer vi ju aldrig ur situationen, utan får hela tiden laborera med denna underliga konstruktion. Som jag ser det borde det vara naturligt att redan nu slopa hemmakeavdraget för unga barnlösa makar. Jag kan inte inse att de skulle bli lidande på det.

Jag har fortfarande svårt att förstå att fru Nettelbrandt, som ändå är en varm förespråkare för den individuella beskattningen, tycker att en konstruktion med ett hemmakebidrag skulle vara ett steg i rätt riktning. Jag tycker precis tvärtom. Ett bidrag har en tendens att verka konserverande, och jag tror att det är väsentligt mycket svårare att ta bort än ett avdrag. Bl. a. därför anser jag att konstruktionen med hemmakebidraget ter sig förvånansvärt gammalmodig för att komma från det parti som fru Nettelbrandt representerar.

Som fru Holmqvist framhöll har finansministern bibehållit förvärvsavdraget i skattepaketet, även om han reducerat beloppet. Jag kan fortfarande inte inse att det är felaktigt att man i ett system med individuell beskattning skall få göra avdrag för de omkostnader man har för sitt förvärvsarbete, och till dem hör barn tillsynen. Det förefaller mig därför helt logiskt att vi återkommer med vårt förslag även i år.

Fru **HOLMQVIST** (s) kort genmäle:

Herr talman! Tyvärr kan vi väl inte övertyga varandra i detta sammanhang. Fru Nettelbrandt är märkligt låst vid hemmakebidraget, vilket jag tycker inte är likt henne, som annars brukar vara något så när konsekvent. Särskilt som hon verkligen har kämpat för ett sårbeskattningssystem, som hon säger, är detta hemmakebidrag helt befängt.

Jag kan inte tolka departementstjans-

temannens uppgift på annat sätt än så som även andra har uppfattat det, nämligen att visst kan man införa ett hemmakebidrag, men det är svårt, och man får också räkna med vad administrationen kostar. Dessutom är ett sådant bidrag, som jag har sagt tidigare, principiellt oriktigt.

Det avtrappningsavdrag som fru Kristensson begär verkar i högsta grad egenomtligt. Hon tror att man under en följd av år skall kunna genomföra en avtrappning för yngre makar, men också de kan ha svårigheter att få arbete, också de kan ha handikapp på arbetsmarknaden eller i annat avseende. Därför har jag svårt att föreställa mig att man skall kunna komma någonvart på den vägen.

Det förslag som fröken Ranmark och jag har framlagt i vår reservation är betydligt riktigare. Visst har man större möjligheter att tillämpa individuell beskattning för högre inkomsttagare, ty dessa har absolut en större skattekraft. Skall man börja någonstans att få systemet att verka, skall det vara i dessa inkomstskikt.

Fru **NETTELBRANDT** (fp) kort genmäle:

Herr talman! Fru Kristensson vet mycket väl att det avdrag på skatten, som föreslås i propositionen, i realiteten har samma effekt som det bidrag som vi har föreslagit. Det är en form av bidrag i båda fallen. Om regeringspartiet kunde eller ville försöka finna någon konstruktion, varigenom stöd gäves även till hemmavarande make och till ensamstående med barn vilken har särskilt låga inkomster, kunde vi självfallet diskutera den, ty det är den viktiga skiljelinjen.

Men det finns en annan principiell skillnad: I vårt system ges bidraget till just den person som vid övergången till en individuell beskattning bör få stödet. Det är faktiskt inte maken till den som har svårt att gå ut i arbetslivet som

Skattereform m. m.

har behov av stödet, utan det är den som har svårigheterna.

Fru Kristensson talade om möjligheten att avskaffa detta bidrag. Ja, inte är det lättare att få bort något som är inbakat i skattesystemet. Från 1949 har det med olika styrka rests krav på en individuell beskattning. Då gjorde fru Ingrid Gärde Widemar en reservation i sambeskattningsakkunnigas betänkande. Så här lång tid har det alltså tagit att omvända regeringspartiet i denna fråga.

Fru KRISTENSSON (m) kort genmäle:

Herr talman! Jag vidhåller min uppfattning att det åtminstone av psykologiska skäl är väsentligt svårare att avskaffa ett bidrag som betalas ut kontant än att åstadkomma en skattereform där man successivt avtrappar ett avdrag.

Fru Holmqvist påpekade mycket riktigt att det finns unga familjer där hustrun exempelvis på grund av handikapp inte kan förvärvsarbета. I min motion har jag lagt fram förslag om ökad skattehänsyn till familjer där någon medlem på grund av handikapp har nedsatt skatteförmåga. Jag har också yrkat på en ändring så att möjligheterna att få avdrag vid nedsatt skatteförmåga vidgas och inte omgärdas med så rigorösa bestämmelser som för närvarande. Jag vet inte om fru Holmqvist ämnar stödja den reservation som finns fogad vid betänkandet i anledning av denna motion, men enligt min mening är det väsentligt att det i skattesystemet ges möjligheter till ett individuellt hänsynstagande. Jag tycker att det är fel att utifrån fru Holmqvists resonemang om att det finns människor som på grund av handikapp eller av andra skäl inte kan förvärvsarbета bibehålla ett skattesystem som baseras på sådana hänsynstaganden. Gudskelov har inte de flesta människor sådana problem utan flertalet är arbetsföra och vill också arbета.

Fru HOLMQVIST (s) kort genmäle:

Herr talman! Fru Nettelbrandt har rätt i att det var fru Gärde Widemar som drog upp en skiss beträffande individuell beskattning — det var, om jag inte minns fel, ett särskilt yttrande hon avgav. I varje fall var det inte fråga om något förslag utan om en skiss till hur man kunde förfara enligt den nya äktenskapslagstiftningen. Men sedan blev det märkligt tyst. Jag tror att det var 1965 som de första motionerna om frivillig särbeskattning väcktes. Då hänvisades till det förslag som hade lagts fram i Norge. Den första gången som frivillig särbeskattning nämndes var i skatteberedningen. Så särskilt mycket har ni alltså inte jobbat för förslaget.

Sedan undrar jag vilken erfarenhet fruarna egentligen har av äktenskapet. Skall man inte kunna göra upp om 150 kr. i månaden utan en massa trassel?

Herr ANDERSSON i Knäred (cp):

Herr talman! Låt mig inledningsvis säga några ord med anledning av det sista fru Holmqvist sade. När de allmänna barnbidragen infördes var en av de väsentligaste orsakerna till att man inte gav detta stöd i form av skatteavdrag just den, att man skulle kunna betala ut bidraget direkt till modern och därigenom vara säker på att pengarna kom till henne. Samma skäl kan naturligtvis gälla även beträffande det vi nu närmast diskuterar, nämligen frågan om bidrag till eller skatteavdrag för hemmamake. Vi kan inte bortse från att det i åtskilliga fall är till fördel för den vi vill hjälpa, om det betalas ut ett bidrag direkt till vederbörande i stället för att den andre maken får göra ett avdrag i sin deklaration.

Men det är ju inte detta som är det väsentligaste i den konstruktion som fru Kristensson vill beteckna som gammalmodig. Det är klart att man kan säga att det är gammalmodigt att varje vuxen människa inte har en egen ordentlig inkomst. Men detta rättar vi in-

Skattereform m. m.

te till i en hast, och är det gammalmodigt med bidrag så har även avdrag på skattsedeln för den andra maken något gammalmodigt över sig. Det väsentliga är att man genom ett bidrag kan hjälpa dem som har det sämst ställt. Även om vi skryter om vårt välfärds-samhälle finns det oändligt många — det konstateras allt som oftast — som har ytterst begränsade inkomster, och dem hjälper man inte med ett skatteavdrag, utan det måste ske genom ett bidrag i en eller annan form.

När det gäller kostnaderna vill jag påstå att mittenpartierna haft lika goda räkneexperter till sitt förfogande som regeringen har haft. Jag tror därför att 90 miljoner kronor är en ganska riktig siffra.

Sedan är frågan huruvida man skall räkna som finansministern gjorde i sitt anförande i kväll och om man skall excellera i beräkningar på det sätt som herr Brandt gjorde tidigare i dag. De bollade med de miljarder, med vilka oppositionspartiernas förslag skulle minska statsinkomsterna. Dessa förslag skulle dessutom medföra en skärpning av momsens med åtskilliga procent.

Nå, hur räknar då finansministern och herr Brandt? Finansministern säger bl. a. att inflationsskyddade skatter kostar många hundra miljoner. Ja, men vad innebär det om man inflationsskyddar skatterna? Herr Ohlin har tidigare påvisat att det egentligen inte innebär någonting annat än en redovisning av de skatteskräpningar som inträffar på grund av inflationen och utan att man formellt höjt skatterna och utan att människornas reella inkomster stigit. Frågan är alltså om man skall redovisa en skattehöjning eller dölja den på detta sätt. Någon betydelse för kostnaderna har detta alltså inte, utan det är bara fråga om en redovisningshistoria.

Sedan påstod finansministern att mittenpartiernas förslag när det gäller marginalskatterna också skulle kosta en förfärlig massa pengar att genomföra. Han

nämnde något tusental miljoner. Vad är det då som mittenpartierna har begärt? Jo, de har påvisat att övergången från två skalor till en skala i vissa inkomstlägen medför väsentliga marginalskatteskräpningar för makar av vilka endast den ena har inkomst. Den verkligt stora skärpningen inträder i låga inkomstlägen. Mittenpartierna har begärt att man skall undersöka möjligheterna att något dämpa denna skärpning. Avsikten är att detta i huvudsak skall ske inom skatteskalans ram, d. v. s. vi vill ha en lindring i de skikt jag nyss nämnde och en motsvarande ökning i de högre inkomstskikten. I varje fall vill vi lägga huvuddelen av skatteskräpningen där. Vi är klart medvetna om att det är relativt små effekter man på detta sätt skulle kunna uppnå, men vi menar i alla fall att man skulle kunna åstadkomma en något snyggare marginaleffekt.

Finansministern resonerade om huruvida man skall tala om inflation eller använda en annan beteckning. Det anslag till folkpensioneringen som vi under gårdagen fattade beslut om är ett bra exempel på hur inflationen verkar. För nästa budgetår beviljades 820 miljoner kronor mer till folkpensioneringen än föregående budgetår. Ökningen berodde på att antalet folkpensionärer ökat, att vissa standardtillägg skall utgå och på att antalet förtidspensionärer genom lindring i bestämmelserna skall utökas, men till största delen berodde den på att 450 miljoner kronor beräknades åtgå till att kompensera varufördyringar på grund av inflationen. För att kunna behålla realvärdet på utgående pensioner får man alltså öka anslaget med sådana belopp. Vare sig man sedan vill kalla denna företeelse för inflation eller för någonting annat, måste man konstatera att regeringen misslyckats med en av sina väsentligaste uppgifter, nämligen att behålla penningvärdet något så när stabilt.

Finansministern har både i dag och

Skattereform m. m.

vid flera tillfällen tidigare under året uttalat att alla resurser egentligen är in-tecknade långt i förväg och att här inte finns någonting att ta av till ytterligare välfärdsåtgärder.

Ja, det är vi medvetna om på oppositionssidan. När vi i mittenpartierna arbetade fram motioner som i varje fall på vissa punkter skulle vara ett alternativ till regeringens skatteförslag och, som herr Hedlund tidigare sade, laga vissa hål i lapptäcket, var vi klart medvetna om att det också måste betalas. Ingen har ifrågasatt att vi inte skulle vara beredda att betala, om de krav vi har ställt genomförs. Ingen har heller tänkt sig att man skulle klara finansieringen genom ökad upplåning.

De kostnader som skulle uppstå om våra förslag genomfördes kommer emellertid ingalunda upp tillnärmelsevis i de belopp som herr Brandt och finansministern har räknat fram. Det väsentligaste beloppet gäller vårdnadsbidrag, och på den punkten är den uppgift som här har lämnats om kostnader på ungefär 400 miljoner kronor riktig.

Varför föreslår vi då vårdnadsbidrag? Riksdagen har i full enighet visat en betydande generositet när det gäller att bygga ut den kollektiva barntillsynen. Riksdagen har innevarande år höjt statsbidraget till 2 800 kr. per daghem-plats, och kommunernas kostnader blir inte mindre. Men åt den som själv vårdar barnen är samhället inte nu berett att ge någonting — barnbidraget utgår ju generellt till alla.

Vi är visserligen på det klara med att det behövs en noggrann översyn rörande metodiken, och vi är på det klara med att familjepolitiska kommittén bör lägga fram sitt slutliga förslag, men som det sägs i andra lagutskottets utlåtande kan kommittén i allra bästa fall lägga fram ett förslag i frågan vid slutet av nästa år. Riksdagen skulle alltså i allra bästa fall kunna fatta ett beslut 1972, som skulle träda i kraft 1973, men förmodligen dröjer det ännu längre. Vi

har menat att det borde finnas skäl att ändå göra någon liten insats för barnfamiljerna, som onekligen har fått mycket litet i det här skattepaketet.

Nu säger man att det inte är meningen att tillgodose familjepolitiska krav utan endast fråga om en viss om-läggning i skattepolitiken, och då bör vi inte blanda in frågan om hur familjestödet skall utformas. Vi kommer emellertid inte förbi att en övergång till individuell beskattning med en skatteskala i stort sett innebär att den största förbättringen kommer de ensamstående till del, medan mindre förbättringar eller försämringar kommer familjerna till del.

Låt mig anföra ett exem-pl på hur samhällets nuvarande ordning för stöd åt barnfamiljerna egentligen fungerar! Det gäller en familj med tre barn under skolåldern. Modern vill gå ut i förvärvsarbete. Det är väl inte så vanligt att en moder har tre barn i de åldrarna, men det förekommer i åtskilliga fall — jag har själv sett detta exempel vid en institution där jag är engagerad. Denna trebarnsmamma söker och får anställning vid ett barndaghem, men hon kan inte ta anställningen utan att ha barnen med sig. På barndaghemmet sköter hon alltså sina egna barn. Man kan räkna med att en anställd i genomsnitt sköter tre eller fyra barn. Hon sköter alltså sina egna barn på barndaghemmet, och för det betalar samhället avsevärda belopp, men om hon i stället skötte dem hemma, skulle hon inte få någonting. — Detta är ett exempel på hur man mäter med olika mått.

Det vårdnadsbidrag som vi här föreslår har vi avsett som den allra första etappen på vägen till ett väsentligt utökat familjestöd. Ett rejält vårdnadsbidrag skulle ge möjlighet åt den som lämnar barnen till kollektiv barntillsyn att själv betala en betydande del av kostnaderna. Den, som ordnade barntillsyn på annat sätt, kunde få ersättning för detta, och den som skötte bar-

Skattereform m. m.

nen själv kunde behålla pengarna. Om stödet skulle göras inkomstprövat eller om vårdnadsbidraget skulle tas till kraftigt men beskattas hos den av föräldrarna, som har den lägsta inkomsten, kan diskuteras, men med det jämförelsevis lilla belopp som vi föreslår för vårdnadsbidrag i en första etapp är inte den problematiken aktuell.

Jag tror att när vi skulle införa ett nytt skattesystem genom att höja momsen avsevärt men ge låtnader i den direkta beskattningen, tänkte sig många att ett ordentligt bottenbelopp, som inte borde vara mindre än det man räknar som existensminimum, skulle vara fritt från beskattning. Här har vi bara att konstatera att det inte har funnits ekonomiska förutsättningar för att ens komma i närheten av det belopp som är fastställt som existensminimum.

Existensminimum ligger vid 6 000 kr., och grundavdraget i beskattningen blir nu 4 500 kr. Det är i själva verket inte mer än det statliga avdraget i realiteten var förut, eftersom vi hade ett kommunalskatteavdrag som var schabloniserat till ett minsta belopp, vilket innebär att vi på den statliga sidan redan hade ett bottenavdrag på 4 500 kr. Skillnaden nu ligger på det kommunala skatteavdraget, som givetvis innebär en väsentlig förbättring, men som helhet blir det nog ändå en besvikelse för de flesta, som väl hade trott att det med en så starkt skärpt konsumtionsbeskattning skulle ges möjligheter till högre grundavdrag.

Avtrappningen av grundavdraget är väl i stort sett alla överens om. I varje fall har vi från vårt håll inte haft anledning till erinran mot detta, utan vi anser att det är riktigt.

Jag skall sedan avslutningsvis gå över till att bara behandla en detalj som har tagits upp i en motion av mig och Stig Josefson. Det är en detalj som väl inte berör så förfärligt många, kanske några tusen, men som vi i alla fall tycker är ytterligt underlig. Jag måste sä-

ga att för egen del tog jag för givet, att utskottet skulle rätta till den fadäs man onekligen gjort sig skyldig till i propositionen, men det har inte utskottet gjort. Jag hörde fru Holmqvist redovisa utskottets yttrande, som ju på denna punkt i själva verket inte innehåller någonting annat än ett god dag-yxskaft. Det gäller tillämpningen av bestämmelserna om förvärvsavdrag.

I och för sig är det klart att man kan ha den uppfattningen om förvärvsavdraget, att det inte skulle finnas något sådant vid en individuell beskattning. Men alldeles uppenbart är, att så länge man inte förbättrar familjestödet avsevärt är det nödvändigt att ha kvar förvärvsavdragen för barnfamiljerna.

I propositionen har man den konstruktionen — vilket i och för sig inte finns någon anledning att erinra mot — att för makar gäller att den skall ha förvärvsavdraget som har den lägsta inkomsten, då båda har A-inkomst. Förvärvsavdraget är begränsat till 2 000 kr. med ett maximum på 25 procent av inkomsten.

I propositionen sägs att om den ena maken har inkomst av jordbruk skall avdraget sättas till endast 1 000 kr. Alltså om inkomsten av jordbruk är den lägsta inkomsten, så att avdraget skall göras på den inkomsten, blir avdraget bara 1 000 kr. Om den av makarna som driver jordbruk har den största inkomsten och den make som har inkomst av rörelse eller tjänst har den lägre inkomsten, kan däremot avdraget utgå med det maximala beloppet 2 000 kr. Jag kan inte finna någon som helst logik i detta. Det resonemang som utskottet för på denna punkt och som fru Holmqvist redovisade här är väldigt kufiskt. Man säger att det skulle på något sätt vara enklare eller lättare att ha barn tillsyn, om det är ett jordbruk med i bilden. Låt oss säga att den ena maken, hustrun, har en tjänst, och mannen arbetar ute på fältet eller i skogen. Då frågar jag: Kan det då vara lättare

Skattereform m. m.

att klara barnen än om man arbetar någon annanstans?

I själva verket har man väl på något underligt sätt sammankopplat detta med den faktiska sambeskattningen, och vad den beträffar kan jag helt instämma i herr Josefsons i Arrie inlägg. Med motionen II: 1210 vill vi helt enkelt skapa rättvisa i de fall båda makarna har inkomst av var sin förvärvsverksamhet, ty det finns inte någon som helst anledning att ge jordbruket en särställning i förhållande till rörelse eller tjänst. Jag antar att det inte kommer att bli någon rättelse nu men vill vädja till finansministern att rätta till felet så snart som möjligt, eftersom det ju inte kan finnas något rimligt motiv för en sådan bestämmelse.

Jag skall be att få ge ett exempel på hur bestämmelsen verkar, ty då kanske till och med utskottsmajoriteten förstår saken lättare. Exemplet gäller en granne, en lantbrukare vars hustru är sjuksköterska. Vissa år är hon heltids-sysselsatt och andra år arbetar hon på halvtid. De år hon arbetar på heltid har hon den större inkomsten och maken—lantbrukaren den mindre. Då skall förvärvsavrdraget enligt propositionen och utskottsmajoriteten beräknas på hans inkomst, och eftersom det är inkomst av jordbruk uppgår avdraget endast till 1 000 kronor. Arbetar däremot hustrun—sjuksköterskan på halvtid har hon den lägre inkomsten, och då skall hon ha avdraget på inkomst av tjänst och det uppgår till 2 000 kronor.

Jag tror detta räcker för att bevisa hur orimlig den här detaljen i propositionen är. Givetvis skulle man även kunna ta upp andra saker men jag skall avstå härifrån.

Herr talman! Med det anförda ber jag att få ansluta mig till de yrkanden som tidigare ställts av herr Eriksson i Bäckmora och herr Gustavsson i Alvesta om bifall till reservationerna.

Herr REGNÉLL (m):

Herr talman! I medkammarens debatt om penning- och valutapolitiken för något mer än en månad sedan gjorde en ledande talesman för regeringspartiet ett uttalande, som jag fäste mig vid då jag läste protokollet. Han sade: »I det särskilda läge som för närvarande råder måste även vi i vårt land anpassa oss till omvärlden för att över huvud taget ha möjligheter att klara vår ekonomi».

Det hade varit önskvärt att den insikten också präglat förslagen om inkomstskatt och kapitalbeskattning, men så är tyvärr inte fallet. Skattereformatörerna upplever tydligen Sverige som ett isolat, där man utan tanke på relationerna till verkligheten omkring oss kan utforma reglerna för beskattning. En sådan felsyn kan stå oss dyrt. Skattek teknikernas konstruktion passar dåligt för vår tid och förmodligen ännu sämre för framtiden. I stor och ökande omfattning är vårt land, inte minst genom ett ovanligt omfattande varuutbyte, beroende av vissa relationer till utlandet. Man kan nämna tillgången på och kostnaden för arbetskraft, kapital och samhällsservice. Förskjutningar i förhållande till våra konkurrentländer av nivåerna för sådana kostnader ger som följd av alla de öppna kommunikationerna utslag, ibland snabbt men vanligen med en viss fördröjning, i ena eller andra riktningen. För varuutbytets del bevittnar vi just nu ganska rådlösa hur utlandsvaror strömmar in i stridare flöde än vad vår valutaställning kan tåla.

Vi leker väl ibland med tanken att bygga slussar och dammar i de öppna kanalerna: importbegränsningar, skärpt valutakontroll och vad det nu kan vara. På sin höjd blir effekten temporära lättnader i trycket och justeringar i marginalen. Vi har här i Sverige valt att specialisera oss, att räkna med fördelarna av internationell arbetsfördelning. Vårt välstånd har vuxit fram som följd av det ställningstagandet. Utlands-

Skattereform m. m.

beroendet har blivit priset härför.

Ett sådant konstaterande borde ha varit en självklar utgångspunkt för överväganden om ett nytt skatteförslag. Att propositionen helt saknar resonemang om hur skatteförslaget kan tänkas påverka produktionsvillkoren i Sverige i relation till motsvarande villkor i utlandet är egentligen häpnadsväckande. De relationerna är ju ändå, för att använda de ord från medkammaren som jag inledningsvis citerade, avgörande för om vi över huvud taget skall ha möjligheter att klara vår ekonomi.

Eftersom jag tillhör en meningsriktning som ofta fått uppbära klander för bristande förståelse för att moderna industristater förutsätter en kostnadskrävande samhällsservice, bör jag kanske säga att det naturligtvis förhåller sig så. På sista sidan av bevillningsutskottets betänkande nr 41 redovisas OECD-statistiken för 1968 över ett antal länders skatter och socialförsäkringsavgifter i procent av bruttonationalprodukten. Den svenska siffran, 40,6 procent, ligger visserligen i topp men inte så mycket högre än noteringarna för de länder som kommer närmast, nämligen Norge, Nederländerna, Österrike, Frankrike och Västtyskland. Det sistnämnda landet har siffran 34,7 procent.

Men just därför att det totala skattestrycket i industriländerna är så högt blir sättet att ta ut skatterna särskilt viktigt. Sverige ligger i särklass när det gäller direkt skatt med ett uttag av 20 procent av bruttonationalprodukten. Västtyskland uppges t. ex. ha ett motsvarande uttag av 10,4 procent.

Den momshöjning som nu föreslås är naturligtvis riktig såsom ett steg på vägen mot ökad andel indirekt skatt. Riktigt är det likaså med en utökad individuell beskattning. Men vad som står att vinna med dessa ändringar kommer nog tyvärr att motverkas av de justeringar i inkomstskatteskalorna, som det nya förslaget innebär. Den skärpta progressiviteten i de lönelägen, där en

stor del av den utbildade arbetskraften återfinns, är högst olycklig. Detta har uttalats från vårt håll alltsedan skatteförslaget första gången presenterades. I en situation där det stora problemet är bristen på välutbildad arbetskraft är det verkligen uppseendeväckande att man ändrar skalorna på ett sätt som minskar intresset för extra arbetsinsatser och som för stora grupper av löntagare gör avkastning på kapital så gott som helt ointressant utöver det blygsamma belopp som svarar mot skattefri kapitalavkastning.

Konsekvenserna kommer väl inte att visa sig så snabbt. Man kan i detta sammanhang liksom annars räkna med en fördröjning, men följderna kommer troligen så småningom att bli högst påtagliga. Två reaktioner är tänkbara hos en del av dem som utsätts för ett starkt direkt skattetryck: antingen att slå av på arbetstakten och sparvanorna eller att söka sig till länder med mindre kärva villkor.

Omfattningen av de reaktionerna går inte att uppskatta i siffror, men tendensen är helt klar — båda reaktionerna förekommer, till skada för folkhushållet. Ju mer inställda vi blir på en internationell tillvaro desto mindre kommer en sådan utveckling att kunna bromsas. Varken gammaldags patriotism eller något slags romantisk bundenhet till röda stugor kommer att hindra dagens unga människor från att ge sig utanför gränserna om de finner det intressant. Att vår sociala service ofta överträffar utlandets är ett gammaldags argument för att stanna hemma, som nog inte heller väger tungt för den som är ung, frisk och optimistisk.

Finansministern har emellertid i dag sagt att han kan tillåta sig att vara litet fränare vid behandlingen av höginkomsttagare. Detta är inget problem för vår internationella konkurrenskraft, menade han belåtet. — Det uttalandet var nog tyvärr inte särskilt välbetänkt.

Jag tror naturligtvis inte att vare sig

Skattereform m. m.

minskad arbetsinsats eller emigration kommer att bli den lösning som de flesta finner riktig. Människor vill arbeta och de flesta säger väl som norrlänningarna: »Vi flytt' int'.» Men då vill man också kunna räkna med en arbetsersättning hemma som är i nivå med vad andra marknader kan bjuda. Med ersättning menas naturligtvis vad som blir kvar efter skatt, vad man kan köpa för sina kronor. Om skatterna stiger i de aktuella inkomstlägena och prisutvecklingen är ogynnsam blir löneanspråken därefter. På den saken har vi redan fått goda exempel här hemma.

De höga skatternas betydelse när det gäller att driva upp lönerna kan inte resoneras bort. Det är ett allvarligt problem för vår konkurrenskraft på världsmarknaden.

Resonera bort — ja, det försökte finansministern tyvärr göra för några timmar sedan när han kommenterade utvecklingen av sparandet här i landet. Att hushållssparandet under senare år gått ned kraftigt vet vi faktiskt redan utan den utredning som finansministern nu ställt i utsikt. Vid en sparbankskonferens i Malmö i tisdags angavs omfattningen av nedgången med uppgiften att hushållssparandet sedan 1964 sjunkit till mindre än hälften av vad det då var. Det är onekligen alarmerande.

I sina försök att resonera bort faran av en sådan utveckling pekade finansministern här i kammaren på tillväxten av AP-fonderna och visst försäkrings-sparande. I ett nationalekonomiskt resonemang kan kanske hushållssparande utbytas mot tvångssparande av typen ATP-avgifter, men i verklighetens värld rör det sig om sparande av helt olika kvaliteter. För den enskilde finns det en trygghetsreserv och en fond för framtida behov bara i det personligt disponibla sparandet. AP-fonderna är ingenting annat än från löntagarna indragen köpkraft, som kanaliseras ut till stat, kommun, bostäder och företag genom

centrala beslut. Det skulle vara bra för diskussionerna att ha ett annat ord än sparande för den sortens kapitalbildning.

Skattesänkningarna för de lägre inkomsttagarna har varit väl motiverade för att inte låginkomsttagarna genom prisstegringarna — de som redan ägt rum och de som med visshet kommer — skulle få sin ofta redan låga standard ytterligare sänkt. Något nämnvärt sparande torde skattesänkningarna i de skikten inte resultera i. Här finns angelägna konsumtionsönskemål, som i första hand kommer att tillgodoses. Desto viktigare borde det ha varit att ge sparandet goda villkor i de inkomstlägen där det kan komma i fråga. Vi måste skattemässigt vara rädda om företagen, sade herr Sträng i dag. Det skulle vara tacknämligt om han ville vara rädd också om spararna, dem som genererar det äkta sparandet — frivilligt återhållen konsumtion, som till skillnad från tvångsvis indragen köpkraft inte för med sig krav på kompensation via höjda inkomster. Möjligheten till hushållssparande i större utsträckning skulle kunna rädda oss ur den onda cirkel, där kompensationskraven nu knuffar upp kostnadsökningarna i samhället i ett allt högre varvtal.

Den skärpta progressiviteten, som drabbar kapitalinkomster lika väl som arbetsinkomster, kommer säkert att ytterligare minska det äkta sparandet. Tyvärr måste man konstatera att de nya skatteförslagen är sparande- och kapitalovänliga. Den som efter sin aktiva tid skall leva på kapitalavkastningen kommer att se många fördelar i att flytta ut till länder, där behandlingen av kapital — vid årlig beskattning och vid arvsfall — är mindre frän än här hemma. Också här borde skatteförslagets konstruktörer, för att undvika bekymmer, ha besinnat vårt beroende av villkoren i andra länder.

För att vårt land inte skall behöva kännas vid en dämpad framstegstakt

Skattereform m. m.

vill det till att vi inte sårar oss ut från den ekonomiska miljö som vi har att verka i. Siffran för det allmännas andel i bruttonationalprodukten — jag nämnde tidigare att den redan är i topp bland OECD-länderna — får inte drivas upp till en notering, där kontakten släpper med våra konkurrentländer. Andelen för direkta skatter borde målmedvetet pressas neråt under mottoet: främja arbete och sparande, lägg skatterna på utgifterna! Den insikten har man i flertalet av de länder, som arbetar inom samma ekonomiska region som vi. Beslutar vi oss nu oberörda av hur vår omvärld ser ut för att ytterligare bygga ut vårt gamla system med inflationsdrivande direktskatter, som via snabb progression tar lejonparten av inkomstökningar redan i vanliga inkomstlägen — ja, då är det med tanke på den hårda konkurrens som präglar dagens öppna marknader berättigat att ställa den fråga, som jag inledningsvis citerade från medkammaren — hur vi över huvud taget skall klara vår ekonomi.

Herr ROMANUS (fp):

Herr talman! Genom dagens beslut är vi ett betydelsefullt steg i riktning mot individuell beskattning. Det kommer visserligen att även fortsättningsvis finnas en del sambeskattningsinslag i skattesystemet, men beslutet är inte desto mindre en mycket viktig och glädjande händelse.

Det har förts en diskussion här tidigare i dag om vilka av de många bra saker regeringen gör, som folkpartiet har hittat på. Jag skall inte ge mig in i den debatten. Jag vill bara konstatera att när det gäller den individuella beskattningen råder det inget tvivel om — trots vad fru Holmqvist sade — vilket av de båda partierna som varit pådrivande och vilket som kommit efter. Såsom redan påpekats hade Ingrid Gärde Widemar inom 1949 års sambeskattningsakkunniga en särmening till förmån för individuell beskattning, och

sedan dess har många enskilda folkpartister drivit denna fråga.

År 1964 gav en grupp yngre liberaler — av vilka tre nu är ledamöter av denna kammare — ut skriften Radikal familjepolitik, där vi pläderade för individuell beskattning. Och år 1965 väcktes i denna kammare en motion, som inte gällde bara frivillig särbeskattning utan som var en utförligt motiverad motion till förmån för fullt genomförd individuell beskattning, av herrar Mundebo och Ullsten samt fru Gärde Widemar. År 1966 inskrevs detta krav i folkpartiets partiprogram och år 1967 väckte folkpartiet en partimotion med hemställan att riksdagen skulle till år 1968 beställa förslag om en reform med fullt genomförd individuell beskattning. Sedan dess har frågan följts upp i riksdagen varje år.

Men hur har å andra sidan frågan behandlats av socialdemokraterna?

I början av 1960-talet fanns också inom socialdemokratin en del företrädesvis yngre men även äldre radikaler som förde fram det här kravet. Men det fanns även socialdemokrater som var emot det. Jag minns personligen flera debatter med fru Nancy Eriksson där hon synnerligen energiskt förfäktade åsikten att den här reformen inte var någon positiv jämlikhetsfråga, och om den skulle genomföras så skulle det inte ske förrän man fullständigt hade reformerat äktenskapslagstiftningen och en hel del andra ting.

I skriften »Kvinnans jämlikhet», som gavs ut av en arbetsgrupp år 1964 med Tage Erlander som ordförande och sedan antogs av partikongressen, kom man fram till följande slutsats beträffande den individuella beskattningen, en slutsats som jag vill läsa in till riksdagsprotokollet eftersom jag tycker att den är ganska belysande. Slutsatsen löd:

»Med hänvisning till det ovan anförda anses här att — med förskjutning från direkt till indirekt skatt, med en tendens till minskad progression, med

Skattereform m. m.

en oavbruten ökning av de gifta kvinnornas förvärvsarbete och med ett avsevärt höjt stöd åt barnfamiljerna — en omprövning av sambeskattnig, olika skatteskalor, ortsavdrag och förvärvsavdrag blir naturligt och efter hand ofrånkomlig.»

En omprövning skulle bli ofrånkomlig, men vad den skulle leda till kunde man inte samla sig till att säga. Man kan väl inte karaktärisera den här hållningen som intogs av den socialdemokratiska partikongressen på annat sätt än att kongressen uttalade ett kraftfullt ja.

I början av år 1965 tillsatte dock finansministern en utredning som enligt propositionen skulle arbeta skyndsamt. Det är denna utrednings resultat som lades fram fyra år senare och som vi nu ser frukterna av i propositionen.

Men samtidigt vidtogs på finansministerns förslag åtgärder som verkade i motsatt riktning: man höjde tudelningsgränsen, man införde det schablonerade kommunalavdraget som fick samma konstruktion som ortsavdraget — det var alltså dubbelt för gifta — och även folkpensionsavgiftens konstruktion och det faktum att den räknades på beskattningsbar inkomst i stället för på taxerad inkomst, alla dessa tre saker bidrog till att försvåra en framtida övergång till individuell beskattning.

Nu är man för individuell beskattning. Jag tycker det är utmärkt. Men det är obestridligt att folkpartiet har drivit denna fråga såväl i riksdagen som i andra sammanhang under flera år.

Att jag har tecknat denna bakgrund ganska utförligt beror på att det nu i vår från socialdemokratiskt håll kommit anklagelser mot folkpartiet för att vi skulle ha vacklat och vinglat i fråga om individuell beskattning. Mot den skildrade bakgrunden ter sig detta absurd, vad gäller händelserna före nyåret 1969/70.

Vad har då hänt efter denna tidpunkt? Tidskriften Tiden påstår att folkpartiet under våren har bedrivit en skräm-

propaganda mot individuell beskattning och att folkpartiets ordförande har intagit en vacklande hållning. Värst i denna genre tror jag dock att utbildningsminister Carlsson har varit. I ett anförande den 26 februari i år sade han följande:

»Folkpartiet har aldrig utmärkt sig för något större mått av politiskt mod, men under debatten om hemmafruarna har de liberala slagit alla rekord i fråga om politisk ynkedom och feghet. Från konservativt håll har riktats våldsamma attacker mot tanken att införa ett skattesystem som ger ökad självständighet och jämlikhet åt kvinnan. I denna hetskampanj har större delen av den liberala pressen instämt. I sin strävan att svartmåla reformen har man gjort gällande att hemmafruarna skulle straffbeskattas. Folkpartiet har tidigare varmt förespråkat individuell beskattning, men inför högerens attacker teg folkpartiet.

Mer var detta partis principer på kvinnoområdet inte värda. För Folkpartiet har det tydligen också varit svårt att smälta att övergången till särbeskattning kombinerats med åtgärder för ökad jämlikhet mellan högre och lägre inkomsttagare. Mönstret från debatten om ATP och den offentliga sektorn upprepas. När viktiga samhällsfrågor aktualiseras tar Folkpartiets borgerliga ideologi ut sin rätt. Då blir sammanmältningen med högern ett faktum även på områden där man tidigare försökt att i allmänna ordalag visa en radikal profil.»

Herr talman! Jag har velat rädda detta uttalande, så karakteristiskt för utbildningsminister Carlsson, till eftervärlden. Hur det ter sig i jämförelse med folkpartiets och centerpartiets skattemotioner behöver jag inte kommentera. De framlades efter det att utbildningsministern hade hållit detta anförande, men redan tidigare hade det gjorts en rad uttalanden från folkpartihåll, t. ex. av partiets ordförande, som

Skattereform m. m.

jag också ber att få citera.

Redan den 2 januari sade Gunnar Helén: »Reformens syfte måste vara att öka kvinnans valfrihet, mer konsekvent knyta samhällets ekonomiska stöd till barnen samt skapa större skatterättvisa mellan gifta och ensamstående. Som folkpartiet från början krävt, måste slopandet av sambeskattningen genomföras med generösa övergångsbestämmelser.»

Den 13 januari sade han med anledning av vad som aviserades om skattereformen i statsverkspropositionen: »Det finns också några bra saker. Regeringen har förstått att man måste lägga om skatten så att den inte slår så hårt på dem som har mindre inkomster. Finansministern tycks också gå med på att ta bort sambeskattningen, vilket folkpartiet länge krävt.»

Den 28 januari skrev han i en artikel i Dagens Nyheter: »En annan viktig punkt i en samlad skattereform är övergång till individuell beskattning. Den nuvarande familjebeskattningen, sambeskattningen, är till sina grundläggande principer föråldrad. Den är starkt ogynnsam mot de ensamstående. Vidare motverkar sambeskattningen kvinnans valfrihet mellan hemarbete och förvärvsarbete.»

Den 22 februari, några dagar före Ingvar Carlssons uttalande, sade han: »Vi har nu liksom tidigare begärt en övergång till individuell beskattning. Vi har aldrig dolt kravet på övergångsbestämmelser och andra åtgärder så att icke stora grupper av hemarbetande kvinnor med svårighet att få eller ta ett arbetet kommer i kläm. Motiven för en särskattreform är klart angivna i såväl folkpartiets partiprogram som åtskilliga riksdagsmotioner.»

I remissdebatten framhöll Gunnar Helén också folkpartiets uppslutning kring principen om individuell beskattning. Det gjorde för övrigt också i denna kammare Cecilia Nettelbrandt, som såvitt jag vet inte sedan 1949 har hävdad

någon annan mening än att vi skall ha individuell beskattning.

Efter att Ingvar Carlsson hade hållit sitt anförande gjorde herr Helén ytterligare ett antal offentliga uttalanden till förmån för individuell beskattning under tiden tills propositionen lades fram. Jag skall avstå från att citera dem — vad jag redan har läst upp torde vara tillräckligt. Vad kan man mer begära än denna rad av uttalanden av folkpartiets ledande politiker?

Jag kan för övrigt tillägga att beträffande den konservativa propagandan skrev jag själv i en artikel i Dagens Nyheter en vecka innan Ingvar Carlsson gjorde sitt uttalande:

»Det är angeläget att från liberala utgångspunkter ta avstånd från den skräckpropaganda mot individuell beskattning som nu bedrivs av de konservativa med Svenska Dagbladet i spetsen, på ytterst bräckligt underlag.»

Jag anser inte att det var något hjältedåd av mig, men jag skrev det alltså en vecka innan Ingvar Carlsson framträdde. Det enda ytterligare som vi skulle kunna ha gjort vore väl att till 100 procent ansluta oss till alla detaljer i finansministerns förslag, som vi då ännu inte kände till. Det är inte något normalt beteende för ett oppositionsparti.

Herr talman! Jag tror inte att man behöver spilla någon indignation på herr Carlsson; hans polemiska metod att när regeringen är i trångmål försöka skjuta skulden på andra — i detta fall för någonting som var resultatet av att regeringen handlagt publiceringen av denna fråga osedvanligt klumpigt — dömer sig själv.

Orsaken till att vi har verkat för en individuell beskattning är framför allt att vi har velat avlägsna ett hinder för den gifta kvinnans utträde på arbetsmarknaden. Vi har aldrig använt formuleringar av typen att det gäller att »få ut kvinnorna på arbetsmarknaden». Vad det gäller är att öka valfriheten,

Skattereform m. m.

att ta bort hinder för kvinnans utträde på arbetsmarknaden. Skatten har varit ett sådant hinder, frånvaron av barn-tillsyn har varit ett annat.

Som bl. a. framgår av vårt partiprogram har vi också hela tiden betonat vikten av övergångsanordningar, så att inte en övergång till individuell beskattning drabba dem som av olika skäl inte kan förväntas gå ut på arbetsmarknaden.

Hur dessa övergångsanordningar bör utformas är en både intressant och svår frågeställning. Den typ av avdrag på skatten som regeringen nu föreslår anser jag i och för sig vara en lämplig anordning, men det är naturligtvis mindre lyckat att den också gäller för unga familjer. Det är svårt att motivera varför två unga människor som gifter sig skall få ett sådant här bidrag för att hustrun stannar i hemmet och sköter om mannen, även om de inte har några barn.

För min del skulle jag gärna ha sett att denna övergångsanordning hade kunnat anknytas till födelseåret hos den hemmavarande maken. Det hade naturligtvis fordrat en samordning med andra åtgärder, t. ex. arbetsmarknadspolitiska, en allmän sysselsättningsförsäkring och framför allt med ett rejält vårdnadsbidrag för den som stannar hemma och tar hand om små barn.

Det har också alltid anförts som ett motiv för en övergång till individuell beskattning att man velat koncentrera hela stödet till barnfamiljerna. Hittills har ju en del via skattesystemet gått till alla familjer. Äktenskapet som sådant skulle i framtiden inte få någon lättnad.

Nu har vi hört hur den ene socialdemokratiska talaren efter den andra sagt, att detta inte är en familjepolitisk reform utan bara en skattepolitisk reform. Nej, det blev ingen familjepolitisk reform, men många hade väntat sig det. Låt mig bara anföra ett exempel som inte är partipolitiskt. TCO-tid-

ningen skriver:

»Införandet av individuell beskattning kräver en kraftig satsning på barnfamiljerna för att inte deras standardläge allvarligt skall försämrats. Här får man verkligen hoppas att riksdagsbehandlingen skall leda till att den Strängska reformen förses med kraftigare stöd åt barnfamiljerna». Ja, hoppet är inte ute ännu. Tyvärr är det väl det om några timmar.

Det här är inte heller något påfund av TCO. I den officiella rapport som regeringen har avgivit till Förenta nationerna om bl. a. sambeskattningsfrågan sägs följande:

»I stället för vissa generella lättnader i beskattningen av gifta jämfört med ensamstående skulle de här lättnaderna vid en konsekvent individuell beskattning koncentreras till barnfamiljerna. Stödet till barnfamiljerna har dock förutsatts ske genom direkta bidrag och inte i form av skattelättnader. På denna väg skulle en ytterligare omfördelning mellan barnfamiljer och icke-barnfamiljer åstadkommas.»

Det var alltså för ganska kort tid sedan, 1968, regeringens officiella ståndpunkt.

Den distinktion som man försöker göra mellan å ena sidan skattestöd och å andra sidan bidragsstöd är naturligtvis inte så imponerande för barnfamiljerna. För dem är det ju den ekonomiska effekten av de olika åtgärderna som har betydelse. Tar man bort ett skattestöd utan att ge något annat i stället blir det ju inte någon särskilt angenäm effekt.

Hur skall nu det ekonomiska stödet till barnfamiljerna byggas ut? Jag tycker det beklagliga i den diskussion som hittills förts är att man så ofta avstått från att ange en långsiktig målsättning. Jag tycker att det är en rättvisefråga att man, när man nu inte genom skattesystemet tar hänsyn till försörjningsbördan, i stället gör det genom att ge bidrag till alla som har barn. Det är alltså fråga om en utjämning mellan

Skattereform m. m.

barnfamiljer och andra.

Man skulle också kunna formulera det så, att det är en utjämning mellan olika perioder i en människas liv. När man är arbetsför och har inkomst betalar man bl. a. skatt till de gemensamma ändamålen. När man inte själv kan förtjäna någon inkomst — t. ex. när man är barn eller pensionär — får man i stället från samhället ut en ekonomisk grundtrygghet.

Om man först anger denna målsättning, uppställer sig sedan frågan: Hur skall man komma dit? Vi svarar att det nu behövs särskilda åtgärder till dem som har det största behovet av generella åtgärder. I dag föreslår vi dels vissa åtgärder som har speciellt stor betydelse för dem som har låga inkomster, t. ex. att hemmabaseavdraget ändras till ett hemmabasebidrag, dels generella åtgärder, såsom indexreglering av barnbidraget samt ett vårdnadsbidrag, att utgå till alla med barn under skolåldern. Det ligger för övrigt mycket nära innehållet i de förslag som framförs i TCO:s familjepolitiska arbetsgrupp i den förnämliga rapport som just har lagts fram.

Hur har nu dessa förslag mottagits från regeringspartiet och familjeministern? Jag tycker det är utomordentligt förvånande.

Om man hade sagt: Det här är ju alldeles för litet; bara 500 kronor om året för vissa familjer — det är ju ingenting — och indexreglering får ju bara effekt på längre sikt, då hade jag kunnat förstå den reaktionen. Jag tycker det ligger mycket i påståendet att 500 kronor om året i vårdnadsbidrag inte är särskilt mycket. Jag beklagar för min del att man inte funnit det möjligt att sträcka sig längre redan nu. Som jag ser det — och detta fanns också klart uttalat i mittenpartiernas motion — är det ett första steg.

Men så reagerar inte socialdemokraterna. Nej, familjeminister Odhnoff går till angrepp mot våra förslag och signa-

lerar en omorientering av familjepolitiken. Hon sade tidigare i debatten i dag, att den gamla politiken om en horisontell ekonomisk utjämning i familjepolitiken bör ersättas med en princip om en vertikal utjämning mellan människor i olika inkomstlägen. Hon sade vidare, att »barnbidraget kan i framtiden få ytterligare en funktion, en funktion i utjämnande syfte mellan familjer i olika inkomstlägen». Det är något annat det än en utjämning mellan barnfamiljer och andra! Tidigare har det rått enighet om att familjeprincipen har som viktig uppgift att utjämna mellan barnfamiljer och andra.

Man skulle kunna finna massor med exempel på uttalanden i den riktningen från alla partier. Det enda undantaget är väl att högerpartiet under någon kort tid ville ta bort det första barnbidraget. Men då mötte man också ett enhälligt motstånd.

Så här formulerades denna synpunkt av två socialdemokratiska tidningar i den debatt som fördes kring familjepolitiska kommitténs kapsejsade förslag att göra det allmänna barnbidraget inkomstgraderat. Västgöta demokraten skrev:

»Barnbidragen har ju därtill kommit inte blott för att utgöra en rent reell standardförbättring för familjer med svag ekonomi, utan också för att utjämna standardklyftorna mellan barnfamiljer och ickebarnfamiljer i alla inkomstlägen.» — — — »Eftersom det här ändå onekligen skulle bli fråga om en skärpning av progressionen för väl-situerade barnfamiljer», (man syftar på det tänkta förslaget) »skulle man ju i stället kunna ta den på skatten och därvid vinna att effekten av progressionen inte blott belastar barnfamiljer utan alla inkomsttagare i de utsatta grupperna.»

Tidningen Folket skrev: »Inte heller kan vi uppbåda någon entusiasm för tanken att göra barnbidraget graderat ovanför det generella bottenbidraget.

Skattereform m. m.

Inte ens som 'rättvisekomensation' för det indragna familjebostadsbidraget tilltalar det oss.

Gentemot högerns upprepade och nu åter framförda förslag om barnavdrag i stället för barnbidrag eller som komplement till dessa har vi och många med oss anfört, att barnbidragen bör vara lika för alla barn. Det argumentet står sig även när det är fråga om att bedöma förslaget om gradering av barnbidragen. Barnbidragen bör lika litet som barnavdragen användas som ett skattepolitiskt instrument för större eller mindre inslag av progressivitet i beskattningen.

Barnavdragens uppgift är inte i första hand att fördela skatter mellan ekonomiskt olika ställda grupper. Just genom att avvisa principen om barnavdrag i stället för barnbidrag har riksdagen fastslagit, att det tvärtom gäller en utjämning mellan barnfamiljer och barnlösa skattebetalare. Vi menar för vår del, att denna utjämning bör vara vägledande också vid den familjepolitiska reform som nu förestår.»

Detta uttalande tycker jag är utmärkt; det blir inte sämre av att tidningens chefredaktör är ledamot av andra kammaren. Jag skulle kunna anföra många ytterligare exempel, men jag skall bara ta ett enda, och det är hämtat ur regeringens officiella rapport till FN. Det är ganska långt, men med hänsyn till den stora principiella vikt som denna fråga har och de onekligen ganska betydelsefulla signaler som kommit från familjeministern skall jag ändå tillåta mig att läsa upp även det.

»Samhället har därför all anledning att efter sina resurser stärka barnfamiljernas standard. Innebörden av den vårdinsats som barnfamiljerna gör är ju att en ny generation fostras som i sin tur skall säkra levnadsstandarden av hela den aktiva befolkningen när den en gång lämnar arbetslivet och går i pension.

Den svenska regeringen har hittills

slagit vakt om principen att man så långt möjligt bör utjämna standarden mellan de perioder då behovet i familjen är störst och de perioder när försörjningsbördan är mindre. Under de år barnen kräver vård och tillsyn sker en betydande standardsänkning, om inte någon utjämning sker. Det finns därför skäl att som komplement till det allmänna barnbidraget lämna ett särskilt stöd under de år då barnen kräver de största vårdinsatserna.»

Nu signalerar alltså fru Odhnoff en omorientering. I och för sig är det inte något fel i att ändra sig. Tvärtom har vi i svensk debatt alldeles för mycket av detta, att om någon ändrar mening blir han hängd för det, och det antyds genast att han har tvivelaktiga motiv. Det är inte min mening med dessa citat. Vad jag vill säga är, att om regeringen ändrar sin politik och klart uttalar det, bör man inte försöka ge intryck av att vi, som fortfarande håller på att utjämningen mellan barnfamiljer och andra också i framtiden bör byggas ut, skulle stå för någon sorts borgerlig intressepolitik för höginkomsttagare. Det var ett sådant intryck som fru Odhnoff försökte skapa.

Vi håller helt enkelt fast vid den princip som socialdemokraterna tidigare också var med om och som nog, om jag inte tar fel, fortfarande många socialdemokrater är anhängare av. Så fort går det ändå inte att ändra opinionen inom ett politiskt parti.

Vi har goda skäl för vår uppfattning. Dels är det, som jag nämnde förut, en rättvisefråga. Dels blir naturligtvis effekten av alltför mycket inkomstgradering av olika former av familjepolitiskt stöd, att man skapar nya marginalskatteproblem, som är särskilt allvarliga i barnfamiljer, eftersom de verkar återhållande på den gifta kvinnans yrkesambitioner.

Detta utesluter naturligtvis inte att man under de närmaste åren kan bygga ut stödet extra i de fall där beho-

Skattereform m. m.

vet är särskilt stort, t. ex. för stora familjer med låga inkomster. Men man måste samtidigt öka det generella stödet. Det var ju detta som omläggningen till individuell beskattning skulle ge möjlighet till. Gör man inte det, drabbas många barnfamiljer snart av en reell försämring. Det finns nämligen många barnfamiljer som visserligen har hyggliga inkomster men som också har en betydande försörjningsbörda.

Av den TCO-rapport jag nämnde framgår, att ungefär 450 000 barnfamiljer 1969 hade en inkomst under 30 000 kronor per år, medan ungefär 600 000 barnfamiljer hade en inkomst över 30 000 kronor per år. En prognos för medianinkomsten 1971 — alltså för den mittersta familjens inkomst om alla familjerna kommer i inkomstordning — visar följande: I familjer där en av makarna är inkomsttagare ligger medianinkomsten på 30 700 kronor i riket i övrigt och 41 150 kronor i Stockholm. Är båda makarna inkomsttagare, ligger medianinkomsten på 39 600 kronor i riket i övrigt och på 51 800 kronor i Stockholm.

När de bostadstillägg som det här har talats så mycket om, infördes, var det endast ca 40 procent av barnfamiljerna som fick ett sådant bidrag. För nästa år vet vi inte hur stor andel av barnfamiljerna som kvalificerar sig för dessa bostadstillägg.

När man skall argumentera mot vårt förslag om vårdbidrag, har man det inte lätt, eftersom sådana förslag också återfinnes i en rad socialdemokratiska programskrifter. Och det lades fram 1964 av familjebereidningen under ledning av fru Ulla Lindström. Förslaget fick positiva remissyttranden från bl. a. socialdemokratiska kvinnoförbundet och ungdomsförbundet.

Statsrådet Odhnoff säger: »Ja, men vi satsar på barntillsynen». Ja, det sker nu, och det är riktigt. Vi har tagit många initiativ för att medverka härtill. Men varför dra in den saken i det

ta sammanhang? Daghemsplatserna räcker bara till 30 000 av de över en halv miljon barnen i vårt land under skolåldern.

Statsrådet sade att man bör prioritera en utbyggnad av barntillsynen i stället för att hänge sig åt ett rättviseresonemang och — som hon hånfullt sade — »ge dem som inte får service en tia i veckan». Man skall naturligtvis lägga stor vikt vid utbyggnaden av barntillsynen. Men detta »rättviseresonemang» kan inte viftas bort; det upplevs i dag som orättvist av dem som inte kan få plats annat än i daghemsköen, att de bara skall vara med och subventionera daghemsplatserna för de lyckligare lottade. Det skulle upplevas som en rättvisa om de som på grund av samhällets oförmåga nu tvingas att vara hemma mot sin vilja, åtminstone kunde få ett vårdbidrag, även om det till en början inte blev så stort.

Statsrådet talade om en plötsligt påkommen reformiver. Detta är inte någonting plötsligt påkommet; vi har haft detta krav i partiprogrammet i flera år. Vad som är plötsligt påkommet är den socialdemokratiska nyorienteringen av familjepolitiken.

Herr Svensson i Kungälv, som också var inne på detta problem, hade följande skäl för att säga nej till vårdbidraget. Han sade att barnen blir dyrare ju äldre de blir, därför att de konsumerar mer. Det är riktigt, men själva vården av barnen blir inte dyrare för familjen. Problemet är bara att vården inte är lika lätt att uppskatta i pengar därför att den ofta medför bortfall av en arbetsinkomst, om vilken man inte vet hur stor den skulle kunna vara. **Att herr Svensson kunde använda detta argument kan inte jag ta som tecken på någonting annat än en viss yrvakenhet hos honom när det gäller hela den familjepolitiska diskussionen.**

Herr talman! Övergången till individuell beskattning är en av de reformer som jag och många andra arbetat för

Skattereform m. m.

därför att vi har trott att den underlättar skapandet av jämlikhet mellan män och kvinnor. Jag har i detta sammanhang ofta samarbetat med både yngre och äldre socialdemokrater. I de diskussioner som vi därvid fört har jag inte upptäckt någon tvekan när det gäller uppfattningen att det finns ett samband mellan familjebeskattningen och stödet till barnfamiljerna; när den individuella beskattningen genomfördes skulle också en kraftig satsning på barnfamiljerna kunna ske.

Trots glädjen över att i dag få vara med och besluta om ett avgörande steg mot individuell beskattning känner jag besvikelse över att man inte kunnat föra en debatt och fatta ett beslut — som grundades på ett tillfredsställande utredningsunderlag — om en verklig familjepolitisk reform med ett långsiktigt mål och med en plan för hur det målet skulle nås.

Regeringen kan inte gärna skylla på att man inte har haft tid att utreda. Familjeskatteberedningen och familjepolitiska kommittén tillsattes båda i början av år 1965, alltså för drygt fem år sedan. Krav på en samordnad reform har framförts under hela denna tid.

När det nu inte framlagts något propositionsförslag om en sådan reform, har mittenpartierna ändå genom konkreta förslag velat se till att ett första steg tas, för att även barnfamiljerna trots allt på något sätt skall komma med i »vår tids största jämlikhetsreform», som finansministern med sedvanlig blygsamhet kallar sitt förslag.

Jag sade att jag känner en viss besvikelse. Jag undrar om inte den känslan delas av åtskilliga av de socialdemokrater jag nyss åsyftade. I varje fall vet jag att den känslan finns hos många barnfamiljer.

Fru HÅVIK (s):

Herr talman! Det var inte min avsikt att i kväll föra andra lagutskottets talan, men jag kan inte underlåta att ta upp

några punkter som herr Romanus under sitt långa anförande berörde. Låt mig först komplimentera herr Romanus för modet att under så stor del av inlägget tala om vem som eventuellt kan ha kommit först med tanken på denna reform.

I ett uttalande kan jag instämma med herr Romanus. Jag avser det uttalande som herr Romanus inledningsvis gjorde, att vi i morgon — men det lär bli i dag — kommer att fatta ett beslut, som innebär en mycket glädjande händelse. I det uttalandet instämmer jag helt med herr Romanus.

De frågor som herr Romanus har tagit upp, kryddade med otroligt många citat och vissa egna reflexioner, har behandlats tidigare under debatten, dels av finansministern, dels av utskottets talesman. Jag kan ändå inte underlåta att beröra en punkt, nämligen herr Romanus uttalande att socialdemokraterna skulle anförda att detta är en skattereform och inte en familjepolitisk reform, underförstått att familjerna skall glömmas bort i sammanhanget.

Även herr Romanus tillhör andra lagutskottet och jag vill citera några av utskottet anförda synpunkter på dessa frågor: »Som utskottet redan redovisat har familjepolitiska kommittén att behandla vissa familjepolitiska stödåtgärder för barnfamiljer. Kommitténs uppdrag är emellertid betydligt vidare. Med utgångspunkt från att de allmänna barnbidragen alltjämt skall bilda stommen i konsumtionsstödet åt barnfamiljerna skall kommittén överväga samhällets totala stöd åt barnfamiljerna. Huvuduppgiften för kommittén skall därvid vara att undersöka effektiviteten av olika stödformer och pröva deras inbördes sammansättning och avvägning inom ramen för vissa alternativ för samhällets totala stöd till barnfamiljerna.» Vidare säger utskottet klart ifrån att man vill sätta in stödet när och där behovet är störst.

Nog tid ägnad åt herr Romanus i det-

Skattereform m. m.

ta sammanhang. Jag vill, herr talman, övergå till att beröra motion II:1204 i denna kammare. Den är väckt i anledning av proposition nr 65, som bl. a. avser en ändring i lagen om allmänna barnbidrag och i lagen om bidragsförskott. Propositionen innehåller beträffande bidragsförskott förslag till höjning av såväl procentsatsen på basbeloppet som av åldersgränsen från 16 till 18 år.

Motionärerna anser att en höjning av åldersgränsen från 16 till 18 år för barnpensionen inom folkpensioneringen är minst lika angelägen som en höjning av åldersgränsen för bidragsförskotten. Andra lagutskottet har vid behandling av liknande motionsyrkande framhållit, att det inte är lämpligt att för en av dessa angivna stödformer isolerat höja åldersgränsen, och med denna motivering avvisat motionsyrkandet.

År 1964 anslöt sig riksdagen till ett uttalande av dåvarande statsrådet Lindström, att bidragsförskottet borde vara samordnat med andra sociala förmåner, bl. a. barnpensioner, och att man därför inte borde ändra åldersgränsen enbart för bidragsförskotten. Jag anser att detta uttalande alltjämt äger giltighet.

I propositionen framhåller statsrådet att den nuvarande åldersgränsen för bidragsförskotten särskilt drabbar de sämst ställda bland de ensamstående, och har därför funnit det motiverat att höja åldersgränsen till 18 år. Statsrådet säger vidare att när bidragsförskottet enligt nuvarande lagstiftning upphör vid 16 års ålder, får den ensamstående föräldern ensam bära den försörjningsbörda som normalt bärs av båda föräldrarna, till dess barnet kan klara sin ekonomi på egen hand.

Jag instämmer helt i detta uttalande av statsrådet. Men det är just detta uttalande som har styrkt mig i min uppfattning att det är synnerligen olyckligt att åldersgränsen för barnpensionerna inom folkpensioneringen inte

höjs jämsides med bidragsförskotten. Här gäller det också barn till de sämst ställda ensamstående, barn i splittrade hem. Jag kan inte se, herr talman, att det inte är lika angeläget att höja åldersgränsen för en förmån till barn i de fall där hemmet är splittrat på grund av dödsfall.

Av motionen framgår att barnpension i dag utbetalas enbart från folkpensioneringen till cirka 5 000 barn. Det gäller således barn som inte är berättigade till barnpension från tilläggs-pensioneringen. I och med ATP:s utbyggnad kommer antalet barn som enbart är berättigade till barnpension från folkpensioneringen att reduceras.

Andra lagutskottet har vid behandlingen av motion II:1204 uttalat att riksdagen tidigare har utgått ifrån att frågan om 16-årsgränsen skulle kunna bli föremål för en samlad bedömning under det reformarbete som pågår inom familjepolitiska kommittén och pensionsförsäkringskommittén. Utskottet anser att detta uttalande alltjämt har relevans och har ställt sig tveksamt till det lämpliga i att något år före familjepolitiska kommitténs slutredovisning av sitt arbete bryta ut frågan om en höjning av åldersgränsen för bidragsförskotten.

Utskottet säger vidare och, herr talman, jag ber att få citera: »Framför allt framstår det som en brist att man i propositionen behandlat frågan utan att samtidigt redovisa frågan om höjning av åldersgränsen för erhållande av barnpension inom folkpensioneringen. Bidragsförskott är efter 1964 års reform i ämnet att jämställa med ett ekonomiskt grundskydd för barnets försörjning av liknande karaktär som barnpension. Det framhölls vid reformens antagande att syftet med densamma bl. a. var att åstadkomma ett generellt och samordnat skydd till samtliga barn i ofullständiga familjer, oberoende av vad som var anledningen till att barnets underhåll från den ene av föräld-

Skattereform m. m.

rarna uteblev. Det var därvid naturligt att knyta an utformningen av bidragsförskotten i den nya lagen till barnpensionerna. Ett bifall till propositionen i förevarande del borde i konsekvens härmed följas av ett bifall till motionen II:1204, i vilken hemställs om förslag till höstriksdagen om en höjning av åldersgränsen för barnpension inom folkpensioneringen till 18 år. Utskottet är emellertid inte berett att bifalla detta motionsyrkande, även om utskottet i sak kan ansluta sig till det samma.»

Klarare kan väl icke utskottet uttala sin mening beträffande det berättigade i yrkandet i motionen II:1204. Att motionen trots detta enligt utskottet inte bör föranleda någon åtgärd hänger samman med att en höjning av åldersgränsen för rätt till barnpension kan påverka andra bestämmelser inom folkpensioneringen, bl. a. bestämmelserna om änkepension.

Jag anser snarare att den omständigheten att åldersgränsen för barnpension inom folkpensioneringen inte togs med i propositionen nr 64 är att betrakta som ett olycksfall i arbete än ett uttryck för att man hesiterat inför eventuella följdverkningar inom lagstiftningen då det gäller lag om allmän försäkring.

Herr talman! Jag har inget yrkande, men jag vill ändå uttala den förhoppningen, att pensionsförsäkringskommittén, som avser att lägga fram slutbetänkande före årets slut, beaktar denna fråga. Tyvärr är det ju så att först när man tar ställning till kommitténs förslag i dess helhet kan frågan om åldersgränsen för barnpension inom folkpensioneringen tas upp till slutlig prövning. Detta innebär att höjningen av åldersgränsen för bidragsförskott och barnpension inte kan träda i kraft samtidigt, en omständighet som jag beklagar.

Herr talman! Till sist vill jag som medmotionär beträffande motion II:1221 yrka bifall till reservation 17

vid bevillningsutskottets betänkande nr 40.

Herr ROMANUS (fp) kort genmäle:

Herr talman! Jag är medveten om att jag använde rätt lång tid för att karaktärisera de olika partiernas insatser. När en ledamot av regeringen kan uttala sig som utbildningsminister Carlsson gjorde, är detta motiv nog för en ganska ingående granskning. Och jag kom med många citat av det enkla skälet, att jag anser att fakta är bättre än löst prat, och citat är ju fakta i detta sammanhang.

Regeringen har företagit en anmärkningsvärd nyorientering beträffande sin familjepolitik, att döma av familjeministerns uttalanden tidigare i dag. Jag tycker att det även i det fallet kan vara motiverat att genom citat ur regeringens officiella rapport få detta belagt.

När det nu genomförs en betydande familjeskattereform, som många också förväntat sig skulle sammankopplas med en familjepolitisk reform, kan det finnas skäl att ganska utförligt gå in på de familjepolitiska frågorna, även om regeringen inte önskar göra det. Jag beklagar att fru Håvik inte ville ta upp den debatten.

Fru HÖRNLUND (s):

Herr talman! Jag vill först understryka att det är en viktig reform som nu kommer att genomföras. Den omfördelning som sker genom att skattelättnader införes i de lägre och medelhöga inkomstskikten är en angelägen och befogad reform. Eftersom jag tillhör dem som under många år har sett det som en rättvisefråga att genomföra en individuell beskattning vill jag också betona värdet av att vi nu tar ett icke obetydligt steg mot en sådan reform. Ett mycket betydelsefullt inslag i den föreslagna skattereformen är att alla inkomsttagare beskattas efter en gemensam skatteskala och får ett lika stort grundavdrag vid kommunal och statlig taxe-

Skattereform m. m.

ring upp till en viss inkomstnivå.

Under årens lopp har det pågått en livlig diskussion om möjligheterna att genomföra individuell beskattning, och för de flesta företrädarna för en reformering av skattesystemet har det också stått klart att en sådan reform inte kan genomföras i ett sammanhang med ett renodlat individuellt system, eftersom man måste ta hänsyn till att vissa familjer då skulle komma i kläm. Om det i ett skattesystem finns en dold subvention på bortåt 2 miljarder kronor, måste det onekligen bli kännbart för familjerna om man rycker bort den subventionen.

Det som framgår som mest olustigt med det nuvarande systemet är att en högre inkomsttagares hemmamake så att säga är mera värd än den lågavlönades, eftersom det dubbla ortsavdraget ger högre utdelning ju högre inkomsten är. Detta är ett av motiven till de krav på en översyn av skattesystemet som har ställts.

Skälen för att bibehålla någon form av hemmamakestöd har knappast kopplats samman med familjer i höglönelägen. I debatten har däremot anförts som ett starkt skäl för bibehållande av de dubbla ortsavdragen och en mildare skatteskala för de gifta att många familjer med en inkomsttagare återfinns i låglönegrupperna, att många äldre hemmakvinnor saknar utbildning och arbetsmöjligheter, att det för de yngre i första hand är barntillsynsmöjligheter som saknas o. s. v.

För att skydda dessa grupper har en rad förslag framförts i olika sammanhang. Man har bl. a. menat att frågan skulle kunna lösas via arbetslöshetsförsäkringen genom att extra avdrag kunde yrkas i samband med inkomstdeklarationen för familjer i låginkomstlägen och att vissa övergångsbestämmelser kunde grundas på åldersregler — för att nämna några exempel. Huvudtanken har således hos flertalet av dem som verkligen intresserat sig för genomfö-

randet av individuell beskattning varit att de ekonomiskt svagare grupperna skulle skyddas vid en övergång till ett nytt skattesystem. Det är därför enligt min uppfattning närmast chockerande att det förslag som nu föreligger — det gäller både propositionen och mittenförslaget — inte sätter någon övre gräns för fortsatt subventionering av äktenskapet som sådant.

Jag vill inte bortse från de förbättringar som sker genom avdrag på slutskatten, så att subventionen åtminstone inte ökar med stigande inkomster. Det är naturligtvis en framgång i jämförelse med nuvarande system. Men att konservera ordningen att alla, oavsett hur hög deras inkomst är, skall ha ett avdrag för hemmamake är knappast motiverat eller välbetänkt inför en övergång till ett nytt system.

Det extra avdraget på slutskatten reduceras ganska snabbt när den andra hemmavarande maken i en familj går ut i förvärvsarbete. I konsekvens härmed talar också starka skäl för en reduktion även av hemmamakeavdraget i familjer i högre inkomstställning. En låglönefamilj med två förvärvsarbetande — det finns ju familjer med två heltidsarbetande vuxna med blygsamma inkomster — skall enligt det framlagda förslaget i propositionen och även enligt mittenförslaget också i fortsättningen vara med och betala hemmamake-subventionering för inkomsttagare som kanske ligger i 100 000-kronorsklassen eller däröver.

Jag frågar mig om det är rimligt att professorsfruar, statsrådsfruar, direktörsfruar m. fl. skall subventioneras även i fortsättningen, vilket faktiskt skulle bli fallet om man väljer avdrags- eller bidragslinjen.

Det förundrar mig också att fru Nettelbrandt som har gjort sig känd som en fanatisk särbeskattare inte har sökt göra något åt det här förhållandet. Eller är det möjligen så, att fru Nettelbrandt är mamma till förslaget om hemmama-

Skattereform m. m.

kebidrag och att syftet ytterst är att öppet och oförtäckt visa det orimliga i att hemmamakar i höginkomstlägen skall kunna kvittera ut bidrag?

I motion II:1221 har vi tagit upp denna fråga, och vi anser att en reduktion bör ske av det extra avdraget på slutskatten i familjer med höga inkomster. Den reduktionen bör följa samma regler som föreslagits för grundavdragen och kunna sättas in omedelbart efter det att grundavdraget är avtrappat. Det skulle betyda att de 1 800 kronorna är helt borttrappade vid en taxerad inkomst på 61 500 kronor. Vi menar nämligen att det i de här inkomstlägena inte finns några som helst sociala skäl för att bibehålla en skattesubvention. Förslaget innebär att samtliga skattebetalare — gifta och ogifta, med eller utan barn — blir helt jämställda i skattehänseende i högre inkomstlägen och att individuell beskattning är totalt genomförd för deras vidkommande.

Fru Kristensson var inne på den här frågan och menade att med den här metoden kommer ett inslag av sambeskattning att bibehållas allt framgent. Nu borde väl fru Kristensson ha bestämt sig. Moderata samlingspartiet har ju i skattedebatten gjort gällande att allt fler och fler kommer upp i inkomstlägen som innebär att de inte längre tillhör de två tredjedelar som vinner på den här skattereformen. I konsekvensens namn borde väl fru Kristensson också anse att allt flera kommer upp i dessa inkomstlägen och att de då också skulle förlora hemmamaakeavdraget enligt vårt förslag.

De cirka 100 miljoner kronor, som detta förslag skulle tillföra statskassan, borde rimligtvis tilldelas barnfamiljerna och då med fördel kunna sättas in där de gör den största nyttan, nämligen på servicesidan, vilket skulle ge flera hemmamakar möjlighet att förvärvsarbeta. 100 miljoner kronor räcker onekligen ganska långt i just detta sammanhang. Man kan bygga cirka 7 000—

8 000 nya daghemsplatser eller man kan klara totaldriften för cirka 15 000 platser under ett år för denna summa. Nu skall ju också kommunerna vara med på ett hörn när det gäller denna sak, så i själva verket räcker pengarna mycket längre om man vill använda dem som stimulansbidrag utöver de bidrag som redan är beslutade av årets riksdag.

Jag har tagit upp detta spörsmål för att visa att det finns bättre sätt att använda en summa av denna storlek än att låta pengarna gå till personer som knappast behöver subventionerna. Jag är övertygad om att t. ex. barnstugeutredningens ledamöter skulle bli tillfredsställda därest de fick klarsignal om ett anslag av denna storleksordning.

Jag vill sedan slå fast att vi som har motionerat i övrigt accepterar det skyddsmoment som införande av ett slutskatteavdrag utgör för låg- och medelinkomstgrupperna, men att vi på sikt genom olika reformer bör kunna komma fram till ett system med en total individuell beskattning. I reservationen 17 till bevillningsutskottets betänkande nr 40 har fru Holmqvist och fröken Ranmark i stort sett ställt upp på motionärernas sida. Det som skiljer oss åt är att de har gått in i ett marginalskatteresonemang, som jag inte helt kan ansluta mig till. Det finns personer som beskattas som ensamstående, d. v. s. de kommer inte att få något skatteavdrag men har ändå försörjningsplikt gentemot t. ex. äldre barn, syskon, föräldrar eller någon annan. Kan de bära skatterna utan extra avdrag, så bör förhållandet vara detsamma med de familjer som vi har avsett i jämförbara inkomstlägen.

Eftersom det finns ett skäl att noggrant pröva hur ett sådant här avtrappningssystem skall konstrueras rent tekniskt när man dels kommer i ett läge som motiverar avtrappning, dels kanske samtidigt går ut i förvärvsarbete och får en egen inkomst, så vill jag

Skattereform m. m.

yrka bifall till den nyssnämnda reservationen.

Jag vill instämma med fru Håvik när det gäller angelägenheten av att barnpensionerna inom folkpensioneringen justeras med det snaraste. Jag beklagar att detta inte kan ske i samband med bidragsförskottsreformen.

Till sist vill jag helt kort gå in på de familjepolitiska frågorna. Det är närmast det lättsinniga mittenförslaget om ett vårdnadsbidrag på 500 kr. som jag vill säga några ord om.

När vi under ett par år diskuterat ett vårdnadsbidrag är det knappast någon som över huvud taget rört sig med en summa på några hundralappar per år eller närmare bestämt inte fullt en tia i veckan. Vad ett sådant belopp skall ha för betydelse då det gäller möjligheterna att stanna hemma eller att använda pegarna för barntillsyn övergår åtminstone mitt förstånd.

Hade vi i familjepolitiska kommittén tagit lika lätt på vår uppgift att söka finna en rimlig och realistisk lösning av denna fråga, så är det troligt att vi för länge sedan hade klarat av detta. Men vi gör det inte lika enkelt för oss, utan vi anser att det måste allvarligt övervägas hur det framtida stödet bäst bör fördelas, hur man rent tekniskt skall lösa frågan och hur finansieringen skall ske.

Vi står nu inför slutetappen av vårt arbete efter att ha framlagt tre betänkanden som legat till grund för beslut i riksdagen. Det finns starka skäl att låta kommittén fullgöra uppdraget, inte minst med tanke på att vi får ett nytt skattesystem som också kan komma att påverka barnstödet fortsatta utformning. Jag tror uppriktigt sagt att barnfamiljerna i landet — och kanske framför allt barnfamiljer i låg- och medelinkomstskikten — har allt att vinna på att kommitténs förslag avvaktas. Förslaget kommer att grundas på en stor undersökning angående barnförsörjares och andras ekonomiska situation —

man får alltså ett jämförelsematerial. I synnerhet ägnar vi stor uppmärksamhet åt ensamförsörjarfamiljernas problem.

Personligen anser jag att en av våra allra viktigaste uppgifter är att lösa grundtrygghetsfrågorna för alla familjer vid ett barns födelse och under de första levnadsåren. Att lättsinnigt utarbeta reformförslag i valtider utan att närmare fundera över vad man gör och vart man syftar, bör få stå för mittenpartiernas räkning.

Jag kan trösta herr Romanus med att det kommer att bli familjepolitiska reformer även i fortsättningen. Jag vill också framhålla att det år efter år bedrivits en utbyggnad av familjepolitiken, om man nu ser på alla de olika delar som ingår i det familjepolitiska systemet. Enligt herr Romanus är det t. ex. alldeles betydelselöst att 400 000 familjer med 700 000 barn har fått ett familjebostadsbidrag.

Det var också en utomordentligt intressant nyhet att herr Romanus anser att det är fel att subventionera barnstugorna. Har folkpartiet så ringa intresse för en barnstugeutbyggnad? Jag tyckte mig känna igen vissa resonemang från moderata samlingspartiet i det här sammanhanget. Jag har faktiskt inte hört dem förut från folkpartihåll.

Sedan var herr Romanus inne på en lång målsättningsdiskussion, och han tog upp frågan om en utjämning mellan barnfamiljerna och andra. Familjepolitiska kommittén har redan i sitt första betänkande angivit en målsättning när det gäller den framtida familjepolitiken. Där har man kort och gott sagt att det gäller att alla barn skall ha en chans att leva på en någorlunda likvärdig nivå. Detta är enligt min mening kanske den bästa målsättning vi över huvud taget kan ha. Vi behöver inte resonera särskilt mycket mer om detta om vi verkligen har denna målsättning.

Det var intressant att lyssna till herr

Skattereform m. m.

Romanus när han i sitt anförande helt plötsligt tog upp detta med hemmamakebidraget och menade att det var ett stöd till barnfamiljerna. Det har jag heller inte hört förut. Minst hälften av dem som kommer att få detta stöd har inga barn. Därför är det inte helt riktigt att räkna in bidraget i det familjepolitiska stödet på det sätt som herr Romanus gör.

När det gällde frågan om vilka som har varit pådrivare i fråga om den individuella beskattningen så räknade herr Romanus upp flera av folkpartiets motioner. Han sade bl. a. att man drivit frågan om fullt genomförd individuell beskattning. Men varför står ni inte för era förslag nu? Ni går ju inte på linjen med en fullt genomförd individuell beskattning här i dag. Det är det ingen annan som gör heller för den delen, men ni gör det då rakt inte alls. Ni vill i stället ge hemmamakarna cirka 1,8 miljarder i bidrag, och ni gör allt för att konservera systemet genom att ni föreslår att detta skall genomföras medelst bidrag.

Varför har ni inte löpt linan ut? Ni har ju haft chansen, eftersom vi har gått i bräsch och även tagit emot kritik från folkpartiet i början av detta år. Varför har ni inte försökt begränsa subventionerna åtminstone genom att biträda förslaget i motionen II:1221 när ni nu inte själva har kunnat prestera något förslag i den riktningen? Detta visar att ni som vanligt är ganska räddhågade.

Med detta, herr talman, ber jag att få yrka bifall till reservationen 17 vid bevillningsutskottets betänkande nr 40. I övrigt kommer jag att biträda utskottets hemställan på samtliga punkter.

Herr ROMANUS (fp) kort genmäle:

Herr talman! Fru Hörnlund påstod att jag skulle ha sagt att man i fortsättningen inte skall subventionera barnstugorna. Jag vet inte om det är den sena tidpunkten som gör att fru Hörn-

lund på detta sätt vanställer vad jag yttrade. Det lönar sig inte att fullfölja debatten under sådana omständigheter.

Jag skall bara svara på frågan varför vi nu inte omedelbart föreslår en fullt genomförd individuell beskattning. Vi har hela tiden talat om en successiv övergång till en sådan. När jag förut nämnde begreppet fullt genomförd individuell beskattning var det i motsats till vad fru Holmqvist talade om, nämligen en motion om frivillig särbeskattning.

Fru HÖRNLUND (s) kort genmäle:

Herr talman! Herr Romanus var onekligen inne på att de familjer som inte kunde få sina barn placerade i barnstugor skulle tänkas bli irriterade över att de måste subventionera tillsynen av de barn som får plats på barnstugor.

Herr Romanus kan väl ändå inte bestrida att han räknade upp en rad motioner som folkpartiet väckt och att han i det sammanhanget sade att folkpartiet krävt full individuell beskattning. Jag anser att nu hade ni verkligen haft chansen att visa att ni menade någonting med detta, om ni också velat ta den kritik som skulle ha kommit på ett sådant förslag.

Herr ANDERSSON i Örebro (fp):

Herr talman! Jag skall beröra ett annat område än familjebeskattningen och den problematik som följer med den. Jag skall tala litet om försäljningsskatten på guldsmedsvaror. Det är en fråga som vi motionärer har haft uppe flera år, och vi har tagit upp den i år igen i motionerna I:1051 och II:1211, där vi yrkar att den särskilda försäljningsskatten på guldsmedsvaror måtte avvecklas från den 1 januari 1971.

Svenska guldsmedsvaror belastas förutom av mervärdesskatt av en 25-procentig försäljningsskatt på varans pris före skatt. Till staten inlevereras således 20 procent av varupriset inklusive

Skattereform m. m.

försäljningsskatt. Mervärdeskatt utgår ju även på denna punktskatt.

En av de viktigaste principerna för vårt skattesystem är att det skall vara konkurrensneutralt. Skattelagstiftningen skall inte utan alldeles speciella skäl hindra konkurrensen vare sig mellan olika typer av företag eller mellan olika varuslag eller skilda branscher. Detta var också ett av skälen för mervärdeskattens införande.

Försäljningsskatten på guldsmedsvaror följer sannerligen inte denna princip. Tvärtom har den en konkurrensnedbrytande effekt och har därigenom försatt hela guldsmedsbranschen i en utomordentligt svår situation. Försäljningen av guldsmedsvaror har trots de goda konjunkturerna gått ned kraftigt under senare år. Denna nedgång beror inte på bristande kvalitet hos den svenska produktionen eller de varor som saluförs i Sverige. Vårt land anses tvärtom internationellt sett stå på ett mycket högt plan i fråga om de varor som tillverkas inom guldsmedsycket, och detta gäller både formgivning och kvalitet. Orsakerna är att söka på annat håll. Här spelar prisfrågan utan tvivel en mycket stor roll.

Nedgången i försäljningen tvingar nu guld- och silversmeder, både anställda och företagare, att överge det yrke de lärt sig. Ofta måste företag läggas ned. Ett flertal personer inom branschen håller på att omskola sig.

Det är sant att vi har ett mycket hårt klimat inom företagavärlden med starka förändringar och snabba strukturomvandlingar, och det är ingen ovanlig företeelse att företag läggs ned och människor får byta arbete. Man måste emellertid starkt reagera mot att en punktskattning — som det här är fråga om — är så hård, att den avgjort försämrar en branschs konkurrensläge och äventyrar hela dess existens. Det finns enligt min mening inget rimligt motiv att behålla en sådan speciell beskattning.

Vid skattens genomförande återopades som motiv att guld- och silvervaror var att betrakta som lyx. Den bedömningen tycker jag inte är adekvat i dag. Det finns ett flertal andra varor som man med samma rätt kan påstå är lyxbetonade. Det är inte svårt att räkna upp en rad varugrupper som ofta utgör köpalternativ till guld- och silvervarorna men som kommer i ett betydligt gynnammare prisläge på grund av att de inte punktskattas. Det är ett rättvisekrav att de som lärt sig yrket och ägnar sig åt branschen får konkurrera med andra yrkesutövare på samma skattemässiga villkor. Det är som sagt en vedertagen princip i det svenska skattesystemet att beskattningen skall vara konkurrensneutral; detta måste också gälla guldsmedsbranschen.

Från branschens sida hade man starka förhoppningar om att punktskatterna på guldsmedsvaror skulle försvinna när mervärdeskatten infördes. Så blev dock inte fallet. Nu hade man hoppats på att denna skattebelastning skulle avlägsnas när den föreslagna momshöjningen skulle träda i kraft. Men inte heller vid det här tillfället har finansministern velat tillmötesgå de berättigade kraven, vilka skulle ha möjliggjort för branschen att tävla på samma villkor som andra konkurrerande branscher.

Att varuskatterna är ett allvarligt hot mot branschens fortbestånd förstår man när man gör klart för sig att försäljningsskatten tillsammans med mervärdeskatten och den särskilda kontrollavgiften på guld- och silvervaror utgör nära 40 procent av varans pris efter den 5-procentiga höjningen av mervärdeskatten. Härav utgörs ca 23 procent av den särskilda gulds-katten, om man i denna också räknar in moms. Härtill kommer att branschen har icke oväsentliga kostnader för kontroll och redovisningsförfarande — en belastning som många andra branscher inte har.

Skattereform m. m.

Svenskarna är som bekant ett resande folk, och på sina utlandsresor förser sig turisterna ofta med varor som kan köpas fördelaktigare i det besökta landet än i Sverige. Enligt statistiken besökte över 1,5 miljoner svenskar utomnordiska länder förra året. Då kan man förstå den utveckling branschen haft. Om man räknar med att var tredje svensk köper guldvaror för ungefär 100 kronor i utlandet blir det ett sammanlagt belopp av cirka 50 miljoner kronor. Det motsvarar mer än väl det skattebortfall som skulle inträffa vid ett borttagande av den speciella punktbeskattningen för guldsmedsvaror. Till detta kommer att man i Danmark och Norge har tagit bort den speciella beskattningen, vilket medför att guldsmederna i de svenska gränsstäderna har det utomordentligt besvärligt. Självfallet köper folk sina guld- och silvervaror på andra sidan gränsen.

Dessutom tillkommer en speciell skatteteknisk historia. Alla guldsmedsvaror som köps här i landet och som går på export är befriade från både mervärdesskatt och den speciella punktskatten. Inom branschen har man också konstaterat, via den guldstämpelavgift som man får erlägga och där det influtna beloppet sjunkit, att det inte säljs större guldsmycken i Sverige i samma omfattning som tidigare procentuellt sett. En kund kan nämligen mycket väl gå in i en guldsmedsaffär här i landet, köpa ett mycket dyrbart guldsmycke och begära att få en tullhandling utfärdad på varan — han behöver bara säga att han skall skänka bort guldsmycket till någon bekant i utlandet. Då slipper han omedelbart erlägga dels den speciella punktskatten, dels mervärdesskatten. Enligt vad som upplysts inom branschen är det inte ovanligt att kunderna går till väga på detta sätt. Kunden kan sedan resa över gränsen, klarera ut varan och sedan behålla smycket. Denna utveckling är naturligtvis inte riktig, men människor som kommer underfund med

de skattetekniska problemen lär sig ju ofta hur man skall undgå att betala skatt. Om punktskatten på guldsmedsvaror slopades, skulle sådana här företeelser försvinna.

Det finns också anledning att hänvisa till tidigare uttalanden i skattefrågor om att man inom de nordiska länderna skall söka uppnå en harmonisering av lagstiftningen. Detta är, anser jag, ytterligare ett skäl för att slopa den speciella skatten på guldsmedsvaror.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation 24 vid bevillningsutskottets betänkande nr 40.

Herr **HOVHAMMAR** (m):

Herr talman! Jag vill också trots den sena timmen något gå in på företagarproblemen i samband med skattefrågorna.

De beslut som vi fattar när det gäller skatterna kommer i mycket hög grad att påverka människornas vilja att göra en effektiv arbetsinsats i samhället. Jag tror att detta alldeles särskilt gäller kapitalskattepolitikens utformning och när vi kommer in på egenföretagarnas problem.

Det insatta kapitalet i företagen utgörs i allmänhet av fasta tillgångar, således ej likvida eller snabbt konvertibla medel. Jag skall därför bara helt kort försöka koncentrera mig till den del av utskottets utlåtande som gäller kapitalskatterna och familjeföretagen.

Kapitalskatter som åläggs egenföretagaren betalas regelmässigt genom ökat personligt uttag ur rörelsen. Framst drabbar detta de expansiva företagen, där företagsledarens framtidsoptimism och ansvar för samhälle och anställda gör sig gällande. Trots bristande lönsamhet, bl. a. beroende på regeringens näringspolitik, har företagarna fortsatt att plöja ned kapital för konsolidering och vidareutveckling.

Det kärva läge på kreditmarknaden, som vi nu upplever och som särskilt hårt drabbar de mindre och medelstora

Skattereform m. m.

företagen, innebär i praktiken för många ett direkt kreditstopp. Detta medför akuta kapitalproblem. Det gäller likviditeten i stort, vilket även kan innebära svårigheter att erlægga skatter av olika slag, t. ex. arvs- och förmögenhetsskatter. Det förefaller, herr talman, orättvist och samhällsekonomiskt felaktigt att belasta denna kategori av företagare med skatter vilkas erläggande innebär tvång att realisera i företaget bundna tillgångar. Man borde i detta sammanhang ha rätt att efterlysa en radikalt ändrad inställning från samhällets sida till dessa progressiva företagare, som i så hög grad utgör förtruppen när det gäller vårt lands ekonomiska tillväxt.

Finansministern har i proposition 71 med förslag till ändring av kapitalskatterna insett familjeföretagens stora betydelse för samhällsekonomin. Denna betydelse har bekräftats i debatten både igår och i dag. Det är i och för sig mycket glädjande. Men även om propositionen utgör ett steg i rätt riktning finns det dock anledning till vissa erinringar. Redan de nu gällande skattekalkalorna beträffande förmögenhets- och arvsskatt innebär allvarliga skador för familjeföretagen. Det bestyrks bl. a. av det faktum att antalet konkurser ökat redan under första kvartalet i år med nära 50 procent eller nog räknat från 420 till 600. Förmodligen kommer den siffran att stiga ännu snabbare under resten av året. Det innebär en ytterst besvärlig situation för de mindre och medelstora företagen i vårt land. Det är också många företagare som tröttnat och därför önskar sälja sina företag. Ett annat alternativ är att överflytta verksamheten till utlandet. Antalet förfrågningar hos bankerna angående möjligheterna till etablering utomlands är i år större än tidigare. Skärpningen av kreditåttstramningen kommer säkert att få betydligt allvarigare konsekvenser för näringslivet än vad regeringen tror. Läget är alltså ytterst allvarligt.

Problemet är således inte enbart att förhindra en skatteskärpning, utan fastmer att minska den totala skattebörda som åvilar familjeföretagen. Av motionerna I: 1055 och II: 1243 från moderata samlingspartiet framgår bl. a. de förräntningskrav som måste uppfyllas för att skatterna skall kunna betalas utan att företagets fortbestånd äventyras. För att erlægga dessa kapitalskatter ställs det orimligt höga förräntningskrav på företagen, ända upp till 25 procent. Dagens situation innebär för det stora flertalet företag en mycket låg räntabilitet. Gjorda undersökningar visar att det i de flesta fall handlar om under 15 procent. Finansministern har uppdragit åt kapitalskatteberedningen att i sitt fortsatta arbete ytterligare undersöka kapitalskatteproblematiken i familjeföretagen.

I det enskilda motionsparet I: 1063 och II: 1244 har företagarrepresentanter i riksdagen, representerande de tre borgerliga partierna, hemställt om uppdrag för kapitalskatteberedningen att undersöka möjligheterna till en omvärdering av dödsbotillgångarna när förmögenheten utgörs av andelar i familjeföretag. Motionen går ut på att den del av förmögenhetsvärdet i familjeföretag som understiger 2 miljoner kronor nedräknas till hälften vid beräkning av kvarlåtenskap. Detta innebär en önskvärd precisering av utredningens uppdrag. Finansministern föreslår också i propositionen en reduceringsregel vid beräkning av förmögenhetsskatt för ägare av familjeföretag, innebärande för förmögenhetsägare i området 0,5—2 miljoner kronor en lättnad i beskattningen.

Mot bakgrund av vad jag inledningsvis anför angående de nuvarande kapitalskatternas inverkan på egenföretagarna vill jag instämma i reservation 14 avseende en lindring av förmögenhetsskatten redan vid 300 000 kronor.

Det är ytterligare en skattefråga som jag här något vill beröra, nämligen för-

Skattereform m. m.

säljningsskatten på guldsmedsvaror. Herr Andersson i Örebro har ju nyss mycket ingående redovisat skälen till att denna skatt bör tas bort. Enligt min och mångas uppfattning saknar denna skatt i dagens läge helt berättigande. Den snedvrider konkurrensen och stimulerar, som tidigare nämnts, till inköp i utlandet, något som vi i dagens svåra valutasituation bör undvika. Härtill kommer att den ur statsfinansiell synpunkt har synnerligen ringa betydelse.

Herr talman! Med stöd av vad jag här framhållit yrkar jag bifall till reservationerna 14 och 24.

Kammaren beslöt uppskjuta den fortsatta behandlingen av detta ärende, liksom behandlingen av återstående ärenden på föredragningslistan, till fredagen den 15 maj.

På förslag av herr talmannen beslöt kammaren att uppskjuta den fortsatta behandlingen av förevarande ärende samt behandlingen av övriga på föredragningslistan upptagna ärenden till morgondagens sammanträde.

§ 2

Anmälades och godkändes följande förslag till riksdagens skrivelser till Konungen, nämligen

från andra lagutskottet:

nr 232, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring m. m., såvitt propositionen hänvisats till lagutskott, jämte motioner i ämnet;

nr 233, i anledning av motioner om tillämpning av hälsovårdsstadgan på anläggningar m. m. inom försvaret; och

nr 234, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ny organisation av läkemedelsförsörjningen m. m., såvitt propositionen hänvisats till lagutskott; samt

från jordbruksutskottet:

nr 228, i anledning av Kungl. Maj:ts

proposition angående anslag för budgetåret 1970/71 till miljövårdsinformation och till en rikskampanj mot nedskräpning jämte motioner; och

nr 229, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter på tilläggsstat III till riksstaten för budgetåret 1969/70 inom jordbruksdepartementets verksamhetsområde.

§ 3

Upplästes följande till kammaren inkomna ansökan:

Till Riksdagens andra kammare

Undertecknad anhåller härmed om ledighet från riksdagsarbetet under tiden 15—19 samt 25—28 maj 1970 på grund av utlandsresor.

Stockholm den 14 maj 1970

Tage Erlander

Kammaren biföll denna ansökan.

§ 4

Meddelande om enkla frågor

Meddelades, att herr talmannen tillställts åtta enkla frågor, nämligen av:

herr *Tobé* (fp), till herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet angående tillämpningen av 1953 års kungörelse angående förberedelse av vissa företag enligt vattenlagen,

herr *Westberg* i Ljusdal (fp), till herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet angående förberedelserna för att införa nya fastighetsbeteckningar,

herr *Eriksson* i Bäckmora (cp), till herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet angående bibehållande av nuvarande fastighetsbeteckningar,

herr *Eriksson* i Bäckmora (cp), till herr statsrådet och chefen för utbildningsdepartementet angående språkundervisning för vissa elever på fackskolans tekniska linje,

herr *Wikner* (s), till herr statsrådet och chefen för socialdepartementet angående åtgärder mot olycksfall inom skogsbruket,

herr *Gustavsson* i Alvesta (cp), till herr statsrådet och chefen för utbildningsdepartementet angående möjligheten att bedriva förvärvsarbete som förberedelse för fortsatt utbildning,

herr *Ullsten* (fp), till herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet angående åtgärder för att förhindra nedläggning av Svenska turistföreningens högfjällsanläggningar, och

herr *Westberg* i Ljusdal (fp), till herr statsrådet och chefen för inrikesdepartementet angående ändring av bestämmelserna om förbättringslån för underhåll av fastighet.

§ 5

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes här-
efter kl. 1.43 på natten.

In fidem

Sune K. Johansson

Fredagen den 15 maj

Kl. 10.00

§ 1

Justerades protokollet för den 6 in-
nevarande maj.

§ 2

Skattereform m. m. (forts.)

Herr talmannen meddelade, att den från gårdagens sammanträde uppskjutna överläggningen rörande bevillningsutskottets betänkanden nr 40, med anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370), m. m. jämte motioner, såvitt propositionen och motionerna hänvisats till bevillningsutskottet, och nr 41, med anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i förordningen (1947:577) om statlig förmögenhetsskatt, m. m., jämte motioner, andra lagutskottets utlåtanden nr 40, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i lagen (1947:529) om allmänna barnbidrag, m. m., såvitt propositionen hänvisats

till lagutskott, jämte motioner, och nr 41, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370), m. m., såvitt propositionen hänvisats till lagutskott, jämte motioner, samt statsutskottets utlåtande nr 100, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående anslag för budgetåret 1970/71 till allmänna barnbidrag, m. m., jämte motioner, nu komme att fortsättas; och lämnades därvid ordet, i enlighet med förut gjord anteckning, till

Fru RYDING (vpk), som yttrade:

Herr talman! I våra likalydande motioner I:409 och II:450 yrkar vi att det allmänna barnbidraget om mervärdesskatten höjs — vilket nu torde bli fallet — skall ökas med ytterligare 100 kronor utöver vad som föreslagits i statsverkspropositionen. Motiveringen för detta yrkande har vi redovisat i motionerna. Andra lagutskottet har inte heller i sitt utlåtande nr 40 bestritt att

Skattereform m. m.

vi har rätt i vår beskrivning av den utveckling som skett till följd av de allmänna prishöjningarna.

När vi skrev våra motioner i januari månad i år önskade vi emellertid inte att få så rätt som vi fått genom de till dags dato inträffade prishöjningarna. Dessa har blivit större än vad myndigheterna räknade med eller hade kunnat tänka sig. Till detta kommer nu de prishöjningar på livsmedel som träder i kraft den 1 juli, och sedan kommer som kronan på verket den höjda mervärdeskatten den 1 januari 1971. En annan sak att observera är att det i januari i år gällde en höjning av mervärdeskatten på 4 procent, men nu vet vi att den blir 5 procent.

Som motiv för den föreslagna höjningen av barnbidraget med 300 kronor anges i statsverkspropositionen dels att bidragets realvärde bör bibehållas med hänsyn till den höjda mervärdeskatten, som alltså då beräknades till 4 procent, dels att en höjning var motiverad med hänsyn till de senaste årens prisutveckling, dels slutligen att barnfamiljerna skulle få en reell standardökning. Allt detta låter ju bra, men uppgifterna håller tyvärr inte vid en närmare granskning. I våra motioner har vi med siffermaterial från riksdagens upplysningstjänst klart visat att det skulle ha behövts en höjning av barnbidraget med 315 kronor per barn och år bara för att kompensera den penningvärdeförsämring som skett sedan barnbidraget höjdes senast. Det skedde som bekant för fem år sedan. Vi skall i sammanhanget också lägga märke till att i beloppet 315 kronor inte har medräknats den fördyring som barnfamiljerna får vidkännas genom den höjda mervärdeskatt som träder i kraft den 1 januari 1971, och inte heller har hänsyn tagits till den standardhöjning som man ändå räknar med skall äga rum under innevarande år.

Vårt yrkande om en ytterligare höjning av barnbidraget med 100 kronor

på grund av momshöjningen har sålunda full täckning — under förutsättning att man skall ta fasta på vad som skrivits in i statsverkspropositionen om motiven för en höjning av barnbidraget.

Utskottet har inte heller bestritt riktigheten i det siffermaterial i våra motioner som stöder vårt krav på en ytterligare höjning av barnbidraget. I stället skriver utskottet att barnbidraget inte skall ses isolerat från det övriga familjestödet utan att hänsyn också skall tas till de förbättringar i annan form som genomförs för barnfamiljerna. Därför anser utskottet att den föreslagna höjningen om 300 kronor är väl avvägd, trots att utskottet som sagt inte kunnat bestrida riktigheten i det siffermaterial vi redovisat.

Detta synsätt måste vi förkasta. Det måste ju i realiteten innebära att man vid genomförandet av andra förbättringar, t. ex. av bostadstillägget, skulle ha räknat med eller sneplat på att en del av förbättringen egentligen skulle vara täckning för ett icke tillfredsställande barnbidrag. Men så har sannerligen heller inte varit fallet. De förbättringar som genomförts på andra områden har i stället enligt vår uppfattning ständigt tagits till i underkant. Detta förhållande har vi från vänsterpartiet kommunisterna genom olika motioner sökt rätta till, men vi har hittills inte lyckats härmed. Den förutsättning som fastlades för många år sedan och som man sedan dess ständigt uttalat sig för, nämligen att barnbidraget skall vara grundstommen i konsumtionsstödet till barnfamiljerna, gäller väl fortfarande.

Man vill nu genomföra en förbättring av barnbidraget, som dock redan från början innebär att barnfamiljerna inte får den kompensation som de med all rätt kan fordra i vårt samhälle. För vår del kan vi inte acceptera ett sådant förfaringsätt. Jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till vårt motionspar I: 409 och II: 450. För den händelse att

Skattereform m. m.

dessa motioner bifalles yrkar jag också bifall till vårt motionspar I: 437 och II: 396, som behandlas i statsutskottets utlåtande nr 100. Dessa motioner avser den anslagsmässiga delen av yrkandet.

I andra lagutskottets utlåtande nr 40 behandlas också en annan vpk-motion, II: 1208. Vi har där i år liksom vi gjort under en lång följd av tidigare år yrkat på att de allmänna barnbidragen skulle göras värdebeständiga genom någon form av indexreglering. Därigenom skulle ju barnfamiljerna på ett bättre sätt än nu kunna tillförsäkras samma andel i den allmänna standardhöjningen som andra grupper i samhället.

I år liksom tidigare skriver utskottet att frågan om värdebeständighet kommer att uppmärksammas i pågående utredningsarbete. Vidare framhåller man att barnbidragen skall höjas genom särskilda beslut. Det är därvid underförstått att man avser tiden fram till dess att utredningarna ligger klara. Ja, herr talman, om dessa barnbidragshöjningar verkligen genomfördes regelbundet och i acceptabel form genom särskilda beslut, kunde man givetvis tills vidare acceptera detta resonemang. Det kan emellertid inte föras hur länge som helst. Det har inte heller i praktiken varit så att barnbidragen följt med i utvecklingen. Jag vill erinra om vad jag tidigare sade att det var fem år sedan någon justering senast gjordes.

Vad vi syftar till med vår motion II: 1208 sammanfaller i stort sett med kraven i reservationen 4 vid andra lagutskottets utlåtande nr 40. Vi kan därför i denna fråga ansluta oss till den nämnda reservationen.

Därefter anförde:

Fru **MOGÅRD** (m):

Herr talman! Demokrati är inte ett slags informationssystem eller en sorts opinionsinstitut, vars funktionsduglighet man kan bedöma efter hur effektivt information gått ut eller hur till-

fredsställande ur olika synvinklar opinioner mätts. När regeringen uppfattar klandret mot dess tillvägagångssätt vid presentationen av dess skattepropositioner som om kritiken gällde brister i informationsflödet eller opinionsmätningen visar den, att den dess värre inte förstått innebörden och värdet av den demokratiska arbetsordning som vi sedan länge tillämpat i vårt land. Poängen med demokrati är att alla skall ha tillfälle att vara med och debattera olika politiska frågor och förslag, d. v. s. att alla skall hjälpas åt. Det hindrar förvisso inte att ett slutligt förslag från regeringen får en klart politisk inriktning.

Det har allt oftare funnits anledning att klaga på att denna arbetsordning åsidosatts, och resultatet blir därefter. Man nöjer sig med ett ofullständigt grundmaterial, förslagen blir ogenomtänkta, konsekvenserna kommer som en överraskning för regeringen, som t. ex. får dra tillbaka eller ändra förslag. När oppositionen kritiserar regeringen i detta avseende är det alltså inte en skara människor som klagat över att de inte får veta mera om vad de stora sysslar med utan ett allvarligt påpekande att regeringen ifrågasätter hela den arbetsordning som vår demokrati är uppbyggd på.

Insyn och medinflytande är aktuella begrepp i debatten, inte minst i regeringspartiet. Men ett grundläggande krav för att man skall kunna komma närmare dessa höga mål är att samhället organiseras så att det över huvud taget blir begripligt för medborgarna. Hur skall dessa annars kunna göra sitt inflytande gällande?

Kritiken mot det skattesystem som nu torde avlösas har just gällt dess oöverskådlighet, dess karaktär av lapptäckte — människorna har reducerats till enbart skatteobjekt. Det är t. ex. en gåta att man inte under alla år lyckats införa ett deklarationsförfarande som inte sätter människor i den förnedran-

Skattereform m. m.

de situationen att inte begripa någon-
ting. Men nu skall vi alltså få en skatte-
reform — den mest genomgripande sedan
andra världskriget enligt propositionen
70. Nu hade man möjlighet att skapa
ett skattesystem som var överskådligt
för medborgarna, inte minst för att ge
dem möjligheter till kontroll av rätt och
rättvisa. Har regeringen lyckats åstadkomma
detta? Svaret är nej; det är ett ofullgånget,
halvhjärtat förslag, där genomgående
principer lysar med sin frånvaro.

Den politiska inriktningen har kanske
ansetts vara tillräcklig som bärande
princip. Men vilken är då den? Det är
intressant att studera propositionen 70,
propositionen 71 och finansministerns
lilla bok Fakta om skatten; såvitt jag
har kunnat finna använder han ingenstans
ordet jämlikhet. Majoriteten i be-
villningsutskottet talar däremot om jäm-
likhet, och ute på gator och torg fram-
häver partikamrater reformen som ett
paradexempel på en jämlikhetsreform;
så karakteriseras den också i socialde-
mokraternas valhandbok. Jag finner det
skäligt att anta att utskottsmajoritet,
partikamrater och valhandbok tar över
finansministern.

Jämlikhet är alltså den bärande prin-
cipen. Ja, låt oss då se efter hur det är
med den saken.

Är det jämlikt att en ensamstående
får en minskad skatt hela vägen upp
till en inkomst av 150 000 kr., medan
en ensamstående med barn under 16
år får en skatteskärpning redan vid
40 000 kronors inkomst? Är det jämlikt
att marginalskatten i inkomstslagen mel-
lan 20 000 och 55 000 kr. stiger med
från 2,5 procent ända upp till 9,9 pro-
cent för gift med hustru utan inkomst,
medan det i inkomstslagen därefter upp
till 70 000 kr. blir en lindring i mar-
ginalskatten? Är det jämlikt att en gift
man med hustru utan inkomst i en kom-
mun med 24 kronors utdebitering får
betala 4 433 kr. på en inkomst av 20 000
kr., medan en annan med samma in-
6* — *Andra kammarens protokoll 1970. Nr 25*

komst i en kommun med 18 kronors
utdebitering får betala 3 537 kr. — en
skillnad på 896 kr. vid en inkomst av
— jag upprepar det — 20 000 kr.?

Den beroendeställning, som sambe-
skattningen gett den gifta kvinnan, bör
inte längre accepteras, säger finansmi-
nistern som motiv för att införa indi-
viduell beskattning. Det är en viktig
jämlikhetsreform särskilt för kvinnorna,
säger valhandboken med en obetalbar
formulering. Jag har sett tillräckligt
många avskräckande exempel på den
beroendeställningen för att vara en
varm anhängare av individuell beskattning.
Men skatteförslaget är inte mera jämlikt
än att det frångår den upphöjda motiveringen
när det gäller inkomst av annan fastighet,
tillfällig förvärvsverksamhet och kapital —
där må kvinnor få förbli beroende. På vilken
grund? Jo, man kan befara skatteflyktåtgärder.
Ett ganska stort antal myndigheter och
organisationer avvisar sådana avvikelser
från principen om individuell beskattning
i sina remissyttranden över familjeskatteberedningens
förslag, men finansministern och utskottsmajoriteten
förblir principlösa. Att en marginalskatt
av den höjd som föreslås kan befaras
medföra att skattesmitningen ökar
bekymrar däremot inte.

Samma motivering, svårigheterna att
effektivt kontrollera medborgarna, tas
som intäkt för att inte införa individuell
beskattning för de familjer där makarna
gemensamt driver jordbruk eller rörelse.
Jämlikhet är alltså ingen genomgående
princip i förslaget.

En princip som borde vara grundläggande
för varje skattesystem är rättvisa. Jag
har redan pekat på ett antal fall som
bryter också mot den principen. Det
finns ytterligare exempel.

Det är och förblir en orättvisa att
folkpensionen beskattas, vilket då folkpensioners-
avgiften inte är avdragsgill innebär en
dubbelbeskattning. Utskottsmajoriteten
vill inte inse det. Den hävdar att folkpensionärer;
om skattefri-

Skattereform m. m.

het skulle gälla, skulle få större förmåner än andra skattskyldiga. Utskottet noterar att den totala marginaleffekten i vissa inkomstlägen kan uppgå till 90 procent för folkpensionärer men säger att man inte kan göra någonting åt detta med hänsyn till skatteförmågeprincipen. Man bör nog akta sig för att införa ett resonemang om skatteförmåga i det här sammanhanget. I det här fallet begränsar man dubbelbeskattningen till en åldersgrupp. Vad hindrar att man med den motiveringen går in litet då och då, under året t. ex., och ser efter vad människor i allmänhet har kvar av sina redan beskattade inkomster, d. v. s. om de möjligen har ytterligare skatteförmåga?

En ganska bristfällig rättvisa ger man barnfamiljerna, något motvilligt till och med. Det strider egentligen mot principen om individuell beskattning, säger utskottet. En särbehandling av barnfamiljerna innebär emellertid ingalunda något avsteg från principen om individuell beskattning utan är en självklar komplettering. Fullvuxna människor kan i regel försörja sig själva, barn kan det inte. Även en individuell beskattning måste naturligtvis ta hänsyn till skatteförmågan. Kostnader för vård av sjuka eller äldre anhöriga minskar också skatteförmågan liksom handikapp av olika slag; det senare föredrar utskottsmajoriteten att helt bortse ifrån. Rättvisa är tydligen inte heller en princip man arbetat efter. Skatteförmågeprincipen använder man bara när det passar.

På en punkt är reformen en rättvisereform, nämligen då skatten minskas för låginkomsttagarna. Att skattebördan måste lindras för dessa grupper råder det som utskottet påpekat enighet om inom alla partier. Om regeringen verkligen med det här förslaget lyckats göra deras situation så mycket bättre, återstår att se när skattereformens verkningar börja visa sig: löneökningar och därmed prisstegringar drabbar lågin-

komsttagarna hårdast.

Låt mig i detta sammanhang få säga någonting om utskottsmajoritetens utlåtande om förslaget från vårt håll beträffande en utredning av möjligheterna att införa negativ skatt. Om en sådan skrivning som man finner i det här utskottsutlåtandet accepteras och blir accepterad i andra utskott, kan vi helt avskriva utredningsväsendet. Jag har i en motion i år yrkat och fått avslag på en begäran om en grundlagsreglering av utredningsväsendet — jag framförde bl. a. att den hastiga tekniska och ekonomiska utvecklingen kräver en snabbare handläggning av ärendena. Jag har blivit bönhörd över hövan, när utskottet här raskt går igenom problematiken — som har avsevärt intresse för låginkomsttagarna — och konstaterar att negativ skatt medför i det närmaste oöverstigliga svårigheter.

Ett system som saknar bärande principer — och det gör detta förslag — är omöjligt att överblicka för den enskilde medborgaren. Undantagen blir för många. Skattebetalaren kan inte känna sig som en medborgare som lämnar sitt bidrag till det gemensamma arbetet, utan uppfattar sig som ett skatteobjekt som är utsatt för en större eller mindre utplundring. Det har många gånger omvitnats att skattesmitningen i olika former är ett stort problem och innebär ett avsevärt inkomstbortfall för det allmänna. Det viktigaste botemedlet är emellertid inte ett utvidgat kontrollsystem utan en skattekonstruktion som kan överblickas och förstås därför att den är rättvis och principfast.

Utskottsmajoriteten återkommer då och då i sitt betänkande till att en rättvisa, som i och för sig är önskvärd, skulle medföra inkomstbortfall — en för mig i hög grad stötande formulering. Den styrker mig för övrigt bara i min uppfattning, som jag inte är ensam om, att skatteförslaget långt ifrån i första hand har till syfte att skapa jämlikhet och rättvisa, utan är ett för

Skattereform m. m.

socialdemokratin ganska normalt skat-
tehöjningsförslag.

Yrkandet från mitt parti om uppskov
till hösten för en ytterligare bearbet-
ning av förslaget är synnerligen moti-
verat. Att ett sådant yrkande över hu-
vud taget skall behöva framställas bor-
de vara pinsamt för regeringen. Ett re-
formförslag, behandlat enligt en arbets-
ordning som kan betecknas som demo-
kratisk, skulle ha varit mera conse-
kvent och fullständigt.

Slutligen, herr talman, vill jag rikta
uppmärksamheten på bevillningsutskot-
tets skrivning på s. 100 i betänkandet
nr 40. Utskottet vill där »understryka
nödvändigheten av att kommunerna i
största möjliga utsträckning anpassar
sin expansion till det ökade skatteun-
derlag som skapas genom den årliga
tillväxten i samhällsekonomin». Jag tror
att många känner igen formuleringen
från moderata motioner, givetvis stän-
digt avslagna. Skulle man inte snart
kunna tänka sig att utsträcka denna re-
kommendation också till staten, i sam-
hällets och medborgarnas intresse?

Jag ansluter mig, herr talman, till de
yrkanden som har framställts av före-
trädare för moderata samlingspartiet.

Herr BERGQVIST (s):

Herr talman! Kan vi ha en väsentligt
högre kapitalbeskattning i vårt land än
man har i andra länder? Det är en vik-
tig fråga, och svaret måste till stor
del bli beroende av hur vi bedriver vår
näringspolitik, hur energiskt vi för den
fulla sysselsättningens politik och vil-
ka villkor vi ger kapitalbildningen.

Om man har ett passivt samhälle, som
inte engagerar sig för att driva på ef-
fektviseringar och rationaliseringar i
näringslivet, som inte har vilja att sat-
sa hårt på en full sysselsättning, som
underlåter att ge den kollektiva kapi-
talsbildningen goda utvecklingsmöjlig-
heter och därför blir beroende av väx-
lingar i den privata kapitalbildningen,
då har man en situation där det kan

förefalla svårt att använda beskattning-
en som ett effektivt utjämningsinstru-
ment, och då kanske man halkar in på
sådana lösningar som moderata sam-
lingspartiet har en viss dragning till,
nämligen att sänka skatten för de bäst
ställda.

Men om man i stället bedriver en ak-
tiv näringspolitik, satsar hårt på en
politik för full sysselsättning och ger
den kollektiva kapitalbildningen hyggli-
ga utvecklingsmöjligheter behöver man
inte på samma sätt känna trycket av
att man måste anpassa t. ex. kapitalbe-
skattningen till den låga nivå som finns
i utlandet. Kapitalbeskattningen har un-
der efterkrigstiden varit hårdare i vårt
land än i många andra länder. Samti-
digt har vi upplevt att den svenska eko-
nomin har utvecklats på ett positivt
och gynnsamt sätt.

Nu står vi inför en viss uppstram-
ning av kapitalbeskattningen — den
första egentliga skärpningen på drygt
20 år. Det är naturligtvis svårt att med
bestämthet säga att den eller den av-
vägningen är exakt den rätta, men jag
har ändå en känsla av att det i nuläget
skulle vara möjligt att gå längre än vad
propositionen och utskottet föreslår när
det gäller förmögenhetsskatten.

Utskottets förslag innebär att förmö-
genhetsskatten skall öka netto med 30
miljoner kronor. Det kan kanske inte
anses vara en särskilt stor summa i för-
hållande till den totala förmögenhets-
skatten på ca 400 miljoner kronor. Om
man dessutom beaktar den ökning av
förmögenhetssumman som samtidigt
sker är denna reform av förmögenhets-
beskattningen mer en omfördelning mel-
lan de olika förmögenhetsägarna än en
omfördelning mellan förmögenhetsägar-
na å ena sidan och de stora löntagar-
grupperna å andra sidan.

Förmögenheterna i vårt land har ökat
avsevärt sedan början på 1950-talet.
Även om inkomsterna har ökat något
snabbare kan det vara av intresse att
konstatera att medan samhällets totala

Skattereform m. m.

skatteinkomster i löpande priser mer än åttadubblats sedan början på 1950-talet har förmögenhetsskatten knappt fyrdubblats under samma tid. Under 1950- och 1960-talen har vi haft en utveckling där inkomsten och konsumtionsskatterna tagit en kraftigt stegrad andel av inkomstsumman, medan under samma tid förmögenhetsskatten hållit sig vid 0,6—0,7 procent av den totala beskattningsbara förmögenhetssumman. Kapitalskatterna svarade 1950 för 4 procent av statens skatteinkomster. Nu är motsvarande siffra mindre än 2 procent. Även med den skärpning som föreslås i propositionen kommer kapitalskatternas andel inte upp i 2 procent.

Under 1970-talet gör vi en stor satsning för att utjämna de stora klyftorna mellan olika samhällsgrupper. Om vi skall få framgång i den satsningen måste jämlikhetssträvandena tränga ut på alla områden i samhällslivet. Det krävs att alla samhällsgrupper dras med i denna utjämningsprocess. Jag tror att t. ex. den solidariska lönepolitiken kommer bäst till sin rätt i en utvecklingsprocess där man har en utjämning på många olika områden på samma gång. Det är inte ovanligt att löntagargrupper säger: »Varför skall vi avstå från att ta ut så mycket vi kan från detta högproduktiva företag? Om vi avstår, kanske det bara blir kapitalägarna som tar hand om pengarna, och då blir det i själva verket ökad inkomstolikhet, ökade ekonomiska klyftor jämfört med vad det blir om vi i stället tar ut så mycket vi kan.» Jag tror att det är viktigt att de löntagare som ställs inför kravet på återhållsamhet också vet med sig att detta krav även riktas mot kapitalägarna.

Enligt statistik som gäller år 1966 var det bara 6 procent av de skattskyldiga som hade en förmögenhet som översteg skattepliktsgränsen, medan 40 procent av de skattskyldiga inte redovisade någon nettoförmögenhet alls.

Vi räknar med att Sverige under 1970-talet liksom hittills skall vara ett invandrarland. När vi ökar antalet löntagare på det sättet uppstår samtidigt en tendens till att kapitalets avkastning ökar i relation till ersättningen för arbete. Vi gör ekonomiska vinster på att få hit invandrare, men det är oerhört viktigt att vi samtidigt ser till att det inte blir kapitalägarna som i allt högre grad tar hand om vinsterna utan att det blir invandrarnas arbetskamrater och samhället i stort.

Jag tror också att det är fel av oss att acceptera den nuvarande beskattningen av privata stiftelser. Jag tror att om vi inte hade haft de nuvarande reglerna, så skulle väldigt få ha kommit på tanken att utforma beskattningsreglerna just på det sättet. Vad som framför allt är stötande är att man ger betydande favörer åt stora stiftelser med betydande aktieinnehav, stiftelser som har större betydelse som inflytandecentrum för privata ägandegrupper än som ett stöd åt de allmännyttiga ändamål de är tänkta att gagna. Det förhåller sig dessutom på det sättet att man inte delar ut hela den årliga avkastningen. Den största stiftelsen fonderar drygt en miljon kronor varje år, pengar som sedan kommer till användning för att stärka den privata familjens inflytande över näringslivet.

Herr talman! Jag vill yrka bifall till motionen II: 1232 i vad avser hemställan under a, c och e.

Herr LOTHIGIUS (m):

Herr talman! Skattedebatten i denna kammare är snart slut, och det svenska folket får en gåva från regeringen: en skattelättnad som kommer att kosta svenska folket ca 12 miljarder kronor under en femårsperiod. Det finns väl de som tror att man sänker skatten för låginkomsttagarna genom att flytta över så mycket pengar från de högre inkomsttagarna. I verkligheten är det endast några hundra miljoner kronor som

Skattereform m. m.

flyttas över. Det går inte att pressa de högre inkomsttagarna mer, om samhällsekonomin skall fungera och om man inte skall slå sönder ett ekonomiskt system med därav följande konsekvenser som vi inte helt kan överblicka. De andra pengarna — resten av dessa miljarder — betalas av hela svenska folket. Det innebär att detta skatteförslag är historien om de svindlande miljarderna.

Vi är alla på det klara med att det är nödvändigt med en skattelättnad för de små inkomsttagarna och det är tillfredsställande att en sådan kommer till stånd. Men tyvärr blir regeringens skatteförslag på sikt att skattelättnaden äts upp av den skatteskärpning som blir följden av lönehöjning och den fortskridande inflationen. Kvar står därför att det skatteförslag som nu framlagts tyvärr inte kommer att avhjälpa den allmänna pessimism som nu råder hos en stor del av det svenska folket, inte minst inom huvuddelen av vårt näringsliv.

Man kommer att säga i allt större utsträckning, att med anledning av marginalskatteskärpningen lönar det sig inte att arbeta, än mindre att spara. De tillgångar som ännu finns i sparandet kommer nu i än högre grad att konsumeras. Jag skulle vilja fråga om det är regeringens avsikt att skapa jämlikhet genom att låta enskilda människors sparmedel snabbt försvinna genom konsumtion. I hundratusentals familjer anser man i dag, inte minst från ungdomens sida, att det är meningslöst att spara. Man säger till sina föräldrar: »Ni skall inte spara för oss, det kostar för mycket. Lev i stället upp de tillgångar som finns, använd dem till det ni önskar just nu eller ge oss dem så att vi kan utnyttja dem så fort som möjligt.»

Inom familjeföretagen säger en ung, enligt tidigare planer blivande företagare: »Varför skall jag ta på mig ansvaret och de besvärligheter som företag-

samheten redan nu innebär?» Och sämre blir det genom det nya skatteförslag som lagts fram, enligt vilket kapitalet beskattas hårdare än i andra länder, det kapital som skall utgöra den arbetande delen i den svenska företagsamheten. I det sammanhanget skall jag strax be att få bemöta herr Bergqvist. Ungdomen, som är mer internationellt inriktad än tidigare, är inte dummare än att den säger: »Låt oss föra över kapital eller verksamhet till länder som inte belastas med det skattetryck som vi har i detta land.»

Det finns naturligtvis ett sätt att klara sig från detta, nämligen att dra ner en ekonomisk järnridå för vårt land. Men vi vet hur det går när andra länder gör så. Hur skall vi kunna utveckla en europeisk gemenskap, ett samarbete i världen, om vårt skattesystem skiljer sig så väsentligt från andra länders, om förutsättningarna att leva och driva företagsamhet blir sämre i Sverige än i alla andra länder?

Nu säger den ärade ledamoten i denna kammare, herr Bergqvist, att vi skulle kunna höja kapitalskatten kraftigt. Att vi har kunnat klara oss så bra i detta land i förhållande till andra länder beror egentligen på, menar herr Bergqvist, att vi har en så hård beskattning, att vi har kunnat tvinga företagsamheten till rationaliseringar. Detta kan gå till en viss gräns. Tar man hänsyn till den allmänna pessimism som nu råder, så är den gränsen enligt min mening redan nådd. Jag tror inte det är riktigt att arbeta på att minska förmögenheterna. I stället gäller det ju att utjämna så att de som inte har så mycket får desto mera. Men det gör man inte genom att minska förmögenheterna, alltså det så kallade arbetande kapitalet. Det gäller tvärtom att utnyttja det kapitalet så effektivt som möjligt för att därigenom skapa jämlikhet genom att öka förutsättningarna för andra i detta land att få mera. Det är på det sättet man måste arbeta och det

Skattereform m. m.

är ganska förvånande att en universitetslärare med ekonomisk utbildning använder sig av en sådan argumentation som vi här hört.

Herr talman! Jag har aldrig förut upplevt en sådan pessimism som nu förekommer. Jag hänvisar till den småländska företagsamheten. Jag känner den ganska väl, så jag vet vad jag talar om. Hopplösheten är stor, och ungdomens intresse av att föra en redan i gång varande verksamhet vidare försämras därför att vi har en regering som inte vill och inte kan skapa en grund för en framtida optimism på detta område, en grund för den trygghet och det förtroende som vi så väl behöver. Det är mycket farligt för ett land när en sådan hopplöshet inträder.

För några veckor sedan samlades alla drätselkammarordförande i Jönköpings län tillsammans med landstingets ekonomiskt ansvariga för att diskutera kommunernas ekonomiska utveckling. Man räknade därvid med att omkring 1972—1973 ha en total kommunalskatt på ca 25 kr., men man trodde att skattesatsen redan strax efter 1978 skulle ligga vid 30 kr., om man skulle vara tvungen att genomföra de utlovade investeringarna, detta som resultat av den automatiska skatteökningen till följd av regeringens politik och de löften som regeringen har ställt ut. Hur skall vi skattemässigt kunna möta en sådan situation? Jag bara ställer frågan.

Herr talman! En motion angående skatteavdrag kom bort i hanteringen vid reservationsskrivningen i bevillningsutskottet. Herr Magnusson i Borås har redan yrkat bifall till den. Det gäller motionerna I: 785 av herr Lidgard och II: 915 av herr Carlshamre och mig. I de motionerna begärs att underhåll som har utdömts efter skilsmässa till barn skall bli avdragsgillt med hela beloppet vid deklarationen och inte som nu föreslagits med endast 1 500 kr.

Jag skall villigt erkänna att det har skett en förbättring genom Kungl. Maj:ts

förslag. Tidigare har avdraget varit begränsat till 1 000 kr., men det föreslås nu höjt till 1 500 kr.

Bakgrunden till vår motion är att det i vårt land finns tiotusentals splittrade familjer där mannen på grund av skilsmässa kommit i en mycket svår situation. Socialmyndigheterna i de större städerna har kunnat konstatera, att männens situation efter en skilsmässa är mycket besvärande på grund av de ekonomiska påfrestningarna. I allmänhet får ju kvinnan — med all rätt — ta hand om barnen. Mannen får flytta från en redan färdig bostad och i dessa bostadsbristens tider flytta in på hotell eller i hyresrum, som är ganska dyra. Det blir en psykologisk press, samtidigt som det innebär en ytterligare ekonomisk press på mannen. Dessa fall är särskilt accentuerade i Stockholm.

Mannen vill ofta lämna ett hyggligt bidrag för att barnen skall få det underhåll de behöver men har inte ekonomiska förutsättningar att göra det. Han kan kanske ha en hygglig inkomst men måste fördela inkomsten på grund av den situation han befinner sig i. Det måste vara socialt riktigt att han får ett avdrag som motsvarar det underhållsbidrag som han måste ge.

Jag ber att få yrka bifall till motionen, där det föreslås åtgärder som syftar till en objektiv behandling av skilsmässoparterna i detta hänseende.

Herr BÖRJESSON i Falköping (cp):

Herr talman! Det finns kanske inte så stor anledning att så här i skattedebattens slutskede ta till orda, men jag gör det av den anledningen att jag tillsammans med några center- och folkpartister har väckt en motion, i denna kammare nr 1233, där vi bl. a. krävt en skyndsamt utredning av hur skattesystemet bör vara utformat för att på bästa sätt främja sparandet, investeringsviljan och den ekonomiska tillväxten till gagn för jämlikhetspolitiska strävanden.

Skattereform m. m.

Herr talman! Skattesystemet måste enligt min och mina medmotionärens mening ses som ett väsentligt instrument i fördelnings- och jämlikhetspolitikens syfte. I första hand skall i enlighet med jämlikhetsprincipen de lägre inkomsttagarna erhålla lättnader i beskattningen, men utformningen av skattesystemet skall självfallet vara sådant att sparandet, investeringsviljan och den ekonomiska tillväxten får bästa möjliga förutsättningar, till gagn för alla.

För att man skall kunna driva en framgångsrik fördelningspolitik krävs det ett effektivt näringsliv. Det är inte minst av den anledningen angeläget att det i vårt land förs en sådan politik som just främjar ett effektivt näringsliv. Det är angeläget att den ekonomiska tillväxten främjas — endast under den förutsättningen främjas välståndsutvecklingen. Det kan inte gärna bestridas att det är en stor brist i den nu aktuella skattereformen att man inte undersökt vilka konsekvenser det kan bli för den ekonomiska tillväxten i vårt land. Vi anser inte att detta behöver hindra en angelägen skattereform, men det är nödvändigt att dessa brister i utredningsmaterialet repareras med det snaraste. Det är naturligtvis väsentligt för oss att veta vilka konsekvenser skattesystemet har för näringslivet, för den ekonomiska tillväxten och därmed också för standardhöjningen och fördelningspolitiken.

Kapitalskatterna i vårt land är höga i jämförelse med skatterna i andra länder. Vad betyder detta för vårt näringslivs konkurrensmöjligheter på världsmarknaden? Vad betyder det för vår handelsbalans och för sysselsättningen i vårt land? Förs det en skattepolitik som medför arbetslöshetsrisker, blir de mindre och medelstora företagen särskilt hårt drabbade. Det skulle i så fall innebära att skattepolitiken leder till ekonomisk maktkoncentration.

Mycket talar för att skattesystemet

inte har den bästa utformningen med sikte på såväl ekonomisk tillväxt som jämlikhet. Den ekonomiska tillväxttakten har inte varit direkt dålig, men den har under senare år inte heller varit helt tillfredsställande. Utan överdrift kan sägas att den ekonomiska tillväxttakten kunde ha varit större om skattesystemets utformning inte lagt hinder i vägen därför. Det kan givetvis fordras en förklaring från min sida som förtydligar mitt påstående.

Vi kan konstatera att dagens medborgare är skattemedvetna, och det är kanske inget fel i det. Det tar sig uttryck bl. a. i att man räknar med skatten på ett helt annat sätt än man gjorde förr. Vi skall inte blunda för att det finns de som hellre tar ledighet från sin anställning för att arbeta hemma — om de lejde arbetskraft för det arbete som utförs i hemmet, skulle denna arbetskraft betalas med skattebelagda pengar. Vi skall heller inte blunda för att det förekommer att löntagare som arbetar på övertid tar ut vederlag i form av ökad ledighet hellre än i form av kontant ersättning. Ledigheten är ju inte beskattningsbar. Det förekommer också att tjänstemän avstår från lönegradsupplyttningar, d. v. s. befordran till högre tjänst, som innebär ökat ansvar och krav på ökade arbetsprestationer. Det avstår de ifrån, därför att det för dem medför ökat arbete och ökat ansvarstagande, och de menar att den högre ersättning de får inte innebär, när skatten är dragen, en kompensation för merarbetet på det ökade ansvarstagandet.

I sådana här och i liknande fall utgör skattetänkandet — och de konsekvenser man drar härav — ett hinder för arbets- och produktionsökning. Att så är förhållandet kan man inte komma ifrån. Skattemedvetandet är inte begränsat bara till vissa folkgrupper. Det berör i lika hög grad löntagare som företagare — alla är mer eller mindre skattemedvetna. Så länge det är fråga

Skattereform m. m.

om att hålla sig inom lagens ramar kan ingen anmärkning däremot riktas.

Men det kan inte från samhällets synpunkt vara tillfredsställande, att vi i vårt land har fått ett skattetänkande som kan leda till minskade arbetsinsatser från de enskilda medborgarnas sida. Därmed främjas inte välstandsutvecklingen. Detta är ett observandum — inte minst för oss politiker. Det gäller att sätta in skatteproblematiken i ett samhällsekonomiskt sammanhang. Gör vi detta, så finns det all anledning att stödja den till bevillningsutskottets betänkande nr 41 fogade reservationen 2 av herr Tistad m. fl.

Beträffande reservationen 3 angående indexreglering av skatterna vill jag hänvisa till de anföranden som här tidigare har hållits av talare från mittenpartierna.

Herr talman! Utan att gå in på alltför vidlyftiga samhällsekonomiska spekulationer vill jag slå fast att välstandsutveckling för de enskilda och samhället i dess helhet främjas genom arbete och sparande. Det är angeläget — inte minst från samhällets synpunkt — att vi har en hög sysselsättningsgrad och ett ökat sparande.

Det synes angeläget att kapitalskatteberedningen i sitt fortsatta arbete ägnar särskilt stor uppmärksamhet åt frågan om hur skattesystemet påverkar arbetsviljan, sparandet, investeringsviljan och den ekonomiska tillväxten. En sådan bedömning har avgörande betydelse för våra praktiska möjligheter till jämlikhet.

Herr talman! Det skulle kunna finnas anledning att ytterligare argumentera om skatteproblematiken i samhällsekonomisk belysning, men jag avstår därifrån med hänsyn till gårdagens långa skattedebatt.

Herr talman! Jag instämmer i de reservationsyrkanden som har framställts av herr Eriksson i Bäckmora och herr Gustavsson i Alvesta.

Herr BERGQVIST (s) kort genmäle:

Herr talman! Herr Börjesson i Falköping är ju en vänlig man, och han vill ju alla väl, och jag tycker mig i hans argumentering och plädering märka, att han vill att man skall åstadkomma förbättringar för alla. Vad jag kanske i någon mån saknar är en styrning av insatserna, så att man sätter in förbättringarna allra mest där de behövs bäst. Herr Börjesson tog också upp frågan om relationerna mellan den svenska och den utländska kapitalbeskattningens höjd, och herr Lothigius var också inne på samma sak. Avvägningen av kapitalskatten beror helt på vilka ambitioner vi har med avseende på näringspolitiken, full sysselsättning, kapitalbildning m. m. Har vi höga ambitioner på detta område, och lyckas vi driva en framgångsrik näringspolitik, har det också skapats goda möjligheter att utforma beskattningen som ett effektivt jämlikhetsinstrument. Lyckas vi inte med detta kan det hända, att man dras till de lösningar som moderata samlingspartiet verkar för, nämligen sänkning av skatten för dem som har det bra.

Med anledning av att herr Lothigius talade om den nattsvarta pessimism som för närvarande breder ut sig skulle jag vilja säga, att det är lite konstigt att pessimismen är så stor inom det privata näringslivet när kapitalmarknaden inte räcker till för alla utbyggnadsplaner.

Herr LOTHIGIUS (m) kort genmäle:

Herr talman! Jag vill bara nämna det faktum att man åtminstone på den småländska landsbygden kan märka hur det ena företaget efter det andra av familjekaraktär lägger ned sin verksamhet. Anledningen är ingen annan än kapitalsvårigheter, eftersom företagen inte har några möjligheter att klara den ekonomiska situationen i dag.

När läget har utvecklats så, att det allmänna medvetandet bland de svens-

Skattereform m. m.

ka företagarna kommit att präglas av pessimism, uppstår det över huvud taget svåra konsekvenser, och det är regeringens uppgift att se till att det blir en ändring.

Herr **BERGQVIST** (s) kort genmäle:

Herr talman! Jag vill fästa uppmärksamheten på att herr Lothigius talade om det som han känner till, nämligen småföretagsamheten i Småland.

Jag vill inte på något sätt bestrida, att det inte finns problem där, och vi har alltid haft struktursvårigheter när det gäller den svenska ekonomiska utvecklingen. Men efter sin beskrivning av situationen i Småland övergick herr Lothigius till att generalisera och talade om hela den svenska företagsamheten och den pessimism som skulle präglade denna, men det är obestridligt att utbyggnadsplanerna är större än kapitalmarknadens tillgångar.

Herr **BÖRJESSON** i Falköping (cp) kort genmäle:

Herr talman! Jag hade kunnat avstå från att polemisera men vill ändå framhålla för herr Bergqvist, att jag anser det viktigt att främja näringslivets utbyggnad i vårt land. Jag upplever situationen så, att om man beskattar förmögenheterna, främst arven, på sådant sätt att det uppstår svårigheter för andra generationer att ta vid kan inte näringslivets vidare utveckling främjas.

Herr **ÅKERLIND** (m):

Herr talman! Jag vill något motivera varför mitt namn står under de blanka reservationerna vid andra lagutskottets utlåtande nr 40.

Beträffande den blanka reservationen vid A i utskottets hemställan vill jag framhålla, att anledningen till den är att jag inte till alla delar kan ansluta mig till utskottets motivering med avseende på höjningen av det allmänna barnbidraget.

Utskottet ansluter sig ju till depar-

tementschefens uttalande i propositionen, att den nu föreslagna höjningen skulle vara till största delen en direkt inkomstförstärkning som skulle ge barnfamiljerna en standardhöjning. Man vill styrka det påståendet genom att hänvisa till andra vidtagna åtgärder såsom reformering av moderskapspenningen 1967 och bostadstillägget till barnfamiljerna 1969. Jag tycker inte att det är motiverat att dra in moderskapspenning och bostadstillägg i detta sammanhang. De förändringar som genomförts på dessa områden är ju också motiverade av kostnadsfördringar. Dessutom får barnfamiljen nytta av moderskapspenningen endast vid barnets födelse. Alla får inte heller del av t. ex. bostadstilläggen. Jag anser det därför vara fel att säga att höjningen av barnbidraget med 300 kronor skulle vara en direkt inkomstförstärkning som leder till en standardhöjning för barnfamiljerna. Den penningvärdeförsämring som skett sedan barnbidraget senast höjdes, år 1965, har ätit upp mer än hälften av den höjning som nu föreslås, och den del av höjningen som återstår torde knappast förslå att täcka de skatte- och prishöjningar på barnens konsumtion som barnfamiljerna kommer att drabbas av när de av regeringen föreslagna skattehöjningarna slår igenom. Men trots det anförda anser jag ändå inte att vi nu har ekonomiskt utrymme för en större höjning av barnbidraget än den som föreslagits. Jag har här bara velat markera att jag inte oreserverat kan ansluta mig till utskottets motivering i denna del.

Efter detta vill jag också säga något om den blanka reservation som jag har varit med om att foga till andra lagutskottets utlåtande nr 40, alltså reservationen 6 vid F. i utskottets hemställan, som handlar om en höjning av åldersgränsen för erhållande av bidragsförskott från 16 till 18 år. Jag finner utskottets skrivning i det avsnittet vara ett aktstycke, som inte kan passera

Skattereform m. m.

opåttalt.

Till utskottet har i år remitterats två motioner i detta ärende, den ena väckt av folkpartiledamöter och den andra väckt av ledamöter i moderata samlingspartiet. Båda motionerna utmytnar i förslag om att åldersgränsen för bidragsförskott skall höjas från 16 till 18 år. I vanliga fall hade väl dessa båda motioner avstyrkts av utskottet utan vidare. Det har man gjort tidigare år, när det väckts motioner om höjning av vissa åldersgränser inom familjestödet. Motivet för tidigare avstyrkande för sådana motioner har varit att en eventuell höjning av den åldersgräns det gällt borde få en samlad bedömning under det reformarbete som pågår inom familjepolitiska kommittén och pensionsförsäkringskommittén. Utskottet uttalar också helt riktigt att frågan om en höjning av åldersgränsen för bidragsförskott inte bör brytas ut ur sammanhanget bara något år innan familjepolitiska kommittén har slutredovisat sitt arbete. Men i år var det alltså inte som vanligt! Helt plötsligt framlades det en proposition med förslag om höjning av åldersgränsen för erhållande av bidragsförskott från 16 till 18 år, men i den propositionen behandlades inte en så näraliggande fråga som en samtidig höjning av åldersgränsen för barnpension från 16 till 18 år, trots att dessa båda frågor borde lösas i ett sammanhang. Detta har utskottet också uttalat sig för tidigare.

Statsrådet fru Odhnoff har i debatten om denna fråga sagt att den är noga penetrerad i departementet, men efter att ha läst propositionen måste jag säga att jag tvivlar litet på det. Propositionen verkar att vara ett hastigt påkommet hugskott, i annat fall borde den väl ha varit mer genomtänkt. Men det brukar vara så att fort och bra går sällan ihop.

Utskottet har också ställt sig ytterst kritiskt till propositionen och skriver på s. 11 i sitt utlåtande nr 40 bl. a.:

»Framför allt framstår det som en brist att man i propositionen behandlat frågan utan att samtidigt redovisa frågan om höjning av åldersgränsen för erhållande av barnpension inom folkpensioneringen. Bidragsförskott är efter 1964 års reform i ämnet att jämställa med ett ekonomiskt grundskydd för barnets försörjning av liknande karaktär som barnpension.»

Vidare skriver utskottet att det var »naturligt att knyta an utformningen av bidragsförskotten i den nya lagen till barnpensionerna. Ett bifall till propositionen i förevarande del borde i konsekvens härmed följas av ett bifall till motionen II:1204, i vilken hemställs om förslag till höstriksdagen om en höjning av åldersgränsen för barnpension inom folkpensioneringen till 18 år.» Utskottet ställer sig alltså ytterst kritiskt till propositionen, eftersom denna tar upp bara en del av detta problem.

Sedan kommer emellertid de våldsamma kullerbyttorna i utskottets utlåtande. Sedan utskottet konstaterat att det föreligger två motioner och en proposition, i vilka alla det yrkas att åldern för bidragsförskott skall höjas från 16 till 18 år, och en motion av fru Håvik m. fl., i vilken yrkas att åldersgränsen för barnpension skall höjas från 16 till 18 år, och sedan utskottet gjort bestämda uttalanden om att dessa två frågor bör samordnas avstyrker man motionen om höjning av åldersgränsen för barnpension och tillstyrker propositionens förslag om höjning av åldersgränsen för bidragsförskott.

Jag tycker att detta förfarande är högst märkligt. Antingen skulle man väl ha väntat tills utredningarna blivit klara och sedan löst frågorna i ett sammanhang eller också skulle utskottet ha uttalat att även frågorna om höjning av åldersgränsen för barnpension borde tas upp omedelbart, eftersom man avser att höja åldersgränsen för bidragsförskott. Då hade det varit kon-

Skattereform m. m.

sekvens i utskottets resonemang. Det är dess inkonsekventa handlande som är anledningen till att jag tillsammans med herr Hübinette har avlämnat en blank reservation.

Herr talman! Jag har inget yrkande, men jag har önskat inför kammarens ledamöter förklara varför jag inte kan acceptera utskottets skrivning i berörda avsnitt.

Herr WACHTMEISTER (m):

Herr talman! När fideikommissioninstitutionen 1963 avskaffades skedde detta bl. a. med den motiveringen att många fideikommiss på grund av de höga skatterna hade hamnat i ett ekonomiskt ohållbart läge och att det därför vore nödvändigt för deras kommande innehavare att friare kunna förfoga över egendomen än fideikommissionstitutet medgäve. För att undvika olämplig splittring skulle vidare avvecklingen ske under medverkan av fideikommissionnämnden, som hade att bestämma om denna avveckling finge leda till brukningsenhetens uppdelning eller om godset även i framtiden skulle hållas samman till en enhet. Det sistnämnda ansågs önskvärt inte minst med tanke på de anställdas och arrendatorernas trygghet och med tanke på skyddet för kultur- och naturvärden.

Mot denna bakgrund är det onekligen en ganska märklig debatt som förts i går och i dag i denna kammare. Jag syftar härvid inte på inläggen från de unga radikala, som ju inte har en aning om praktiskt näringsliv — av dem kan man inte vänta bättre — men jag måste fråga om Kungl. Maj:t redan glömt bort allt vad man uttalat beträffande fördelarna av de stora sammanhållna enheterna.

Sedan 1963 har fideikommissionens ställning sannerligen inte stärkts. Förmögenhetsskatten slår hårt och direkt mot de rörelseresultat, som annars hade kunnat användas till investeringar i bostäder och anläggningar. Den rätt som

föreligger att för förmögenhetsskattens gäldande belåna egendomen har genom kreditstoppet blivit fullständigt värdelös. Dessutom är räntorna för många företag nu så höga att företagen helt enkelt inte kan bära högre utgifter, även om de händelsevis skulle finna någon långgivare.

Eftersläpande avskrivningar och en förmögenhetsskatt som redan nu är konfiskatorisk är andra inslag i bilden. Nu har genom de nya taxeringsvärdena, som ofta, för att inte säga oftast, representerar rent fiktiva värden, förhållandena blivit än orimligare. Sådant är läget i dag.

Ändå anser man det alltså lämpligt att presentera de förslag, som vi nu diskuterat och som ju bl. a. påstås ha fördelningssyfte. Ja, så mycket är då säkert som att det inte är företagens anställda som får det bättre när de planer beträffande förbättring av bostads- och arbetsmiljö, som skulle ha genomförts, nu måste inställas på grund av de nya skatterna.

Eftersom fideikommisset inte kan eller inte får belånas för skatten, eftersom det inte får minskas och därför möjligheten att komma under den tvåmiljoner kronorsgräns som finns utsatt är borta, så går ju utjämnings effekten åt fullkomligt fel håll. Nu var det dessutom för någon månad sedan ett statsråd som mellan skål och vägg lät undfalla sig att nästa steg skulle bli förmögenhetsskatt också på lösöre, främst naturligtvis på konstföremål. Det var sent på kvällen, så det är ju möjligt att munnen glappade litet mer än nödvändigt på honom. Jag skulle emellertid ändå, om det varit något statsråd närvarande här, velat ställa frågan: Kommer det skatt på konstföremål också? Skulle svaret på den frågan bli ja blir ju belastningen på rörelsen än större, ty konstföremålen avkastar sannerligen ingenting själva att betala någon skatt med. Då blir beskattningen på rörelsen så stor att för innehavaren ingen-

Skattereform m. m.

ting annat återstår än att snarast möjligt skingra alla konstsamlingar och strunta i den kultur- och naturvård som hittills utövats utan kostnad för det allmänna, men till så mycket större båtnad för allmänheten, och så får man plantera skog i hela det vackra landskapet.

Utskottet påstår att redan blotta innehavet av förmögenhet innebär viss skattekraft. Ja, det gör det naturligtvis om förmögenheten består av en hoper guld på kistbotten eller lätt realiserbara värdepapper. — I detta sammanhang — alltså när det gäller värdepapper — kommer vi väl för resten ihåg hur bara för några månader sedan unga arga här i denna kammare yrkade på högre skatt på förmögenhetsägarna för allt vad de förtjänade på stegrade kurser på börsen. I dag har, inte minst på grund av den socialdemokratiska ekonomiska politiken, börsvärdena minskat med 11 miljarder. Är det meningen då att man i konsekvens med det första yrkandet skall föreslå att förmögenhetsägarna skall få tillskott av statskassan? Det borde ju som sagt konsekvensen kräva.

Men för att återgå till den fasta egendomen, jordbruket och kapitalvärdena, så kan jag inte riktigt förstå varför man sätter gränsen just vid 2 miljoner kronor. Till och med företag med taxeringsvärden på 10, 15 och 20 miljoner kronor — det låter fint och pampigt — är icke från företagssynpunkt att betrakta som annat än medelstora. Den kapitaldel som ligger över de 2 miljonerna är precis lika hårt bunden som det övriga kapitalet — det kan inte lösgöras ett enda öre för andra ändamål än vad som har med företaget att göra, och nätt och jämnt det för resten.

Jag har flera gånger förut frågat vart man egentligen syftar med att ibland lovorda de stora, rationella företagen och så vid andra tillfällen starta en formlig klappjakt på dem. Här kommer man att tänka på den morot och den piska som finansministern i går

tyckte så fruktansvärt illa om att man åberopade. Jag har aldrig fått några svar på mina frågor och får det naturligtvis inte nu heller. Det uteblivna svaret skulle väl i så fall innebära att alla dessa lovord intet annat är än kvalificerat struntprat.

Företag över 2 miljoner kronor — skall klämmas åt. Fideikommiss över 2 miljoner kronor — jag talar hela tiden om fideikommiss — får icke minska i värde — det ser Kungl. Maj:t till. Man lägger skatter på företagen som inte kan betalas på annat sätt än genom nedskärning i investeringar och avskrivningar. Är det för att man vill köra ned företagen i botten och på så sätt göra socialiseringen litet billigare som man nu bedriver en sådan här politik, eller är det för att man ingenting begriper? Det kunde onekligen vara ganska intressant för oss som är satta att förvalta dessa företag att få veta vad det är man avser. Tala i så fall i klartext! Menar ni socialdemokrater, att det arbete som vi utfört anses värdelöst och nu skall bestraffas på detta vis. Säg åtminstone rent ut!

Eftersom jag känner ansvar för det företag som jag har satts att förvalta och ansvar för de där anställda skulle jag velat yrka bifall till motionsparet I:1058 och II:1241. Detta går emellertid inte av formella skäl, eftersom motionsyrkandet tyvärr är litet illa skrivet. Med dessa ord har jag bara försökt att framföra de problem som finns och som varken skattepropositionen eller utskottets utlåtande har berört.

Herr talman! Jag har inget yrkande.

Herr CARLSHAMRE (m):

Herr talman! Om en landstingsanställd lasaretsläkare, som i år tjänar 120 000 kr., nästa år skulle begära och få en löneförbättring netto efter skatt på 2,5 procent, innebär det att han själv får stå för en penningvärdeförsämring av minst 1,5 procent. Han får räkna med en realstandardsänkning av

Skattereform m. m.

storieleksordningen ett par tusen kronor under det året.

Det är alltså ett ganska modest löneanspråk som jag talar om. Det är kanske orealistiskt att räkna med att en löntagargrupp i en stark förhandlingsposition skulle komma att nöja sig med att framföra så modesta anspråk. Men om så vore och om det skulle stanna där, är det i alla fall 3 000 kr. som skall ut, ty 2,5 procent på 120 000 kr. är 3 000 kr.

Men för att nu doktorn skall få de 3 000 kronorna måste landstinget betala 10 000 kr.; doktorn har nämligen 70 procents marginalskatt. Det innebär att de verkliga arbetsgivarna, landstingets skattebetalare, i proportionell skatt, vilken hårdast drabbar folk med små och måttliga inkomster, måste punga ut inte bara med de 3 000 kr. som doktorn får utan också med de 7 000 som han inte får. Vart tar dessa 7 000 kr. vägen? Landstinget tar ögonblickligen tillbaka 800 kr. i höjd landstingsskatt av sin tjänsteman. Primärkommunen där han bor får kanske 1 200 kr. i höjd kommunalskatt. De 5 000 kronorna som blir kvar går till statskassan. För att till en del kompensera en anställd för prishöjningarna måste skattebetalarna i landstingsområdet till statskassan »böta» ett belopp, i det närmaste dubbelt upp mot vad löntagaren får i förbättring.

Detta är, herr talman, effekten av den marginalskatt som det nu talas så mycket om. Nu ingår lasarettsläkaren i en exklusiv höglönegrupp som brukar betraktas som ointressant utom i valdebatten. Men exakt samma sak inträffar för anställda med lägre löner. Är lönerna väsentligt lägre blir statens andel något men icke mycket mindre. Exakt detsamma inträffar för anställda i enskild tjänst, fast då är det medborgarna inte i egenskap av skattebetalare utan i egenskap av konsumenter som får betala dels den mindre summa som löntagaren verkligen får i förbättring

och dels den större summa som han inte får.

Att påpeka detta sägs nu innebära att man vill avhända samhället möjligheten att utnyttja skatten som ett fördelningspolitiskt instrument. Att räkna i nettolöner skulle vara ett sabotage mot strävandena att skapa större ekonomisk jämlikhet.

Jag vill hävda, herr talman, att det är alldeles tvärtom. Det vi nu gör och det vi framför allt gör om vi genomför det skatteförslag som vi strax skall vötera om är att vi nedrustar samhällets möjligheter att använda skatten som fördelningspolitiskt instrument. Vi har nämligen gått så långt i försöken att med progressiv statsskatt utjämna inkomster, att redskapet har börjat motverka sitt eget syfte. Jag är alldeles övertygad om att dessa helt orimliga marginalskatter numera bidrar till att öka, icke till att minska inkomstklyftorna. Det är ju alla de vanliga människorna som av sina små och måttliga inkomster får betala de stora löneökningar, som höginkomsttagarna inte får utan som samhället tar hand om.

Herr Bergqvist ironiserade över herr Börjesson i Falköping, som önskade förbättringar för alla. Det är klart att man kan ironisera över vilken politiker som helst som nöjer sig med att skriva önskelistor, som säger att alla skall ha nya förmåner, alla skall ha det bättre men ingen skall betala vad det kostar. Jag fattade inte herr Börjesson så, men uppenbarligen gjorde herr Bergqvist det. I alla fall finns det ett krav man har rätt att ställa på en skattereform, och det är att om den också inte kan ge nya förmåner åt alla, så skall den ge rättvisa åt alla. På den punkten innebär detta skatteförslag en egenartad sorts jämlikhets- och rättvisepolitik. Obestriddligen har stora grupper inkomsttagare i vårt land under det nu tillämpade skattesystemet behandlats orättvist. Det gäller vissa kategorier ensamstående, det gäller vissa kategorier

Skattereform m. m.

familjer med två förvärvsarbetande, det gäller andra grupper också. En del av dessa orättvisor utplånas eller minskas nu. Den viktigaste nyheten är kanske den som redan har nämnts flera gånger, att folk med låga inkomster åtminstone till en början får någon skattelättnad. Men hur åstadkommer man det? Jo, man plockar ut några grupper som har varit illa behandlade — nu skall de få det litet bättre — och tar i stället fram några andra grupper och säger: »Nu skall vi behandla dem illa i 15—20—30 år, så blir det jämlikhet i det långa loppet.» Vi skall ha något slags avlösning i fråga om de grupper som behandlas orättvist. Nu minskar vi orättvisorna mot vissa grupper och inför helt nya orättvisor mot andra grupper. Är det den sortens metodik vi skall ha i jämlikhetspolitiken, är det klart att den på sikt blir billig och är ganska lätt att hantera. Men det är inte så vi från oppositionens sida ser på jämlikhet.

Finns det något sätt kvar att alltjämt sätta in skatten i ett fördelnings- och rättvisepolitiskt sammanhang och få den att fungera? Jag tror, herr talman, att det problemkomplex som flera gånger varit uppe i debatten — familjepolitiken, stödet till barnfamiljerna och familjernas beskattning — erbjuder det kanske för ögonblicket bästa studiematerialet, om vi skall försöka tränga in i den problematiken. Men jag är helt övertygad om att vi inte kan komma någon bit på vägen mot större rättvisa för barnfamiljerna genom att tänka ut och införa nya generella bidrag, lika för alla, vilkas utjämningsseffekt skulle bestå i att det relativa bidraget till finansieringen av förmånerna tas ut olika av olika inkomsttagargrupper. Vi har kommit så långt att skattesystemet slår bakut i det avseendet. Kompensations-tänkandet är etablerat; det har kommit för att stanna. Det finns grupper som begär kompensation så fort man försöker att pressa fram ytterligare medel

på den gamla vägen. Det är de starka grupperna som — alldeles oavsett om vi tycker att det är rätt eller fel — har makt och kraft att skaffa sig kompensation och som alltid till sist gör det. Då vinner vi ingenting annat än att vi lägger på nya bitar på dessa fiktiva inkomstökningar, som inkomsttagarna aldrig får utan som går till andra, men som belastar dem som skulle behöva förmånerna.

Nej, herr talman, jag har blivit helt övertygad om att vi måste gå den andra vägen. Vi måste försöka finansiera förmånerna jämnare än nu, inte mindre jämnt. Därmed talar jag på intet sätt för en total proportionalitet i skatten; jag är helt med om att vi skall använda skatten som ett utjämningspolitiskt instrument men inte i högre grad än att den fortfarande kan vara effektiv. Vi skall ha ett jämnare bidrag till finansieringen, och i stället måste vi differentiera på förmånssidan. Det är enda sättet att få detta att fungera.

Jag har inte för avsikt att polemiserar på denna punkt nu i slutskedet av debatten, men jag tror inte att vi i längden vinner något genom att yxa till ett nytt schablonbelopp, stort eller litet, och ge till alla barnfamiljer oavsett deras situation och försöka finansiera detta genom progressiv skatt. Det blir ingen utjämningsseffekt.

I familjepolitiska kommittén arbetar vi sedan flera år med att finna ett svar på frågan hur vi skall kunna få fram en utjämningsseffekt som blir bestående. För att framställa det enkelt, herr talman, är det väl ändå så att om en inkomsttagare med goda inkomster finner sig pressad av nya skattebördor går han — eller hans organisation — till arbetsgivaren och säger: »Nu har jag fått så mycket högre skatt att jag måste ha högre inkomst.» Och förr eller senare får han det. Låt oss sedan tänka oss in i situationen att samme inkomsttagare säger till sin arbetsgivare: »Jag har hört att de fattigaste barnfamiljerna

Skattereform m. m.

i samhället har fått ett ökat samhälleligt barnstöd, så nu måste jag ha högre lön.» Vi hör alla att det resonemanget inte går; det är en helt annan psykologisk situation. Hur vi nu tekniskt skall kunna utforma det så är det den vägen som vi måste gå om vi skall få en bestående utjämningsseffekt.

Jag skulle, herr talman, kunna yrka bifall till en hel rad reservationer som jag ämnar stödja; det är emellertid onödigt — yrkandena är redan framförda, huvudsakligen av herr Magnusson i Borås, och jag ansluter mig till dem.

Herr KRISTENSON (s):

Herr talman! Så här dagen efter den stora debatten går väl vi som kommer upp i denna talarstol inte in på någon ambitiös sakbehandling av utskottets betänkanden; anförandena blir nog mest polemiska. Efter den mycket skickliga och pedagogiskt riktiga förklaring av propositionen och därmed också av utskottets betänkanden som finansministern gav i går kväll har vi fått ordentliga upplysningar om hur socialdemokratin ser på de problem som behandlas i propositionen.

En hel del andra »lärare» uppträdde emellertid i går i denna talarstol. Det var naturligtvis skillnader i fråga om deras sätt att agera. Vi fick många goda råd av herr Hedlund som framförde dem mjukt och artigt som han alltid gör, medan däremot folkpartiets talesman fru Nettelbrandt med ilska och arrogans försökte få oss att förstå att folkpartiet nu liksom tidigare har rätt i sina reservationer och i lösningen av problemen.

Anledningen till att jag i dag begärde ordet var några yttranden av herr Lothigius. Han försökte få denna skattereform att framstå som ett svindleri av samhället. Han påstod att skattereformen under en femårsperiod kostar samhället 12 miljarder kronor och att de pengarna bara kommer att försvinna — att staten på något sätt stjälar dessa 12

miljarder kronor från medborgarna. Men dessa 12 miljarder kommer väl ändå att användas för att finansiera reformer på det sociala området och på utbildningens område och för den omfördelning av skattebördan som nu föreslås i propositionen och utskottsbetänkandet.

Det är naturligtvis försöken från den gamla högerns sida som moderaterna nu fortsätter med, nämligen att få människor att tro att det jag betalar i skatt är en helt onödig utgift; det är någonting som jag ingenting får för. Den ideologin gick väl igen även i herr Carlshamres anförande. Men samhällsdebatten under senare år och resultaten av de senaste valen har väl ändå givit klart uttryck för att väljarna inte anammat det försöket från moderata samlingspartiet att få människor att uppfatta skattebetalningen som någonting ont och som någonting onödigt. Ser man sig omkring i samhället finner man hur detta stadigt förändras till ett tryggare samhälle, till ett samhälle med större valfrihet. Jag tror att resultatet kommer att bli detsamma den 20 september i år. Vad är det debatten både i går och i dag visar fram? Jo, en helt oenig opposition som inte på en enda punkt kunnat samla sig och komma överens och som inte haft någon genomslagkraft vare sig här i kammaren eller ute bland allmänheten.

För de borgerliga tidningarna här i Stockholm var tydligen skattedebatten inte någonting som man kunde ge stora rubriker på första sidan om borgerliga framgångar i kammardebatterna i går. Jag tycker att det visar att man på något sätt hamnat fel i diskussionen och i sina försök att stjäla regeringens slaget.

Herr Lothigius sade att han med sin erfarenhet från de småländska småindustribygderna vet, att unga företagare flyr landet med sitt kapital och att andra kommer att försöka få sin önskan uppfylld att under de närmaste åren

Skattereform m. m.

lämna landet. Det kanske är på det sättet med några eller kanske relativt många unga företagare inom småindustrin i Småland. Men låt dem då lämna landet med sitt kapital! Vill de inte vara med i den solidaritetsaktion som tagit sig uttryck i detta skatteförslag och i många andra reformer, som vi har beslutat om under årens lopp och som jag hoppas att vi kommer att kunna besluta om under åren framöver, vill de inte vara kvar i detta samhälle, så låt dem då ta sina penningar och försvinna. De är väl inte så många att deras flyttning märks ens i högerns röstetal i Jönköpings län.

Om man jämför denna utflyttning med inflyttningen till vårt land, finner man att det är många löntagare från en mängd nationer — både privatkapitalistiskt och statsocialistiskt styrda — som mycket gärna vill komma till det socialistiskt styrda Sverige.

De arbetstagarna vill mycket gärna komma till det socialdemokratiskt styrda Sverige. Här tjänar de hyggligt, de har en social trygghet. De får visserligen betala höga skatter, men de vet att de ändå har en levnadsstandard här som de inte kan uppnå i något borgerligt och inte heller i något statsocialistiskt styrt land i Europa. Det är många fler som flyttar in till Sverige där herr Lothigius' unga företagarevänner inte vill vara kvar och verka. Han säger också att de unga företagarna inte har något förtroende för den socialdemokratiska regeringen och dess politik. Jag vet inte om han tänker på de tusen familjeföretagare som blev intervjuade i Veckans Affärer och som praktiskt taget samtliga förklarade att de inte hade något förtroende för socialdemokratin. De hade inget förtroende för statsminister Palme, de hade inget förtroende för industriminister Wickman. Herr Sträng låg dock något bättre till.

Man kan förstå att dessa tusen familjeföretagare svarar på det sättet. So-

cialdemokratin har suttit vid regeringsmakten i 35 år. Jag vet att Veckans Affärer inte är en så gammal tidning, men någon annan borgerlig tidning kunde i 35 års tid ha ställt den frågan till dessa tusen företagare, och man hade fått samma svar: att de inte tycker om socialdemokratisk politik. Om man däremot går ut och frågar tusen löntagare, så kommer svaret att bli helt annorlunda. Under 35 års tid hade de kunnat svara att de hyser stort förtroende för socialdemokraternas sätt att föra politiken i vårt land.

Om man skall få fram ett svar om förtroende eller misstroende beror naturligtvis på vilka kategorier man frågar. Svaret på frågan till de tusen familjeföretagarna är alltså inte något bevis på att det råder ett allmänt misstroende i vårt land mot regeringens sätt att sköta politiken.

Herr Carlshamre tog med ett exempel på en lasaretsläkare med en årslön av 120 000 kr. upp den jämlikhetsdebatt som skatteförslaget har lett till. Efter en del räkneoperationer kommer han fram till att av denna lön skall 7 000 kr. betalas i skatt till kommun och lands-ting och att 5 000 kr. av denna summa hamnar hos staten. Det är alldeles klart att denne lasaretsläkare, liksom riksdagsledamöter och en mängd andra människor som ligger relativt högt upp på skatteskalen, under ett eller ett par år kommer att få avstå från en konsumtionshöjning, för att vi skall kunna omfördela köpkraften till dem, som ligger under 30 000 kr. i årsinkomst. Hur skall vi i annat fall kunna omfördela köpkraften till förmån för småinkomsttagarna? Och de 7 000 kronorna som dras i kommunal-, landstings- och statsskatt går ju till utbildning, de går till social trygghet, och de går enligt denna reform till en omfördelning i jämlikhetens tecken.

Man säger att vi med denna omfördelning nedrustar samhället. Ja, det är möjligt att man från moderata sam-

Skattereform m. m.

lingspartiets ideologiska utgångspunkter kan säga att vi nedrustar samhället, men de två tredjedelar av landets inkomsttagare som får en skattelättnad tycker inte att det är en nedrustning av samhället.

Herr Carlshamre liksom många andra har tagit upp problemet med marginalskatterna och vill förändra dem. Det är möjligt att man bör förändra marginalskatterna vid vissa tillfällen, och det görs nu. I dessa resonemang utgår man alltid från skatten på löneförhöjningar men utgår aldrig från den totala skattens höjd. De flesta inkomsttagarna erhåller ändå en betydande sänkning enligt detta förslag. Jag tycker att man inte enbart bör räkna med skatten på löneförhöjningar utan bör räkna skatten på den totala årsinkomsten.

Herr Carlshamre utvecklar en filosofi som går ut på att skatten bör göras jämnare och att man sedan skall hjälpa låginkomsttagarna genom förbättrade sociala förmåner. Men om nu skattebetalningen skall göras jämnare, hur skall vi då förändra de progressiva skatteuttagen? Det skulle vara nyttigt för oss att få reda på om herr Carlshamre tänker sig att vi skall sänka skatten i toppen för dem som betalar den högsta progressiva skatten eller om vi skall höja skatten för bottenskiktet. Någonstans måste man sätta in aktionen, om det skall bli en jämnare betalning av skatterna.

Jag vill sluta, herr talman, genom att säga att den här reformen inte kommer att kunna förverkligas om inte de höglönlade genom sina organisationer visar solidaritet mot de låglönlade. LO:s representantskap uttalade i anslutning till den senaste avtalsuppställningen att Landsorganisationens lönepolitik går ut på solidaritet med de låglönlade. Avtalsuppställningen gav årsinkomstförbättringar på mellan 400 och 500 kronor, men det räcker inte, sade LO:s representantskap, utan den måste följas upp med en skattereform som ger ungefär

lika mycket. Den skattereform som nu har förelagts riksdagen visar att samarbetet mellan den fackliga och den politiska arbetarrörelsen ger påtagliga resultat även på den politiska vägen. Reformen ger de låginkomsttagare som har mellan 15 000 och 25 000 kronor i årsinkomst en nettoskattesänkning på 600—700 kronor per år. De kommande avtalsuppställningarna blir ett prov på den fackliga solidariteten bland höglönlade gentemot låglönlade. Kan man inte visa solidaritet, kommer den reform som vi här beslutar inte att ha något innehåll, utan då kommer ställningarna efteråt att vara precis desamma som tidigare.

I detta anförande instämde herrar *Svenning*, *Henningsson* och *Gustavsson* i Ängelholm (samtliga s).

Herr CARLSHAMRE (m) kort genmäle:

Det må vara riktigt, herr talman, att alla större debatter i riksdagen så här några månader före ett val i någon mån får karaktär av valdebatter, men fördenskull tänker jag inte följa herr Kristenson när han utvidgar debatten till att gälla ett hypotetiskt resonemang om ett kommande valresultat.

Med den fina nyansering, den artighet och den frihet från ilska och arrogans som är herr Kristenson egen ger han en beskrivning av en politisk filosofi och ett politiskt program som han tror — jag utgår från att han ärligen tror det — är moderata samlingspartiets. Jag vill bara säga att om herr Kristensons referat hade ens en avlägsen beröring med den verklighet som moderata samlingspartiet representerar, skulle moderata samlingspartiet inte längre ha någon riksdagsgrupp, utan vi skulle redan för länge sedan med vämjelse ha vänt oss bort från det partiet.

Vi har i siffror och tabeller presenterat det alternativ för marginalskatter som herr Kristenson efterlyser. Det lig-

Skattereform m. m.

ger i de viktigaste lägre mellaninkomstskikten så där 10 procentenheter lägre än propositionens förslag. Herr Kristenson tror att hög marginalsatt är ett sätt att tvinga höga inkomsttagare att dämpa sin standardhöjning, men jag sökte med mitt exempel visa att det inte är doktorn själv som betalar 7 000 kronor extra i skatt, utan det är landstingets skattebetalare, alla de vanliga människorna med måttliga inkomster som får betala de pengarna. Ännu för ett par år sedan kunde herr Kristenson möjligen ha sagt att det är en ljusblå förhoppning hos mig att de höga inkomsttagarna skall låta sig nöja med mindre bruttopåslag om marginalsatten tar en mindre del av löneökningen, men nu har vi dessa höginkomsttagares egen organisations ord på hur det förhåller sig.

Den andra, inte lika mycket uppmärksammade sidan av SACO:s s. k. utspel — vad vi än må tycka om det i övrigt — är nämligen att om man räknar med nettohöjningen efter skatt och dessutom tar hänsyn till prishöjningar, har man sagt att en skattelättnad på marginalen återgår till det allmänna och inte till inkomsttagaren. Menar man inte det, menar man ingenting med vad man säger.

Jag har icke sagt att vi bör avstå från att använda beskattningen som fördelningspolitiskt instrument, men jag hävdar att vi har drivit den användningen så långt att den har förlorat sin effekt och verkar i motsatt riktning.

Herr ÅKERLIND (m) kort genmäle:

Herr talman! Herr Kristenson talade om samarbetet mellan den fackliga och politiska arbetarrörelsen och sade att löntagarna har förtroende för socialdemokratin. Det är inte fråga om förtroende, utan snarare om solidaritet. Ute på arbetsplatserna får vi ständigt höra att vi måste vara solidariska med regeringen och med socialdemokratiska partiet. Där är det fråga om ett in-

direkt tvång, inte om ett förtroende.

Men det är givet att socialdemokraterna har stort intresse av att behålla detta grepp om den fackliga rörelsen och är rädda för att förlora det. Det är ju från den fackliga rörelsen man får de stora pengarna till att bedriva sin politiska verksamhet, och man bedriver en ekonomisk utslagning av den fackliga rörelsen. Många av fackföreningsmedlemmarna som inte är intresserade av den socialdemokratiska politiken får på detta sätt vara med om att betala stora summor till det socialdemokratiska partiets politiska verksamhet, och det vill jag kalla utslagning.

Förtroendet finns givetvis i viss mån hos dem som är mycket troende gentemot socialismens läror, men framför allt är det fråga om solidaritet. På det sättet får man med stora grupper som inte har så stort intresse av socialdemokratin. Men det är framför allt fråga om att man talar om solidaritet och att man med talet om solidaritet får med sig stora grupper, som inte har så stort intresse av politiken.

Allt fler löntagare börjar emellertid inse sanningen, nämligen att de inte har någonting att vinna på en fortsatt socialistisk politik, när de får klart för sig att av varje löneökning får de betala så mycket mer i skatt, att det inte på grund av prisstegringarna blir något kvar i realinkomst.

Herr LOTHIGIUS (m) kort genmäle:

Herr talman! Jag är medveten om att jag frestar kammarens tålmod, men med anledning av den sammanfattning av diskussionen i de senaste inläggen av herr Kristenson är det nödvändigt att det görs ett bemötande.

Herr Kristenson berörde först vad jag sagt om de 12 miljarder kronorna. Det är alldeles riktigt att av de 12 miljarder kronorna under en femårsperiod en hel del går tillbaka i form av olika välfärdsanordningar; det har jag aldrig

Skattereform m. m.

bestridit. Men å andra sidan förhåller det sig så att det kommer in 12 miljarder kronor som svenska folket skall betala i skatt under denna femårsperiod. Riksrevisionsverket har ju räknat ut i vilken form och på vilket sätt detta sker, alltså med visst antal miljoner per år.

Vidare vill jag säga att jag finner det vara ganska cyniskt, att man i en diskussion om familjeföretagsamheten säger: Är det så att företagen inte trivs i detta land, så låt dem gå och låt dem placera det kapital som eventuellt finns i något annat land! Jag undrar om det finns någon företagsgrupp i något land i världen, som varit så solidariskt och försökt uppfylla statsmakternas intentioner som den svenska företagsamheten. Men det går bara till en viss gräns. När man har kommit till den gränsen ger man uttryck för hur man upplever svårigheterna genom att säga: Vi kan icke vara kvar här längre. Det måste hända någonting.

Det är uttryck av den karaktären man möter i den opinionsundersökning i Veckans Affärer, som herr Kristenson var inne på. När det förhåller sig så, gäller det för statsmakterna att lyssna och undersöka vilka fel som finns och försöka rätta till dem.

Man skapar verkligen inte, herr Kristenson, någon jämlikhet i detta land, om man inte ger förutsättningar för både kapital och näringsliv att arbeta. Det är ju det som ger underlaget för en kommande jämlikhet. Det klarar man sig alltså inte utan.

Jag fick inte tillfälle att bemöta herr Bergqvist beträffande de totala kapitaltillgångarna. På den punkten vill jag bara säga att vad det gäller är frågan om dispositionen av dessa kapitaltillgångar. Det är riktigt att de är större, men det gäller som sagt dispositionen av dessa kapitaltillgångar, som i större utsträckning bör gå till svensk företagsamhet för att vi skall komma på fötter igen.

Herr KRISTENSON (s) kort genmäle:

Herr talman! Herr Carlshamre återkom till de 7 000 kronorna och till SACO:s inställning.

Vad beträffar de 7 000 kronorna är det klart, att de inte bara betalas av läkaren utan av alla skattebetalare i landstinget, och de används också till sista öret till något inom kommunens, landstingets eller statens verksamhetsområden. Det kan vi väl ändå vara helt på det klara med. Man får antingen avstå från att besluta sig för några utgifter, om man inte får dessa 7 000 kr., eller också får man ta in dessa 7 000 kr. och kalla dem för skatt eller någonting annat.

I SACO:s resonemang att man skall kompensera sig för skattehöjningar instämmer ju varken LO eller TCO, ty i så fall skulle man ha satt sig över det politiska beslutet. Jag flyttar över min del av betalningen till andra i kollektivet, om jag själv kompenserar mig för någonting som skall betalas kollektivt — detta är väl kontentan av SACO:s resonemang. Men ingen annan löntagarorganisation har ställt sig bakom denna metod att upphäva de parlamentariskt fattade besluten.

Herr Åkerlind sade att det inte rör sig om något förtroende för socialdemokratin från den fackliga rörelsens sida utan bara om solidaritet. Det är otroligt skönt att höra en ledamot av moderata samlingspartiet stå här och erkänna, att det är solidariteten inom den fackliga rörelsen som gör att man känner sig hemma i det socialdemokratiska partiet. Finns den solidariteten är jag övertygad om att man också har och kommer att ha förtroende för partiet. Men herr Åkerlind säger att man behåller greppet om den fackliga rörelsen bara för att få pengar och suga ut den. Efter 35 års medlemskap i ett LO-anslutet fackförbund vågar jag nog säga, att fackföreningsrörelsen inte skulle satsa ett öre om det inte funnes förtroende för partiet.

Skattereform m. m.

Herr Carishamre menade att jag feltolkat moderata samlingspartiets ideologi, ty vore den sådan som jag uppfattat den skulle det inte finnas någon grupp moderata samlingspartister i denna kammare. Det är möjligt att jag inte har missuppfattat, ty när vi angrep det gamla högerpartiet från samma utgångspunkter upphörde partiet att existera — i dag finns det inte någon högergrupp i denna kammare.

Herr CARLSHAMRE (m) kort genmäle:

Herr talman! Finansminister Sträng fann det i går på sin plats att i en debatt som till stor del handlade om jämlikhet ägna sig åt relativ betygsättning över olika riksdagsledamöters intellektuella briljans. Jag skall inte följa honom i spåren och uttala mig rörande herr Kristensons intellektuella briljans utan vill bara konstatera, att eftersom herr Kristenson mestadels polemiserade mot någonting annat än jag sagt har jag ingen anledning att ingå i sakligt svaromål.

Herr ÅKERLIND (m) kort genmäle:

Herr talman! Herr Kristenson talade om kollektiv eller enskild utgift, men jag tror inte det har någon betydelse för den enskilde löntagaren om det är en kollektiv eller en enskild utgift som han vill bli kompenserad för.

Beträffande resonemanget om solidaritet vill jag framhålla, att herr Kristenson missuppfattat vad jag sagt. Tillräckligt många inom den fackliga rörelsen, framför allt på LO-området, har hittills fallit för det socialistiska resonemanget att man skall vara solidarisk med det socialdemokratiska partiet, tillräckligt för att få majoritet i fackliga organisationer. Men den solidaritet gentemot det socialdemokratiska partiet som majoriteten hittills visat kommer kanske inte att bestå, eftersom allt fler börjar inse att de luras av den här politiken och börjar märka, att de får

betala så mycket mer i skatt på varje nytjänad hundralapp att det inte lönar sig ett dugg.

Herr BURENSTAM LINDER (m):

Herr talman! Med det skattesystem vi här diskuterar tror jag man kan säga att från facksynpunkt — alltså ur mera nationalekonomisk synvinkel, om man nu kan bortse från polemik — kommer det att bli oerhört svårt att med finanspolitiska medel medverka till en styrning av prisutveckling, sysselsättning och utrikeshandel. Det kommer att bli svårt att driva s. k. stabiliseringspolitik. Och detta är något mycket allvarligt, eftersom finanspolitiken nödvändigtvis måste spela en central roll i våra gemensamma ansträngningar att hålla den ekonomiska farkosten på rätt köl.

Jag tror man kan säga att i stället för att bidra till ekonomisk stabilitet kommer det framlagda skatteförslaget samt finanspolitiken i framtiden att innebära, att vi får större rubbningar i vår ekonomi än vi annars skulle ha fått. Det redan höga skattetrycket kommer att skärpas ytterligare, allteftersom fler och fler människor träffas av de högre marginalsatser som det här har talats så mycket om. Redan om ett par år kommer den genomsnittlige inkomsttagaren att drabbas av en marginalsatt på 60 procent. Av en extra intjänad hundralapp, d. v. s. en inkomstökning på 100 kr., ryker genast 60 procent i skatt. Härtill kommer att kommunalskatten under de två åren med största sannolikhet kommer att ha stigit ytterligare. Därför blir det inte 60 utan kanske 62, 63 eller 64 kr. som försvinner i skatt.

Vidare kommer de inkomstprövade bostadstilläggen att reduceras, och det betyder att varje extrainkomst på 100 kr. reduceras ytterligare med något tiotal kronor. Slutligen tillkommer en hel del inkomstprövade avgifter — t. ex. avgifterna vid barndaghem, som efter

Skattereform m. m.

skatteomläggningen kommer att få växande betydelse för människornas ekonomi. Hur mycket man kommer att drabbas av sådana avgiftshöjningar beror givetvis något på familjesituationen men kan betyda en eller annan tia av den extra intjänade hundralappen.

Om man lägger ihop allt detta — och jag är inte den förste som gör det — finner man att hela inkomsthöjningen på 100 eller 1 000 kr. i framtiden kommer att gå till skatt och avgifter eller försvinna därför att man inte längre får några inkomstprövade bidrag. Och detta gäller för de inkomster som om ett par år kommer att ligga i de genomsnittliga lägena. Jag talar inte här om den speciella situation som högre inkomsttagare kan befinna sig i; jag talar om den genomsnittlige inkomsttagares situation om några år.

De 12 miljarder som under en femårsperiod kommer att inflyta i extra skatter är inte pengar som kommer från högre inkomsttagare. Det är en sak som jag tycker att speciellt herr Kristenson borde få klart för sig. Den högre inkomsttagaren spelar ur statsfinansiell synvinkel en försvinnande liten roll. Nej, de 12 miljarderna kommer i allt väsentligt att betalas av den genomsnittlige inkomsttagaren genom dessa extra belastningar på marginalsattesidan. Det skattehöjningsförslag som nu presenteras är alltså ett förslag för inkomsttagarna i genomsnitt, och det sätt på vilket de extra skatterna kommer att tas ut inger stark oro. Det är oroande därför att vilka ord man än använder i resonemanget om dessa frågor kommer man inte ifrån att de enskilda individerna och deras organisationer kommer att vidta försvarsåtgärder.

Det finns då två typer av åtgärder. Den ena är att man minskar sitt utbud av produktionsfaktorer, d. v. s. av arbete, sparande och företagsamhet — i varje fall här i landet. Den andra är vad vi redan har talat om så många gånger, nämligen att människorna kommer att

resa mycket starka krav på kompensation vid löneförhandlingarna. Och om man lägger ihop de kraven, så leder de till ytterligare stegringar av de priser, som sannolikt ändå skulle ha stigit. Skall man dessutom vid förhandlingsborden resa starka krav på kompensation för inflationen, så kommer vi att få ytterligare kostnadsstegringar och en ytterligare markerad inflation.

Jag kan inte förstå annat än att detta kommer att leda till att det finanspolitiska vapnet, som ändå måste spela en mycket stor roll för kammarens ledamöter när vi skall försöka bidra till utformningen av den ekonomiska politiken, kommer att bli mycket svårare att använda med utsikt att nå resultat. Finanspolitiken kommer i stället att leda till rubbningar i ekonomin, inte till någon stabilisering.

Man kan naturligtvis, såsom herr Kristenson gjorde, säga emot när situationen beskrivs på detta sätt. Det går att säga emot allt. Men när uppfattning står mot uppfattning får man se på de tidigare erfarenheterna. Hur har det då tidigare varit? Man kan som herr Kristenson säga att man bör inse att man genom de ökade skatterna får vissa fördelar och därför solidariskt skall luta sig tillbaka och inte vidtaga någon av de försvarsåtgärder som jag talat om. Herr Kristenson gör också gällande att en stor del av medborgarna är solidariska och att kritiken bara riktas från någon viss kant av samhället. Jag tror att det är fel och menar att erfarenheten är en annan. Vi är t. ex. medvetna om att även högt uppsatta socialdemokratiska partifunktionärer under 1960-talet har fått inkomsthöjningar, som är så stora att jag vill göra gällande att ingen av kammarens ledamöter skulle våga påstå att de skulle ha ägt rum om inte skatterna på inkomsthöjningar varit så höga. Vem tror att dessa funktionärer under 1960-talet skulle ha fått 75 000 kr. i inkomsthöjning, om inte marginalsatterna varit så höga?

Skattereform m. m.

Kom gärna tillbaka, herr Kristenson, och säg några ord om detta, men orden spelar ju så liten roll. Det finns en verklighet som vi i stället måste ta fasta på. Herr Kristenson ironiserar, såsom jag tycker på ett ganska arrogant sätt, över småföretagare i Småland som uppträder på ett kanske osolidariskt sätt och ger sig i väg ur landet. Det gäller emellertid här en befolkningsgrupp som har stora svårigheter att kompensera sig för de bördor som lagts på dem. Det är nämligen inte lika lätt för olika grupper i samhället att kompensera sig för ökade skatter, och jag tror att en företagare i Småland tillhör de kategorier som har stora svårigheter härvidlag. Det gäller över huvud taget alla fria yrkesutövare. De drabbas självfallet på ett annat sätt än löntagare och blir också mera pessimistiska än de som inte har någon svårighet att kompensera sig för marginalskatterna.

Desutom får man inte glömma bort att man, även om man i arroganta termer kan tala om dem som på detta sätt ger sig i väg ur landet, ändå har ett samfällt intresse av att kapabla människor stannar kvar i Sverige och bidrar till det gemensamma bästa.

Jag vill även understryka min principiella uppfattning med att framhålla att vi redan i dag har ett ekonomiskt politiskt läge, som är betingat av försvarsåtgärder från enskilda individer och organisationer. Sådana snedvridningar har lett till vårt nuvarande förvisso allvarliga ekonomiska läge, som vi också kommer att få anledning att diskutera före denna månads slut.

Det finanspolitiska vapnet är emellertid redan så trubbigt att det inte kan utnyttjas på det sätt som framgår av enklare finanspolitisk litteratur. I läroböckerna heter det att man om man höjer skatterna suger in övrefterfrågan och härigenom bidrar till stabilisering. I den typ av ekonomi som vi för närvarande har fungerar det inte längre på detta sätt.

Jag menar därför att vi, om vi nu inte vidtar åtminstone en sådan första åtgärd som att indexreglera skatteskalorna, kommer att försätta oss i en situation där skattepolitiken icke kommer att bli en fråga om den ena gruppens intressen i förhållande till den andras. Det blir allvarligt för alla. Man har ironiserat något över att herr Börjesson i Falköping skulle ha framfört en önskelista innebärande att alla skulle få det bättre. Om det fortsätter på samma sätt som hittills, kommer emellertid skattepolitiken att bli ett gemensamt intresse, eftersom vi alla får det sämre än vi skulle behöva få det om vi försätter oss i en situation, där vi icke längre har möjlighet att styra sådana faktorer som prisutveckling och valutasituation.

Vi drabbas alla mycket allvarligt av ekonomisk-politiska snedvridningar. En valutakris går inte endast ut över någon höginkomstgrupp. Den drabbar speciellt dem som har ekonomiska svårigheter. Och jag menar, herr talman, att konsekvensen av att ändå inte litet grand besinna dessa rent ekonomisk-politiska överväganden är att försätta sig i mycket allvarliga svårigheter eller att hamna i någon sorts regleringssamhälle med pris- och lönekontroll och annat som vore djupt allvarligt för vår demokrati.

I detta anförande instämde herr *Fridolfsson* i Stockholm, fru *Kristenson* samt herrar *Åkerlind*, *Wennerfors*, *Ringaby* och *Magnusson* i Borås (samtliga m).

Herr KRISTENSON (s):

Herr talman! Bara några få ord till herr Burenstam Linder som fortsätter resonemanget om kompensation för skattestegringar.

Finansministern kunde ge oss upplysningen i går kväll — och vi som varit några år här i huset vet det för övrigt ändå — att då och då görs det förändringar i skatterna om man ser att de

Skattereform m. m.

börjar slå fel. Nu skall jag läsa ur en tidning som väl herr Burenstam Linder mera solidariserar sig med än vad jag gör, eftersom jag sällan tror vad som står i denna tidning. Jag vet inte om det är alldeles korrekt den här gången heller, men någon sanning ligger det kanske i det. I Skattebetalarnas förenings tidning *Sunt Förnuft* står det på följande sätt om skatteförslaget:

»Om man följer skatteutvecklingen från 1955 fram till och med det nu framlagda förslaget i inkomstlägena 20 000, 40 000 och 100 000 kr. för en familj med 2 barn där hustrun saknar inkomst, så kan man se hur myndigheterna alltid försökt hålla skatterna nere för den lägsta inkomstgruppen. Genom olika reformer har man lyckats med konststycket att i det längsta hålla skatten någorlunda konstant i just detta inkomstläge.»

Det är alltså en skattestegring i de andra inkomstlägena — 40 000 och 100 000 kr. — som har ägt rum. Och att den skattestegringen har skett tycker inte herr Burenstam Linder och andra moderater om, utan man står här och ivrar för att det skall ges kompensation vid varje tillfälle. Om vi nu genom denna reform och andra reformer kan skapa ett samhälle där vi har mer lika inkomstförhållanden, så tar naturligtvis en del detta till intäkt för att ge uttryck åt missnöje med regeringens politik — vi flyttar vårt kapital utanför landet, ty vi vill inte vara med i ett sådant samhälle, säger man. Då har jag sagt: Låt detta fåtal göra på det sättet, låt moderata samlingspartiet föra dessa människors talan och även tala för andra höginkomsttagare som heller inte tycker om reformerna men ändå stannar kvar här i landet. Ty är det så att man inte tycker om en politik som syftar till solidaritet människor emellan, så får man ställa sig utanför de försöken.

ligt att när vi efter mycket resonemang genom decennierna skall satsa på att göra en skattereform, så befinner sig socialdemokratin uppenbarligen på kraftig reträtt redan från början och talar om att de olika skatteskalor som nu konstruerats är någonting man snart måste ändra på. I så fall tycker jag att oppositionen åtminstone haft något gynnsamt med sig — den kan måhända få exempelvis herr Kristenson att inse att detta är någonting som är absolut nödvändigt.

Jag kan inte förstå att jag någonstans i mitt anförande skulle ha försökt anlägga annat än ett gemensamt perspektiv. Jag talade faktiskt inte för den ena eller andra gruppen, utan om jag talade för någonting var det för dem som skulle värst drabbas av svårigheterna i detta land att föra en stabiliseringspolitik. Jag tror inte att det blir riksdagsmän eller statsråd som värst drabbas av detta, utan det blir de som har de minsta inkomsterna. De skulle hårdast drabbas om vi kastades in i en svår situation. Jag är absolut övertygad om detta, och jag står inte här för att tala om någon speciell grupp.

Ni säger, herr Kristenson, att ni höjer skatten för högre inkomsttagare, t. ex. för statsråd och riksdagsmän. Men då måste man ändå tänka på vad det får för resultat.

Får dessa det sämre? Jag gjorde dock i mitt anförande gällande att ett statsråd t. ex. icke skulle ha erhållit så stor löneökning under 1960-talet, om det inte varit för de av socialdemokraterna genomförda mycket skarpa marginalskattorna. Det yttrandet står jag för, och det skulle vara mycket intressant att höra om herr Kristenson anser att ett statsråd skulle ha fått 75 000 kr. i inkomstökning under 1960-talet, även om vi inte haft de mycket skarpa marginalskattorna. Jag ber om ett ja eller ett nej på den frågan.

Herr BURENSTAM LINDER (m):

Herr talman! Det är väl ändå märk-

Skattereform m. m.

Herr OHLIN (fp):

Herr talman! Får jag bara utan att blanda mig in i den senaste diskussionen konstatera två saker. Kanske har de någon betydelse för den framtida debatten.

Den ena gäller hur ett skattesystem verkar. Detta kan inte avläsas av om nationalinkomsten någon gång i framtiden har gått framåt eller tillbaka under de närmast föregående fem åren. Starka framstegskrafter och bättre teknik gör att nationalinkomsten stiger. Frågan är i stället om utvecklingen blir så gynnsam som den skulle vara med ett någorlunda rationellt skattesystem eller om den blir *mindre* gynnsam. Det är detta man kommer att få diskutera här i landet.

Sedan vill jag konstatera ytterligare en sak, herr talman. Vi har haft en lång debatt, men såvitt jag har kunnat höra och efterforska genom frågor hos andra kammarledamöter har inte något allvarligt försök gjorts av vare sig finansministern eller någon annan inom regeringspartiet att bestrida följande: Det skattesystem som vi nu har att ta ställning till kommer i det av större eller mindre inflation präglade samhälle vari vi lever att innebära ett mycket högre och växande skattetryck i jämförelse med vad tabellerna i propositionen anger. Det har inte från något håll kunnat bestridas att verkningarna blir andra och allvarigare och skattetrycket högre och växande.

Det är med beklagande man måste konstatera att till upplysningen om detta förhållande varken regeringen eller regeringspartiets talesmän lämnat något bidrag. Jag hoppas att den följande debatten utanför kammaren skall bidra till att i högre grad upplysa Sveriges folk om hur skattesystemet verkar för de enskilda människorna om man skjuter åt sidan hela problemet med värdesäkring av skatteskalorna.

Herr KRISTENSON (s):

Herr talman! Herr Ohlin som är pro-

fessor har naturligtvis rätt att som vetenskapsman gissa för framtiden. Han gissar att framstegstakten kommer att vara sämre och att det aktuella skatteförslaget blir en av orsakerna till att takten skulle sjunka. Men om vi dömer av historien har vetenskapsmannen Ohlin inte rätt i fråga om det underlag på vilket han bygger sin gissning.

Sedan vill herr Ohlin ha ett uttalande om huruvida det nu föreslagna skattesystemet betyder att skattetrycket stiger. Ja, åtminstone uppfattade jag i går finansministern på det sättet att han sade: »Visst har professor Ohlin rätt i att skattetrycket kommer att stiga.» Och om det nyttjar något till skall också jag erkänna att professor Ohlin har rätt i att det kommer att stiga.

Både finansministern och övriga socialdemokrater har emellertid slagit fast, att om denna stegring, som den aktuella reformen skulle kunna medföra, leder till obalans eller ger från jämlikhetssynpunkt orättvisa utslag, kommer regeringen att rätta till situationen. Som jag alldeles nyss citerade framhåller också Sunt Förnuft att regering och riksdag sedan år 1955 har korrigerat den utveckling som ägt rum, så att de lägst avlönade inte har råkat ut för några skatteorättvisor. Med den målsättningen kommer vi att arbeta vidare.

Herr OHLIN (fp):

Herr talman! Nej, herr Kristenson, jag har inte uttalat mig om huruvida framstegstakten kommer att bli snabbare eller långsammare än den har varit. Det finns för min argumentation ingen anledning att göra några prognoser om den saken. Spörsmålet är ju om vissa åtgärder kommer att verka positivt eller negativt i förhållande till en framstegstakt, som är beroende av så många andra omständigheter att det är omöjligt att diskutera den här.

Beträffande tanken att icke värdesäkrade skatteskalor i ett inflationssamhälle betyder att skatterna kommer att

Skattereform m. m.

vara tyngre för människorna än de tror när de läser tabellerna och att för många praktiskt taget hela inkomstökningen går åt till att dels kompensera levnadskostnadsstegringen, dels betala skatten, gör herr Kristenson nu — enligt min mening litet tydligare än herr Sträng — i viss mån en reträtt. Han tycks medge att det förhåller sig så, att inflationen på ett nyckfullt och oberäkneligt sätt kommer att år efter år höja skattetrycket, även om han säger att man ju någon gång av och till kan ta en överblick och försöka rätta till bl. a. den saken. Men om man inte vill ha denna automatiska skärpning, om man tycker att det är riksdag och regering som skall bestämma hur skatteprocenterna skall vara och verka, då är det väl naturligare att man gör en sådan justering att det inte inträffar någon nyckfull och oberäknelig och omotiverad höjning. Och det kan man åstadkomma genom en värdesäkring av lämpligt slag.

Visst kan man säga: »När några år har gått skall vi undersöka hur mycket högre skattetrycket har blivit än vi egentligen avsåg, och då kan vi i efterhand justera det.» Men man har inte justerat det under de gångna efterkrigsåren, utan de många ändringar som gjorts har i stort sett varit av annat slag.

Er ståndpunkt tycks alltså vara den att man efter några år skall se vad man vill göra åt den saken. Medborgarna skall efter varje justering av skalorna under åtskilliga år utsättas för dessa inflationsskattehöjande verkningar. Är det verkligen en rationell politik? Varför inte tala om för människorna att det är detta ni vill? Tala om hur stor extra börda ni vill lägga på medborgarna i skatt vid olika grader av inflation — utöver vad tabellerna visar! Varför fullständigt tiga om de kvantitativa effekterna av skattesärpningen?

Finansministern sade i går att andra länder inte har ett sådant system för

värdesäkring. Jag trodde att Sverige någon gång skulle kunna vara pionjär när det gäller att skapa ett mer rationellt system. Observera dessutom att för andra länder, som har ett lägre skattetryck och en annan progression i den direkta beskattningen, blir de skattehöjande verkningarna av inflationen vida mindre påtagliga än för ett land som Sverige med vårt skattesystem! Ju högre skattnivån ligger desto allvarligare blir en automatisk skärpning, som man först efter några år menar att man *möjligen* vill justera. Att då säga att andra länder måste gå först är ändå ganska märkligt.

Till sist: Vi har i flera olika sammanhang fört en liknande debatt om hänsyn till inflationen och dess verkan för människorna. Mycket viktig var den frågan när det gällde folkpensioneringen. Skulle vi ha en automatisk anpassning uppåt av folkpensionen efter levnadskostnadernas stegring? Socialdemokratin sade då precis som nu, herr Kristenson: »Riksdagen kan senare vid lämpligt tillfälle besluta om en justering. Har levnadskostnaderna stigit så att pensionärerna fått det sämre kan frågan tas upp på nytt.» Vi vidhöll att det var mer rättvisande och rationellt att ha en *automatisk* anpassning till levnadskostnaderna som skyddade pensionärernas standard. Ni fick ge vika. Ni fick acceptera den metod som föreslogs av oppositionen.

Det är min fasta övertygelse att ni kommer att få ge vika på denna punkt också. Långt innan 1970-talet har gått till ända kommer ni här liksom när det gällde folkpensionerna att tvingas inse att har man en fortgående prisstegring i ett samhälle, måste man anpassa samhällets olika institutioner och anordningar så, att skadorna och orimligheterna till följd av inflationens verkningar blir så små som möjligt.

Härmed var överläggningen slutad.

Skattereform m. m.

Bevillningsutskottets betänkande nr 40

Herr TALMANNEN yttrade:

Först upptas det i reservationen 1 av herr Yngve Nilsson m. fl. framställda yrkandet om uppskov till höstsessionen med behandlingen av propositionen nr 70 m. m. Om detta yrkande avslås ställs övriga under överläggningen framställda yrkanden under proposition, varvid den i reservationerna gjorda uppdelningen i huvudsak följes och yrkanden som inte sammanhänger med i reservationer berörda frågor upptas sist.

Det i reservationen 1 av herr Yngve Nilsson m. fl. framställda yrkandet om uppskov med behandlingen av propositionen m. m.

Herr talmannen gav propositioner på bifall till eller avslag å nämnda yrkande; och fann herr talmannen den senare propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Magnusson i Borås begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren avslår det i reservationen 1 av herr Yngve Nilsson m. fl. framställda yrkandet om uppskov med behandlingen av propositionen m. m., röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit detta yrkande.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom uppresning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Herr Magnusson i Borås begärde emellertid rösträkning, varför

votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgavs 174 ja och 29 nej, varjämte 1 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså avslagit yrkandet i fråga.

Rätt till avdrag för faktiskt utgivet underhållsbidrag till icke hemmavarande barn (46 § 2 mom. kommunalskattelagen)

Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till motionerna I: 785 och II: 915 i motsvarande del; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Magnusson i Borås begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller bevillningsutskottets hemställan i utskottets betänkande nr 40, såvitt avser avdrag för faktiskt utgivet underhållsbidrag till icke hemmavarande barn, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit motionerna I: 785 och II: 915 i motsvarande del.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom uppresning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Herr Magnusson i Borås begärde emellertid rösträkning, varför votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgavs 161 ja och 32 nej, varjämte 13 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Skattereform m. m.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

Skrivelse till Kungl. Maj:t om åtgärder syftande till objektiv behandling av skilsmässoparter

Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottet hemställan, dels ock på bifall till motionerna I: 785 och II: 915 i motsvarande del; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Lothigius begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller bevillningsutskottets hemställan i utskottets betänkande nr 40, såvitt avser objektiv behandling av skilsmässoparter, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit motionerna I: 785 och II: 915 i motsvarande del.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom uppresning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Herr Lothigius begärde emellertid rösträkning, varför votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgavs 156 ja och 32 nej, varjämte 16 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

Skrivelse till Kungl. Maj:t om avdrag för underhåll till icke hemmavarande barn

Herr talmannen gav propositioner

dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till reservationen 2; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Fru Nettelbrandt begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller bevillningsutskottets hemställan i utskottets betänkande nr 40, såvitt avser avdrag för underhåll till icke hemmavarande barn, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit reservationen 2 av herr Tistad m. fl.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom uppresning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Fru Nettelbrandt begärde emellertid rösträkning, varför votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgavs 113 ja och 65 nej, varjämte 29 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

Förvärvsavdrag i fråga om inkomst av jordbruksfastighet (46 § 3 mom. kommunalskattelagen)

Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till reservationen 3; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Eriksson i Bäckmora begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Skattereform m. m.

Den, som vill, att kammaren bifaller bevillningsutskottets hemställan i utskottets betänkande nr 40, såvitt avser förvärvsavdrag i fråga om inkomst av jordbruksfastighet, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit reservationen 3 av herr Tistad m. fl.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom uppresning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Herr Eriksson i Bäckmora begärde emellertid rösträkning, varför votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgavs 114 ja och 93 nej.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

Skrivelse till Kungl. Maj:t om förvärvsavdrag för tillsynskostnader

Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till reservationen 4; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Magnusson i Borås begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller bevillningsutskottets hemställan i utskottets betänkande nr 40, såvitt avser förvärvsavdrag för tillsynskostnader, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit reservationen 4 av herr Yngve Nilsson m. fl.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom uppresning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Herr Magnusson i Borås begärde emellertid rösträkning, varför votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgavs 173 ja och 32 nej, varjämte 2 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

Det i reservationen 5 av herr Yngve Nilsson m. fl. framställda yrkandet om ändring av bestämmelserna om grundavdraget (48 § 2 mom. kommunalskattelagen; stadgandet berörs även av reservationen 13 angående grundavdraget för folkpensionär)

Herr talmannen gav propositioner på bifall till eller avslag å nämnda yrkande; och fann herr talmannen den senare propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Magnusson i Borås begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren avslår det i reservationen 5 av herr Yngve Nilsson m. fl. framställda yrkandet om ändring av bestämmelserna om grundavdraget, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit detta yrkande.

Skattereform m. m.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom uppresning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Herr Magnusson i Borås begärde emellertid rösträkning, varför votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgavs 175 ja och 30 nej, varjämte 1 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså avslagit yrkandet i fråga.

*Avdrag för nedsatt skatteförmåga
(50 § 2 mom. kommunalskattelagen)*

Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till reservationen 6; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Magnusson i Borås begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller bevillningsutskottets hemställan i utskottets betänkande nr 40, såvitt avser avdrag för nedsatt skatteförmåga, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit reservationen 6 av herr Yngve Nilsson m. fl.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom uppresning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Herr Magnusson i Borås begärde emellertid rösträkning, varför votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgavs 113 ja och 70 nej, varjämte 24 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

lertid rösträkning, varför votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid angavs 160 ja och 29 nej, varjämte 16 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

Skrivelse till Kungl. Maj:t om utredning angående beskattningen av handikappade

Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till reservationen 7; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Fru Nettelbrandt begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller bevillningsutskottets hemställan i utskottets betänkande nr 40, såvitt avser beskattningen av handikappade, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit reservationen 7 av herr Tistad m. fl.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom uppresning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Fru Nettelbrandt begärde emellertid rösträkning, varför votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgavs 113 ja och 70 nej, varjämte 24 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

Skattereform m. m.

Frigränsen för makars sidoinkomster (11 § 1 mom. förordningen om statlig inkomstskatt)

Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till reservationen 8; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Magnusson i Borås begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller bevillningsutskottets hemställan i utskottets betänkande nr 40, såvitt avser frigränsen för makars sidoinkomster, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit reservationen 8 av herr Yngve Nilsson m. fl.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom upprensning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Herr Magnusson i Borås begärde emellertid rösträkning, varför votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgavs 176 ja och 30 nej, varjämte 1 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

Avdrag för makelön (20 § samt anvisningarna till 22 och 29 §§ kommunalskattelagen)

Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till reservationen 9; och fann herr talmannen den förra pro-

positionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Magnusson i Borås begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller bevillningsutskottets hemställan i utskottets betänkande nr 40, såvitt avser avdrag för makelön, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit reservationen 9 av herr Yngve Nilsson m. fl.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom upprensning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Herr Magnusson i Borås begärde emellertid rösträkning, varför votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgavs 175 ja och 30 nej, varjämte 1 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

Skrivelse till Kungl. Maj:t om makes rätt till individuell beskattning

Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till reservationen 10; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Eriksson i Bäckmora begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller bevillningsutskottets hemställan i utskottets betänkande nr 40, såvitt avser

Skattereform m. m.

makes rätt till individuell beskattning, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit reservationen 10 av herr Tistad m. fl.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom upprensning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Herr Eriksson i Bäckmora begärde emellertid rösträkning, varför votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgavs 115 ja och 91 nej, varjämte 1 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

Beskattningen av makes inkomst av jordbruksfastighet och rörelse (52 § 1 mom. kommunalskattelagen)

Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till reservationen 11; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Fru Nettelbrandt begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller bevillningsutskottets hemställan i utskottets betänkande nr 40, såvitt avser beskattningen av makes inkomst av jordbruksfastighet och rörelse, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit reservationen 11 av herr Tistad m. fl.

Sedan kammarens ledamöter härefter

intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom upprensning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Fru Nettelbrandt begärde emellertid rösträkning, varför votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgavs 114 ja och 93 nej.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

Maximering av statlig inkomstskatt (10 § 1 mom. tredje stycket förordningen om statlig inkomstskatt)

Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till motionerna I:1053 och II:1216 i motsvarande del; och biföll kammaren utskottets hemställan.

Skrivelse till Kungl. Maj:t om ändrad utformning av skatteskalan

Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till reservationen 12; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Eriksson i Bäckmora begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller bevillningsutskottets hemställan i utskottets betänkande nr 40, såvitt avser ändrad utformning av skatteskalan, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit reservationen 12 av herr Tistad m. fl.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropo-

Skattereform m. m.

sitionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom upprensning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Herr Eriksson i Bäckmora begärde emellertid rösträkning, varför votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgavs 113 ja och 66 nej, varjämte 28 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

Grundavdraget för folkpensionär (48 § 2 mom. kommunalskattelagen; stadgandet berörs även av reservationen 5 angående grundavdraget)

Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till reservationen 13 i motsvarande del; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Magnusson i Borås begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller bevillningsutskottets hemställan i utskottets betänkande nr 40, såvitt avser grundavdraget för folkpensionär, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit reservationen 13 av herr Yngve Nilsson m. fl. i motsvarande del.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom upprensning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Herr Magnusson i Borås begärde emellertid rösträkning, varför votering me-

delst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgavs 158 ja och 31 nej, varjämte 20 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

Skrivelse till Kungl. Maj:t angående prövningen av folkpensionärs rätt till avdrag vid nedsatt skatteförmåga

Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till reservationen 13 av herr Yngve Nilsson m. fl. i motsvarande del; och biföll kammaren utskottets hemställan.

Skrivelse till Kungl. Maj:t om mildare regler beträffande marginalbelastningen på folkpensionärs sidoinkomster

Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till reservationen 14; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Fru Nettelbrandt begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller bevillningsutskottets hemställan i utskottets betänkande nr 40, såvitt avser marginalbelastningen på folkpensionärs sidoinkomster, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit reservationen 14 av herr Tistad m. fl.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom upprensning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Fru Nettelbrandt begärde emellertid

Skattereform m. m.

rösträkning, varför votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgavs 115 ja och 67 nej, varjämte 25 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

Skrivelse till Kungl. Maj:t om avdrag vid beskattningen för fulltidsarbetande med särskilt låga inkomster

Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till reservationen 15; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Eriksson i Bäckmora begärde emellertid votering, i anledning varav efter varel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller bevillningsutskottets hemställan i utskottets betänkande nr 40, såvitt avser avdrag vid beskattningen för fulltidsarbetande med särskilt låga inkomster, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit reservationen 15 av herr Tistad m. fl.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom upprensning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Herr Eriksson i Bäckmora begärde emellertid rösträkning, varför votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgavs 115 ja och 64 nej, varjämte 28 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

Principbeslut om ersättande av hemmamakeavdrag med hemmamakebidrag

Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till reservationen 16; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Fru Nettelbrandt begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller bevillningsutskottets hemställan i utskottets betänkande nr 40, såvitt avser principbeslut om ersättande av hemmamakeavdrag med hemmamakebidrag, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit reservationen 16 av herr Tistad m. fl.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom upprensning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Herr Eriksson i Bäckmora begärde emellertid rösträkning, varför votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgavs 143 ja och 64 nej, varjämte 1 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

Skrivelse till Kungl. Maj:t om avtrappning av 1800-kronorsavdraget

Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till reservationen 17; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Fru Holmqvist begärde emellertid votering, i anledning varav efter

Skattereform m. m.

given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller bevillningsutskottets hemställan i utskottets betänkande nr 40, såvitt avser avtrappning av 1800-kronorsavdraget, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit reservationen 17 av fröken Ranmark och fru Holmqvist.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom upprensning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne tvekan kunna råda angående omröstningens resultat, varför votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgavs 146 ja och 53 nej, varjämte 10 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

Skrivelse till Kungl. Maj:t om kompensation till kommunerna

Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till reservationen 18; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Eriksson i Bäckmora begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller bevillningsutskottets hemställan i utskottets betänkande nr 40, såvitt avser kompensation till kommunerna, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit reservationen 18 av herr Tistad m. fl.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom upprensning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Herr Eriksson i Bäckmora begärde emellertid rösträkning, varför votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgavs 143 ja och 66 nej.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

Skrivelse till Kungl. Maj:t om åtgärder för att garantera att en fortsatt inflation icke väsentligt skärper skattestrycket

Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till reservationen 19; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Fru Nettelbrandt begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller bevillningsutskottets hemställan i utskottets betänkande nr 40, såvitt avser åtgärder för att garantera att en fortsatt inflation icke väsentligt skärper skattestrycket, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit reservationen 19 av herr Tistad m. fl.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom upprensning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Fru Nettelbrandt begärde emellertid

Skattereform m. m.

rösträkning, varför votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgavs 115 ja och 63 nej, varjämte 30 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

Skrivelse till Kungl. Maj:t om indexreglering av skattesystemet

Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till reservationen 20; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Magnusson i Borås begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller bevillningsutskottets hemställan i utskottets betänkande nr 40, såvitt avser indexreglering av skattesystemet, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit reservationen 20 av herr Yngve Nilsson m. fl.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom upprensning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Herr Magnusson i Borås begärde emellertid rösträkning, varför votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgavs 147 ja och 32 nej, varjämte 29 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

Skrivelse till Kungl. Maj:t om utredning angående möjligheterna att införa s. k. negativ skatt

Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till reservationen 21; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Magnusson i Borås begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller bevillningsutskottets hemställan i utskottets betänkande nr 40, såvitt avser möjligheterna att införa s. k. negativ skatt, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit reservationen 21 av herr Yngve Nilsson m. fl.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom upprensning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Herr Magnusson i Borås begärde emellertid rösträkning, varför votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgavs 142 ja och 33 nej, varjämte 32 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

Skrivelse till Kungl. Maj:t om en parlamentarisk utredning rörande beskattningen av fysiska personer

Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till reservationen 23; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja be-

Skattereform m. m.

svarad. Herr Magnusson i Borås begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller bevillningsutskottets hemställan i utskottets betänkande nr 40, såvitt avser en parlamentarisk utredning rörande beskattningen av fysiska personer, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit reservationen 23 av herr Yngve Nilsson m. fl.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom upprensning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Herr Magnusson i Borås begärde emellertid rösträkning, varför votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgavs 170 ja och 33 nej, varjämte 3 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

Avveckling av vissa punktskatter (förordningen om försäljningskatt)

Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till reservationen 24; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Andersson i Örebro begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller bevillningsutskottets hemställan i utskottets betänkande nr 40, såvitt avser avveckling av vissa punktskatter, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit reservationen 24 av herr Stefanson.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom upprensning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Herr Andersson i Örebro begärde emellertid rösträkning, varför votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgavs 142 ja och 47 nej, varjämte 18 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

Ändring i förordningen om mervärdesskatt

Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till motionerna I: 1053 och II: 1216 i motsvarande del; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Hermansson begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller bevillningsutskottets hemställan i utskottets betänkande nr 40, såvitt avser ändring i förordningen om mervärdesskatt, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit motionerna I: 1053 och II: 1216 i motsvarande del.

Sedan kammarens ledamöter härefter

Skattereform m. m.

intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom upprensning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Herr Hermansson begärde emellertid rösträkning, varför votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgavs 204 ja och 3 nej.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

Skrivelse till Kungl. Maj:t om utredning angående företagsbeskattningen

Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till motionerna I: 377 och II: 418 i motsvarande del; och biföll kammaren utskottets hemställan.

Utskottets hemställan i övrigt

Bifölls.

Bevillningsutskottets betänkande nr 41

Herr TALMANNEN yttrade:

Först upptas det i motionen II: 1232 av herr Bergqvist framställda yrkandet om avslag på propositionen nr 71 i vissa delar, m. m. Om detta yrkande avslås ställs övriga under överläggningen framställda yrkanden under proposition med iakttagande i huvudsak av den i reservationerna tillämpade uppdelningen.

Yrkandet om avslag på propositionen i vad avser ändringar i förordningen om statlig förmögenhetsskatt och förslag till förordning om begränsning av skatt i vissa fall samt antagande av de i motionen II: 1232 av herr Bergqvist intagna förslagen till ändringar i förordningen om statlig förmögenhetsskatt och i taxeringsförordningen

Herr talmannen gav propositioner på bifall till eller avslag å nämnda yrkande; och avslag kammaren detsamma.

Skrivelse till Kungl. Maj:t om ny utredning beträffande kapitalbeskattningen

Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till reservationen 1; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Enarsson begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller bevillningsutskottets hemställan i utskottets betänkande nr 41, såvitt avser ny utredning beträffande kapitalbeskattningen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit reservationen 1 av herr Yngve Nilsson m. fl.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom upprensning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Herr Enarsson begärde emellertid rösträkning, varför votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgavs 159 ja och 32 nej, varjämte 17 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

Skrivelse till Kungl. Maj:t om en utredning av de samhällsekonomiska verkningarna av skattesystemet

Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till reservationen 2; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja be-

Skattereform m. m.

svarad. Herr Eriksson i Bäckmora begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller bevillningsutskottets hemställan i utskottets betänkande nr 41, såvitt avser utredning av de samhällsekonomiska verkningarna av skattesystemet, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit reservationen 2 av herr Tistad m. fl.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom uppresning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Herr Eriksson i Bäckmora begärde emellertid rösträkning, varför votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgavs 111 ja och 91 nej, varjämte 2 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

Skrivelse till Kungl. Maj:t om indexreglering eller annan värdesäkring inom kapitalbeskattningen

Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till reservationen 3; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Fru Nettelbrandt begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller bevillningsutskottets hemställan i utskottets betänkande nr 41, såvitt avser

indexreglering eller annan värdesäkring inom kapitalbeskattningen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit reservationen 3 av herr Tistad m. fl.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom uppresning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Fru Nettelbrandt begärde emellertid rösträkning, varför votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgavs 113 ja och 91 nej, varjämte 2 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

Skattepliktsgränsen och skatteskalan beträffande förmögenhetsskatten (11 § 1 mom. förordningen om statlig förmögenhetsskatt)

Herr talmannen gav propositioner på 1:o) bifall till utskottets hemställan; 2:o) bifall till reservationen 4; samt 3:o) bifall till motionerna I:1067 och II:1242 i motsvarande del; och fann herr talmannen den förstnämnda propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Enarsson begärde likväl votering, i anledning varav herr talmannen för bestämmande av kontrapositionen ånyo upptog de båda återstående propositionerna, av vilka herr talmannen nu fann den under 2:o) angivna ha flertalets mening för sig. Beträffande kontrapositionen begärde dock herr Hermansson votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Skattereform m. m.

Den, som vill, att kammaren till kontraposition i huvudvoteringen angående bevillningsutskottets betänkande nr 41, såvitt avser skattepliktsgränsen och skatteskalen beträffande förmögenhetsskatten, antager reservationen 4 av herr Yngve Nilsson m. fl., röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren till kontraposition i nämnda votering antagit motionerna I: 1067 och II: 1242 i motsvarande del.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom uppresning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Herr Hermansson begärde emellertid rösträkning, varför votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgavs 44 ja och 27 nej, varjämte 137 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså till kontraposition i huvudvoteringen antagit den under 2:o) angivna propositionen.

I enlighet härmed blev efter given varsel följande voteringsproposition uppläst och godkänd:

Den, som vill, att kammaren bifaller bevillningsutskottets hemställan i utskottets betänkande nr 41, såvitt avser skattepliktsgränsen och skatteskalen beträffande förmögenhetsskatten, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit reservationen 4 av herr Yngve Nilsson m. fl.

Sedan kammarens ledamöter härefter änyo intagit sina platser och sistnämnda voteringsproposition blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom uppresning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Herr Enarsson begärde emellertid rösträkning, varför votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgavs 176 ja och 30 nej, varjämte 2 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

Beloppsgränserna för dödsbos inkomst och förmögenhet (53 § 3 mom. kommunalskattelagen)

Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till reservationen 5; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Enarsson begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller bevillningsutskottets hemställan i utskottets betänkande nr 41, såvitt avser beloppsgränserna för dödsbos inkomst och förmögenhet, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit reservationen 5 av herr Yngve Nilsson m. fl.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom uppresning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Herr Enarsson begärde emellertid röst-

Skattereform m. m.

räkning, varför votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgavs 176 ja och 30 nej, varjämte 1 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

Tillämpningen av 80-procentspärren beträffande förmögenhetsskatten (3 § förordningen om begränsning av skatt i vissa fall)

Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till reservationen 6; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Enarsson begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller bevillningsutskottets hemställan i utskottets betänkande nr 41, såvitt avser 80-procentspärren beträffande förmögenhetsskatten, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit reservationen 6 av herr Yngve Nilsson m. fl.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom uppresning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Herr Enarsson begärde emellertid rösträkning, varför votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgavs 176 ja och 30 nej, varjämte 1 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

Ändring av reduktionsregeln beträffande förmögenhetsskatten (5 § förordningen om begränsning av skatt i vissa fall)

Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till reservationen 7; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Enarsson begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller bevillningsutskottets hemställan i utskottets betänkande nr 41, såvitt avser reduktionsregeln beträffande förmögenhetsskatten, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit reservationen 7 av herr Yngve Nilsson m. fl.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom uppresning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Herr Enarsson begärde emellertid rösträkning, varför votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgavs 175 ja och 30 nej, varjämte 1 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

Ordet lämnades på begäran till

Herr GADD (s), som yttrade:

Herr talman! Jag avsåg att rösta »Ja», men på röstfördelningstablan markerades »AVSTÅR».

Skattereform m. m.

Lagstiftning om befrielse från arvs- skatt för vissa allmännyttiga sammanslutningar m. m.

Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till reservationen 8; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Enarsson begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller bevillningsutskottets hemställan i utskottets betänkande nr 41, såvitt avser befrielse från arvsskatt för vissa allmännyttiga sammanslutningar m. m., röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit reservationen 8 av herr Yngve Nilsson m. fl.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom upprensning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Herr Enarsson begärde emellertid rösträkning, varför votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgavs 149 ja och 31 nej, varjämte 29 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

Skrivelse till Kungl. Maj:t om utredning angående beskattningen av vissa allmännyttiga sammanslutningar m. m.

Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till reservationen 9; och fann herr talmannen den förra pro-

positionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Eriksson i Bäckmora begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller bevillningsutskottets hemställan i utskottets betänkande nr 41, såvitt avser utredning angående beskattningen av vissa allmännyttiga sammanslutningar m. m., röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit reservationen 9 av herr Tistad m. fl.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom upprensning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Herr Eriksson i Bäckmora begärde emellertid rösträkning, varför votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgavs 114 ja och 68 nej, varjämte 27 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

Skrivelse till Kungl. Maj:t om utredning angående beskattningen av privata stiftelser och sammanslutningar

Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till motionen II: 1232 i motsvarande del; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Hermansson begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Skattereform m. m.

Den, som vill, att kammaren bifaller bevillningsutskottets hemställan i utskottets betänkande nr 41, såvitt avser utredning angående beskattningen av privata stiftelser och sammanslutningar, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit motionen II: 1232 i motsvarande del.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom upprensning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne tvekan kunna råda angående omröstningens resultat, varför votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgavs 161 ja och 41 nej, varjämte 7 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

Grundavdragen och skatteskalorna beträffande arvsskatten (28 § förordningen om arvsskatt och gåvoskatt)

Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till reservationen 10; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Enarsson begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller bevillningsutskottets hemställan i utskottets betänkande nr 41, såvitt avser grundavdragen och skatteskalorna beträffande arvsskatten, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit reservationen 10 av herr Yngve Nilsson m. fl.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom upprensning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Herr Enarsson begärde emellertid röst-räkning, varför votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgavs 173 ja och 31 nej, varjämte 4 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

Grundavdraget beträffande gåvoskatten (39 § förordningen om arvsskatt och gåvoskatt)

Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till reservationen 11; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Fru Nettelbrandt begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller bevillningsutskottets hemställan i utskottets betänkande nr 41, såvitt avser grundavdraget beträffande gåvoskatten, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit reservationen 11 av herr Tistad m. fl.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom upprensning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter

Skattereform m. m.

möter ha röstat för ja-propositionen. Fru Nettelbrandt begärde emellertid rösträkning, varför votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgavs 113 ja och 91 nej, varjämte 2 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

Skatteskalorna beträffande gåvoskatten (43 § förordningen om arvsskatt och gåvoskatt)

Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till reservationen 12; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Enarsson begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller bevillningsutskottets hemställan i utskottets betänkande nr 41, såvitt avser skatteskalorna beträffande gåvoskatten, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit reservationen 12 av herr Yngve Nilsson m. fl.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom upprensning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Herr Enarsson begärde emellertid rösträkning, varför votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgavs 173 ja och 29 nej, varjämte 4 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

Ändrad lagstiftning beträffande kapitalbeskattningen av familjeföretag

Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till reservationen 13 i motsvarande del och reservationen 14; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Eriksson i Bäckmora begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller bevillningsutskottets hemställan i utskottets betänkande nr 41, såvitt avser kapitalbeskattningen av familjeföretag, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit reservationen 13 av herr Tistad m. fl. i motsvarande del och reservationen 14 av herr Yngve Nilsson m. fl.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom upprensning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Herr Eriksson i Bäckmora begärde emellertid rösträkning, varför votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgavs 115 ja och 94 nej.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

Skrivelse till Kungl. Maj:t om utredning angående utformningen av arvsskattningen av familjeföretag

Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan,

Skattereform m. m.

dels ock på bifall till reservationen 13 i motsvarande del; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Fru Nettelbrandt begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller bevillningsutskottets hemställan i utskottets betänkande nr 41, såvitt avser arvsbeskattningen av familjeföretag, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit reservationen 13 av herr Tistad m. fl. i motsvarande del.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom upprensning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Fru Nettelbrandt begärde emellertid rösträkning, varför votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgavs 114 ja och 95 nej.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

Utskottets hemställan i övrigt

Bifölls.

Andra lagutskottets utlåtande nr 40*Mom. A**Hemställan*

Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till motionerna I: 409 och II: 450; och biföll kammaren utskottets hemställan.

Motiveringen

Herr talmannen gav propositioner dels på godkännande av utskottets motivering, dels ock på godkännande av utskottets motivering med den ändring däri, som föreslagits i reservationen 2; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Jonsson i Mora begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren godkänner andra lagutskottets motivering beträffande mom. A i utskottets utlåtande nr 40, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren godkänt utskottets motivering med den ändring däri, som föreslagits i reservationen 2 av fru Hamrin-Thorell m. fl.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom upprensning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Herr Jonsson i Mora begärde emellertid rösträkning, varför votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgavs 139 ja och 64 nej, varjämte 5 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså godkänt utskottets motivering oförändrad.

Mom. B

Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till reservationen 3; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Jonsson i Mora begärde emellertid votering, i anledning varav

Skattereform m. m.

efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller andra lagutskottets hemställan i mom. B i utskottets utlåtande nr 40, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit reservationen 3 av fru Hamrin-Thorell m. fl.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom upprensning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Herr Jonsson i Mora begärde emellertid rösträkning, varför votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgavs 143 ja och 65 nej.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

Ordet lämnades på begäran till

Fröken SANDELL (s), som yttrade:
Herr talman! Jag avsåg att rösta Ja men råkade trycka på Nej-knappen.

Mom. C

Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till reservationen 4; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Gustavsson i Alvesta begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller andra lagutskottets hemställan i mom. C i utskottets utlåtande nr 40, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit reservationen 4 av fru Hamrin-Thorell m. fl.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom upprensning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Herr Gustavsson i Alvesta begärde emellertid rösträkning, varför votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgavs 138 ja och 69 nej, varjämte 2 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

Ordet lämnades på begäran till

Fru HOLMBERG (s), som yttrade:
Herr talman! Jag avsåg att rösta Ja men råkade trycka på Nej-knappen.

Mom. D

Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till reservationen 5; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Gustavsson i Alvesta begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller andra lagutskottets hemställan i mom. D i utskottets utlåtande nr 40, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit

Skattereform m. m.

reservationen 5 av fru Hamrin-Thorell m. fl.

Sedan kammarens ledamöter här efter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom uppresning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Herr Gustavsson i Alvesta begärde emellertid rösträkning, varför votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgavs 143 ja och 65 nej, varjämte 1 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

Mom. E—G

Vad utskottet hemställt bifölls.

Andra lagutskottets utlåtande nr 41*Hemställan**Mom. A*

Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till motionen II: 280; och biföll kammaren utskottets hemställan.

Mom. B

Utskottets hemställan bifölls.

Mom. C

Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till reservationen 2; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Gustavsson i Alvesta begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller andra lagutskottets hemställan i mom. C i utskottets utlåtande nr 41, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit reservationen 2 av fru Hamrin-Thorell m. fl.

Sedan kammarens ledamöter här efter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom uppresning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Herr Gustavsson i Alvesta begärde emellertid rösträkning, varför votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgavs 142 ja och 64 nej, varjämte 1 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

Mom. D

Utskottets hemställan bifölls.

Motiveringen

Herr talmannen gav propositioner dels på godkännande av utskottets motivering, dels ock på godkännande av utskottets motivering med den ändring däri, som föreslagits i reservationen 3 av herr Blomquist och fröken Wetterström; och godkände kammaren utskottets motivering oförändrad.

Statsutskottets utlåtande nr 100

Vad utskottet hemställt bifölls.

§ 3

Föredrogs vart för sig
andra lagutskottets utlåtande nr 42, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i lagen (1962: 381) om allmän försäkring, m. m., såvitt propositionen hänvisats till lagutskott, jämte motioner; och statsutskottets utlåtande nr 101, i an-

Grundlagsändringar avseende ny utskottsorganisation för riksdagen, m. m.

ledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag för budgetåret 1970/71 till täckning av merkostnader för bidrag till sjukförsäkringen.

Kammaren biföll vad utskotten i nämnda utlåtanden hemställt.

§ 4

Grundlagsändringar avseende ny utskottsorganisation för riksdagen, m. m.

Föredrogs konstitutionsutskottets utlåtande nr 27, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 40 med förslag till grundlagsändringar, avseende ny utskottsorganisation för riksdagen, m. m. samt motioner.

Propositionen innehöll fem lagförslag,

dels två som avsåg grundlagsändringar, nämligen förslag till

1) ändringar i regeringsformen och riksdagsordningen, avseende den nya utskottsorganisationen, och

2) ändringar i regeringsformen och riksdagsordningen, avseende utrikesnämnden,

dels tre andra lagförslag, nämligen förslag till

3) lag om ändring i lagen (1934: 437) för Sveriges riksbank,

4) lag om ändring i ansvarighetslagen (1936: 324) för fullmäktige i riksbanken och fullmäktige i riksgäldskontoret m. fl., samt

5) lag om ändring i lagen (1937: 249) om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar.

I utlåtandet behandlades vidare följande motioner:

1) II: 1199 av fröken *Sandell*;

2) I: 1031 av herr *Ernulf m. fl.* samt II: 1190 av herrar *Antby* och *Börjesson* i Falköping;

3) I: 1039 av herrar *Svanström* och *Ernst Olsson* samt II: 1198 av herrar *Larsson* i Luttra och *Dockered*;

4) *dels* II: 202 av herrar *Ahlmark*

och *Ullsten*;

dels I: 269 av herr *Bohman m. fl.* samt II: 306 av herr *Holmberg*, i vad motionerna avsåge offentlighet i utskotten;

dels I: 445 av herr *Helén m. fl.* samt II: 492 av herr *Gustafson* i Göteborg m. fl., i vad motionerna avsåge offentlighet i utskotten;

dels II: 1197 av herrar *Ahlmark* och *Ullsten*; samt

5) I: 1038 av herr *Dahlén m. fl.*

Av motionerna hade 1), 2), 3), 5) samt den vid det fjärde *dels* under 4) angivna motionen II: 1197 väckts som följdmotioner och övriga under den allmänna motionstiden.

Motionerna 4) avsåge samtliga offentlighet i utskotten. I den första, II: 202, hemställdes »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ger regeringen i uppdrag att så snart som möjligt lägga fram förslag som ger riksdagens utskott rätt att hålla offentliga utfrågningar». — I I: 269 och II: 306 hemställdes, såvitt nu var i fråga, »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa att Kungl. Maj:t (2 a) efter utredning framlägger förslag om möjlighet för riksdagsutskotten att hålla öppna sammanträden». — I I: 445 och II: 492 hemställdes, såvitt nu var i fråga, »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t (2) uttalar att utredning och förslag om offentliga utfrågningar i riksdagens utskott i huvudsaklig överensstämmelse med riktlinjerna i (motionerna) bör framläggas av grundlagberedningen». — I II: 1197 slutligen hemställdes »att riksdagen i sitt beslut om utskottsorganisationen i den nya enkammarriksdagen med anledning av proposition nr 40 slår fast att utskotten äger rätt att hålla offentliga utfrågningar, att utskottet utarbetar eventuellt erforderliga förändringar i lagtexten för en sådan reform».

Utskottet hemställde, att riksdagen måtte

1. med anledning av propositionen nr 40 och med avslag på motionerna

Grundlagsändringar avseende ny utskottsorganisation för riksdagen, m. m.

- a) II: 1199,
- b) I: 1031 och II: 1190,
- c) I: 1039 och II: 1198,
- d) II: 202,
- e) I: 269 och II: 306, såvitt avsåge offentlighet i utskotten,
- f) I: 445 och II: 492, såvitt avsåge offentlighet i utskotten, samt
- g) II: 1197

för sin del anta utskottets förslag till grundlagsändringar enligt vid utlåtandet fogad bilaga 1;

2. med bifall till propositionen nr 40 och avslag på motionen I: 1038 anta grundlagsförslagen under punkten 2) i nämnda proposition; samt

3. med bifall till propositionen nr 40 anta övriga vid densamma fogade lagförslag.

Reservationer hade avgivits

1. i fråga om *viss offentlighet i utskotten*

av herrar *Richardson, Hans Petersson, Nelander* och *Strömberg* (alla fp), vilka ansett att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte i anledning av motionerna

- 1) II: 202,
- 2) I: 269 och II: 306,
- 3) I: 445 och II: 492 samt
- 4) II: 1197

anhålla att Kungl. Maj:t så snart som möjligt lade fram förslag som gäve riksdagens utskott rätt att hålla offentliga utfrågningar;

2) i fråga om *reservationsrätten i utskott* av herrar *Richardson, Hans Petersson, Nelander* och *Strömberg* (alla fp), utan angivet yrkande.

Utskottets hemställan föredrogs; och anförde därvid:

Herr STRÖMBERG (fp):

Herr talman! I en vid förevarande utlåtande fogad reservation har folkpartiets ledamöter i konstitutionsutskottet krävt att riksdagens utskott skall ha rätt att hålla offentliga utfrågningar. Utskottsmajoriteten har avstyrkt de mo-

tioner som innehåller yrkanden av denna innebörd med den motiveringen att grundlagberedningen senare kommer att pröva frågan.

Det måste anses beklagligt att grundlagberedningen ej kunnat pröva frågan om viss offentlighet i utskotten redan i samband med arbetet på utskottsorganisationen. Enligt reservanternas uppfattning är dock frågan av så stor principiell räckvidd, att den borde prövas av årets riksdag.

Redan år 1967 begärde herrar Ahlmark och Ullsten en utredning om ifrågavarande spørsmål. Sedan riksdagen hade avvisat deras krav presenterade de själva år 1968 en sådan utredning. Ärendet har senare återkommit och blivit ytterligare belyst.

Den politiska beslutsprocessen i vårt land har många fördelar, t. ex. inom utrednings- och remissväsendet. Ett utfrågningsinstitut i utskotten skall därför ses som en komplettering av vårt nuvarande beslutssystem.

I motionen II: 202 har herrar Ahlmark och Ullsten angivit tre fördelar med offentliga utfrågningar, nämligen muntligheten, frågeformen och offentligheten. I motionerna finns en utförlig redovisning av skälen för det där framförda kravet, varför jag inte nu skall gå in på dessa. Vidare kommer herr Ullsten senare att ta upp denna problematik.

Folkpartiet har i flera olika sammanhang fört fram förslag, som skulle medföra större öppenhet och vidare insynsmöjligheter i olika organ på både det statliga och det kommunala området.

Det är enligt vår uppfattning ett samhällsintresse att allmänheten får kännedom om det faktamaterial på vilket de politiska instanserna grundar sina beslut. Önskemålet om offentlighet är i särskilt hög grad angeläget då politiska instanser behandlar viktiga samhällsfrågor. Öppna utskottsfrågor skulle vara ett led i denna strävan.

Jag vill återigen understryka att för-

Grundlagsändringar avseende ny utskottsorganisation för riksdagen, m. m.

slaget om offentliga utfrågningar i utskotten icke är avsett att på något sätt minska betydelsen av de parallella instituten: offentliga utredningar, remisser, petita och föredragningar. Utfrågningsinstitutet är avsett som ett komplement härtill, och det skulle vara ett värdefullt sådant.

Under senare år har det tyvärr blivit allt vanligare att det parlamentariska inslaget i offentliga utredningar minskat. Vidare förekommer det ibland att utredningar i sin helhet genomförs inom respektive departement. Samtidigt som önskemålen om offentlig insyn i beslutsprocessen blir allt starkare gör sig tyvärr denna tendens till slutenhet i utredningsmaskineriet alltmer markerad.

Denna utveckling, som regeringen helt är ansvarig för och som helt styrs av regeringen, går ju stick i stäv mot önskemål och tendenser i samhället i övrigt. Självfallet kan vi inte acceptera en sådan utveckling, utan vi kommer att fortsätta att arbeta för en större öppenhet i allt utredningsarbete.

Mot den av regeringen styrda utveckling som jag nu beskrivit skulle en större öppenhet i utredningsarbetet bli en viss motvikt. Öppna utfrågningar i utskotten skulle kunna bidra till en offentlig redovisning av sakmaterialet och därigenom ge allmänheten större möjlighet att ta del av de fakta som ligger bakom politiska beslut.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservationen 1.

Herr förste vice talmannen övertog ledningen av förhandlingarna.

Herr ULLSTEN (fp):

Herr talman! När det gäller att förändra och reformera riksdagens arbetsformer har vi vant oss vid en ganska långsam reformtakt. Det har gällt författningsreformen i stort och det gäller den mindre reform som behandlas i det nu aktuella utskottsutlåtandet.

I den motion som herr Strömberg talat om föreslås offentliga utskottsutfrågningar. När vi första gången väckte en motion om sådana — det var 1967 — sade utskottet kort och gott nej; problemet avfärdades på några få rader. Nästa gång vi tog upp saken hade man tydligen börjat fundera något litet över det hela och en utredning ansågs inte helt otänkbar; grundlagberedningen var oförhindrad att pröva frågan, hette det i utlåtandet det året.

Och nu, när motionen alltså väckts för tredje gången, tycker man sig nästan se rörelsen med blotta ögat. Nu konstaterar nämligen utskottsmajoriteten att grundlagberedningen sagt att saken skall prövas — d. v. s. det som utskottet var emot för tre år sedan — under det fortsatta utredningsarbetet. Det förefaller också som om utskottet tycker att det är bra att grundlagberedningen gör en sådan prövning.

Fortare än så här brukar det som sagt inte gå när det gäller att reformera riksdagens arbetsformer. Men det rör sig alltså framåt, och det är vi motionärer självfallet ganska tillfredsställda med.

Vi är också övertygade om att riksdagen förr eller senare — precis som när det gällt många andra krav på insyn, öppenhet och modernare arbetsformer för det svenska parlamentet — kommer att gå in för offentliga utskottsutfrågningar i sitt arbete. Den kommer att tvingas att göra det av en opinion som ställer större krav på politikerna i fråga om öppenhet och faktaredovisning. Hemlighetsmakeri imponerar inte längre — det irriterar. Ingen del av riksdagsarbetet bör få betraktas som riksdagsmännens helt privata område. Det är människornas angelägenheter vi diskuterar och beslutar om, och då bör också människorna ha möjlighet till insyn.

Tyvärr kan vi hos det regerande partiet ana en tendens att snarare gå i motsatt riktning. Det brukar sägas av motståndarna till tanken på offentliga ut-

Grundlagsändringar avseende ny utskottsorganisation för riksdagen, m. m.

skottsutfrågningar att vi här i Sverige har ett så grundligt remissförfarande, att frågorna har varit föremål för så ingående behandling och så mycket öppen debatt innan de kommer till riksdagen, att det är onödigt att införa ytterligare ett debattinstitut. Och det är väl riktigt att denna tradition i svensk förvaltning gör att offentliga utfrågningar aldrig kommer att få samma centrala betydelse här som t. ex. i USA.

Men hur var det med den skattereform som vi just har fattat beslut om? Inte förelåg det någon remissbehandling där. Regeringen betraktade uppenbarligen den förberedande diskussioner som en angelägenhet uteslutande för det egna partiet. Man ansträngde sig uppenbarligen till det yttersta när det gällde att ge riksdagen — d. v. s. oppositionen — sämsta tänkbara praktiska möjligheter att granska frågan.

Och hur är det med riksdagens möjligheter till reellt inflytande när det gäller köp av företag, vare sig statsmakterna köper företagen själva eller gör det tillsammans med stora privata koncerner? Där har riksdagens makt förvandlats till en formell namnstämpel.

Den som menar allvar med talet om att öka den enskildes inflytande i den politiska beslutsprocessen har sannoligen anledning att också granska riksdagens möjligheter att arbeta och att arbeta effektivt. Det är klart att om vi inför mera offentlighet i utskottsarbetet, utskottsutfrågningar av det slag som motionärerna och reservanterna vill ha, löser vi därmed inte hela problemet om mera öppenhet och vidgad insyn, men jag tror att vi ändå tar ett steg i rätt riktning.

Jag skulle vilja ta ett exempel från vår riksdagen, som jag själv har varit med om och som jag tror belyser hur angeläget det skulle ha varit med möjligheten till offentliga utskottsutfrågningar. Statsutskottets första avdelning har i vår ägnat två månader åt förhandlingar kring mycket viktiga och in-

trikata problem i samband med den svenska biståndspolitik. I det arbetet har också mycket tid ägnats åt s. k. föredragningar från SIDA, utrikesdepartementet, från frivilligorganisationerna, från näringslivet och från en del andra experter. Jag är säker på att det skulle ha varit av stort intresse för den biståndsintresserade allmänheten och självklart även för riksdagens ledamöter att som bakgrund till den debatten ha fått ta del av de olika experternas synpunkter, t. ex. på principerna när det gäller ländervalet, på frågan om i vilken form Vietnamhjälpen skall utgå, via Röda korset eller inte, hur långt man har planerat Vietnamhjälpen, förutsättningar för svenska insatser på Cuba och andra frågor som har spelat roll i debatten. Jag tror att det hade varit mycket intressant och betydelsefullt för åsiktsbildningen om de meningsmotsättningar, som uppenbarligen i alla de här frågorna fanns mellan olika ansvariga instanser, hade kommit fram, lika betydelsefullt som det varit att notera bristen på besked från myndigheter och departement i flera olika avseenden.

Jag tror att det främst är tre inslag — vi har tryckt på dessa i motionen — som gör att offentliga utskottsutfrågningar blir ett viktigt komplement till riksdagsarbetet i dess nuvarande former.

Det ena är *muntligheten*. För det första är det inte alla som läser långa remissvar, och även om man gör det kan möjligheten att ställa muntliga frågor — eller att få dem ställda — skapa ökad klarhet. Man har behov av att kunna konfrontera uppgiftslämnarna med frågor om vad de egentligen menar, på vilka grunder de bygger sina uttalanden, vilken vikt de tillmäter sina uttalanden i speciella avseenden etc. Det är den ena saken.

Det andra är själva *frågeformen*. I en riksdagsdebatt där många talar om många saker är det ganska naturligt att den som har en ansvarig position

Grundlagsändringar avseende ny utskottsorganisation för riksdagen, m. m.

och som befinner sig i ett utsatt läge gärna tar chansen att smita undan och låta bli att svara, i varje fall undvika att ge ett uttömmande svar. Det är ganska lätt att finna exempel på sådant från både vanliga debatter och från interpellations- och frågedebatter. Men en utfrågning i ett utskott — förutsatt att frågandet inte skulle ske i de koncilianta former som i dag ofta är vanliga — är naturligtvis mera skoningslös i det här avseendet. Den behöver förden skull inte vara inkvisitorisk; man behöver bara eftersträva klagörande besked.

Här i kammaren är det regeringen som har övertaget. Vid utskottsutfrågningarna skulle det vara riksdagen, främst oppositionen, som hade initiativet. Dessutom skulle man få en möjlighet att direkt ställa politikernas (regeringsledamöternas) version av fakta och bakgrund mot experternas och förvaltningens synpunkter; man skulle ha möjlighet att få dem provade jämsides med varandra.

Det tredje inslaget är *offentligheten*. Vi har redan, som jag nämnt, en sorts utfrågningar i utskotten, de s. k. föredragningarna. Det innebär att man allmänt accepterat att den muntliga framställningen behöver komplettera de skriftliga synpunkter som finns i remissvaren. Vi behöver det som riksdagsmän för våra ställningstaganden. Då måste man fråga sig: Varför skall man inte erbjuda den politiskt intresserade allmänheten samma möjligheter till en utförlig faktaredovisning? Det borde väl anses vara ett vitalt samhällsintresse att allmänheten får kännedom om de kunskaper och sakuppgifter som vi bygger våra ställningstaganden på, och det är ett av de avgörande motiven för förslaget.

Dessutom tror jag att just offentligheten innebär en press på uppgiftslämnarna — vilka de än är — att verkligen ge uttömmande och korrekta svar. Den som bara säger halva sanningen

har lätt att bli avslöjad i en offentlig utfrågning, där frågaren har möjlighet att komma tillbaka till dess att han är nöjd med svaret. Det är väl också ganska självklart att korrekta sakuppgifter är betydelsefulla för riktiga beslut.

Nu är inte meningen med detta förslag att utskottssammanträdena till alla delar alltid skulle vara offentliga. Det står inte på något som helst sätt i strid med den i Sverige djupt rotade offentlighetsprincipen att förhandlingar, vare sig de är politiska eller fackliga eller handlar om någonting annat, skall kunna vara hemliga. Naturligtvis underlättar detta konstruktiva kompromisser och samförståndslösningar, där sådana är möjliga och önskvärda, och visst kan det ibland finnas skäl — inte minst för de utskott som sysslar med utrikes- och försvarsfrågor — att inhämta fakta som man inte utan vidare vill göra offentliga. Men reformen syftar, som sagt, inte heller till att göra hela utskottsarbetet offentligt. Den syftar till en förändring som innebär en möjlighet att, när man tycker att detta skulle befrämja en öppnare debatt, en effektivare faktaredovisning och ett bättre grundat ställningstagande, göra utskottsförhandlingarna offentliga och utnyttja utfrågningsinstitutet och att ibland göra dessa utfrågningar offentliga.

Det verkar alltså som om denna reform, även om det går långsamt, är på väg framåt. För tre år sedan ansåg utskottet att det över huvud taget inte var värt att utreda frågan. I dag menar man uppenbarligen det; i varje fall accepterar man att den utreds. Det är bra. Men det hade faktiskt varit trevligt, om vi från konstitutionsutskottet hade kunnat få någon liten motivering för ställningstagandena. Vi har visserligen fått ett renodlat nej en gång och sedan — åtminstone mellan raderna — litet allmän välvillighet till tanken på en utredning, men detta är väl ändå en ganska torftig åsiktsredovisning.

Nu har utskottet alltså velat vara

Grundlagsändringar avseende ny utskottsorganisation för riksdagen, m. m.

knapphändig i sitt utlåtande. I själva verket har utskottet inte diskuterat den här frågan alls, trots att man tre år å rad haft tillfälle att göra det. Därför kunde det vara motiverat, att den som nu skall tala för utskottsmajoriteten lämnade det bidraget till en öppnare debatt att han — utan att fördenskull binda sig vare sig beträffande detaljer, eller principer — ändå kortfattat redovisade argumenten för utskottets ställningstagande och att han kommenterade de synpunkter, som motionärerna och reservanterna framlagt och ju presenterat ganska utförligt.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till den vid utlåtandet fogade reservationen 1.

Herr LARSSON i Luttra (cp):

Herr talman! Det förslag till ny utskottsorganisation för enkammarriksdagen som har förelagts riksdagen innebär genomgripande förändringar i den nuvarande organisationen, enligt vilken riksdagens olika statsrättsliga funktioner ligger till grund för fördelningen av uppgifterna mellan utskotten. Förslaget innebär en övergång till fackutskott; alla frågor inom ett ämnesområde, såväl lagstiftning som utgiftsanslag och annat, skall alltså beredas av samma utskott.

Beträffande antalet utskott föreslås ett konstitutionsutskott, ett finansutskott och minst 14 andra utskott. Varje utskott får 15 ledamöter; det blir alltså minst 240 ordinarie utskottsplatser. Det nuvarande lottningsförfarandet vid lika röstetal i utskotten avskaffas. Skulle omröstningen trots att ledamotsantalet blir udda ändå sluta i lika röstetal blir ordförandens röst utslagsgivande.

Som en ytterligare nyhet kan nämnas att alla utskott nu får egen initiativrätt. Vid olika meningar om ett initiativ avgör majoriteten inom utskottet om initiativet skall tas. I motioner föreslås att även åt en minoritet inom ett utskott skall medges initiativrätt. Kon-

stitutionsutskottet förutsätter att initiativrätten skall begagnas med samma varsamhet som iakttagits av de utskott som nu har självständig initiativrätt. I förhoppning om att detta skall bli fallet har motionärernas förslag inte följts upp med någon reservation.

Förslaget innebär en viss skärpning i fråga om rätten att avge reservation till utskottsutlåtande. De nuvarande reglerna anses medge rätt att lämna reservation även om omröstning ej förekommit i utskottet. De nya reglerna säger att reservationsrätt endast medges den som har förlorat i omröstning i utskottet. De föreslagna bestämmelserna är klara och entydiga: vill man ha rätt att reservera sig får man begära omröstning i utskottet. Med det begränsade ledamotsantalet i utskotten blir en omröstning inte heller någon stor apparat. I de flesta frågor där det råder olika meningar företas regelmässigt omröstningar redan med den nuvarande ordningen.

I flera motioner — dels väckta vid riksdagens början, dels väckta med anledning av proposition nr 40 — tar man upp frågorna om utskottens rätt att hålla offentliga utfrågningar och möjligheten för utskotten att hålla öppna sammanträden. Liknande framställningar har under de senaste åren behandlats av riksdagen men då avslagits. Både konstitutionsutskottet och riksdagen har tidigare ställt sig kallsinniga till förslaget om offentliga utfrågningar; man har inte känt sig övertygad om att det är en ändamålsenlig anordning. Utskottet säger emellertid nu att frågan kommer att prövas under grundlagberedningens fortsatta arbete. Med hänsyn härtill avstyrks motionerna. Att skriva till Kungl. Maj:t i ärendet, som reservanterna föreslår, behövs alltså inte. Det tjänar väl därför inte mycket till att som herr Ullsten ifrågasatte gå in på någon argumentering för och emot utfrågningar och offentlighet.

Utskottet har också haft att ta ställ-

Grundlagsändringar avseende ny utskottsorganisation för riksdagen, m. m.

ning till en motion vari yrkas avslag på propositionen. Nuvarande utskottsorganisation skulle alltså behållas även i den nya riksdagen. Även om propositionsförslaget till ny utskottsorganisation kanske kan föras med vissa frågetecken, exempelvis då det gäller budgetbehandlingen, har utskottet dock varit helt enigt om att förslaget bör genomföras.

Herr talman! Jag yrkar att riksdagen måtte anta det föreliggande grundlagsförslaget och alltså bifalla utskottets hemställan.

Herr ULLSTEN (fp) kort genmäle:

Herr talman! Det är bra att grundlagberedningen tar upp denna sak, trots att konstitutionsutskottets och riksdagens majoritet så enträget varit emot att ens utreda den. Det visar att man i grundlagberedningen är mer intresserad av att modernisera riksdagens arbetsformer än vad riksdagen är själv. Men om man nu tycker att det är bra att saken utreds, vore det väl ändå rimligt med någon form av initiativ också från riksdagen — det är ju riksdagens arbetsformer det gäller.

Nu har konstitutionsutskottet först sagt nej till förslaget att utreda denna fråga, sedan att grundlagberedningen är oförhindrad att utreda den och slutligen meddelat att grundlagberedningen håller på att utreda den. Det verkar som om konstitutionsutskottet på något sätt anser att författningspolitiska frågor inte angår utskottet. Även om man nu finner att saken är föremål för utredning, kunde det väl vara motiverat att riksdagen gör någon form av meningsyttring som antyder vad den vill i stället för att som nu lämna ämnet förutsättningslöst till den grad, att man är fullständigt tyst både i sak och i frågan om önskvärdheten av en utredning.

Herr LARSSON i Luttra (cp) kort genmäle:

Herr talman! Jag undrar om riksdagen

är så angelägen på denna punkt. De motioner som väckts i denna fråga under de senaste riksdagarna har haft utländska förebilder. Nu sitter alltså grundlagberedningen och bör kunna få utforma ett förslag till ett fråge- och hearinginstitut, om man finner detta ändamålsenligt, efter en modell som kan passa traditionerna och förhållandena i den svenska riksdagen.

Fröken SANDELL (s):

Herr talman! Jag vill först uttrycka min tacksamhet till herr Larsson i Luttra för att han, om än flyktigt, gav en bild av vad detta förslag egentligen innebär. Jag tycker nog att konstitutionsutskottet mycket knapphändigt redogjort för vad det är riksdagen har att ta ställning till.

En grundlagsändring är ju inte vilken lagändring som helst. Andra lagförslag som framläggs är i allmänhet mycket väl förberedda; de har skickats ut på remiss, och man har haft kontakter med de grupper som närmast kommer att beröras av den föreslagna lagstiftningen. Men när det gäller det nu föreliggande grundlagsförslaget om en ny utskottsorganisation, som berör en så liten grupp som ledamöterna av Sveriges riksdag — den uppgår ju inte till 400 personer — har man inte ansett det nödvändigt att skicka förslaget på remiss, vare sig till riksdagsledamöterna eller till styrelsen för riksdagens förvaltningskontor, eller att ge dessa möjligheter att i förväg diskutera detta för oss alla så viktiga förslag.

Det hade varit särskilt angeläget att man inom förvaltningskontorets styrelse i god tid fått en föredragning av vad som var i görningen; det är ju den instans som håller på och planerar för ett nytt riksdagshus, och man har då planerat med hänsyn till den utskottsorganisation vi hade då vi 1968 och 1969 fattade beslut om det tidigare grundlagsförslaget. Jag tycker detta är en brist i kommunikationerna, och det är det jag

Grundlagsändringar avseende ny utskottsorganisation för riksdagen, m. m.

har reagerat mot framför allt i motionen II: 1199.

Nyheterna duggar tätt när det gäller omorganisationen inom riksdagen. Vi har förutom grundlagberedningen en organisationskommitté som titt och tätt lägger nya förslag på riksdagens bord, och det är sannerligen inte lätt för riksdagsledamöterna att hinna med att läsa och sätta sig in i de stora förändringar som föreslås. Det sägs ofta om saker och ting att de ligger i stöpsleven. Nog har man en stark känsla av att om någonting för närvarande ligger i stöpsleven så är det Sveriges riksdag.

Föreliggande förslag innebär, som herr Larsson i Luttra tidigare omtalat, en ökning av antalet utskott till 16. Detta förslag avlöser således det grundlagsförslag som antogs 1968 och 1969, där man vidtog vissa förändringar i utskottsorganisationen. Konstitutionsutskottet anser nu att den då beslutade organisationen var att anse som ett provisorium och att man nu har anledning att framlägga förslag om en ny utskottsorganisationen. Men har man förklarat något vara ett provisorium bör man väl, även om man inte är tillfreds med detta provisorium, först pröva det. Kvar av den gamla utskottsorganisationen är bara konstitutionsutskottet. Det kommer att stå kvar som ett exklusivt utskott som skall handlägga grundlagsfrågor. De övriga utskotten, förutom finansutskottet, skall bli renodlade fackutskott, och man tänker sig att de skall handlägga alla frågor inom ett visst ämnesområde: lagstiftnings-, organisations- och anslagsfrågor samt också utgiftsfrågorna. Uppdelningen av ärendena har man i grundlagberedningen tänkt sig skall ske efter departementens kompetensområden men samtidigt säger man att man är tveksam huruvida det är möjligt att göra det. Jag hyser stor tveksamhet när det gäller möjligheterna att avpassa utskottens arbete efter vissa departement. Vad jag hesiterar inför är den specialisering som den-

na utskottsorganisation kommer att medföra för riksdagsmännens del. Konstitutionsutskottet förnekar inte heller att jag kan ha anledning att känna tveksamhet. Trots att man inte förnekar att det finns skäl för de synpunkter jag har framlagt när det gäller inskränkningen av riksdagsmännens möjligheter att bli litet mer allround i riksdagsfrågor, uttalar man i konstitutionsutskottets utlåtande bl. a.: »Emellertid torde en viss utveckling i denna riktning få godtas, om riksdagen och dess ledamöter skall få tillfredsställande arbetsmöjligheter i framtiden.»

Jag måste fråga utskottets talesmän, vad man menar med detta. Grundlagberedningen har med sitt förslag avsett att aktivera riksdagsledamöterna. Visserligen får kanske riksdagsledamöterna en mindre arbetsbörda därför att de kan specialisera sig på ett visst område, men är det tillfredsställande att det införs en organisation som innebär att den enskilda riksdagsledamöten får en mera begränsad syn på riksdagsarbetet som helhet? Det måste bli följderna av fackindelningen och specialiseringen.

Om man bara ser till möjligheterna att åstadkomma en snabb behandling i riksdagen, kan nog detta vara riktigt, men riksdagsledamöterna skall väl inte i första hand vara intresserade av att ärendena i byråkratisk mening går lättare igenom i riksdagen. Vi bör se insyn och självständighet i samhällsfrågornas avgörande som det viktigaste ur demokratisk synpunkt. Därför anser jag att riksdagsledamöterna bör prioritera möjligheterna till en mera allsidig insyn i riksdagsarbetet och i samhällslivet framför kravet på effektivitet i den bemärkelse som det har talats om här.

Det är av stor betydelse att vi både som ledamöter av riksdagen och kanske framför allt som företrädare för våra väljare har en vid syn över hela samhällsarbetet. Det är av oerhört stor betydelse ur demokratisk synpunkt att:

Grundlagsändringar avseende ny utskottsorganisation för riksdagen, m. m.

en riksdagsledamot inte blir specialiserad på vissa bestämda områden utan har möjlighet att fungera som en länk mellan den lagstiftande församlingen och människorna ute i samhället.

Åsikterna om specialiseringen växlar tydligen bland de beredande organen, grundlagberedningen och den förut omtalade organisationskommittén. Grundlagberedningen tycker att riksdagsledamöterna bör specialisera sig på bestämda ämnesområden beroende på utskottstillhörighet, medan organisationskommittén, vars förslag om en omorganisation på tjänstemannasidan lades fram för några veckor sedan, tydligen anser att det inte är nödvändigt med en specialisering. Organisationskommittén säger tvärtom beträffande tjänstemännen, att det är viktigt att de blir mer allroundkunniga. Det förefaller faktiskt som om kommittén tänker sig att sekreterarna i utskotten skall fungera som löpare och springa mellan de olika utskotten för att på så sätt få insikt i flera frågor än sådana som behandlas i de utskott där de tidigare har tjänstgjort.

Om varje fackutskott blir mer eller mindre hårt bundet till ett departement, tror jag det är risk att riksdagens inflytande blir begränsat i förhållande till den nuvarande ordningen, och jag tror också det kan uppstå en onödig spänning på grund av svårigheten att avgränsa kompetensområdena.

Grundlagberedningen, som den kungl. propositionen huvudsakligen har refererat, säger att det även i fortsättningen kommer att bli svårt att avgränsa utskottens kompetensområde. Som jag ser saken kommer det, om fackutskotten binds vid departementen, att uppstå risk också för en viss spänning mellan riksdagen och departementen. Jag anser att riksdagsledamöterna så långt som möjligt bör stå fria gentemot regeringen.

Man vill nu öppna möjligheter för utskotten att anordna utfrågning av statsråden, och det kan väl vara en an-

tagbar anordning, men jag tror att det är onödigt. Jag har i min motion uttryckt det så, att jag tycker att riksdagen inte bör lägga större arbetsbörda på departementscheferna — de har tillräckligt mycket att göra ändå.

Fastän ett ökat antal utskott — s. k. fackutskott — föreslås, kvarstår ändå möjligheten för riksdagen att tillsätta särskilt utskott eller sammansatt utskott. Utöver detta införs ett nytt remissförfarande, som innebär att ett utskott kan remittera ett ärende till ett annat utskott för vidare behandling, om en majoritet inom utskottet så beslutar.

Såsom herr Larsson i Luttra nämnde finns det kvar mycket av den gamla utskottsorganisationen, men man har liksom lappat ihop den gamla organisationen och hängt på de nya idéerna. Det är svårt för en vanlig enkel riksdagsledamot att tänka sig in i hur systemet egentligen skall fungera och hur mycket effektivare det skall kunna bli.

Dessutom tillkommer initiativrätten, som innebär att en utskottsledamot, om vederbörande kan få utskottet med sig, kan föra upp ett ärende till behandling i kammaren utan någon motion. Jag tycker vi bör visa någon tveksamhet inför sådana möjligheter att förbigå motionsförfarandet.

Riksdagen kan återremittera ett ärende till ett utskott, och ett sådant beslut kan fattas av en minoritet. Det som skiljer remissförfarandet utskotten emellan från remisser från kammaren till utskotten är att det i utskotten fordras en majoritet för beslut om remiss, medan det i kammaren räcker om endast en tredjedel av ledamöterna röstar för remiss.

Som jag förut sade är det alltså nyheter varvade med gammal skåpmat.

Man ämnar i grundlagen bara ange ramarna för hur riksdagen skall arbeta, och det är meningen att detaljerna i fortsättningen skall regleras i en särskild författning. Det sägs att ett av motiven för detta är att man vill

Grundlagsändringar avseende ny utskottsorganisation för riksdagen, m. m.

åstadkomma en ökad effektivitet. Nog tror jag att en ökad effektivitet bland riksdagsmännen kommer att behövas, om vi nu antar detta grundlagsförslag — vilket vi väl kommer att göra. Det är nämligen så mycket som innan året är slut måste klaras upp inom ramen för vad som nu har föreslagits. Det är nödvändigt att riksdagsledamöterna får en allsidig information när detaljförslagen läggs fram under hösten, så att det inte uppstår fullständigt kaos då vi efter nyår skall börja arbeta i den nya riksdagen. Där kommer vi tydligen att få en månad för studiecirkelverksamhet. Det är ju meningen att det föreslagna finansutskottet skall ha ungefär en månad på sig för att gå igenom budgeten och för kammaren framlägga förslag om en budgetram, varefter fackutskotten sedan skall kunna agera.

Vad jag kritiserar är framför allt att detta visserligen är ett på många sätt genomgripande förslag men att det ändå bara är beträffande utanverken som man har framlagt förslag och att riksdagsledamöterna inte av förslaget kan utläsa, hur arbetsformerna egentligen kommer att bli. Detaljerna skall vi som sagt bestämma oss för under hösten.

Det förhåller sig inte alls så, som konstitutionsutskottet antyder i sitt utlåtande, nämligen att min kritik riktar sig mot att vi beslutar vissa ändringar i utskottsorganisationen så snart efter ett grundlagsbeslut och att jag anser att man bort pröva den gamla organisationen en tid. Det tycker jag visserligen, men vad som är det viktigaste för mig är, att detta förslag har framlagts utan att riksdagsledamöterna har fått diskutera detta ordentligt. Det har inte remitterats till ledamöterna såsom enligt min mening borde ha skett. Det är således framför allt mot själva — jag skulle nästan vilja säga — den nonchalans som man har visat mot riksdagens ledamöter som jag reagerar.

Jag är tacksam för att justiteministern i propositionen klart framhållit,

att riksdagen själv skall bestämma om sina arbetsformer. Jag vill starkt understryka detta, och det är framför allt av den anledningen som jag anser, att riksdagsledamöterna på ett helt annat sätt borde ha fått möjligheter att i förväg penetrera det nu framlagda förslaget.

När det aviserade förslaget om suppleanter för statsråd och riksdagsledamöter framläggs kommer, såvitt jag förstår, detaljutformningen av utskottsorganisationen att ytterligare kompliceras, och jag tror inte att det hade varit till någon som helst nackdel för riksdagen och dess arbete, om man hade väntat något med att lägga fram detta förslag om ändring av riksdagsordningen. Riksdagsledamöterna skulle då grundligt ha kunnat diskutera igenom sina egna arbetsförhållanden. Det är ju för övrigt bara en skiss som vi i dag skall ta ställning till och som sedan måste påbyggas med en mängd detaljer.

Herr talman! Jag har i min motion yrkat på att förslaget skall förkastas, men eftersom jag är ensam motionär och utskottet är enigt, anser jag det inte vara mödan värt att yrka bifall till motionen.

Herr LARSSON i Luttra (cp) kort genmäle:

Herr talman! Redan i mitt förra anförande antydde jag att ett förslag som detta självfallet i någon mån är ett steg ut i det ovissa. Man kan inte säkert bedöma hur det kommer att fungera för rän man har erfarenhet av systemet. Fröken Sandell har redan sagt att det innebär relativt nya saker för vissa delar av utskottsarbetet, och man kan alltså få räkna med att pröva om en del av vad vi nu skall besluta när vi har vunnit vissa erfarenheter.

Utskottet har ändå stannat för att ställningstagandet bör göras nu. Det finns mycket som talar för detta. Vi skall flytta in i ett nytt hus, lokaler skall disponeras beroende på vilken ut-

Grundlagsändringar avseende ny utskottsorganisation för riksdagen, m. m.

skottsorganisation vi väljer, personal skall anskaffas och andra detaljer skall ordnas.

Sedan var Viola Sandell inne på något som jag vill stryka under. Den nya utskottsorganisationen, där man delar in i olika fack, kommer att kräva en bättre information till ledamöterna om vad som händer i de olika utskotten. Jag förutsätter att man kommer att ordna så att det blir en bra information om det pågående arbetet i utskotten.

Jag har redan sagt att man skall handskas med varsamhet med initiativrätten. Vi har redan vissa utskott som har initiativrätt och den har inte medfört några vådor. Vi förutsätter att man skall vara lika varsam även i fortsättningen. Annars är det ju så att rätten att ta initiativ utan att det föreligger motioner och annat i och för sig kan medföra vissa risker. För övrigt kan man kanske beklaga — jag har varit kritiskt inställd mot det tidigare — att hela detta författningsarbete kännetecknats av att vi fått en bit i sänder. Vi har aldrig haft tillfälle att ta ställning till ett fullständigt förslag till en författning, och det är självfallet en brist.

Herr BJÖRKMAN (m):

Herr talman! Sedan kammaren i omkring ett och ett halvt dygn ägnat debatten åt skattepaketet är det kanske svårt att få kammaren att intressera sig för sina egna arbetsförhållanden — även om den borde ha anledning att göra det. När denna långa debatt avslutades med 47 voteringsröstningar och lika många rösträkningar om skattepaketet, kunde ju enbart den omständigheten ge anledning till vissa funderingar om eventuella möjligheter till förenklingar antingen på utskottsplanet eller på något annat sätt. Resultatet av voteringsröstningarna, åtminstone i huvudfrågorna, kan knappast ha kommit som en överraskning för någon i denna kammare. Linjerna var ju klara redan på utskottsplanet. Där det möjligen kan ha blivit

en överraskning var när det begärdes votering då ingen hade väntat det.

Jag är dock ingalunda, herr talman, beredd att nu tala om hur denna förenkling skulle kunna gå till, men nog måste man säga att en så lång votering med rösträkning som i över en och en halv timme bör ge anledning till vissa funderingar.

Att jag vid denna tidpunkt, då jag vet att ledamöterna står beredda att resa till sina hemorter, tar till orda i denna fråga beror på att jag i någon mån har varit inblandad i grundlagberedningens arbete främst i den arbetsgrupp som har sysslat med utskottsorganisationen. Reservationen 1 till konstitutionsutskottets förevarande utlåtande gäller bara en detalj, de offentliga utskottssammanträdena. Att ett nära nog enhälligt konstitutionsutskott har tillstyrkt förslaget om ny utskottsorganisation för riksdagen bör ju kunna tolkas så att grundlagberedningen har gjort ett ganska hyggligt arbete — om jag får säga det själv — sedan beredningen tog itu med denna fråga ganska snart efter beslutet om den partiella författningsreformen 1968—1969.

Även de väckta motionerna rör detaljer — med undantag av fröken Sandells motion som yrkar direkt avslag. Man kan naturligtvis undra över varför det inte har väckts flera kritiska motioner. Kan det ha berott på bristande tid eller bristande intresse hos riksdagens ledamöter, eller kan orsaken helt enkelt vara att man vid denna tid på vårsessionen inte har orkat tränga in i dessa frågor? Jag hoppas verkligen att så inte är fallet. Det är ju mycket viktigt hurdan organisationen blir nästa år.

Jag tycker inte heller att det är helt med sanningen överensstämmande när fröken Sandell säger att förslaget inte har remitterats till ledamöterna. Betänkandet lades fram i december förra året, och såvitt jag minns delades det då till samtliga ledamöter i riksdagens

Grundlagsändringar avseende ny utskottsorganisation för riksdagen, m. m.

båda kamrar. Så nog har det funnits tid att tränga in i dessa frågor. I moderata samlingspartiet har vi också föredragit och diskuterat betänkandet både i förtroenderådet och i riksdagsgruppen, och jag skulle tro att man gjort på samma sätt inom andra partier.

Den nya organisationen innebär en ganska radikal nyordning av utskottsväsendet jämfört med den ordning vi nu har och som länge har gällt. Kritik har riktats mycket länge mot det nuvarande systemet. Den har särskilt gällt den bristande samordningen av budgetarbetet och uppdelningen i lagfrågor och budgetfrågor. Den har också gällt den bundenhet som riksdagsarbetet för närvarande har till grundlagen. Där har införts åtskilliga bestämmelser, vilka mycket väl skulle kunna flyttas över till riksdagsstadgan. Detta har gjort att det tar tid att åstadkomma ändringar i bestämmelserna, vilket låst utskottsarbetet på ett inte särskilt lyckligt sätt.

Den nya organisationen innebär, vilket herr Larsson i Luttra såsom utskottets talesman redan redogjort för, ett sammanförande av frågor inom samma sakområde till ett enda utskott. Vi har under de senaste åren haft en lång rad exempel på vilka komplikationer som den nuvarande uppdelningen lett till. Jag skall inte trötta kammarens ledamöter med att återge alla de exempel på motioner och propositioner, som remitterats till två, tre och ibland fyra utskott, som lämnas i grundlagberedningens betänkande. Detta förhållande har också varit rådande under innevarande vårsession. Låt oss t. ex. se på propositionen om regionalpolitiken och de motioner som väckts i anslutning till den. Den har hänvisats till statsutskottet, bevillningsutskottet och bankoutskottet. Inom statsutskottet skulle den ha kunnat remitteras till tre avdelningar, nämligen andra, tredje och fjärde avdelningarna.

I konstitutionsutskottet har vi haft att behandla tryckfrihetsförordningen i

samband med den s. k. porrproppen, medan brottsbalksärendet gått till första lagutskottet. Också frågan om rasdiskriminering har hänvisats till första lagutskottet och dessutom till konstitutionsutskottet. Sekretesslagsärendet, som berör frågan om otillbörlig marknadsföring, har hänskjutits till tredje lagutskottet och konstitutionsutskottet, vilket medfört att vi inom konstitutionsutskottet inte kunnat slutföra vår handling innan vi fått besked om hur arbetet i tredje lagutskottet utfallit. Denna organisation är sannerligen inte bra.

Frågan om riksdagens organisation är för övrigt ännu inte riktigt klar. Vi kommer så småningom, troligen under vårsessionens sista vecka, att från sammansatta konstitutions- och bankoutskottet få utlåtandena om riksdagens förvaltnings- och personalorganisation och om utskottens personalorganisation. Även när den nya indelningen i fackutskott genomföres, tror jag inte att kollisioner helt kan undvikas ens i fortsättningen. Indelningen har inte kunnat genomföras helt konsekvent. Eftersom grundlagarna skall hänvisas till konstitutionsutskottet, lär det vara oundvikligt att det ibland ändå inträffar att vissa frågor måste behandlas i olika utskott. Vi har också fortfarande möjlighet att i vissa frågor tillsätta ett särskilt utskott utöver de 16 som har förutsatts i förslaget.

Jag skall ta upp två nyheter som herr Larsson i Luttra något berörde, nämligen utskottens initiativrätt och statsrådets möjlighet att vara närvarande vid utskottssammanträden. För närvarande tillkommer initiativrätten endast konstitutionsutskottet, bevillningsutskottet och i viss utsträckning bankoutskottet. Nyheten betyder inte, som vissa ledamöter synes ha befarat, att dörrarna skulle öppnas på vid gavel för utskotten att till kamrarna föra fram nya idéer och spørsmål som inte har beretts tillräckligt. Det var ingalunda vår uppfattning vare sig i arbets-

Grundlagsändringar avseende ny utskottsorganisation för riksdagen, m. m.

gruppen eller i grundlagberedningen. Utskottet har också tydligt sagt ifrån detta i sin skrivning på sidan 7 i utlåtandet. Där framhålls: »Utskottet förutsätter emellertid, att de nya befogenheterna skall begagnas med samma varsamhet som iakttagits av de utskott som har självständig initiativrätt enligt nuvarande ordning. Ärenden bör framdeles liksom hittills normalt väckas genom proposition eller motion, och politisk enighet bör eftersträvas i de fall där initiativ kommer i fråga.»

Det har således inte rätt någon tvekan inom konstitutionsutskottet om vad vi avsåg med initiativrätten, d. v. s. att utskotten inte fick kasta fram vilka uppslag som helst inför kammaren, utan de måste vara väl beredda. De utskott som för närvarande har denna initiativrätt har utnyttjat den i mycket begränsad utsträckning. Bevillningsutskottet och konstitutionsutskottet har bara någon enstaka gång självständigt tagit initiativ och lagt fram sina förslag inför kamrarna.

Om offentligheten i utskotten behöver jag inte yttra mig; det har redan herr Larsson i Luttra gjort. Det är också en fråga som skall prövas inom grundlagberedningen. Det är en fråga som inte går att lösa så kvickt och enkelt.

Vi har också uttalat oss för att man bör ha denna offentlighet, men vi måste veta något om när detta skall få ske. Utskottet skall ju ta initiativ och besluta, och vi måste få veta hur det skall gå till i praktiken.

Det finns också en annan, mycket viktig nyhet, som nästan höll på att komma bort i utskottsutlåtandet, nämligen att statsråden skall få infinna sig vid utskottssammanträdena, där de tidigare varit helt utestängda. Här har utskottet för sin del understrukit att »statsråd endast skall få inställa sig på begäran av vederbörande utskott och endast för att lämna upplysningar etc. men inte för att delta i överläggning med utskottet».

Det är viktigt att detta står i utskottsutlåtandet, men det står litet långt bort, vilket gör att kammarledamöterna kanske inte lagt märke till det. Det står under beskrivningen av de olika paragraferna, på s. 9 under 44 §.

Även i detta sammanhang har uttryckts farhågor för att man skulle få någon form av ministerstyrning av utskotten. En del trodde till och med att det skulle betyda att statsråden skulle komma till utskotten och säga vad utskottsledamöterna skulle tycka och tänka. Men sådan skräck skall vi väl ändå inte ha i utskotten för statsråd att vi inte skall kunna ha en egen uppfattning.

Nu skall alltså statsråden få komma till utskottssammanträdena precis på samma sätt som de får göra i Danmark, där statsråden får komma till utskotten och försvara sitt fögderi. Vi anser att det många gånger kan vara lämpligt att statsråden kan få komma och lämna upplysningar om saker och ting som man vill veta mer om. Propositionerna kanske skulle kunna bli litet mer kortfattade, om denna möjlighet fanns. Vi tycker att farhågorna på denna punkt bör ha undanröjts genom utskottets uttalande. Konstitutionsutskottets uttalande när det gäller grundlagsfrågor har dock en viss relevans i sammanhanget.

Låt mig till sist, herr talman, få nämna att det som bekant har varit diskussion om när denna nyordning på utskottens område skulle genomföras. Jag var först mycket tveksam om denna fråga skulle forceras och nyordningen genomföras redan 1971. Jag ansåg detta var den nya riksdagens sak att själv bestämma om. Men erfarenheterna från förra årets riksdag och inte minst från detta års riksdag visar att det är mycket angeläget att denna reform genomföres så snart som möjligt. Därtill vore det ytterligt opraktiskt att först tillsätta samtliga utskott enligt den nuvarande ordningen, sedan genomföra denna nya

Grundlagsändringar avseende ny utskottsorganisation för riksdagen, m. m.

utskottsorganisation, möjligen ha den gamla ett år för att sedan riva upp den och ha en helt ny ordning efter ett år.

När vi funderat närmare över saken, tyckte vi inte att detta var riktigt lämpligt. Men inom konstitutionsutskottet och inom arbetsgruppen i grundlagberedningen har vi inte velat vara så informella som regeringen. Den ansåg att det skulle vara tillräckligt med att låta talmannen anmäla det vilande grundlagsförslaget.

Nej, så informella tyckte vi inte att vi skulle vara i grundlagberedningen eller ens i konstitutionsutskottet. Här gäller det ändå ändringar i grundlagarna — regeringsformen och riksdagsordningen — och man får inte behandla grundlagar hur lättvindigt som helst. Det gläder mig därför att vi i konstitutionsutskottet har gått tillbaka till grundlagberedningens ståndpunkt, att konstitutionsutskottet skall tillsättas omedelbart i början av nästa års riksdag och att denna sedan skall framlägga memorial i ärendet om de vilande grundlagförslagen.

Med dessa ord, herr talman, ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Härmed var överläggningen slutad.

Punkten 1

Det under punkten 1 i utskottets hemställan intagna grundlagsändringsförslaget, avseende ny utskottsorganisation

Herr förste vice talmannen gav propositioner på antagande av förslaget såsom vilande för vidare grundlagsenlig behandling eller förkastande av det samma; och antog kammaren förslaget såsom vilande för vidare grundlagsenlig behandling.

Utskottets hemställan i punkten 1 i övrigt

Herr förste vice talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till utskot-

tets hemställan med den ändring däri, som föranleddes av bifall till reservationen 1; och fann herr förste vice talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Strömberg begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller konstitutionsutskottets hemställan i punkten 1 i övrigt i utskottets utlåtande nr 27, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit utskottets hemställan med den ändring däri, som föranleddes av bifall till reservationen 1 av herr Richardson m. fl.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom upprensning. Herr förste vice talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Herr Strömberg begärde emellertid omröstning, varför votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgavs 151 ja och 31 nej, varjämte 10 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan oförändrad.

Punkten 2

Det under punkten 2 i utskottets hemställan intagna grundlagsändringsförslaget, avseende utrikesnämnden

Herr förste vice talmannen gav propositioner på antagande av förslaget såsom vilande för vidare grundlagsenlig behandling eller förkastande av det samma; och antog kammaren förslaget såsom vilande för vidare grundlagsenlig behandling.

Åtgärder för att fördjupa och stärka det svenska folkstyret

Utskottets hemställan i punkten 2 i övrigt

Bifölles.

Punkten 3

Utskottets hemställan bifölles.

§ 5

Föredrogs vart efter annat konstitutionsutskottets utlåtanden:

nr 28, i anledning av motioner angående styrelseval till och insyn i kommunala bolag och stiftelser m. m., samt nr 29, i anledning av motioner angående den kommunala demokratin.

Kammaren biföll vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

§ 6

Åtgärder för att fördjupa och stärka det svenska folkstyret

Föredrogs konstitutionsutskottets utlåtande nr 30, i anledning av motioner om åtgärder för att fördjupa och stärka det svenska folkstyret.

I detta utlåtande behandlades de likalydande motionerna I: 269 av herr *Bohman m. fl.* och II: 306 av herr *Holmberg m. fl.*, vari såvitt nu var i fråga hemställdes att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa att Kungl. Maj:t måtte låta utreda frågan om införande av ett folkomröstningsinstitut på riksplanet samt tillsätta en allsidig utredning om det statliga och kommunala partistödets konstruktion och om andra i motionerna berörda frågor som sammanhänge med partiernas finansiering.

Utskottet hemställde,

att riksdagen måtte avslå motionerna I: 269 och II: 306 i de delar som behandlats i detta utlåtande.

Reservation hade avgivits av herrarna *Sveningsson, Hernelius* och *Björkman*

(alla m), vilka ansett att utskottet bort hemställa,

att riksdagen måtte i anledning av motionerna I: 269 och II: 306 i motsvarande delar anhålla hos Kungl. Maj:t

1) om utredning av frågan om införande av ett folkomröstningsinstitut på riksplanet; och

2) om tillsättande av en särskild utredning för allsidig prövning av de med partiernas finansiering sammanhängande frågorna.

Utskottets hemställan föredrogs; och anförde därvid:

Herr **BJÖRKMAN** (m):

Herr talman! Moderata samlingspartiet har i år liksom under de senaste åren väckt en partimotion om åtgärder för att fördjupa och stärka det svenska folkstyret. En del av kraven i denna motion har behandlats tidigare. Bl. a. har vi diskuterat kollektivanslutning till socialdemokratiska partiet, vi har nyss diskuterat de öppna utskottssammanträdena och likaså den kommunala folkomröstningen vid behandlingen av konstitutionsutskottets utlåtande nr 29.

Föreliggande utlåtande gäller endast folkomröstningar på riksplanet och partistödets konstruktion. Även den senare frågan har delvis behandlats i samband med anslaget till det statliga partistödet.

Tyvärr råkade folkomröstningsinstitutet i vanrykte genom högertrafikomröstningen och folkomröstningen om ATP. Nu har så lång tid förflutit sedan dess att det är dags att åter aktualisera frågan om införande av folkomröstning. Det finns allt fler tecken som tyder på att medborgarna har en känsla av att hållas utanför inflytandet på angelägenheter som direkt berör dem. De ställs inför fait accompli, och de blir uppbragta när de upptäcker att de inte har haft en chans att säga vad de tycker och tänker. De synes inte vilja nöja sig med att vartannat år hittills och vart tredje år hädanefter genom röstsedel uttala

Åtgärder för att fördjupa och stärka det svenska folkstyret

sin dom över den förda politiken och ange vilken politik som enligt deras mening i fortsättningen bör föras. Alltför mycket bestäms över deras huvuden.

Självfallet kan inte den direkta demokratin förverkligas helt och fullt, men det har blivit för stort avstånd mellan medborgarna och de styrande. Byalag, miljögrupper och Alternativ stad är sådana exempel på att man vill ha medbestämmanderätt och mer inflytande på utformningen av åtskilliga saker i samhället. Ju mer den offentliga sektorn expanderar och ju mer den politiska och ekonomiska makten koncentreras till ett fåtal, desto angelägnare blir det att stärka kontakten mellan de styrande och de styrda, så att besluten får verklig förankring hos folket. Det gäller på såväl riks- som kommunalplanet. Nuvarande bestämmelser om rådgivande folkomröstning tillgodoser inte kraven på ett mera direkt, personligt inflytande för medborgarna. Det är den motivering som ligger bakom vårt motionsförslag om en utredning om utformningen av ett folkomröstningsinstitut.

Som jag redan har nämnt har frågan om partistödet behandlats tidigare i år. Även då diskuterades i viss utsträckning själva konstruktionen. Det statliga partistödet utgår efter antalet mandat i riksdagen med samma belopp per mandat. Vi har kritiserat denna metod. När det gäller det statliga partistödet anses åtminstone varje folkvald vara lika mycket värd i kronor räknat, men inte så beträffande det kommunala partistödet. Kommunen bestämmer själv om partistöd skall utgå och med hur mycket; det varierar mellan 0 och 25 000 kr. Denna vida skala är alltså ett uttryck för den kommunala självstyrelsen, och den håller jag hårt på. Men borde det ändå inte finnas några riktlinjer för detta kommunala partistöd? Vi har föreslagit att man skall utreda konstruktionen av såväl det statliga som det kommunala partistödet.

Med dessa ord, herr talman, ber jag

att få yrka bifall till reservationen av herr Sveningsson m. fl.

Herr LARSSON i Luttra (cp):

Herr talman! I de motioner som behandlas i konstitutionsutskottets utlåtande nr 30 föreslås åtgärder för att fördjupa och stärka det svenska folkstyret. Sedan vi tagit ställning till ett av motionsyrkandena i samband med behandlingen av konstitutionsutskottets utlåtande nr 27 kvarstår yrkandena beträffande partiernas finansiering och folkomröstningar.

Frågan om partifinansieringen behandlades under höstriksdagen. Kommuner och landsting medgavs då rätt att bevilja kommunalt partistöd. Innevarande års riksdag har beträffande det statliga partistödet beslutat att den nuvarande konstruktionen skall bibehållas.

Moderata samlingspartiet har på nytt tagit upp frågan om folkomröstningarna som var föremål för riksdagens prövning under föregående år. Då avslogs motionerna, och konstitutionsutskottet har nu funnit att någon anledning till ändrat ställningstagande inte föreligger. Vi vet att det råder olika meningar om huruvida folkomröstningarna skall vara beslutande eller rådgivande. För närvarande förekommer endast rådgivande folkomröstningar, och man kan väl förutsätta att frågan tas upp i det fortsatta arbetet med konstitutionen.

I motionerna begärs en utredning av frågan om införande av folkomröstningsinstitutet inte bara på riksplanet utan också på kommunalplanet. Även på kommunalplanet finns nu en viss form av rådgivande folkomröstning utan att institutet dock på något sätt är reglerat i lagstiftningen.

När det gäller partifinansiering via kommunalt partistöd förmodar jag att inte heller herr Björkman vill vara med om att man skall sträcka sig längre än till befogenheter för kommuner och landsting. Man skall inte föreskriva någ-

Nordiska rådets svenska delegations skrivelse med överlämnande av berättelse för rådets adertonde session

ra mera ingående regler för detta parti-
stöd. Med den kännedom jag har om
herr Björkmans omtanke om den kom-
munala självstyrelsen är jag säker på
att han inte vill binda kommunerna för
någonting bestämt utan att de endast
skall ha vissa befogenheter.

Med detta korta anförande, herr tal-
man, ber jag att få yrka bifall till vad
utskottet föreslagit.

Herr BJÖRKMAN (m):

Herr talman! Anledningen till att vi
har begärt den här utredningen är att
oss veterligt står det inte uttryckligen i
direktiven till grundlagberedningen att
den skall syssla med folkomröstningar.
Vi tycker att det borde göras en utred-
ning härom, ty de nuvarande möjlig-
heterna är inte tillräckliga och vi vill
utvidga dem. Att man kan ha delade
meningar om beslutande och rådgivan-
de folkomröstningar håller jag helt med
herr Larsson i Luttra om, men en ut-
redning tycker vi skulle vara lämplig.

Herr förste vice talmannen gav pro-
positioner dels på bifall till utskottets
hemställan, dels ock på bifall till re-
servationen; och fann herr förste vice
talmannen den förra propositionen vara
med övervägande ja besvarad. Herr
Björkman begärde emellertid votering,
i anledning varav efter given varsel
följande voteringsproposition upplästes
och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller
konstitutionsutskottets hemställan i ut-
skottets utlåtande nr 30, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit
reservationen av herr Sveningsson m. fl.

Sedan kammarens ledamöter härefter
intagit sina platser och voteringsprop-
ositionen blivit ännu en gång uppläst,

verkställdes omröstning genom uppres-
ning. Herr förste vice talmannen till-
kännagav, att han funne flertalet av
kammarens ledamöter ha röstat för ja-
propositionen. Herr Björkman begärde
emellertid rösträkning, varför votering
medelst omröstningsapparat verkställ-
des. Därvid avgavs 160 ja och 28 nej,
varjämte 3 av kammarens ledamöter
förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskot-
tets hemställan.

§ 7

Föredrogs konstitutionsutskottets ut-
låtande nr 32, i anledning av proposi-
tion med förslag till ändring i regerings-
formen m. m., avseende vissa ändringar
i regeringsformen, riksdagsordningen
och tryckfrihetsförordningen för att
möjliggöra en reform av förvaltnings-
domstolarnas organisation.

Herr förste vice talmannen gav pro-
positioner på antagande av de vid ut-
skottets utlåtande fogade grundlagsänd-
ringsförslagen såsom vilande för vidare
grundlagsenlig behandling eller förkas-
tande av desamma; och antog kamma-
ren utskottets grundlagsändringsförslag
såsom vilande för vidare grundlagsen-
lig behandling.

§ 8

**Nordiska rådets svenska delegations
skrivelse med överlämnande av berättel-
se för rådets adertonde session**

Föredrogs konstitutionsutskottets ut-
låtande nr 33, i anledning av Nordiska
rådets svenska delegations skrivelse
med överlämnande av berättelse för
rådets adertonde session, i vad skrivel-
sen hänvisats till konstitutionsutskottet.

Sedan utskottets hemställan föredra-
gits yttrade:

Nordiska rådets svenska delegations skrivelse med överlämnande av berättelse för rådets adertonde session

Herr HENNINGSSON (s):

Herr talman! Jag vill säga några ord med anledning av denna rapport.

Som riksdagsman hör man ibland personer ur olika samhällsskikt uttala sig förnedrande om politik och politiker. Framför allt kommer sådana tankar ofta till uttryck från unga människor, som gör gällande att politikerna säger ett och menar ett annat, att de bara pratar och inte är beredda att handla i överensstämmelse med sina ord. Det är klart att vi tillbakavisar allt dylikt tal som falskt och ogrundat. Men även om man inte vill medge att sådant tal är befogat, så känner man sig stundom litet tveksam. Jag kan förstå den som tvivlar på att vi verkligen menar vad vi säger. Det partitaktiska spekulerandet kommer ibland till uttryck på ett sådant sätt att funderingar av detta slag blir befogade.

Kammaren behandlar nu konstitutionsutskottets utlåtande nr 33 med anledning av en rapport från Nordiska rådets svenska delegation beträffande sessionen i Reykjavik under dagarna den 7—12 februari i år. Detta är en mycket intressant läsning. Under rubriken »Sakernas behandling i Nordiska rådet» läser vi: »1. Sänkning av röst-rättsåldern till 18 år. I ett medlemsförslag hade föreslagits en rekommendation till regeringarna att framlägga förslag om sänkning av rösträttsåldern till 18 år. Utskottet föreslog att rådet inte skulle företa sig något i anledning av förslaget. Två reservationer gjordes. Efter votering bifölls utskottets hemställan.»

Denna votering var från svensk synpunkt intressant, eftersom det här i riksdagen hade väckts motioner i samma fråga, vilka skulle behandlas några få veckor efter mötet i Reykjavik. Jag konstaterar att samtliga svenska delegater biträdde utskottets hemställan; de företrädde således uppfattningen att en sänkning av rösträttsåldern inte skulle

rekommenderas. Det är med yttersta förvåning man läser Nordiska rådets protokoll med tanke på den debatt som uppstod här i riksdagen när konstitutionsutskottets utlåtande om rösträttsåldern låg på kammarens bord endast några få veckor efter Nordiska rådets möte. Här pläderade samma person, som i Nordiska rådet avstyrkt framställningen om sänkt rösträttsålder, för en sänkning av rösträttsåldern i Sverige.

Efter ett sådant handlande, herr talman, är det kanske fullt förklarligt att det finns personer som tvivlar på oss och som undrar hur stor samstämmighet det föreligger mellan våra ord och våra handlingar. Man får ett bestämt intryck av att de valtaktiska bedömningarna i detta fall var viktigare än viljan att åstadkomma en förändring. Man ville fria till de unga och ge intryck av att man stod på deras sida, men när man i verkligheten hade möjlighet att handla, ville man inte ha till stånd någon förändring.

Det finns ingen anledning att bli förvånad om personer utanför politikernas krets anser att det har gått ett visst mått av inflation i de politiska hedersbegreppen när man handlar så stick i stäv i denna fråga med endast några få veckors mellanrum. Även om man inte uppträder i samma lokal eller ens i samma land är detta inget fog för ett förändrat ställningstagande.

Personligen tror jag att man i hög grad underskattar väljarnas intelligens, om man på detta sätt briljerar som politisk sol-och-vår-man, även om man uppträder med väl kamouflerade friarannonser.

Att undergräva allmänhetens förtroende för de politiska funktionerna är ett farligt spel, som fräter på de organisationers anseende som man uppträder i. Detta gäller såväl i riksdagen som i Nordiska rådet, och även om man uppträder — enligt finansminister Strängs vokabulär — som politisk free lancer.

Nordiska rådets svenska delegations skrivelse med överlämnande av berättelse för rådets adertonde session

Herr talman! Jag har ansett det vara angeläget att avge denna högst personliga deklaration i samband med behandlingen av Nordiska rådets svenska delegations rapport från mötet i Reykjavik.

Herr andre vice talmannen övertog ledningen av förhandlingarna.

Herr **OHLIN** (fp):

Herr talman! Jag måste säga att herr Henningsson ibland är en förbluffande person. Han lever tydligen i föreställningen att varje representant i Nordiska rådet, som i sitt parlament hemma har en positiv inställning till en viss reform, måste vara förpliktigad att verka för att Nordiska rådet skall rekommendera samtliga länder i Norden att samtidigt genomföra denna reform. Gör han inte det är han inkonsekvent, tycks herr Henningsson märkvärdigt nog tro.

Är man för en sak hemma, skall man vara för den saken borta, d. v. s. man skall vara för att rekommendera andra nordiska stater att samtidigt genomföra saken.

Jag hoppas att herr Henningsson kan bli medlem av Nordiska rådet och lära sig inse att en oöverkomlig inflation i arbetsuppgifter för Nordiska rådet skulle uppstå om den principen tillämpas. Det förekommer många gånger att man konstaterar att utvecklingen hunnit olika långt i olika nordiska länder eller att synsättet på en fråga är något olika i olika nordiska länder och att det därför inte finns skäl att göra någon rekommendation till alla att agera samtidigt i något visst avseende.

Så enkelt är det, herr Henningsson. Så enkelt är det att man kan tycka att det är en bra reform, som vi gått in för här i Sverige, men att man inte vill försöka att pressa på andra länder att samtidigt göra detta. Om det gäller en reform, där ett beslut i ett land skulle ställa till trassel i de övriga nordiska länderna, genom att det kom för tidigt, då

skulle man kunna säga att detta är en synpunkt bland många andra. Men det förhåller sig inte så att det blir allvarliga störningar i övriga nordiska länder om man sänker rösträttsåldern till 18 år tidigare i Sverige än i de andra länderna. Därför finns det inte något skäl till att vi inte självständigt skulle kunna bedöma när vi vill genomföra denna reform.

Jag hälsar herr Henningsson välkommen i Nordiska rådet, som jag själv snart kommer att lämna, och jag är säker på att man många gånger kommer att få uppleva att herr Henningsson i den nya enkammarriksdagen röstar för svenska reformer och samtidigt avstår från att vilja tvinga dem på de andra nordiska länderna.

Herr **HENNINGSSON** (s):

Herr talman! Det måste vara rätt svårt att klara sig ur en sådan här historia.

Det fanns ett land som hade lagt fram ett förslag om en sänkning av rösträttsåldern. Ett land — Sverige — var enligt herr Ohlin intresserat av detta, men avstod från att driva saken eftersom man inte ville styra utvecklingen i de andra länderna..

Det finns ett klassiskt uttryck, som jag tror första gången användes mot Charles Lindley: »Inga förklaringar, Charles, det blir bara värre!»

Herr **MUNDEBO** (fp):

Herr talman! Jag vill bara nämna att jag har medverkat till att aktualisera frågan om en sänkning av rösträttsåldern till 18 år såväl här i riksdagen som inom Nordiska rådet. Nordiska rådet behandlade frågan strax efter det att det hade hållits en folkomröstning i Danmark, och det var uppenbart att det då inte fanns någon möjlighet att genomföra reformen på nordisk nivå.

Jag kan försäkra herr Henningsson att jag vid andra tillfällen såväl här i

Nordiska rådets svenska delegations skrivelse med överlämnande av berättelse för rådets adertonde session

riksdagen som inom Nordiska rådet kommer att föra denna fråga vidare. Herr Henningsson behöver icke vara oroad.

Herr **OHLIN** (fp):

Herr talman! Om jag inte hörde fel sade herr Henningsson att det fanns ett land som hade föreslagit en sänkning av rösträttsåldern. Jag vill säga till herr Henningsson att Sverige såsom land inte i Nordiska rådet har föreslagit någon sänkning av rösträttsåldern.

Som framgick av herr Mundebos yttrande står det envar fritt att verka för att dessa reformer genomförs också i andra nordiska stater, när tidpunkten därför är lämplig. Det finns absolut inte någon anledning att hävda att det måste ske vid samma tidpunkt. Så enkelt är det.

I det nordiska samarbetet måste vi ta hänsyn till den inställning och de omständigheter som föreligger i de olika nordiska länderna, innan vi gör några rekommendationer. De flesta av Nordiska rådets rekommendationer — ungefär tre fjärdedelar — har lett till positiva resultat genom att regeringarna tagit upp rekommendationerna. Det är en vacker statistik. Om vi övergick till andra principer och började anta rekommendationer till höger och vänster, skulle vi snart få se värdet av rekommendationerna sjunka.

Herr **HENNINGSSON** (s):

Herr talman! Det är inte ovanligt att folkpartiet för fram en uppfattning bortom och en annan här hemma.

Herr **MUNDEBO** (fp):

Herr talman! Jag ber att få meddela herr Henningsson att jag har framfört exakt samma uppfattning såväl här i riksdagen som i Nordiska rådet, och jag kommer att fortsätta att göra det.

Herr **LUNDBERG** (s):

Herr talman! Jag har tillsammans med

en del andra riksdagsledamöter företrätt uppfattningen att rösträttsåldern borde sänkas till 18 år. Jag har nu hört dialogen angående den principiella inställningen till det nordiska samarbetet i detta sammanhang.

Sverige är ännu ett självständigt land, och därest det av formella skäl anses lämpligt med uttalanden som skall gälla icke bara vårt eget land utan jämväl Norden som helhet, tycker jag att det speciellt med tanke på ungdomen i Sverige hade varit befogat att göra en deklaration. Det inträffade visar emellertid hur besvärligt det blir i framtiden för en större enhet att uppnå enighet i principiella frågor.

Jag hoppas att det beslut som fattats icke skall lägga hinder i vägen för att man ånyo skall kunna ta upp frågan om 18-årsrösträttsåldern och att riksdagen då också ådagalägger ett större intresse för frågan.

Efter härmed slutad överläggning biföll kammaren utskottets hemställan.

På förslag av herr andre vice talmannen beslöt kammaren att uppskjuta behandlingen av återstående på föredragningslistan upptagna ärenden till kammarens sammanträde onsdagen den 20 innevarande maj.

§ 9

Till bordläggning anmäldes

statsutskottets utlåtanden:

nr 103, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag om den fortsatta regionalpolitiska stödverksamheten, m. m., i vad den ej avser regionalpolitikens långsiktiga mål, samt Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag till särskilda stödåtgärder i glesbygder, jämte motioner,

nr 104, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående kapitaltillskott

till Norrbottens Järnverk AB jämte motioner,

nr 105, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående transportstöd som regionalpolitiskt medel jämte motioner,

nr 106, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående Norrlandsfondens fortsatta verksamhet m. m. jämte motioner,

nr 107, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ökat stöd till vuxenutbildningen jämte motioner,

nr 108, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående musik- och dansutbildning m. m. jämte motioner,

nr 109, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående överlåtelse av viss staten tillhörig fast egendom m. m.,

nr 110, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa organisations- och anslagsfrågor rörande försvaret jämte motioner,

nr 111, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter på tilläggsstat III till riksstaten för budgetåret 1969/70 i vad avser förenade fabriksverken jämte motioner, och

nr 112, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående riktlinjer för försäljning av krononybyggen i särskilda fall, m. m. jämte motion;

bevillningsutskottets betänkande nr 36, med anledning av motioner rörande vissa lokaliserings- och miljöpolitiska skattefrågor, m. m.;

bankoutskottets utlåtanden:

nr 40, i anledning av dels proposition med förslag om den fortsatta regionalpolitiska stödverksamheten, m. m., dels motioner angående regionalpolitiken,

nr 41, i anledning av motioner angående regional differentiering av kreditpolitiken, och

nr 42, i anledning av motioner om styrning av företagsetablering genom utnyttjande av investeringsfondsmedel;

andra lagutskottets utlåtanden:

nr 43, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa organisations- och anslagsfrågor rörande försvaret, såvitt propositionen hänvisats till lagutskott,

nr 47, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i civilförsvarslagen (1960:74),

nr 48, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i militärsättningsförordningen (1950:261), m. m., och

nr 49, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till kungörelse om ändring i livsmedelsstadgan (1951:824);

tredje lagutskottets utlåtande nr 46, i anledning av motioner om skydd för begreppet rättshjälp;

jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 23, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående samordning av veterinärhögskolans verksamhet med annan forskning och utbildning m. m. jämte motioner,

nr 27, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående stödåtgärder på fiskets område, m. m. jämte motioner, och

nr 28, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående reglering av priserna på jordbruksprodukter, m. m.; samt

allmänna beredningsutskottets utlåtanden:

nr 39, i anledning av motioner angående påföljden vid underlåtenhet att betala elavgift, och

nr 40, i anledning av motion om åtgärder mot ocker vid försträckning.

§ 10

Anmäldes och godkändes tredje lagutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 226, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i folkbokföringsförordningen

(1967:198), m. m.; och

nr 227, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i lagen (1959:99) om köttbesiktning m. m.

§ 11

Tillkännagavs, att Kungl. Maj:ts proposition nr 99, med förslag till lag om förenklad aktiehantering, m. m., överlämnats till kammaren.

Denna proposition bordlades.

§ 12

Meddelande om enkla frågor

Meddelades, att herr talmannen tillställts fyra enkla frågor, nämligen av:

herr *Börjesson* i Falköping (cp), till herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet angående upprätthållan-

det av ordning i tunnelbanor och bus-sar,

herr *Lundberg* (s), till herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet angående hastighetsbestämmelsernas tillämpning på s. k. tidningsbilar,

herr *Wikner* (s), till herr statsrådet och chefen för socialdepartementet angående försök med registrering av läkemedelsförbrukning m. m., samt

herr *Nilsson* i Agnäs (m), till herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet angående åtgärder för att hindra förstöring av för jordbruk lämplig mark.

§ 13

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes här-
efter kl. 15.47.

In fidem

Sune K. Johansson